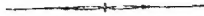

यजुर्वेदकल्पतकः

मन्त्रो यजुराख्यवेदषिटपी ओयास माध्यन्दिनिः
गात्रा यत्र युगेन्दुकाण्डमहिता यत्राम्बिसासंहिता ।
यत्राभ्याश्चिन्ता विभान्ति गरगैर्माहेन्दुभी ऋग्दनेः
पञ्चद्वीपुनभीहवर्णमधुपैः स्वाऽन्यर्कगुह्यक्षितैः ॥

सन्ति यजुर्वेदे १४ काण्डाः ४० अध्यायाः १८०५
मन्त्राः ८०५२५ अक्षराणि १२३० शुंकाराः

॥ अथैकोनचत्वारः ॥

त्रयिः—दीर्घतमा १—१३ । देयता—प्राणादयो निंगोताः १
 दयो निंगोताः २ पाणादयो निंगोताः ३ यीः ४ मजापतिः ५ मयिता-
 दयः ६ मरुतः ७ अमादयो निंगोताः ८ उसादयो निंगोताः ९ अग्निः
 १०—१३ । छन्दः—पंक्तिः १ भुरिगनुष्टुप् २ खराडनुष्टुप् ३ निचृद्वृत्ती
 ४ कुत्तिः ५ विराड्छतिः ६ भुग्गिणायत्री ७ निचृद्वृत्तिः ८ भुरिगाष्टिः ९
 पाक्षतिः १० भुराड्जगती ११ त्रिष्टुप् १२ निचृत्तिष्टुप् १३ ।
 मूरः—पंचमः १, १० गान्धारः २, ३, ८ मध्यमः ९, ८ निषाद ४ ११
 धैवतः ६, १२, १६, १६ वृष्णः ७ ॥

साक्षा प्राप्तेभ्यः साधिपतिकेभ्यः । पृथिव्यै साक्षान्नये साक्षान्तरिचाय
 साक्षा वायवे साक्षा दिवे साक्षा सूर्याय साक्षा ॥ १ ॥ दिग्भ्यः साक्षा चन्द्राय
 साक्षा नक्षत्रेभ्यः साक्षाद्भ्यः साक्षा वरुणाय साक्षा नाभ्यै साक्षा पूताय साक्षा
 ॥ २ ॥ वावे साक्षा प्राणाय साक्षा प्राणाय साक्षा चक्षुषे साक्षा चक्षुषे साक्षा
 श्रोत्राय साक्षा श्रोत्राय साक्षा ॥ ३ ॥ मनसः काममाकूतिं वाचः सत्यमग्नीय ।
 पशूनां ए रूपमदृष्ट्य रसो यमः यीः ययतां मयि साक्षा ॥ ४ ॥ मजापतिः
 संक्षिप्यमाणः मग्नाद् सधृतो वैश्वदेवः सप्तमो घर्मः प्रहृष्टोज्ज्वल्यत
 पाद्भिः पयस्वानीयमाने पान्थो विष्णुस्मानि मारुतः कथन् । मैत्रः त्रसि

माने पायघ्नो जियमाण पान्नेयो ह्यमानो यागुतः ॥ ५ ॥ सुयिता
 हवन्निहितीये यागुतुतीये चादित्यरातुये चन्द्रमाः पञ्चम ऋतुः पठे
 गामि उहन्तिरश्मे । मित्रो नयमे परणो दगम इन्द्र एकादगे विष्णो
 दादगे ॥ ६ ॥ उपय भीमप ध्याताय धुनिष । सामघा चाभियुगा
 वसिष्ठः ग्राहा ॥ ७ ॥ अग्नि ए इदयेनाग्नि ए इदयाये ष पशुपति
 इदयेन भयं यक्षा । शवं मत्स्राभराभीगानं मन्थना महादेवमन्तः पर्य-
 शिष देवं वनिष्ठना वसिष्ठहनुः गिहोनि कोग्नाभराम् ॥ ८ ॥ उप खीधि-
 मित्र ए खीधत्येन रुद्र दीप्रत्येनेन्द्र प्रक्षीडेन मरुतो वसेन साध्यान्
 दा । भयस्य कण्डर ए रुद्रस्यान्तःपाप्य महादेवस्य यक्षश्चर्यस्य वनिष्ठः
 उपतः पुरीतत् ॥ ९ ॥ सोमभ्यः ग्राहा सोमभ्यः ग्राहा ह्यचे ग्राहा त्वरे
 ग्रा सोहिताय ग्राहा सोहिताय ग्राहा मिदीभ्यः ग्राहा मिदीभ्यः स्वाहा मा
 भा एवेभ्यः ग्राहा स्वावभ्यः ग्राहा स्वावभ्यः ग्राहा स्वभ्यः ग्राहा
 ग्राहा मज्जभ्यः ग्राहा । रितवे ग्राहा पायवे स्वाहा
 ग्राहा प्रायासाय ग्राहा संयासाय ग्राहा वियासा
 ग्राहा शोचते ग्राहा शोचमानाय ग्राहा शोक
 तपमे ग्राहा तप्यते ग्राहा तप्यमानाय ग्राहा तप्ताय स्वा
 निष्कृत्य स्वाहा प्रायश्चित्ये स्वाहा भेषजाय स्वाहा ॥ १० ॥
 स्वाहा सुत्ववे स्वाहा । ब्रह्मणे स्वाहा ब्रह्महत्याय स्वा

धान्यमसि धिनुहि देवान् प्राणाय त्वोदानाय त्वा व्यानाय त्वा । दीर्घामनुमंसि-
 तिमायुषेधा देवो वः सविता हिरण्यपाणिः प्रतिगृभ्णात्वच्छिद्रेण पाणिना
 चक्षुषे त्वा महीनां पयोऽसि ॥ २० ॥ देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्वाहुभ्यां
 पूष्णो हस्ताभ्याम् । संवपामि समाप ओषधीभिः समीपधयो रसेन सए रिवती-
 र्ज गतीभिः पृच्यन्ताए संमधुमतीर्धुमतीभिः पृच्यन्ताम् ॥ २१ ॥ जनयत्यै
 त्वा संयौमोदमग्रे रिदमग्नौपोमयोरिपो त्वा घर्मोऽसि विश्वायुर्गुरुप्रया उरु प्रयस्त्रोरु
 ते यज्ञपतिः प्रथताम् अग्निष्टे त्वचं मा हि ए सो देवस्ता सविता अपयतु वपिंष्ठे
 अधिनाके ॥ २२ ॥ मा मेर्मा सं विक्षया अतमेर्यग्नौ तमेर्यजमानस्य प्रजा
 भूयान्ति ताव त्वा हिताय त्वैकताय त्वा ॥ २३ ॥ देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनो-
 र्वाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् । आदेदेऽधुरक्तं देवेभ्य इन्द्रस्य बाहुरसि दक्षिणः
 सहस्रभृष्टिः शततेजा वायुरसि त्रिगतेजा द्विपतो वधः ॥ २४ ॥ पृथिवि देव-
 यज्ञन्योपध्यास्ते मूलान्मा हि ए सिपं व्रजङ्गच्छ गोष्ठानं वर्षतु ते द्यौर्वधान
 देव सवितः परमस्यां पृथिव्याए शतेन पाशैर्योऽस्मान् हेष्टि यं च वयं द्विषस्त-
 मतो मा मौक् ॥ २५ ॥ अपारक्तं पृथिव्यै देवयजनादध्यासं व्रजङ्गच्छ गोष्ठानं
 वर्षतु ते द्यौर्वधान देव सवितः परमस्यां पृथिव्याए शतेन पाशैर्योऽस्मान्
 हेष्टि यं च वयं द्विषस्तमतो मा मौक् । अररो दिवं मा पतो द्रुमस्तो द्यां मा
 स्तान् व्रजङ्गच्छ गोष्ठानं वर्षतु ते द्यौर्वधान देव सवितः परमस्यां पृथिव्याए
 शतेन पाशैर्योऽस्मान् हेष्टि यं च वयं द्विषस्तमतो मा मौक् ॥ २६ ॥ गायत्रेण
 त्वा कन्दसा परिगृह्णामि त्रैष्टुभेन त्वा कन्दसा परिगृह्णामि जागतेन त्वा
 कन्दसा परिगृह्णामि । मुख्या चासि शिवा चासि स्त्रोना चासि सुपदा
 चास्यैर्ज स्वती चासि पयस्वती च ॥ २७ ॥ पुरा क्रूरस्य विमृषो विरपश्चिद् दा-

दाय॑ पृथि॒वीं जी॒वदा॑नुम् । यामै॑र्य॒यन्द्र॑म॒सि स्व॒धाभि॒स्तामु॒ धीरा॑सो अनु॒दिग्य॑
यज॑न्ते । प्रोक्ष॑णी॒रासा॑द॒य द्वि॒पतो॑ व॒धोऽसि ॥ २८ ॥ प्रत्यु॑ष्ट॒ए रक्षः॑ प्रत्यु॑ष्टा
अ॒रात॑यो नि॒ष्टप्त॑ए रक्षो॑ नि॒ष्टप्ता॑ अ॒रात॑यः । अ॒नि॒गितो॑ऽसि स॒पत्न॑चि॒दाजि॑र्न
त्वा वा॒जे॒ध्यायै॑ सं॒मार्ज॑मि॒ । प्रत्यु॑ष्ट॒ए रक्ष॑ प्रत्यु॑ष्टा अ॒रात॑यो नि॒ष्टप्त॑ए रक्षो॑ नि॒ष्टप्ता॑
अ॒रात॑यः । अ॒नि॒गिता॑सि स॒पत्न॑चि॒दा जि॑र्नी॒ त्वा वा॒जे॒ध्यायै॑ सं॒मार्ज॑मि॒ ॥ २९ ॥
अ॒दि॒त्यै रा॒क्ष्सा॑सि वि॒ण्यो॒र्वेण्यो॑ स्र॒ज्ज्वा॑त्वा॒दब्धे॑न॒ त्वा च॑क्षु॒पाय॑प॒त्नामि॑ । अ॒गु॒र्जि॒
ह्ना॑सि सु॒धू॒र्दे॒वेभ्यो॑ धाम्ने॒ धाम्ने॒ भव॑ यजु॒पे यजु॒पे ॥ ३० ॥ स॒वि॒तु॒स्त॒वा प्र॑स॒व
उ॒त्प॒नाम्य॑च्छि॒द्रे ण॑ प॒वित्रे॑ ण॒ सूर्य॑स्य र॒श्मिभिः॑ स॒वि॒तुर्वः॑ प्र॒स॒व उ॒त्प॒नाम्य॑च्छि॒द्रे ण॑
प॒वित्रे॑ ण॒ सूर्य॑स्य र॒श्मिभिः॑ । अ॒ने॒जो॑सि शु॒क्रम॑स्य॒मृत॑म॒सि धाम॑ नामा॒सि प्रि॒यन्दे॑वा
नाम॑ना॒ष्ट॒ष्ट दे॒वय॑जनम॒सि ॥ ३१ ॥

॥ इति प्रथमो ऽध्यायः ॥

॥ अथ द्वितीयोऽध्यायाः ॥

यस्मिंही मन्त्रायतिष्ठति ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

कथं॑स्या॒खरे॒हो॒मृ॒ये॒त्वा जुष्टं॑ प्रो॒चामि॑ वेदि॒रसि॑ ब॒र्हि॒ये॒त्वा जुष्टं॑
 ते॒चामि॑ ब॒र्हि॒रसि॑ सु॒भ्यस्मि॑ जुष्टं॑ प्रो॒चामि॑ ॥ १ ॥ अदि॒त्ये व्य॒न्दन॑मसि॒

विष्णोः सोऽय्यन्मदमं त्वा स्तृणासि व्यामस्यान् देवेभ्यो भुवणतये आह
 भुवणतये आह भूतानाम्यतये आह ॥ २ ॥ गन्धर्वस्तु विष्वावसुः परि
 दधानु विष्म्यारिद्र्यं यजमानस्य परिधिर्म्यग्निरिड ईडितः * । इन्द्रस्य बाहुरभि
 दक्षिणो विष्म्यारिद्र्यं यजमानस्य परिधिर्म्यग्निरिड ईडितः * ॥ मित्रावरुणो
 त्वोत्तरतः परिधत्तान् ध्रुवेण धमेणा विष्म्यारिद्र्यं यजमानस्य परिधिर्म्यग्निरि
 रिड ईडितः * ॥ ३ ॥ योतिर्होचक्रा कवे यमनाए समिधोमहि । एते बृहन्ना
 मध्वर ॥ ४ ॥ समिदमि मयंश्वा पुरस्तात् पातु कथादिदमिनां सविगुणी
 हव्यं जलमदमस्या स्तृणामि व्यामस्यन्तेभ्य आ ग्या वसो कदा पादिग्याः
 मदस्य ॥ ५ ॥ पुताणमि जुह्वाणा मेदग्निरेण धाया प्रियं मद आमीद
 पुताणस्य पुभवाणा मेदग्निरेण धाया प्रियं मद आमीद पुताणमि पुना
 नाणा वेदं प्रियेण धाया प्रियं मद आमीद प्रियेण धाया प्रियं मद आमीद
 भुवा समदस्यतस्य योमो ता विष्णो पाहि पाहि यज्ञ पाहि यज्ञमि पाहि
 मा यज्ञस्यम् * ॥ ६ ॥ एते वासजिहावन्ता हरिषमा वासजित्वा कमाहेमि
 नमो देवेभ्यः स्वधा प्रिदभ्यः रुदन्ते मे भूयास्तम् ॥ ७ ॥ एतेवमस्य देवेभ्य
 आहव्यं सविदागमप्रिणा विष्णो मा ताव जमिव बह्वनीमन्ते मे ह्यामो
 ह्येव विष्णो ज्ञानममोह इमो वेदमहमोहं ध्रुव पातु ॥ ८ ॥ एते
 वेदींश्च वेदं नमवन्ता स्वाह्वावाहयिरो एव त्वं स्वाह्वाहयिरो विदुर्हविरेव
 इन्द्र आग्यं न रुदिषां भूतं स्वाहा रुजोनिवा अविनि ॥ ९ ॥ स रुदिने
 रुदिद एषादधाम् वासो मयवाह रुदमान् । रुदन्ते मे भूयास्तम् रुदा
 मेः रुदन्तिव रुदन्ता रुदिरो ममोदमा रुदिरो ममः रुदन्तमिमांशोः

हा । देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽग्निनोवाहुभ्यां पूण्यो हस्ताभ्याम् ।
 क्षाम्यग्रे द्वाभ्याम् प्राश्यामि ॥ ११ ॥ एतन्ते देव सवितर्यज्ञं प्राहुर्वृह-
 त्क्षणे । तेन यज्ञमव तेन यज्ञपतिन्ते न मामव ॥ १२ ॥ मनो जुतिर्जुप-
 ज्यस्य वृहस्यतियं प्रमिमन्त नोत्वारिष्ट यज्ञ ए समिमन्दधातु । विश्वे देवासं
 मादयन्तामो १ अतिष्ठ ॥ १३ ॥ एषा ते अग्रे समितया वर्धस्व चावप्या-
 । वर्धिषीमहि स च वयमा च प्यासिषीमहि ॥ अग्रे वाजजिह्वार्ज त्वा
 एषा ए संवाजजित ए समाजं मि ॥ १४ ॥ अग्रेयोमं योरज्जितिमनूजं पं वाजसं
 प्रसवेन प्रोहामि ॥ अग्रेयोमौ तमपं नुदतां योऽह्मन्वेष्टि यं च वयं द्विपं
 वाजस्यैनं प्रसवेनापोहामि ॥ इन्द्रान्योरज्जितिमनूजं पं वाजस्य मा प्रसवे
 प्रोहामि । इन्द्राग्रे तमपं नुदतां योऽह्मन्वेष्टि यं च वयं द्विषो वाजस्य
 प्रसवेनापोहामि ॥ १५ ॥ वसुभ्यस्त्वा रुद्रेभ्यस्त्वादित्येभ्यस् त्वा संजाता
 आवापृथिवी मित्रावरुणौ त्वा हृष्टावताम् ॥ व्यन्तु वयोऽन्त ए रिहाणा म
 पृथतीर्गच्छ वशा पृथिर्भूत्वा दिवं गच्छ ततो नो वृष्टिमावह । चक्षुष्या अग्रे
 चक्षुमं पाहि ॥ १६ ॥ यं परिधिं पर्यधत्या अग्रे देवपणिभिर्गुह्यमानः । तन
 मनुजोपं भराभ्येय जेत्वदपचेतयाता अग्रेः प्रियं पाथोऽपोतम् ॥ १७ ॥
 स्तवभागा स्ते पा वृहन्तः प्रस्तुहिताः परिधियाथ देवाः । इमां वाचमभि
 गृणन्त आसद्यास्मिन्वर्हिषि मादयधु ए स्वाहा वाट् ॥ १८ ॥ घृताची
 धुर्वी पात ए सुम्ने स्यः सुम्ने मा धत्तम् । यज्ञ नमयत उप च यज्ञ
 सन्तिष्ठस्व स्विष्टे मे संतिष्ठस्व ॥ १९ ॥ अनेऽदव्यायोऽमीतम पाहि
 पाहि प्रमिष्ये पाहि दुरिष्टे पाहि दुरद्वया अविषवः पितुं क्षणं मु
 स्वाहा वाङ्मये संवेगपतये स्वाहा सरस्तत्वे यशोभगिन्य स्वाहा ॥ २० ॥

वेदोऽमि येन त्वं देव वेद देवेभ्यो वेदोऽभवस्तेन मष्टं वेदो भूयाः । देवो
गातुर्वेदो गातुं विद्वा गातुर्मित मनस्यत इमं देव यज्ञ ए साहा वाते धाः ॥ २१ ॥
संवहिरक्ता ए हविषा हृतेन रुमादित्यं वसुभिः सग्न रुद्धिः । समिन्द्रो विश्वदेवेभि-
रंतां दिव्यं नभा गच्छतु यत् साहा ॥ २२ ॥ कस्या विमुंचति ॥ त्वा विमुंचति
कामे त्वा विमुंचति तन्मे त्या विमुंचति । पोषाय रघसां भागोऽसि ॥ २३ ॥
संवचसा पयसा सं तनूभिर्गन्धि मनमास ए गिवेन । त्वष्टा सुदक्षो विदधातु
रायोऽनुमाटुं तन्वो यद्विलिखन् ॥ २४ ॥ दिवि विश्वस्य क्र ए स्त जागतेन
छन्दसा ततो निर्भक्तो योऽस्मान्हे टि यं च वयं द्विषोऽन्तरिक्षे विश्वस्य क्र ए स्त
वैष्टुमेन छन्दसा ततो निर्भक्तो योऽस्मान्हे टि यं च वयं द्विषाः ॥ पृथिव्यां
विश्वस्य क्र ए स्त गायत्रेण छन्दसा ततो निर्भक्तो योऽस्मान्हे टि यं च वयं
द्विषोऽन्नादन्नादस्य प्रतिष्ठाया अग्न्य स्वः संज्योतिषाभूम ॥ २५ ॥ स्वयंभूरसि
येष्टो रश्मिर्वर्षोदा असि वर्षो मे देदि । सूर्यस्याहतमन्वावर्ते ॥ २६ ॥ अग्ने
गृहपते सुगृहपतिस्त्वयाऽग्रे हं गृहपतिना भूयाम ए सुगृहपतिस्त्वमया-
ऽग्रे गृहपतिना भूयाः ॥ अमूरि गो गार्हपत्यानि मनु शत ए हिमाः
सूर्यस्याहतमन्वावर्ते ॥ २७ ॥ अग्ने व्रतपते व्रतमचारियं तदशकं तन्मेऽराधि ।
इदमह य एवाग्नि सोऽग्नि ॥ २८ ॥ अग्रे क यवाहनाय साहा सोमाय पितृमते
साहा । अपहता अमुरा रथा ए सि वेदिपदः ॥ २९ ॥ ये रूपाणि प्रतिमुंचमाना
अमुराः मन्तः स्वधया चरन्ति । प्ररापुरो निपुरो ये भरन्द्गमिष्टां प्रोक्तात्पणु-
दात्यग्रात् ॥ ३० ॥ अत्र पितरो मादयधुं यथाभागमाहपायधुम् । असोमदन्त
पितरो यथाभागमाहपायिपत ॥ ३१ ॥ नमो वः पितरो रमाय नमो वः पितरः
गोपाय नमो वः पितरो जोवाय नमो वः पितरः स्वधाय नमो वः पितरो

ਸਤਿਨਾਮੁ ॥ (ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥)

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥
ਸਤਿਨਾਮੁ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥

॥ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥

— — — — —

॥ अथ चतुर्थाऽध्यायः ॥

ऋषिः—प्रजापतिः १—० आचक्षेयः ८—११ यत्तः
 १६—२६ गीतः ३०। देवता—अत्रोपधी १ आपः २, १२, १३ मेघः
 १, परमात्मा ४, ५ यज्ञः ६, १०, २४, २६, ३० अन्यन्वृहस्पतयो ७ ईश्वरः
 ८ विद्वान् ८, २० अग्निः ११, १४—१७, २८, २९, ३२ वाग्विद्युत्
 १८—२३ सविता २५ वरुणः ३०, ३१ सूर्यविद्वांसो ३३ यजमानः ३४
 सूर्यः ३५, ३६। छन्दः—विराड् ब्राह्मी जगती १ खराड् ब्राह्मी त्रिष्टुप् २
 भुरिग् त्रिष्टुप् ३ निचृदाहो पंक्तिः ४ निचृदार्घ्यं त्रिष्टुप् ५, ६, २८, ३२
 पंक्तिः " आर्ची वृहती " ७ आर्घ्यं त्रिष्टुप् ८ आर्ची पंक्तिः ९ निचृदार्घ्यं
 जगती " साम्नी त्रिष्टुप् " १० खराड् ब्राह्मणत्रिष्टुप् " आर्घ्यं त्रिष्टुप् " ११
 ब्राह्मणत्रिष्टुप् १२ भुरिगार्घ्यं पंक्तिः १३, १६ खराडाहो त्रिष्टुप् १४
 भुरिग्ब्राह्मी वृहती १५ आर्चीत्रिष्टुप् १७ खराडार्घ्यं वृहती १८ भुरि-
 ग्ब्राह्मी पंक्तिः १९ साम्नी जगती " भुरिगार्घ्यं त्रिष्टुप् " २० विराडार्घ्यं
 वृहती २१ ब्राह्मी पंक्तिः २२ आस्तारपंक्तिः २३ ब्राह्मी जगती "
 याजुषी पंक्तिः " २४ विराड् ब्राह्मी जगती " निचृदार्घ्यं गायत्री " २५
 भुरिग्ब्राह्मी पंक्तिः २६, २७ साम्नीवृहतीः " साम्नीत्रिष्टुप् " २८
 खराड्याजुषी त्रिष्टुप् " विराडार्घ्यं त्रिष्टुप् " २९, खराडार्घ्यं त्रिष्टुप् ३१
 भुरिगार्घ्यं पंक्तिः " याजुषी जगती " ३३ भुरिगार्घ्यं गायत्री " भुरि-
 गार्घ्यं वृहती ३४ निचृदार्घ्यं जगती ३५ विराड् ब्राह्मी वृहती ३६
 निचृदार्घ्यं त्रिष्टुप् ३७। मरुतः—निषादः १, २५ धेवतः २, १, १०, २०,
 ३१, ३७ पशुमः ४ ८, १३, १६, १८, २२, २३, २६, २७, गान्धारः ५,
 ६, ८, १२, २८, ३२, पशुमः " मधुमः " ७ निषादः " धेवतः " १०

एदमगन्त देवयजनमृयिष्या यव देवासो अजुपन्त विष्णु । ऋक्सा-
ए सन्तरन्तो यजुर्भो रायसोपेण समिपा मदेम । इमा आपः शमुमे
देवो । ओपधे त्रायस्व सुधिते मेनए हिए सोः ॥ १ ॥ आपो अस्मा-
रः शुन्धयन्तु घृतेन नो घृतस्वः पुनन्तु । विष्णुए हि रिपुम्वहन्ति देवोः ।
दाभ्यः शुचिरापुत एमि । दोक्षातपसोस्तनूरसितान्वा शिवाए शम्भाम्परि
भद्रं वर्णं पुष्यन् ॥ २ ॥ सहोनाम्भयोऽसि वर्चोदा अंसि वर्चो मे देहि ।
मरासि सनीनवाचक्षुर्दा असि चक्षुर्मे देहि ॥ ३ ॥ चित्पतिर्मा पुना
तत्पतिर्मा पुनातु देवो मा सविता पुनातच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्य्य
श्मिभिः । तस्य ते पवित्रपते पवित्रपूतस्य यत्नामः पुनितच्छकेय
॥ ४ ॥ आ वो देवास इमहे वामअयत्यध्वरे । आ वो देवास आग्निभो या
यासो इवामहे ॥ ५ ॥ स्वाहा यज्ञमनसः स्वाहोरोरन्तरिदात् । स्वाहा या
पृथिवोभ्याए स्वाहा वातादारभे स्वाहा ॥ ६ ॥ * आवूर्ण्य प्रयुजेऽग्नये रु
मेधायै मनमेऽग्नये स्वाहा दीक्षायै तपसेऽग्नये स्वाहा नरस्यत्यै पूषे
ऽग्नये स्वाहा । * आपो देवो बृहतीविंशशंभुवो द्यावापृथिवी उरो अन्तरिक्ष-
बृहस्पतये इविषा विधेम स्वाहा ॥ ७ ॥ विष्णो देवस्य नेतुर्मर्त्तौ वुरीत
मस्यम् । विष्णो राय इपुष्यति द्युम्नं हणीत पुण्यसे स्वाहा ॥ ८ ॥ ऋक्सा-
मयोः शिल्पो स्रस्ते वामारभे ते मा पातमास्य यज्ञस्योदृषः शर्मासि शर्म मे
यच्छ नमस्तेऽस्तु मा हिए ीः ॥ ९ ॥ * एग्रेष्वाङ्गिरस्य द्यौर्मदा उज्जं मयि
धेहि । सोमस्य नोविरसि विष्णोः शर्मासि शर्म यत्नमानस्येन्द्रस्य योनिरसि
सुमन्वाः कृषीमृषि । उष्ट्रयमु ब्रनस्यत ऊर्ध्वं मा पाह्य ए इम आस्य यज्ञ-
स्योदवः ॥ १० ॥ * व्रतं कृणुताग्निर्वध्नाग्निर्यज्ञो वनस्यतिष्ठ श्रियः । देवोऽयि

य॒ग्ननाम॑ङ्गे सु॒नृ॒ङ्गीका॑म॒भिः॑ १ ए॒ये व॒र्जो॑षा य॒जवा॑ह॒मए॑ सु॒तो॒या नो॑ अ॒म॒द॒गे
 'ये॒दे॒वा म॑नो॒जाता॑ म॒नो॒यु॒जो द॑ध॒क॒तव॑स्ते नो॒ऽव॒न्तु॑ ते नः पा॒न्तु॑ तेभ्यः सु॒हा
 ॥ ११ ॥ ग्वा॒वाः पी॒ता भ॑वत यू॒यमा॑पो अ॒ध्माक॑म॒न्तरु॑दरे सु॒गे॒वाः । ता अ॒ग्न-
 भ्य॑म॒य॒ध्मा अ॒गमो॑षा अ॒नाग॑मः सु॒द॒न्तु॑ दे॒वोर॑मृता॒ ऋता॑वृधः ॥ १२ ॥ इ॒यं
 ते य॒ज्ञिया॑ त॒नूर॑पो सु॒क्षामि॑ न प्र॒क्षाम् । अ॒ए हो॑सु॒षः सु॒हा॒क॒ताः पृथि॑वो
 मा॒वि॒गत॑ पृथि॒व्या स॒श्वः ॥ १३ ॥ अ॒ग्ने त्व॑ए सु जा॒गृह्णि॑ व॒यए॑ सु म॒न्दि॒पी-
 म॒हि । र॒क्षा॒णो अ॒ग्न्यु॒च्छन् प्र॒वृधे॑ नः पुन॑रु॒धि ॥ १४ ॥ पु॒नर्म॑नः पु॒नरा॑यु॒मे
 आ॒गन् पु॒नः श॒णः पु॒नरा॑त्मा म॒याग॑न् पु॒नय॑धुः पु॒नः यो॒ज॒म आ॑गन् । धै॒र्यान्
 रो॒ऽद॒ध॒स्त॒नृपा॑ अ॒ग्निनेः॑ पा॒तु द॒रिता॑द॒वद्यात् ॥ १५ ॥ त्वम॑ग्रे व्रत॒पा अ॑सि
 दे॒व आ॑म॒र्त्य॒था । त्वं य॒ज्ञेष्वी॒षो रा॒धेय॑खो॒माभू॑यो भर दे॒वो नः॑ स॒यिता॑
 व॒सोदा॑ता व॒सुदा॑त् ॥ १६ ॥ ए॒षा ते॑ शु॒क्र त॒नूर॑त॒हर्ष॑म॒या स॒श्वय॑ आ॒ज॒हृष्य॑ ।
 जूर॑मि धृ॒ता म॑न॒सा जु॒ष्टा यि॒ष्यवे ॥ १७ ॥ तमा॑स्यो अ॒तार॑स॒यमः॑ प्र॒तये॑ त॒न्वो
 य॒न्मम॑ गी॒य सु॒हा । शु॒क्रम॑मि अ॒न्मम॑मृ॒तम॑सि दै॒वदे॒वम॑सि ॥ १८ ॥ वि॒दमि॑
 म॒नासि॑ धी॒रमि॑ दक्षि॒णासि॑ च॒क्षियामि॑ य॒ज्ञिया॒स्यदि॑तिर॒म्यभ॑यतः॒शीर्षी॑ । मा
 नः सु॒प्राची॑ सु॒प्रती॒ष्ये चि॑ मि॒त्र॒व॒दा यदि॑ व॒धोतां॑ पु॒षाध्व॑न॒स्यात्वि॒श्याध्व॑चाय
 ॥ १९ ॥ 'अ॒नु त्वा मा॑ता म॒न्यता॑म॒ग्रे पि॒ताऽनु॑ आ॒ता अ॒गभ्यो॑ऽनु म॒वा म॑यू॒याः ।
 'मा दे॒वि दे॒वम॑च्छ॒हीन्द्रा॑य सोम॑ए रु॒द्र॒स्त्वा अ॑त्तं यतु मु॒क्ति सोम॑म॒वा पु॒नर्हि॑
 ॥ २० ॥ य॒न्वा॒स्यदि॑तिर॒स्यादि॑ता॒सि रु॒द्रासि॑ च॒न्द्रासि॑ । ह॒व्य॒स्यदि॑ता सु॒ग्रे
 र॒म॒णातु॑ रु॒द्रो व॑सु॒भिरा॑व॒के ॥ २१ ॥ अदि॑न्वा॒स्त्वा म॑द॒न्वाजि॑घ॒र्श दे॒वय॑ज्ञे
 पृथि॒व्या इ॒डाया॑स्प॒दम॑मि ह॒तव॑न् सु॒हा । अ॒ग्नेर॑म॒स्याग्ने॑ ते व॒यु॒ष्वे तयो॑ मे
 रा॒यो मा॒ वय॑ ए रा॒य॒म्योषे॑ ए वि यो॒ष ततो॑ रा॒यः ॥ २२ ॥ मम॑स्य दे॒वरा॑

यजुर्वेदमंहिता . [पू० । अ० ४ । मं २३]

सन्दक्षिणयोरुचक्षसा मा म आयुः प्र सोमीमो अदन्तव योर विदेय तव
संदृशि ॥ २३ ॥ " एषते गायत्रीभाग इति मे सोमाय ब्रूतादेय ते चैटुभोभाग
त मे सोमाय ब्रूतादेय ते जागतोभाग इति मे सोमाय ब्रूताच्छन्दोनामाना
आज्यं च्छेति मे सोमाय ब्रूतात् । " आत्माकोऽसि शुक्रस्ये मृद्यो विचितद
व चिन्वन्तु ॥ २४ ॥ " अभित्य देव ए संवितारमोष्योः क्विक्रतुमर्चामि सत्यस
रत्नधामभि प्रियं मतिं कविम् । ऊर्ध्वं यस्यामतिर्भा अदित्य तत्त्वोमनि हि
पाणिरमिमीत । " सुकतुः कृपास्वः प्रजाम्यस्वा प्रजा स्वाऽनुमावन्तु प्र...
मनुप्राणिहि ॥ २५ ॥ शक्रं त्वा शक्रेण क्षीणामि चन्द्रश्चन्द्रेणामृतममृतं न
सग्मे ते गोरक्षेते चन्द्राणि तपस्तनूरसि । प्रजावतेर्वर्णः वरमेष पशु
क्षीयसे सहस्रपोषं पुषेयम् ॥ २६ ॥ मित्रो न एहि सुमित्रध इन्द्रस्वोरमा
शदक्षिणमुशन्नयन्त ए सरोजः सरोजम् । सान भ्राजार्ह्वारे वभारे
सहस्र क्षमानयेतेवः सोमक्रयणास्तावधुम्भवो दभन् ॥ २७ ॥ परि
दुधरिताद्वाधमा मा सुचरिते भज । " उदायुषा मायुषोदस्यामसतां
॥ २८ ॥ प्रति पत्या मपशहि सूस्तिगामनेहसम् । येन विग्नाः पति
हिपो वृणक्ति विन्दते वसु ॥ २९ ॥ " अदित्यास्वागस्यदित्ये सद पासीद
" अस्तमाद्या बृषभोऽपगतरिचममिमीत वरिमाणम्य धिव्याः । पासीदहि
भुवनानि मन्नाङ्गितानि वरुणस्य व्रतानि ॥ ३० ॥ वनेषु व्यन्तरिचत
पय उमियासु । इक्षु क्रतु वरुणो विचुगिन्द्रिवि सूर्यमद
॥ ३१ ॥ सूर्यं स चक्षुरारोहामूरक्षः कनीनकम् । यच्चैतमेभि
नो विप्रयिता ॥ ३२ ॥ " उमावेत धूर्पाक्षी सुज्येयामनृग्य धव
देवो । " मुस्तियज मागस्य गृहान् गच्छतम् ॥ ३३ ॥ " भद्रे

पञ्चदश भुवन्तु विष्णोः भिषामानि । " मा त्वां परिपरिषो विदुन् मा त्वां
 परिपरिषो विदुन् मा त्वां देवो वधायवो विदुन् । " इति नो भूत्वा परापत
 यन्मानसा गच्छान् गच्छान्तो म ७ मृतम् ॥ १४ ॥ नमो मितमा यन्
 वत्स वत्सं भवो देवाय मदनं मयम् । दूरेदुमे देव जाताय कितवे दिवस्पताय
 भूयाय ग ७ मत् ॥ १५ ॥ वदनं लोकात्मनमि वदनं वदनं मज्जमीयो वद-
 नं वदनं मज्जमीयो वदनं वदनं मज्जमीयो वदनं मज्जमीयो वदनं मज्जमीयो ॥ १६
 यान् भामानि वदित्वा यजन्ति ता ते विष्णो परिभूरन्तु यजम् । मयस्कानः प्रतरणः
 सुवीरो ऽधोऽधो मयं भामदुष्योन् ॥ १७ ॥

॥ इति चतुर्थोऽध्यायः ॥

माहा । या तेऽअग्ने रजःगया तनूर्वर्षिष्ठा गद्गृष्टा । उथं यचो ऽ अपावधीत्वे-
 पं यचो ऽ अपावधीत् माहा । या ते ऽ अग्ने हरिगया तनूर्वर्षिष्ठा गद्गृष्टा ।
 उथं यचो अपावधीत्वेपं यचोऽ अपावधीत् माहा ॥ ८ ॥ तमायनो मे मि-
 वित्तायनो मे स्थयताम्ना नायितादयताम्नाव्ययितात् । ' विदेदग्निर्भोना-
 माग्नेऽअद्भिर आयुना नाम्ने हि योऽस्यां पृथिव्यामसि यत्ते नाधृष्ट्वाम यन्नियं-
 तेन त्वा दधे विदेदग्निर्भोनामाग्ने अद्भिर आयुना नाम्ने हि योऽितीय-
 स्वाम्पृथिव्यामसि यत्ते नाधृष्ट्वाम यन्नियन्तेन त्वा दधे विदेदग्निर्भोनामा-
 ग्ने ऽअद्भिर आयुना नाम्ने हि यस्तृतीयस्याम्पृथिव्यामसि यत्ते नाधृष्ट्वाम यन्न-
 यन्तेन त्वा दधे । ' अगु त्वा देवधीतये ॥ ९ ॥ सि ए ह्यसि सपन्नसाहो
 देवेभ्यः कल्पस्व सि ए ह्यसि सपन्नसाहो देवेभ्यः । शुन्यस्व सि ए ह्यसि
 सपन्नसाहो देवेभ्यः शुभम् ॥ १० ॥ इन्द्रघोषस्वा वसुभिः पुरस्तात्पातु प्रचेतास्वा
 रुद्रैः पश्चात्पातु मनोजयस्वा पितृभिर्ह विष्णतः पातु विश्वकर्मा त्वदित्यै रुत्तरतः
 पाल्विदमहन्तसंवार्षहिर्द्वयज्ञानिः सृजामि ॥ ११ ॥ सि ए ह्यसि माहा सि ए-
 ह्यस्यादित्ववनिः माहा सि ए ह्यसि ब्रह्मवनिः अन्नवनिः साहा सि ए ह्यसि
 सुप्रजायनोरायस्योपवनिः साहा सि ए ह्यस्यावह देवान्यजमानाय माहा भूतेभ्यस्म-
 त्वा ॥ १२ ॥ भ्रुवोऽसि पृथिवीन्द्र एह भ्रुवसिदस्यन्तरिक्षन्द ए हाष्युत सिदसि दिव-
 न्द ए हाग्नेः पुरीषमसि ॥ १३ ॥ युञ्जते मन उत युञ्जते धियो धिमाविप्रस्य हृदतो विप्र-
 थितः । विहोत्रादधे वयुना विदेकऽइन्द्राही देवस्य सवितुः परिष्टुतिः माहा ॥ १४ ॥
 इदं विष्णुर्विचक्रमे चेधा निदधे पदम् । समूढमस्य पाए सुरे स्वाहा ॥ १५ ॥ इरावत
 धेनुमतो हि भूत ए स्यवसिनी मनवे दयस्या । व्यस्कन्वा रोदसो विष्णवेते
 दाधत्वा पृथिवीमभितो मयूखेः स्वाहा ॥ १६ ॥ देवशुतो देवैवाघाततन्माचो

प्रेतमध्वरदृश्यन्तो ऽर्जुनं यज्ञमयतन्मा जिह्वरतम् । स्वं गोष्ठमवदतन्देवोदुष्ये ऽ-
 पायमां निर्वादिष्टमज्जाग्ना निर्वादिष्टमत्र रमेयां वर्षं नृपृथिव्याः ॥ १७ ॥
 विन्तो नु के वोयाणि प्रवोचं यः पार्थिवानि विममे रजा ए सि । यो अ-
 स्तमायद्रुत्तर ए सधस्यं विचक्रमाणस्ते धोरुगायो विष्णवे त्वा ॥ १८ ॥ दिवो
 वा विष्ण उत वा पृथिव्या महे वा विष्ण उरोरन्तरिक्षात् । उभा हि
 हस्ता वसुना पृथ्वा प्रयच्छ दक्षिणादौत सव्याहिष्णवे त्वा ॥ १९ ॥ प्र तद्दिष्णुस्तवते
 वोष्ये न नृगो नभोमः कुसरो गिरिठाः । यस्योरुं त्रिपु विक्रमणीष्वधिक्षि
 यन्ति भुवनानि विष्णा ॥ २० ॥ विष्णोरराटमसि विष्णोः अपत्रे स्यो विष्णोः
 स्यूरसि विष्णोर्ध्रुवो ऽसि वैष्णवमसि विष्णवे त्वा ॥ २१ ॥ * देवस्य त्वा सवितुः
 प्रसवे ऽग्निनोर्बाहुभ्याम्पूष्णो हस्ताभ्याम् । आददे नार्यसोदमह ए रचसां प्रोवा
 अपि कृन्तामि । हृद्वसि हृद्वद्वा हृद्वतोमिन्द्राय वाचं वद ॥ २२ ॥ * रक्षोहर्षं
 बलगहनं वैष्णवोमिदमहन्तं बलगमुत्किरामि यम्मे निच्छो यममात्यो निचखाने
 दमहन्तं बलगमुत्किरामि यम्मे समानो यमसमानो निचखानेदमहन्तं बल-
 गमुत्किरामि यम्मे सबन्धुयमसबन्धुनिचखानेदमहन्तं बलगमुत्किरामि यम्मे
 मजातो यमसजातो निचखानोक्तुत्यादिरामि ॥ २३ ॥ स्रराडसि सपत्नहा सत्ररा-
 डस्यभिमातिहा जनराडसि रक्षोहा सर्वराडस्यमित्रहा ॥ २४ ॥ * रक्षोहर्षो
 वो बलगहनः प्रोक्षामि वैष्णवाग्रक्षोहर्षो वो बलगहनो ऽव नयामि वैष्णवान्-
 रक्षोहर्षो वो यलगहनो ऽवस्तूषामि वैष्णवा रक्षोहर्षो वा बलगहनो
 उपदधामि वैष्णवो रक्षोहर्षो वा बलगहनो ययूहामि वैष्णवो वैष्णवमसि
 वैष्णवा स्य ॥ २५ ॥ * देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे ऽग्निनोर्बाहुभ्याम्पूष्णो
 हस्ताभ्याम् । आददे नार्यसोदमह ए रचसां प्रोवा अपि कृन्तामि यवो ऽसि

यवयास्मद् द्वेपो यवयारातोर्द्विवे त्वा ऽन्तरिक्षाय त्वा पृथिव्यै त्वा शुभ्य
 लोकाः पितृपदनाः पितृपदनमसि ॥ २६ ॥ उद्विष्टं स्तुभानान्तरिक्षं पृथ
 दं स्वपृथिव्यां यत्तानस्तुवा मारुतो मनीतु मित्रावरुणौ ध्रुवेण धर्मणा । ब्रह्म
 त्वा क्षत्रवनि रायस्योषवनि पर्युहामि ब्रह्म दृष्टं ह स्वर्गं दृष्टं हार्युं दृष्टं ह प्रजा
 दृष्टं ॥ २७ ॥ ध्रुवासि ध्रुवो ऽयं यजमानो ऽग्निवायतने प्रजया पशुभि
 यात् । हृतेन द्यावापृथिवी पर्युहामिन्द्रस्य कृदिरसि विश्वजनस्य क्षाया ॥ २८ ॥
 परि त्वा गिर्वणो गिर ऽहमा भवन्तु विश्वतः । वृद्धायुमनु वृद्धयो जुष्टा भव
 जुष्टयः ॥ २९ ॥ इन्द्रस्य स्यूरसोन्द्रस्य ध्रुवो ऽसि ऐन्द्रमसि वैश्वदेवमसि ॥ ३० ॥
 विभूरसि प्रवाहणो वह्निरसि हव्यवाहनः । स्वातो ऽसि प्रचेतास्तु यो ऽ
 विश्ववेदाः ॥ ३१ ॥ उगिगसि कविरङ्गवारिरभि बभारिरवस्यूरसि दुषस्ता
 न्धारसि माजालीयः । संम्राडसि कुशानुः परिरथ्यो ऽसि पवमानो नभो ऽ
 प्रतक्ता मृष्टो ऽसि हव्यमूदनकृतधामामि रुक्मिणीतिः ॥ ३२ ॥ समुष्टो ऽ
 विश्वव्यचा अजो ऽस्येकपादहिरसि दुध्न्यो वागस्वेन्द्रमसि सदोष्टृतस्य हा
 मा मामं तातमधुनामधुपते प्र मा तिर स्वस्ति मे ऽस्मिन् पथि देवयाने भूया
 ॥ ३३ ॥ मित्रस्य मा चक्षुषेक्षभुमग्नयः सगराः सगरास्य सगरेण नाम्ना रौद्रेण
 नोक्तेन पातमानयः पितृत माग्न्या गोपायत मा नमो वो ऽस्तु मा माहि
 मिष्ट ॥ ३४ ॥ ज्योतिरसि विश्वरूपं विश्वेयान्देवानां ए समित् त्व ए सो
 तनूकदम्भी द्वेपोभ्यो ऽन्यस्ततेभ्य उरु यन्तामि वरुण ए स्वाहा । जुपाणी आ
 गन्धम्वतु स्वाहा ॥ ३५ ॥ अग्ने नय मुपया राये अस्मान्विष्वाति देव वशुना
 विद्वान् । युषादध्यम्भजुहुराणमेनो भूयिष्ठन्ते नम ऽ उक्तिविधेम ॥ ३६ ॥
 अथवा अग्निवारिवरुणोत्थं मृधः पुर ऽ एतु प्रभिन्दन् । अयं वाजाक्षयतु वा

सतावय ए शत्रून् ऽ जयतु जहृषाणः स्याहा ॥ ३० ॥ चरुविष्णो विक्र
 मन्वोरु चयाय नररुधि । घृतं घृतयोने पिवप्रययन्नपतिनिन्निर स्यासा ॥ ३८ ॥
 "देयमवितरेप ते सोमस्त ए रचस मा त्वा दभन् ।" एतत्त्वं देव सोम देयो देवां२
 ऽ उपागाद्दमद्वम्नुष्यान्त मह रायस्योपेण स्याहा निर्वरुणस्य पागान्मुथी
 ॥ ३८ ॥ अग्रे वृत्तपास्तो वृत्तपायातव तनूमय्यभूदेपा सा त्वयि यो मम त
 नूस्त्वय्यभूदिय ए सा मयि । यथाययर्वा वृत्तपते वृत्तान्यनु मे दीक्षान्दीक्षा-
 पतिरम ए स्तानु तपस्तपम्पतिः ॥ ४० ॥ चरु विष्णो विक्रमस्यारुचयाय
 नररुधि । घृतङ्घृतयोने पिव प्रप्र यन्नपतिनिन्निर स्याहा ॥ ४१ ॥ अत्यन्तां २ ।
 ऽ अग्रात्रान्यां २ । ऽ उपागामर्वाकृत्वा परेभ्यो ऽ विदम्यरीऽवरेभ्यः ॥ तं त्वा जुषा-
 महे देव वगन्पते देव यज्याये देवास्त्वा देवयज्याये जुषन्तां विष्णवेत्वा । सोपधे
 वायमुमुधिते मैन ए हि ए मो ॥ ४२ ॥ याम्ना नेखीरन्तारिचन्माहिमोः पृथिव्या
 मंभव । अयं हित्वामुधितिस्तो तिजानः प्रणिनाय महते सोमगाय । पतन्व
 देव वनस्ततेमतवन्गो विरोह महमवन्गा विवय ए रहेम ॥ ४३ ॥

॥ इति पञ्चमो ऽध्यायः ॥

भ्यो नुसखा सयूत्याः । अग्नीषोमाभ्यान्वाजुष्टमोक्षामि ॥ ८ ॥ * अपाम्ये रुम्य
 पो देवीः सुदन्तु मात्तस्त्रिन्नाह्वहविः । सन्ते प्राणोवातेन गच्छताम् समझामि
 यजत्रेः संयज्ञपतिराशिया ॥ १० ॥ घृतेनाक्तौ पशून्नायेथाएरेवति यजमान
 प्रियन्वा आविश । उरोरन्तरिचाक्षजूदेवेन वातेनास्य हविप्रसक्तना यजसमस
 तन्वा भव । वर्षो वर्षीयसि यज्ञे यज्ञपतिधाः स्वाहा देवेभ्यो देवेभ्य
 स्वाहा ॥ ११ ॥ माहि भूर्मापदाकुर्नमस्तथातानानर्वामेहि घृतस्य कुल्या उ
 ऋतस्य पथरा अगु ॥ १२ ॥ देवोरापः शुडा वोडदृष्टु सुपरिविष्टादेवेपु परि
 विष्टावयम्परिवेष्टारो भूयास्त ॥ १३ ॥ वार्चं ते शुन्वामि प्राणन्ते शुन्वामि चक्षुस्त
 शुन्वामि श्रोत्रन्ते शुन्वामि नाभिन्ते शुन्वामि मेढ्रन्ते शुन्वामि पायुन्ते शुन्वामि
 चरिषास्ते शुन्वामि ॥ १४ ॥ मनस्त आप्यायतां वाक्त ऽ आप्यायताम्प्राणस्त
 आप्यायताश्चक्षुस्त ऽ आप्यायताम्श्रोत्रन्ते ऽ आप्यायताम् । यत्ते ऋरं यदास्यित
 तत्त ऽ आप्यायतान्निष्वायतान्तत्ते शुध्यतगमहोभ्यः । श्रोत्रं वायस्व स्वधिते मै
 न एहि एसीः ॥ १५ ॥ रचसाभ्यागो ऽसि निरस्त ए रच ऽ इदमह ए रची ऽ भित्तिष्ठामोद
 मह ए रचो ऽववाध ऽ इदमह ए रची ऽ धमन्तमो नयामि । घृतेनद्यावापृथिवी प्रोण
 वायां वायो वेः स्तोफानामग्निराज्यस्य वेतु स्वाहा स्वाहा कृते ऽ ऊह
 नभसन्नास्तु च्छतम् ॥ १६ ॥ इदमापः प्रवहतावद्यक्षु मलक्ष यत् । यचा
 भिदुद्रोहानृतं यच्च शेपे अभोरुणम् । आपो मा तस्मादेनसः पवमानय सुधत
 ॥ १७ ॥ * सन्ते मनो मनसा सम्प्राणः प्राणेन गच्छताम् । रेहस्यनिष्ठा
 शीष्वालापस्त्वा समरिणन्वातस्य त्वा प्राज्य भूषो रेष्टा ऽ ऊमपो व्यधिप्रलयुत
 न्देषः ॥ १८ ॥ घृतङ् घृतपावानः पिबत वसां वसापावानः पिबतान्तरिचस्य
 हविरमि स्वाहा । दिशः प्रदिश ऽ आदिशो विदिशः उद्दिशो दिग्भ्यः स्वाहा

॥ १८ ॥ ऐन्द्रः प्राणी ऽपङ्गे ऽपङ्गे निदीध्वदैन्द्र ऽउदानो ऽपङ्गे ऽपङ्गे
निधोतः । देव त्वष्टर्भूरि ते मएसमेतु सलक्ष्मा यद्विपुर्नृपश्चर्वाति । देवता
यत्तमवमे सप्ताधो ऽनु त्वा मातापितरो मदन्तु ॥ २० ॥ समुद्रं च्छ स्वाहा ऽ
न्तरिक्षं च्छ स्वाहा देवए सवितारं च्छ स्वाहा । मित्रावरुणौ गच्छ स्वाहा ऽही
रावो गच्छ स्वाहा इन्द्राएसि गच्छ स्वाहा आवाष्टयिषी गच्छ स्वाहा यशं
गच्छ स्वाहा सोमं गच्छ स्वाहा दिव्यसभो गच्छ स्वाहाग्निर्वैश्वानरं च्छ
स्वाहा मनो मे हार्दि यच्छ दिवस्ते धूमो गच्छतु स्वर्गातिः पृथिवीश्चक्षना
पुण स्वाहा ॥ २१ ॥ " मापो मौपधोर्दिण सोर्वास्ते धास्ते राजंस्ततो व-
रणनो मुच । यदाहुरप्रागऽहति वसुषेति गणमहे ततो वरुण नो मुच । सुमि-
त्रियान् आप ओषधयः सन्तु दुर्मित्रियास्तस्मै सन्तु योऽन्मान्देष्टि यच्च वयं
द्विजः ॥ २२ ॥ हविषांतरेरिमा आपो हविषां आविवासति । हविषा-
न्देवो अधरो हविषां यन्तु सूर्यः ॥ २३ ॥ " अग्नेर्वा ऽपमृष्टस्य सदसि
सादयामि । इन्द्राग्नयोर्भागधेयोः स्य मित्रावरुणयोर्भागधेयीः स्य विश्वेषां
देवानां भागधेयोः स्य । अमूर्या उप सूर्ये याभिर्वा सूर्यः सह ता नो
हिन्यस्वध्वरम् ॥ २४ ॥ इदे त्वा मनसे त्वा दिवे त्वा सूर्याय त्वा जध्व-
मिममध्वरं दिवि देवेषु होता यच्छ ॥ २५ ॥ " सोमं राजन्विश्वान्स्वम् प्रजा
उपावरोह विश्वास्वाम्यना उपावरोहन्तु । गृणोत्यग्निः समिधा हवन्ते गृण-
न्त्वापो घिषणाय देवीः श्रोता आवाणो विदुषो न यन्नए गृणोतु देवः
सवितर हवन्ते स्वाहा ॥ २६ ॥ देवोरापो अपावपाद्योव ऽऊर्ध्वं दिविष्य
ऽहन्त्रियावान्मदिन्ममः । तं देव्यो देवता दत्तं शुक्लपेभ्यः । येषां भाग
स्य स्वाहा ॥ २७ ॥ कार्दिरसि समुद्रस्य त्वा चित्वा उचयामि समापो अ-

॥ २८ ॥ यमं गन्धे पृक् मर्त्यमया वाजे पु
 च्छनाः । स यन्ता शश्वतीरिपः स्वाहा ॥ २९ ॥ देवस्य त्वा संवितुः प्रस
 श्विनोर्वाहु भ्याम्पूयो हस्ताभ्याम् । आददे रावासि गभीरमिगमध्वरह्म
 ॥ ३० ॥ उत्तमेनपविनोर्जं स्वन्तश्चधुमन्तम्पयस्वन्तत्रिप्राब्ध्या स्व
 वश्वश्रुत स्तर्पयतमा ॥ ३१ ॥ मनो मे तर्पयत वाधश्चे तर्पयत प्राणश्चे
 तर्पयत चक्षुर्मे तर्पयत श्रोत्रश्चे तर्पयता ज्ञानश्चे तर्पयत प्रजाश्चे तर्पयत
 शून्यं मे तर्पयत गणान्मे तर्पयत गणा मे मा ब्रिहस्पन् ॥ ३२ ॥ इन्द्राय त्वा
 सुमते रुद्रवत ऽ इन्द्राय त्वादित्यवत इन्द्राय त्वाभिमातिष्ठे श्येनाय त्वासी
 भृतेग्नयेत्वा रायस्योपदे ॥ ३३ ॥ यत् सोमदिविष्णोर्गोतिर्यत्पृथिव्यां
 दुरावत्तरिष्य तेनासौ यजमानायोररावे कृदध्यधिदाचेवाचः ॥ ३४ ॥ श्रोषाः
 प्र बृहदुतरो राधो गूर्ता ऽ असृतस्य पत्नीः तादेवीर्देवचेमय्ययन्नयतोप
 ताः सोमस्य पिवत ॥ ३५ ॥ माभेर्मा संविक्र्या ऽ ऊर्जं श्वत्स्व धिपयेन्वीड़ी
 तो ष्वीडयेयामूर्जं न्दधायाम् पाप्मा हतो न सोमः ॥ ३६ ॥ प्रागपागुदगध
 त्स्वत्स्वत्स्वादिष्य ऽ आधावन्तु अन्ननिष्यरसमरोर्विदाम् ॥ ३७ ॥ त्वमङ्गप्र
 णिपोदेवः शविष्ठमर्त्यम् । न त्वदश्वो मघवन्नस्तिमर्दितेन्द्र ब्रवीमि ते
 चः ॥ ३८ ॥

॥ इति षष्ठो ऽध्यायः ॥

॥ अथ सप्तमोऽध्यायः ॥ •

ऋषिः—गौतमः १—६ वसिष्ठः ७ मधुच्छन्दा ८, ३३ गृत्समदः ९, ३४
 त्रिदसुरः १० मिधातिथिः ११ वत्सारः काश्यपः १२—२३ भरद्वाजः
 २४, २५, २६ देवग्रूवा २६—३० विश्वामित्रः ३१, ३५—३८ त्रिगोपाः
 ३२ यत्तः ४० प्रमृत्तः ४१ कुत्तः ४२ आङ्गिरसः ४३—४८ ।
 देवता—प्राणः १ सोमः २, ३१ विहांसो ३, ४६ मघवा ४ ईश्वरः ५
 योगी ६ वायुः ७ इन्द्रवायू ८ मित्रायकृष्णौ ९, १० अग्निर्नो ११
 विष्णुर्देवा १२—१७ १८, २२—२४, ३२—३४ प्रजापतिः १८, २८,
 ३०, ३५—३८, ४०, ४४, यज्ञः २०, २६ वैश्वानरः २१ यज्ञपतिः २० २८,
 इन्द्राग्नी ३१ प्रजासेनापतिः ३८ सूर्यः ४१, ४२ अन्तर्ध्यांसो जगदीश्वरः
 ४३ वरुणः ४७ आत्मः ४८ । छन्दः—भुग्गिगायन् नुटप् १ निचृदार्पीपंक्तिः २
 विगाट्ब्राह्मी जगती ३ आर्ष्युष्णिक् ४ आर्पीपंक्तिः ५ भुरिक् त्रिटुप् ६
 निचृदजगती ७ आर्पो गायत्री ८, चराड् गायत्री ९ आर्पी गायत्री १०,
 आसुरी गायत्री ११ ब्राह्मी सहती १० ब्राह्मी उष्णिक् ११ निचृदार्पी
 जगती १२, पंक्तिः १२ निचृदार्पी त्रिटुप् १३, प्रजापत्या गायत्री १३
 चराड् जगती १४ निचृदब्राह्मणुटप् १५ निचृदार्पी त्रिटुप् १६, मान्नी
 गायत्री १६ चराड् ब्राह्मीत्रिटुप् १७ निचृत् त्रिटुप् १८, प्रजापत्या
 गायत्री १८ भुरिगार्पी पंक्तिः १९ निचृदार्पी जगती २० चराड्
 ब्राह्मीत्रिटुप् २१, याजुषी जगती २१ ब्राह्मीत्रिटुप् २२ अनुटप् २३,
 प्रजापत्या अनुटप् २४, चराड् साम्यनुटप् २५, भुग्गिगार्पी गायत्री २६
 भुरिक् साम्य नुटप् २७, २८ आर्पी त्रिटुप् २४ याजुष्यनुटप् २९, विगा-
 टार्पी सहती २५ चराड् ब्राह्मी सहती २६ सूर्यनुटप् २७, २८, सूर्य-
 णिक् २९, साम्यो गायत्री ३० आसुरी गायत्री ३१ ब्राह्मी सहती २८
 आर्ची पंक्तिः ३२ भुरिगार्पी पंक्तिः ३३ साम्यो गायत्री ३४, ३५, ३६,
 सूर्य नुटप् ३७, ३८, ३९ याजुषी पंक्तिः ४० सूर्यगिज् ४१ ३० आर्पी

द्विरमृत समोपधीभिरोपधीः ॥ २८ ॥ यमग्ने पृत्तु-मर्त्यमवा वाजेपु
 यजुनाः । स यन्ता शश्वतीरिपः स्वाहा ॥ २९ ॥ देवस्य त्वा संवितुः प्रस-
 श्विनोर्बाहुभ्याम्पूष्णो हस्ताभ्याम् । आदेदे रावासि गभीरमिगमध्वरह-
 वोन्द्राय सुपूतमम् । उत्तमेनपविनोर्जं स्वन्तश्चधुमन्तम्पयस्वन्तत्रिषावभ्या स्व
 देवश्वश्रुत स्तर्पयतमा ॥ ३० ॥ मनो मे तर्पयत वाचश्चे तर्पयत प्राणश्चे
 तर्पयत चक्षुर्मे तर्पयत श्रोत्रश्चे तर्पयता कानश्चे तर्पयत प्रणश्चे तर्पयत
 पशून्मे तर्पयत गणान्मे तर्पयत गणा मे मा ब्रिहस्पन् ॥ ३१ ॥ इन्द्राय त्वा
 असमते रुद्रवत इन्द्रायत्वादित्यवत इन्द्राय त्वाभिमातिघ्ने श्येमाय त्वासी
 न भृतेग्नयेत्वा रायसीपदे ॥ ३२ ॥ यत्तं सोमदिविष्णरोत्तिर्यत्पृथिव्या
 प्रदुरावत्कृत्स्नं तेमास्ते यजमानायोरुराये कृदध्यधिदानेवाचः ॥ ३३ ॥ श्रोत्राः
 श्व वृत्रतुरो राधो गूर्ता इममृतस्य पत्नीः तादेवीर्देवचेसंययन्मयतोप-
 हूताः सोमस्य पिवत ॥ ३४ ॥ माभेर्मा संविक्ष्या इज्जं न्वत्स धियणेष्वीडो
 सतो वीडयेयामूर्जं न्दधायाम् पाप्मा हतो न सोमः ॥ ३५ ॥ प्रागपागुदगध-
 राकृष्वत्स्वादिश इधाधन्तु अहनिष्यरसमरोर्विदाम् ॥ ३६ ॥ त्वमङ्गम-
 ग्ने सिपोदेवः शविष्ठमर्त्यम् । न त्वदग्नौ मघवन्नस्तिमर्दितेन्द्र ब्रवीमि ते
 वचः ॥ ३७ ॥

॥ इति पष्ठोऽध्यायः ॥

सुभ॒व॒ सूर्या॑य॒ दे॒वेभ्य॑स्त्वा॒ मरीचि॑षेभ्य॒ उदा॑नाय॒ त्वा ॥ ६ ॥ चावा॑यो भू॒व
 गुचि॑षा॒ उप॑ नः॒ म॒ह॒स्त्र॒न्तो॒ नि॒युतो॑ वि॒श्व॒वार॒ उपो॑ ते॒ च॒क्षो॒ म॒द्य॒म॒यामि॒
 य॒स्य॒ दे॒व॒ दधि॑षे॒ पूर्व॑पेयं॒ वा॒यवे॑ त्वा ॥ ७ ॥ इन्द्र॑वायू॒ इमे॑ सु॒ता॒ उप॑प्रयो॒भि॒रा॒गतम् ।
 इन्द्रो॑ वा॒सु॒श॒न्ति॒ हि । उप॑याम॒गृहीतो॑ ऽमि॒ वा॒यवे॑ इन्द्र॒वायु॑भ॒रा॒स्यै॒ष ते॒ योनिः॑
 म॒जो॒षो॒भ॒रां॒ त्वा ॥ ८ ॥ अ॒यं वा॒ग्नि॒वा॒वर॒णा॒ सु॒तः सोम॑ ज॒ता॒वृ॒धा ।
 म॒मे॒दि॒ह॒ श्रु॒त ए॒ ह॒वम् । उप॑याम॒गृहीतो॑ ऽमि॒ मि॒त्रा॒वर॒णा॒भ॒रां॒ त्वा ॥ ९ ॥
 रा॒या॒ व॒य ए॒ स॒स॒वा ए॒ सो॒म॒दे॒म॒ ह॒व्ये॒न॒ दे॒वा॒ य॒व॒मे॒व॒ गा॒वः । ता॒भ्यो॒ नृ॒
 मि॒त्रा॒वर॒णा॒ यु॒व॒क्षो॑ वि॒श्व॒वा॒हा॒ ध॒त्त॒ मन॑म॒स्फुर॒न्ती॒मि॒ष ते॒ योनि॑कृ॒ता॒यु॒
 श्या॒न्त्वा ॥ १० ॥ या॒ वा॒ङ्म॒ता॒ म॒धु॒म॒त्य॒ग्नि॒ना॒ मु॒नू॒ता॒व॒तो । त॒या॒ य॒ज्ञ॒मि॒
 मि॒क्ष॒तम् । उप॑याम॒गृहीतो॑ ऽमि॒ मि॒त्रा॒भ॒रा॒स्यै॒ष ते॒ योनि॑मा॒धो॒भ॒रा॒स्यै॒ष ॥ ११ ॥
 * ते॒ प्र॒त॒या॒ पु॒र्व॒या॒ वि॒श्व॒ये॒म॒या॒ ज्ये॒ष्ठ॒ता॒ति॒ ब॒हि॒ष॒द ए॒ स॒वि॒दम् । प्र॒तो॒षी॒
 न॒न्य॒ज॒न॒स्यो॒ इमे॑ धु॒नि॒मा॒गं॒ ज॒य॒न्ता॒म॒नु॒ या॒सु॒ व॒हे॒मे । उप॑याम॒गृहीतो॑ ऽ
 मि॒ ग॒ण्डा॑य॒ त्वै॒ष ते॒ योनि॑र्वी॒र॒ता॒ पा॒ङ्क॒प॒मृ॒टः॒ श॒र॒णो॒ दे॒वा॒स्त्वा॒ गु॒ह्य॒पाः॒
 प्र॒ण॒य॒स्व॒ता॒वृ॒टामि॑ ॥ १२ ॥ * सु॒वी॒रो॒ ब॒ो॒रा॒न् प्र॒ज॒न॒य॒न् प॒रो॒द्भ॒मि॒ रा॒य॒स्यो॒पे॒न॒
 य॒ज्ञ॒मा॒नम् । मं॒ ज॒म्मा॒गो॒ दि॒वा॒ दृ॒दि॒प्या॒ गु॒ह्यः॒ गु॒ह्य॒मो॒वि॒वा॒ नि॒र॒प्ताः॒ श॒र॒णः॒
 * गु॒ह्य॒स्वा॒धि॒हान॑म॒मि ॥ १३ ॥ अ॒ग्नि॒स्य॒स्य ते॒ दे॒व सोम॑ सु॒वी॒र्य॑स्य॒ रा॒य॒
 स्यो॒पे॒य्य॒ द॒दि॒ता॒रः॒ स्या॒म । मा॒ प्र॒य॒मा॒ मं॒श्र॒ति॒वि॒श्व॒वा॒रा॒ म॒ प्र॒य॒मो॒ व॒क्षो॒

मि ॥ ३७ आर्षा मायती ॥ आर्षा मायती ॥ ३८ आर्षा मायती ॥
 ३९ आर्षा मायती ॥ मिष्टदायी मिष्टदायी ॥ ४० मिष्टदायी
 मिष्टदायी ॥ ४१ मिष्टदायी ॥ ४२ मिष्टदायी ॥ ४३ मिष्टदायी ॥
 ४४ मिष्टदायी ॥ ४५ मिष्टदायी ॥ ४६ मिष्टदायी ॥ ४७ मिष्टदायी ॥
 ४८ मिष्टदायी ॥ ४९ मिष्टदायी ॥ ५० मिष्टदायी ॥ ५१ मिष्टदायी ॥
 ५२ मिष्टदायी ॥ ५३ मिष्टदायी ॥ ५४ मिष्टदायी ॥ ५५ मिष्टदायी ॥
 ५६ मिष्टदायी ॥ ५७ मिष्टदायी ॥ ५८ मिष्टदायी ॥ ५९ मिष्टदायी ॥
 ६० मिष्टदायी ॥ ६१ मिष्टदायी ॥ ६२ मिष्टदायी ॥ ६३ मिष्टदायी ॥
 ६४ मिष्टदायी ॥ ६५ मिष्टदायी ॥ ६६ मिष्टदायी ॥ ६७ मिष्टदायी ॥
 ६८ मिष्टदायी ॥ ६९ मिष्टदायी ॥ ७० मिष्टदायी ॥ ७१ मिष्टदायी ॥
 ७२ मिष्टदायी ॥ ७३ मिष्टदायी ॥ ७४ मिष्टदायी ॥ ७५ मिष्टदायी ॥
 ७६ मिष्टदायी ॥ ७७ मिष्टदायी ॥ ७८ मिष्टदायी ॥ ७९ मिष्टदायी ॥
 ८० मिष्टदायी ॥ ८१ मिष्टदायी ॥ ८२ मिष्टदायी ॥ ८३ मिष्टदायी ॥
 ८४ मिष्टदायी ॥ ८५ मिष्टदायी ॥ ८६ मिष्टदायी ॥ ८७ मिष्टदायी ॥
 ८८ मिष्टदायी ॥ ८९ मिष्टदायी ॥ ९० मिष्टदायी ॥ ९१ मिष्टदायी ॥
 ९२ मिष्टदायी ॥ ९३ मिष्टदायी ॥ ९४ मिष्टदायी ॥ ९५ मिष्टदायी ॥
 ९६ मिष्टदायी ॥ ९७ मिष्टदायी ॥ ९८ मिष्टदायी ॥ ९९ मिष्टदायी ॥
 १०० मिष्टदायी ॥

वाचस्यतये पयस्य यृष्णी ॥ य ए शुभ्राङ्गमन्तिपूतः । देवो देवेभ्यः

येषां भागो ॥ मि ॥ १ ॥ मधुमतीर्षं स्वस्ति यत्ते सोमादाभ्यवान् व
 तर्क्षं ते सोम सोमाय स्वाहा स्वाहोर्वन्तरिचमन्मि ॥ २ ॥ स्वाहातोऽसि वि
 हन्द्मिन्नेभ्यो दिव्येभ्यः पार्थिवेभ्यो मनस्वाष्ट स्वाहा त्वा सुभय स्य्याय देवो
 मरोक्षिपेभ्यो देवा एषो यक्षं त्वेडे तत्तत्त्वमुपरिपुता भङ्गेन हतोऽसौ फट्
 य त्वा भ्यानाय त्वा ॥ ३ ॥ उपयामगृहीतोऽस्यस्तथ्येष्व मघवन् प्राहि सो
 उरुय राय एषो यजस ॥ ४ ॥ अन्तस्ते दावाष्टयिवो दधाम्यन्तर्दधाम्यर्ध
 चम् । सजुदेवेभिरवरैः परैर्यान्तर्यामि मघवन् मादयस ॥ ५ ॥ २
 तोऽसि विष्मभ्य हन्द्मिन्नेभ्यो दिव्येभ्यः पार्थिवेभ्यो मनस्वाष्ट स्वाहा

ते योनिर्देवानराय त्वा । ध्रुवं ध्रुवेण मनसा वाचा सीममवनयामि । अथा
 न इन्द्र इद्विगीऽसपत्नाः रुमनसस्करत् ॥ २५ ॥ यस्ते द्रुमस्तन्दति यस्ते
 अए शुर्पावचुतो धिपणयोरुपस्यात् । अध्वर्योर्वा परि वा यः पवित्रा-
 तन्ते जुहोमि मनमा वपट् कृतए स्वाहा देवानां सुतृक्रममसि ॥ २६ ॥
 प्राणाय मे वर्चोदा वर्चसे पवम् ॥ ध्यानाय मे वर्चोदा वर्चसे पवम् ॥ दानाय मे
 वर्चोदा वर्चसे पवम् ॥ वाचे मे वर्चोदा वर्चसे पवम् ॥ शत्रुदक्षाभरां मे वर्चोदा
 वर्चसे पवम् ॥ योत्राय मे वर्चोदा वर्चसे पवम् ॥ चक्षुभरांश्च वर्चोदसौ वर्चसे
 पवेयाम् ॥ २७ ॥ आत्मने मे वर्चोदा वर्चसे पवस्योजसे मे वर्चोदा वर्चसे
 पवमायुषे मे वर्चोदा वर्चसे पवम् ॥ विद्याभरो मे प्रजाभरो वर्चोदसौ वर्चसे
 पवेयाम् ॥ २८ ॥ को ऽसि कतमो ऽसि कस्यासि कोनामासि । यस्य ते नामा-
 मग्राहि यं त्वा सीमेनातीतृपाम । भूर्भुवः स्वः सुप्रजाः प्रजाभिः स्याए
 सुवीरो वीरैः सुपोषः पोषैः ॥ २९ ॥ उपयामगृहीतो ऽसि मध्वे त्वोपया-
 मगृहीतो ऽसि माधवाय त्वोपयामगृहीतो ऽसि शुक्राय त्वोपयामगृहीतो ऽसि शुचये
 त्वोपयामगृहीतो ऽसि नभसे त्वोपयामगृहीतो ऽसि नभस्थाय त्वोपयामगृहीतो ऽसि ये
 त्वोपयामगृहीतो ऽस्य त्वं त्वोपयामगृहीतो ऽसि महसे त्वोपयामगृहीतो ऽसि सह-
 स्थाय त्वोपयामगृहीतो ऽसि तपसे त्वोपयामगृहीतो ऽसि तपस्थाय त्वोपयामगृही-
 तो ऽस्य ए हसम्यतये त्वा ॥ ३० ॥ इन्द्रागो आगत ए सुतं गोभिर्ब्रभो

ऽसि मर्काय त्वा ॥ १६ ॥ मनो न येषु हवनेषु तिग्मं विपः गच्छा
 वनुयो द्रवन्ता । आ यः शर्वाभि सुविनुम्षो अस्यायोणीतादिगङ्गभस्तावेप
 ते योनिः प्रजाः पाद्मपम्ष्टो मर्को देवास्त्वा मयिपा प्रणयन्त्वनाधृष्टासि
 ॥ १७ ॥ * सुप्रसाः प्रजाः प्रजनयन् परीक्ष्यभि रायसोपेण यजमानम् ।
 संजग्मानो दिवा पृथिव्या । मन्थी मन्यिशोचिपा निरस्तो मर्को मन्यिनी
 ऽधिष्टानमसि ॥ १८ ॥ ये देवासो दिव्यकादश स्य पृथिव्यामध्येकादशस्य ।
 अमुचितो महिनैकादशस्य ते देवासो यज्ञमिमं जुषधुम् ॥ १९ ॥ उपयामगृ-
 हीतोऽस्याप्रयथोऽसि सृष्टयणः पाहि यज्ञं पाहि यज्ञपतिं विष्णुस्वामिं न्रियेण
 पातु विष्णुत्वम् पाद्मभि सयनानि पाहि ॥ २० ॥ सोमः पवते सोमः
 पवते ऽसौ ब्रह्मणे ऽसौ चवायासौ सुन्वते यजमानाय पवत इय ऊर्जो पवते ऽ
 अय ओषधीभरः पवते द्यावापृथिवीभराम्पवते सुभूताय पवते विश्वेभरस्त्वा
 देवेभर एष ते योनिर्विश्वेभरस्त्वा देवेभरः ॥ २१ ॥ उपयामगृही-
 ऽ सोन्द्राय त्वा हृहते वयसुत उक्थाय्य गृह्णामि । यत्त इन्द्र ह
 इयस्तस्यै त्वा विष्णवे त्वेप ते योनिरुक्थे भगस्त्वा देवेभरस्त्वा देवाय्य
 गृह्णामि यज्ञस्यायुपे गृह्णामि ॥ २२ ॥ मित्रावरुणाभरां त्वा देवाय्य
 यज्ञस्यायुपे गृह्णामीन्द्राय त्वा देवाय्य यज्ञस्यायुपे गृह्णामी । न्द्राग्निभरान्त्वा
 देवाय्य यज्ञस्यायुपे गृह्णामी । न्द्रावरुणाभरान्त्वा देवाय्य यज्ञस्यायुपे गृह्णामी । न्द्रा
 हृहसतिभरान्त्वा देवाय्य यज्ञस्यायुपे गृह्णामी । न्द्राविष्णुभरान्त्वा देवाय्य यज्ञस्यायुपे
 गृह्णामि ॥ २३ ॥ मुद्गान्दिवो चरतिमृयिष्या वैजानरसृत याजातमग्निम् ।
 कवि ए सन्वाजमतिथिं जनानामामत्रा पार्थ जनयन्त देवाः ॥ २४ ॥ * उपयाम-
 गृहीतोऽसि ध्रुवोऽसि ध्रुवक्षितिध्रुवाणां ध्रुवतमोष्पतानामच्य सचिचाम एष

यर्चमे पवम् अचाय मे वचोदा वचमे पवम् चक्षुभोग्मे वचोदमो वचमे
 पवेद्याम् ॥ २७ ॥ चाक्षर्गे मे वचोदा वचमे पवर्गोजमे मे वचोदा वचमे
 पवमायुपे मे वचोदा वचमे पवम् विष्ठाभरो मे प्रजामरो वचोदसो वचमे
 पवेद्याम् ॥ २८ ॥ को ऽमि कतमो ऽमि कस्यामि कोनामासि । यस्य ते नामा-
 मश्नाहि यं त्वा सोमेनातो नृपाम । भर्भुवः स्वः सुप्रजाः प्रजाभिः स्याए
 सुवीरो वीरैः सुपोषः पोषैः ॥ २९ ॥ उपयामगृहीतो ऽसि मध्वे त्वोपया-
 मगृहीतो ऽसि साधवाय त्वोपयामगृहीतो ऽसि शुक्राय त्वोपयामगृहीतो ऽसि शुच्ये
 त्वोपयामगृहीतो ऽसि नभसे त्वोपयामगृहीतो ऽसि नभस्याय त्वोपयामगृहीतो ऽसीये
 त्वोपयामगृहीतो ऽस्य ज्ञे त्वोपयामगृहीतो ऽसि सहसे त्वोपयामगृहीतो ऽसि सह-
 स्याय त्वोपयामगृहीतो ऽसि तपसे त्वोपयामगृहीतो ऽसि तपस्याय त्वोपयामगृही-
 तो ऽस्य ए हसस्यतये त्वा ॥ ३० ॥ इन्द्रागो आगत ए सुत गोभिर्बभौ
 वरेण्यम् । अस्य पातं ध्रियेपिता । उपयामगृहीतो ऽसीन्द्राग्निभरा त्वेप ते
 योनिरिन्द्राग्निभरा त्वा ॥ ३१ ॥ आचाये अग्निमिन्धते स्तृणन्ति बहिरानु-
 पक् । येवामिन्द्रो युवा सखा । उपयामगृहीतो ऽस्य गीन्द्राभरा त्वेप ते योनि-
 रग्निन्द्राभरा त्वा ॥ ३२ ॥ सोमासद्यप्योधतो विग्ने देवास आगत । दायाए

सो दाशपः सुतम् । उपयामगृहीतोऽसि विष्णवेभ्यः देवेभ्यः एष ते
योनिर्विष्णवेभ्यः देवेभ्यः ॥ १३ ॥ विष्णवे देवास आगतं गृणुता म इमं
हवम् । एदं वहिर्निषोदत । उपयामगृहीतोऽसि विष्णवेभ्यः देवेभ्यः
एष ते योनिर्विष्णवेभ्यः देवेभ्यः ॥ १४ ॥ इन्द्रं मरुत्वं नृह पाहि
सोमं यथा गार्थांते अपियः सुतस्य । तव प्रणीतो तत्र गूरु गन्धर्वायिवा-
सन्ति कवयः सुयथाः । उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वत एष ते योनि-
रिन्द्राय त्वा मरुत्वते ॥ १५ ॥ मरुत्वन्तं वृषभं वावृधानमकवारिन्द्रियं
शासमिन्द्रम् । विष्वासाहमवसे नूतनायोय ए सहोदामिह त ए हवेम । उप-
यामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वत एष ते योनिरिन्द्राय त्वा मरुत्वते । उपयामगृ-
हीतोऽसिमरुतान्त्वौजसे ॥ १६ ॥ सजीषा इन्द्रं सगणो मरुद्भिः सोमं पिव वृषहा
गूरुं विहान् । जहि गन् २ । रुपं मधी नृदसायामयं कणुहि विष्णवेभ्यः नः । उप-
यामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वत एष ते योनिरिन्द्राय त्वा मरुत्वते ॥ १७ ॥
मरुत्वा २ । इन्द्रं वृषभो रणाय पिवा सोममनुषधन्मदाय । आसिहसु जठरे
मदधुं जग्मिं त्व ए राजासि प्रतिपन्नुतानाम् । उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा-
मरुत्वत एष ते योनिरिन्द्राय त्वा मरुत्वते ॥ १८ ॥ महां २ । इन्द्रो नृवदा
चर्षणीया एतं द्विवर्हा अभिनः सहोभिः । अस्मद्राग्राहये वीर्यायोरुः पृथुः
सुहृतः कर्त्तृभिर्भूत । उपयामगृहीतोऽसि महेन्द्राय त्वं ते योनिर्महेन्द्राय
त्वा ॥ १९ ॥ महां २ । इन्द्रो य ओजसा पर्जन्यो वृष्टिमां २ हव ।
स्तोमैर्वसस्य वावृधे । उपयामगृहीतोऽसि महेन्द्राय त्वं ते योगिर्महेन्द्राय
त्वा ॥ ४० ॥ उदुत्यं जादवेदसं देवं वहन्ति केतवः । इणे विष्वाय सूर्य ए
गृहा ॥ ४१ ॥ चित्रं देवानां मुदगादनीकं चक्षुर्भ्यं वस्य वरुणस्याग्रेः । आमा

द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्यं आत्मा जगत्सस्य पयः साहा ॥ ४२ ॥ अग्ने
 नय सुपथा राये अस्मान्विशानि देव वयुनानि विद्वान् । युयोङ्गमज्ज-
 हुराणमेनो भूयिष्ठान्ते नम उक्तिं विधेम साहा ॥ ४३ ॥ अयसो अग्नि-
 वरिषस्त्रणोत्वयन्मृधः पुर एतु प्रभिन्दन् । अयं वाजान्श्रयतु वाजसाताययं शशू-
 श्रयतु जईपाणः साहा ॥ ४४ ॥ रूपेण वो रूपमभगागान्तुयो वो विग्न-
 वेदा विभजतु । अतस्य पथा प्रेतं चन्द्रदक्षिणा विमः पशु अन्तरिक्षं यतस्व
 सदस्यैः ॥ ४५ ॥ ब्राह्मणमद्य विदेयमितृमन्तम् पैतृमत्वमपिमापेयं दुधा
 तुदक्षिणम् । अन्नद्राता देवभा गच्छत प्रदातारमाविद्यत ॥ ४६ ॥ अग्नये
 त्वा मघ्नं वरुणो ददातु सोऽमृतत्वमग्नीयायुर्दात्र एधि मयो मघ्नम् प्रतिग्र-
 हीत्रे रुद्रायऽत्वा मघ्नं वरुणो ददातु सोऽमृतत्वमग्नीय प्राणो दात्र एधि
 ययो मघ्नम् प्रतिग्रहीत्रे बृहस्पतये त्वा मघ्नं वरुणो ददातु सोऽमृतत्वमग्नीयत्व-
 ग्दात्र एधि मयो मघ्नम् प्रतिग्रहीत्रे यमाय त्वा मघ्नं वरुणो ददातु सोऽमृ-
 तत्वमग्नीय हयो दात्र एधि मयो मघ्नम् प्रतिग्रहीत्रे ॥ ४७ ॥ कोऽदाक्ता-
 णां अदाक्तामोऽदाक्तामायादात् । कामो दाता कामः प्रतिग्रहीता कामै-
 तस्य ॥ ४८ ॥

॥ इति सप्तमोऽध्यायः ॥

अथ षष्ठोऽध्यायः ॥

[illegible]

व॒भू॒य॒ इ॒सु॒ते॒ दा॒नं॑ दे॒वस्य॑ पृ॒थ॒त आ॒दि॒त्ये॑ भ्य॒स्त्वा ॥ २ ॥ क॒दा॒च॒न॒ प्र॒यु॒क्ष्य॒
 स्य॒भे नि॒पा॒सि॒ अ॒न॒नो । तुरी॑यादि॒त्य॒ स॒व॒न॒न्त इ॒न्द्रि॒य॒मा त॑स्या॒व॒स॒तं दि॒व्या॒
 दि॒त्ये॒भ्य॒स्त्वा ॥ ३ ॥ य॒ज्ञो दे॒वाना॑म॒त्य॑ति॒ सु॒ख॒मादि॒त्यासो॑ भ॒वता॑ मृ॒ड॒य॒
 त्तः । आ॒वो ऽवा॒घो सु॒मति॑र्व॒वृ॒ताद॑ए॒ हो॒सि॒द्या व॑रि॒वो वि॒त्तरा॑स॒दादि॒त्ये॒भ्य॒
 स्त्वा ॥ ४ ॥ * वि॒व॒सु॒वादि॒त्ये॒ष ते॑ सोम॒पो॒य॒स॒स्वि॒न् म॒त॒म् । अ॒द॒ष्टौ न॒रो
 व॒च॒मे द॒धात॑न् यदा॒गो॒र्षा द॑म्य॒तो वा॒म॒म॒ग्र॒तः । पु॒मान् प॒थो जा॑यते
 वि॒न्द॒ते व॒सु॒धा वि॒ष्वाहा॑र॒य ए॒ध॒ते गु॒हे ॥ ५ ॥ वा॒म॒म॒द्य स॑वित॒र्वा॒म॒सु
 ष्णो दि॒वे दि॒वे वा॒म॒म॒स्य॒ ए सा॒वोः । वा॒म॒स्य हि॒ ध॒य॒स्य दे॒वभू॑र॒स्या धि॒या
 वा॒म॒भा॒जः स्या॒म ॥ ६ ॥ उ॒प॒या॒म॒गृ॒ही॒तो ऽसि॑ सा॒वि॒त्रो ऽसि॑ च॒नो॒धा॒च॒नो॒धा
 ष॒सि च॒नो म॒यि धे॒हि । जि॒न्व॒ य॒ज्ञं अ॒न्व॒ य॒ज्ञप॑ति॒भ्य॒गाय॑ दे॒वाय॑ त्वा स॒वि॒त्रे
 ॥ ७ ॥ * उ॒प॒या॒म॒गृ॒ही॒तो ऽसि॑ मु॒श॒र्वा॒सि सु॒म॒ति॒ष्ठा॒नो बृ॒ह॒दु॒चा॒य न॑मः ।
 वि॒श्वे॑भ्य॒स्त्वा दे॒वेभ्य॑ ए॒ष ते॑ यो॒निर्वि॒श्वे॑भ्य॒स्त्वा दे॒वेभ्यः॑ ॥ ८ ॥ * उ॒प॒या॒
 म॒गृ॒ही॒तो ऽसि॑ मु॒ह॒स॒ति॒सु॒तस्य॑ दे॒वसो॒म त॒ इ॒न्द्रो॒रि॒न्द्रि॒याव॑तः । प॒त्नी॒व॒तो
 प॒हा ॥ ९ ॥ ऋ॒ध्या॒स॒म् । अ॒ह॒म्य॒र॒स्ता॒द॒ह॒म॒व॒स्ता॒द्य॒द॒न्ति॒रि॒क्ष॒न्त॒दु॒मि पि॒ताभू॑त् ।
 अ॒ह ए॒ सूर्य॑सु॒भ॒य॒तो द॒दर्गा॑ह॒न्दे॒वाना॑म्य॒र॒स॒श्च॒हा यत् ॥ १० ॥ अ॒ग्रा॒ ॥ इ॒
 प॒त्नी॒व॒न् स॒त्रू॒दे॒वेन॑ त्व॒ष्टा सो॒म॒म्वि॒व॒ सु॒हा । प्र॒जा॒प॒तिर्वृ॒धा॒सि रेतो॑धा रेतो॒मदि॑
 धे॒हि प्र॒जा॒प॒ते॒स्तु ह॒व्यो रेतो॑ध॒सो रेतो॑धा॒म॒गी॒य ॥ ११ ॥ उ॒प॒या॒म॒गृ॒ही॒तं
 ऽसि॑ इ॒रि॒र॒सि वा॒रि॒यो॒ज॒नो इ॒रि॒भ्रा॒न्वा । इ॒र्यो॑र्वा॒ना स्य॑ स॒हसो॒मा इ॒न्द्रा॑
 ॥ १२ ॥ य॒ज्ञो अ॒श्व॒स॒नि॒र्भ॒सो यो गो॒स॒नि॒दा॒स्य त॒ इ॒ष्ट॒य॒जुष॑ सु॒त॒सो॒म॒स्य
 श॒मो॒क्थ॒स्यो॒प॒हू॒त॒स्यो॒प॒हू॒तो भ॑क्ष॒यामि ॥ १३ ॥ * दे॒व॒ज॒त॒स्यै॒न॒सो ऽव॒य॒ज॒न॒म॒सि
 म॒नु॒ष्य॒क॒त॒स्यै॒न॒सो ऽव॒य॒ज॒न॒म॒सि पि॒तृ॒क॒त॒स्यै॒न॒सो ऽव॒य॒ज॒न॒म॒स्य म॒नु॒ष्य॒क॒त॒स्यै॒न॒सो

५ ययज्जनमम्ये नम० एनसो ५ ययज्जनमसि । यथाहमेनो विद्वा० यकार यथाविद्वा०
 स्तम्य सर्वम्ये नमो ५ ययज्जनममि ॥ १३ ॥ संवर्चमा पयसा सक्तनूभिरग-
 न्नाहि । मनसा स ए गिवेन त्वष्टा मुदत्रो विदधातु रायोऽनुमाष्टु तन्वो
 यद्विनिष्टम् ॥ १४ ॥ समिन्द्र षो मनसा नेषि गोभिः स ए सूरिभिर्म-
 धवन्म ए स्वस्या । संवर्चसा देवकृतं यदस्ति मन्देवाना ए सुमती यज्ञिया
 ना ए स्वाहा ॥ १५ ॥ संवर्चमा पयसा सक्तनूभिरगन्नाहि मनसा स ए
 गिवेन त्वष्टा मुदत्रो विदधातु रायोऽनुमाष्टु तन्वो यद्विनिष्टम् ॥ १६ ॥
 धाता रातिः सवितेदं जुधस्ताम्रजापतिनिधिपा देवो अग्निः । त्वष्टा विष्णुः
 प्रजया स ए रराचा यजमानाय द्रक्विषन्धातु स्वाहा ॥ १७ ॥ सुगा यो
 देवाः सदेना अकम्भे य पाजम्भेद ए सर्वन् जुपाणाः । भरमाणा वह-
 माना हवी ए अग्ने धत्त वसवो वसूनि स्वाहा ॥ १८ ॥ या २ ॥ आ-
 वह दगतो देव देवा स्तान् प्रे द्यस्ते अग्ने सधस्ये । जज्ञिवा ए सः
 पपिषा ए सय विष्णे मुद्ग अग्ने ए स्वरातिष्ठतानु स्वाहा ॥ १९ ॥ वय ए
 हि त्वा प्रयति यज्ञे अस्मिन्नग्ने होतारमवृणोमहीह । ऋधगया ऋधगुता-
 श्मिष्ठाः प्रजानन्यत्तमुपयाहि विद्वान् स्वाहा ॥ २० ॥ देवा गातु विदो
 गातु वित्वा गातुमित । मनस्तत इमन्देव यज्ञ ए स्वाहा वार्ते धाः ॥ २१ ॥
 • यज्ञ यज्ञश्च यज्ञपतिश्च स्वा योनिश्च स्वाहा । एष ते यज्ञो यज्ञपते
 सहमूक्तवाक्ः सर्ववोरस्तज्जुषस्व स्वाहा ॥ २२ ॥ • माहिर्भूष्णा एवाकुः ।
 • उह ए हि राजा वरुणयकार सूर्याय पयामन्व तवा उ०। पपदे पादा
 प्रतिधातवे ५ कर्तापयक्ता हृदयाविधायित् । नमो वरुणायाभिहितो वरुणस्य
 पागः ॥ २३ ॥ अग्ने रनोकमप आ विवेगापादपात् प्रति रराचमुष्टम् ।

। समिधं यक्ष्मन् प्रति ते जिह्वा घृतमुच्चरन्त्यत् स्याद्वा ॥ २४ ॥ समुद्रे
 द्यमपस्वन्तः से त्वा विगन्त्वोपधीरुतामः । यज्ञस्य त्वा यज्ञपते मूढोक्तौ
 वाके विधेम यत् माहा ॥ २५ ॥ देवीराप एष वो गर्भस्त ए सुप्रोत ए
 म्वभूत देव सोमैष ते लोकस्तस्मिन्त्यश्च वक्ष्य परि च वक्ष्य ॥ २६ ॥ अथ
 तच्चुम्पु ण निचेरुरभि निचुम्पु णः । अथ देवैर्देवकृतमेनो ऽयामिपमय मत्ये-
 क्तम्पु रुरावृणो देव रिप स्याद्दि देवाना ए समिदसि ॥ २७ ॥ एजतु
 । स्यो गर्भो जरायुणा सह । यथा यं वायुरेजति यथा समुद्र एजति ।
 तयं दग्मास्यो असज्जरायुणा सह ॥ २८ ॥ यस्य ते यज्ञियो गर्भो
 योनिर्हिरण्यो । अद्भ्यन्तुता यस्य तन्मात्वा समजीगम ए माहा ॥ २९
 ओ विपुरुष इन्द्रन्तर्महिमानमानञ्च धीरः । एकपदीन्विपदी न्त्रिप-
 दीन्पदीमष्टापदीभ्यनानु प्रयन्ता ए माहा ॥ ३० ॥ मर्ततो यस्य हि
 पाया दिवो विमहसः । स सुगोपातमो जनः ॥ ३१ ॥ मही व्यीः
 शे च न इमं यज्ञमिमिञ्चताम् । विष्टताक्षो भरोमभिः ॥ ३२ ॥ चातिष्ठ
 त्वय युक्ता ते ब्रह्मणा हरो । अर्वाचीन ए सुते मनो यावा कृणोत
 ना । उपयामगृहीतो ऽसीन्द्राय त्वा षोडशिन एष ते योनिरिन्द्राय त्वा षोड-
 ॥ ३३ ॥ युक्ता हि केशिना हरो हयबा कक्षग्रा । अथा न इन्द्र
 या गिरामुपश्रुतिश्चर । उपयामगृहीतो ऽसीन्द्राय त्वा षोडशिन एष ते
 त्रिन्द्राय त्वा षोडशिन ॥ ३४ ॥ इन्द्रमिदरी बह्वतो ऽप्रतिष्टष्टवसम् ।
 र्णो न च सुतीरुप यज्ञं च मानुषाणाम् । उपयामगृहीतो ऽसी-
 य त्वा षोडशिन एष ते योनिरिन्द्राय त्वा षोडशिन ॥ ३५ ॥
 तत्र जातः परो अन्यो अस्ति य आविवेश भुवनानि विष्वा । प्रजापतिः

कर्मैष एष ते योनिरिन्द्राय त्वा विश्वकर्माणे ॥ ४५ ॥ * विश्वकर्माणे
 यज्ञेन वातारमिन्द्रमक्षणीरवध्यम् । तस्मै विश्वः समनमस्त पूर्वी
 विहस्यो यथासत् । उपयामगृहीतो ऽसीन्द्राय त्वा विश्वकर्माणे
 योनिरिन्द्राय त्वा विश्वकर्माणे ॥ ४६ ॥ उपयामगृहीतो ऽस्यग्न
 गायत्र्यन्दसङ्गः क्षामोन्द्राय त्वा त्रिष्टुप्कन्दसं गृह्णामि विश्वेभ्यस्वा
 जगच्छन्दसङ्गः क्षाम्यनुष्टुप्ते ऽभिगिरः ॥ ४७ ॥ * ब्रेशीनां त्वा प
 धूनोमि । कुकूननानान्त्वा पक्ष्मन्वा धूनोमि । भन्दनानान्त्वा पक्ष्मन्वा धूनो
 मदिन्तमानान्त्वा पक्ष्मन्वा धूनोमि । मधुन्तमानां त्वा पक्ष्मन्वा धूनोमि
 * यक्षं त्वा शक्रं पाधूनीम्यक्षो रूपे सूर्यस्य रश्मिषु ॥ ४८ ॥ * ककुभ ए
 हपभस्य रोचते हृष्टक्षुकः शुक्रस्य पुरोगाः सोमः सोमस्य पुरोगाः । य
 सोमादाभ्यवाम जागृवि तस्मै त्वा गृह्णामि तस्मै ते सोम सोमाय स्वा
 ॥ ४९ ॥ उगिक् त्वन्देव सोमाग्नेः प्रियम्पायो ऽपोहि वशो त्वन्देव सो
 मस्य प्रियम्पायो ऽपोह्यस्मत्स्वा त्वन्देव सोम विश्वेपान्देवानाम्प्रियम्पा
 ऽपोहि ॥ ५० ॥ इह रतिरिह रमध्वमिह धृतिरिह स्वधृतिः स्वाहा
 उपसृजन्ववपन्वाग्ने धरुषो मातरं धयन् । रायस्योषमक्षासं दीधरत् स्वाहा
 ॥ ५१ ॥ सन्नस्य ऋतुरस्यगन्धं ज्योतिरस्यतां अभूम । दिवं पृथिव्या
 पथ्यावहामाविदाम देवाः सृज्योतिः ॥ ५२ ॥ युवन्तमिन्द्रापर्वता पुरोयुधा
 यो नः पृतन्यादप तन्तमिहतं यज्ञेन तन्तमिहतम् । दूरे चत्पाय कन् तद
 गहनं यदि न चत् । पक्षाक ए यज्ञन् परिशूर विश्वतो दग्धां दर्पाष्ट विश्वतः ।
 * भूर्भुवः स्वः सुप्रजाः प्रजाभिः स्याम सुवीरा वीरैः सुपोषा पोषैः ॥ ५३ ॥
 परमेष्ठ्यभिधीतः प्रजापतिर्वाचि व्याहृतायामन्यो पच्येतः । सविता सन्ध्यं

विष्णु॑क॒र्मो दी॒क्षाया॑म्य॒या सोम॑ क॒य॒स्याम् ॥ ५३ ॥ इन्द्र॑य म॒रुत॑य क॒पा
 यापो॑ऽग्नि॒तो ऽसुरः॑ प॒ण्ड॒मा॒गो मि॒त्रः की॒तो वि॒ष्णुः मि॒पि॒विष्ट॑ उ॒रावा॑स॒भो
 वि॒ष्णु॒नेर॑भि॒यः ॥ ५५ ॥ प्रो॒द्ग॒मा॒णः सोम॑ आ॒गतो॑ वरु॒ण आ॑स॒द्यामा॑स॒भो
 ऽगि॒रा॒न्तो॒भ इन्द्रो॑ ह॒वि॒र्हाने॑ ऽय॒र्वो॒पाव॑ङ्गि॒यमा॑णः ॥ ५६ ॥ वि॒ष्णे दे॒वा
 य ए॒ य॒पु दु॒तो वि॒ष्णुरा॑प्नो॒त॒पा आ॑प्य॒त्यमा॑गो॒ यमः॑ स॒यमा॑गो वि॒ष्णुः स॒न्धि॒ य॒
 मा॑गो वा॒युः पु॒यमा॑नः शु॒क्रः पू॒तः । शु॒क्रः शी॒र॒न्धीम॑न्यो स॒क्त॒योः ॥ ५७ ॥
 वि॒ष्णे दे॒वाय॑स॒वेपू॑नी॒त अ॒सु॒हो॒मा॒योद्य॑तो रु॒द्रो ह॒यमा॑गो वा॒तो ऽभ्या॑व॒ती
 नृ॒च॒क्षाः प्र॑ति॒स्थातो॑ भ॒क्षो भ॒क्षमा॑णः पि॒तरा॑ नारा॒ग॒एसाः ॥ ५८ ॥ स॒व्यः
 मि॒त्र्यु॒त्प॒थ्या॒योद्य॑तः समु॒द्रो ऽभ्य॑व॒ङ्गि॒यमा॑णः स॒न्धि॒नः प्र॒भ्रु॒तो य॒यो॒रोज॑सा
 स्त॒भिता॑ र॒जा॒ए॒मि वी॒र्ये॑भिर्वी॒र॒त॒मा श॑वि॒ष्ठाः या प॒त्य॒ते अ॑प्र॒तीता॑ स॒होभि॑र्वि॒ष्ण
 अ॒ग॒न्व॒रु॒णा पु॒र्व॒भूतो॑ ॥ ५९ ॥ दे॒वान्दि॒वम॑ग॒न्य॒श्न॒स्ततो॑ मा द्रवि॒णम॑ष्टु म॒नु॒ष्या
 न॒स्त॒रि॒क्षम॑ग॒न्य॒श्न॒स्ततो॑ मा द्रवि॒णम॑ष्टु पि॒त॒नृ॒ष्ट॒यि॒वीम॑ग॒न्य॒श्न॒स्ततो॑ मा द्रवि॒
 षम॑ष्टु यं कं च स्तो॒कम॑ग॒न्य॒श्न॒स्ततो॑ मे भ॒द्रम॑भू॒त ॥ ६० ॥ अ॒त॒स्त्रि॒ष्ट॒श्न॒
 त॒वो ये॑ वि॒त॒स्त्रि॒ष्ट॒श्न॒ इ॒मं य॒ज्ञ॒ए॒ श्व॒धया॑ द॒द॒न्ते । तेषां॑ क्षि॒प्त॒ए॒ स॒म्वे॒त॒ह
 धामि॑ स्वाहा॒ इ॒जो॑ अ॒प्येतु॑ दे॒वान् ॥ ६१ ॥ य॒ज्ञ॒स्य॒ दो॒हो वि॒त॒तः पु॒रु॒षा
 सो अ॒ष्ट॒वा दि॒वम॑न्वा॒त॒तान॑ । स॒य॒ज्ञ॒ धृ॒त्य॒महि॑ मे प्र॒जाया॑ ए॒ रा॒य॒स्यो॒र्धं वि॒ष्ण
 मा॒यु॒र॒जी॒य स्वाहा॑ ॥ ६२ ॥ आ॒ प॒व॒स्व हि॒र॒ण्य॒वद॑ग्न॒व॒क्तोम॑ वो॒र॒वत् । बा॒जं
 गो॒म॒न्त॒मा भ॑र॒ स्वाहा॑ ॥ ६३ ॥

॥ इति अष्टमोऽध्यायः ॥

॥ अथ नवमो अध्यायः ॥

क्षिपिः—इन्द्रावृष्टस्य १ सृष्ट्यतिः २—१३ दधिक्ताया १४, १५
 वसिष्ठः १६, १८—२५ नाभार्नेदिष्ठः १७ तापसः २६—३४ यक्षः
 ३५ ३६ देव्यातः ३७—४० । देवता—सविता १. ५, १२ इन्द्रः २,
 ३ राजधर्मराजादयो ४ अग्नः ६ भिनापतिः ७ प्रजापतिः ८ १८, २०,
 २३—२५ योरः ८ इन्द्रावृष्टस्यतिः १०—१२ सृष्ट्यतिः १४—१८ यज्ञः
 २१ देवो २२ सोमाग्न्यादित्यविष्णुशर्यवृष्टस्यतयो २६ अर्यमादिमन्त्रोक्ता
 २७, २८ अग्निः २८, २९ मन्त्राद् ३० अग्न्यादयोमन्त्रोक्ता ३१ पूषादयो
 मन्त्रोक्ता ३२ मिषादयो मन्त्रोक्ता ३३ वध्यादयो मन्त्रोक्ता ३४ विष्णो-
 देया ३५, ३६ रघोघ्नो ३८, ३९ यनमाणः ४० । छन्दः—सराडार्प्यं
 विष्टुप् १ पार्ष्णीपंक्तिः २ विष्टतिः २ अतिगह्वरीः ३ भुरिक्कृतिः ४
 भुरिगष्टिः ५ भुरिगजगती ६, २४ भुरिशुष्यिक् ७ भुरिक्विष्टुप् ८ धृतिः
 ८ विराड् कृतिः १० जगती ११, १२—१५, १७, २०, सराड् तिष्टतिः
 १२ भुरिक् पंक्तिः १६ निचृत् विष्टुप् १८ निचृदृतिः १९ भुरिक्
 कृतिः २० अत्यष्टिः २१ निचृदत्यष्टिः २२ सराड् विष्टुप् २३, २५
 भृगुष्टुप् २६ सराड्भृगुष्टुप् २७ भुरिगुष्टुप् २८ भुरिगार्प्यगायत्री
 २९ अत्यष्टिः ३१ कृतिः ३२ निचृद्वजगती ३३ निचृदृतिः ३४ निचृदु-
 कृतिः ३५ विष्टतिः ३६ निचृदभृगुष्टुप् ३७ सराड्वाङ्गी सृष्टी ३८
 अतीजगती ३९ भुरिग् ब्राह्मी विष्टुप् ४० । सरः—धैयतः १. ८, २१,
 २४, ४० पञ्चमः २ मध्यमः ३ २ पञ्चमः ३, १६ निषादः ४, ६, ११, १२—१५
 १७, १८, २०, २४, ३०, ३२, ३३, ३८ मध्यमः ५, १६, ३८ ऋषभः ७,

८, १८, १९, २०, २१, २२, २३, २४, २५, २६, २७, २८, २९, ३०

निपात १, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९, १०, ११, १२, १३, १४, १५, १६, १७, १८, १९, २०, २१, २२, २३, २४, २५, २६, २७, २८, २९, ३०

देव मरिः प्रसुव यजं प्रसुव यज्ञपति भगाय । दिव्यो गन्धर्वः
 जेतुः इति नः पुनातु पावस्यतिर्वाजयः श्वदतु स्वाहा ॥ १ ॥ भुवस-
 दन्वा वृषदन्वाः मदमुपयामगृहीतो ऽसीन्द्राय त्वा जुष्टं गृह्णाम्येव ते योनि-
 रिन्द्राय त्वा जुष्टतमम् । अप्सुपदे त्वा एतमदे व्योममदमुपयामगृहीतो
 ऽसीन्द्राय त्वा जुष्टं गृह्णाम्येव ते योनिरिन्द्राय त्वा जुष्टतमम् । दृष्टिवि-
 मदं त्वा ऽक्षरिन्द्रमदं दिविमदं देवमदं नाकमदमुपयामगृहीतो ऽसीन्द्राय त्वा
 जुष्टं गृह्णाम्येव ते योनिरिन्द्राय त्वा जुष्टतमम् ॥ २ ॥ अपाए रसमुदय
 म ए रयं मत्त ए ममाहितम् । अपा ए रसं यो रसस्तं वो गृह्णाम्युत्तम-
 मुपयामगृहीतो ऽसीन्द्राय त्वा जुष्टं गृह्णाम्येव ते योनिरिन्द्राय त्वा जुष्टतमम्
 ॥ ३ ॥ यहा ऊर्जाहुतयो व्यन्तो विप्राय मतिम् । तेषां विशिप्रियाणां वो
 ऽहमिपमूर्जं ए ममपभमुपयामगृहीतो ऽसीन्द्राय त्वा जुष्टं गृह्णाम्येव ते योनि-
 रिन्द्राय त्वा जुष्टतमम् । ममूचो स्यः सन्धा भद्रेण पृक्तं विष्टूचो स्यो वि मा
 पमाना पृहृक्तम् ॥ ४ ॥ इन्द्रस्य यजो ऽसि वाजमाख्यया ऽयं वाज एवेत् ।
 वात्रस्य नु प्रमवे मातरन्महोमदिति नाम वचसा करामहे । यस्यामिदं विश्वं
 भुवनमाविशे तस्याग्रे देवः सविता धर्मं साविपत् ॥ ५ ॥ अप्स्यन्तर-
 गतमप्सु भेषजमपासुत प्रगस्तिष्वश्वा भवत वाजिनः । देवीरापो यो व ऊर्मिः
 प्रतृप्तिः ककुम्भान्वाजसास्तेनायं वाज एवेत् ॥ ६ ॥ वातो वा मनो वा
 गन्धर्वाः सप्तविंशतिः । ते अथे ऽश्वमयुष्मस्ते अस्मिन् जवमादधुः ॥ ७ ॥
 वातरएहा भव वाजिन् युज्यमान इन्द्रस्येव दक्षिणः त्रियैधि । युष्मन्तु त्वा

मरुता विभवेदम वा ते त्वष्टा एष जयन्धातु ॥ ८ ॥ जयो यमो
 विहितो गुहा यः शोने परीतो चरन् वाते । तेन नो वाजिन् वनया
 न वाजिभ्य भय ममने च पारयिणुः । वाजिनो वाजजितो वाज ए स
 हृहस्यतेभ्यमपजिप्रत ॥ ९ ॥ देवस्याह ए सवितुः सवे सत्य सयसो ह
 वसम नाक ए रक्षयम् । देवस्याह ए सवितुः सवे सत्यमवम इन्द्रस्योत्तमः
 रक्षयम् । देवस्याह ए सवितुः सवे सत्यप्रमवमो हृहस्यतेवसम नाकम
 देवस्याह ए सवितुः सवे सत्यप्रमवम इन्द्रस्योत्तम नाकमरुहम् ॥ १० ॥
 स्यते वाजं जय हृहस्यतेये वाचं वदत हृहस्यति वाजं जापयत । इन्द्र
 जयेन्द्राय वाचं वदतेन्द्र वाजं जापयत ॥ ११ ॥ एषा वः सा सत्या
 गभूद्यया हृहस्यति वाजमजीजपताजीजपत हृहस्यति वाजं वनस्यतयो
 व्यधम् । एषा वः सा सत्या सवागभूद्ययेन्द्र वाजमजीजपताजीज
 वाजं वनस्यतयो विमुच्यधम् ॥ १२ ॥ देवस्याह ए सवितुः सवे
 सवमा हृहस्यतेयोजजितो वाजं जेपम् । वाजिना वाजजितो ऽध्वन स्कभू
 योजना मिमानाः काटाद्व्यस्त ॥ १३ ॥ एष स वाजो क्षिपयिं तुर
 योवायां बहो अपिक्व चासनि । क्रतुं दधिका चरुस ए सनिष्यदत्यधाम
 सत्यापनीफणम् स्वाहा ॥ १४ ॥ उत सास्य द्रवतगुरदतः पशं न
 वाति प्रगर्धिनः । श्येनस्यैव धजतो ऽहंसं परि दधिकायणः सहोर्जा
 चतः स्वाहा ॥ १५ ॥ जस्रो भवन्त वाजिनो हवेषु देवताता मि
 स्वकाः । जश्वयन्तो ऽहिं हक ए रक्षा ए सि सनेम्यस्य यवन्नमीवाः ॥
 तेनो भवन्तो हवनयुतो हवं विष्टे शुश्वन्त वाजिनो मितद्रवः ।
 ससा मेधसाता सनिष्ववां सहो ये धन ए समिपेषु जभिर ॥ १७ ॥

वाजे ऽपत वाजिनो नो धनेषु विप्रा अमृता ऋतज्ञाः । अम्य मधुः पिवत
 मादयधुन्तृता यात पथिभिर्देवयानैः ॥ १८ ॥ आ मा वाजस्य प्रसवो जग-
 म्यादेमे द्यावापृथिवी विश्वरूपे आ मा गन्ताम्यितरां मातरां चा मा सोमो
 अमृतत्वेन गम्यात् । वाजिनो वाजजितो वाज ए समृयाए सो हृहृषतर्भागमधं
 जिघ्रत निमृजानाः ॥ १९ ॥ आपये स्वाहा स्वापये स्वाहा ऽ पिजाय स्वाहा क्रतवे
 स्वाहा वसये स्वाहा ऽ हव्यतेये स्वाहा ऽ न्हे सुन्धाय स्वाहा सुन्धाय धेनए
 गिनाय स्वाहा धिनए गिन आन्ध्यायनाय स्वाहा ऽऽ न्याय भीयनाय स्वाहा
 भुवनस्य पतये स्वाहा ऽ धिपतये स्वाहा ॥ २० ॥ आयुर्यज्ञेन कल्पतां प्राणी
 यज्ञेन कल्पतां वसुयज्ञेन कल्पताए श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां पृष्ठं यज्ञेन कल्प-
 तां । यज्ञो यज्ञेन कल्पतां प्रजापतेः । प्रजा अभूम सुदेवा अगन्तामृता अभूम
 ॥ २१ ॥ अग्ने वो अस्विन्द्रियमग्ने नृमणमुन क्रतुमग्ने वचां एमि सक्तु वः ।
 नमो माचे पृथिव्यै नमो माचे पृथिव्या इत्यन्तो राद्यन्तामि यमनो ध्रुवो ऽमि
 ध्रुवः । कृष्यै त्वा क्षेमाय त्वा रय्यै त्वा पोषाय त्वा ॥ २२ ॥ वाज-
 स्येमं प्रमवः सुपुवे ऽ ये सोमए राजानमायधीचक्ष । ता अग्नय्यं मधुम-
 तोर्भयन्तु धय ए राट्टे जागृत्याम पुरोहिताः स्वाहा ॥ २३ ॥ वाजस्येमां
 प्रमवः शिथिये दिवमिमा च विश्वा भुवनानि मुमाट् । एदिकस्तं दाप
 यति प्रजानन् तस नो रयिं सर्वदोरं नियन्तु स्वाहा ॥ २४ ॥ वाजस्य नृ
 प्रसव आ बभूवेमा च विश्वा भुवनानि सर्वतः । सनेमि राजा पश्याति विद्वान्
 प्रजां पुष्टिं वर्धयमानो अग्ने स्वाहा ॥ २५ ॥ सोमए राजानजयमे ऽमिम-
 म्भारभामहे । आदित्यास्विणए सूर्ये इन्द्राय च वृहस्पतिए स्वाहा ॥ २६ ॥
 अयमचं हृहृषतिमिन्द्रं दानाय शोदय । वाचं धिरेण वरुणतोऽ वरिनारे

नए माहा ॥ २० ॥ अग्ने अच्छा वदेह नः प्रति नः सुमना भव ।

ॐ सहस्रजित्वए हि धनंदा अग्नि माहा ॥ २१ ॥ प्र नो यच्छत्वर्था

प्र हहस्यतिः । प्र वाग्देवो ददातु नः सुहा ॥ २२ ॥ देवस्य त्वा

प्रसवे ऽग्निर्नोर्वाहुभ्यां पूषो हस्ताभ्याम् । सरसुत्वै वाचो यन्तु-

दधामि हहस्यतेष्टा साम्बाज्जेनाभिषिष्याम्यसौ ॥ ३० ॥ अग्निरे-

व प्राणमुदजयत् तमुज्ज्यमग्निर्नो हृत्तरेण द्विपदो मनुष्यानुदजय-

ज्ज्यपं विष्णुस्त्यचरेण चीञ्जोकानुदजयत्तानुज्ज्यप ए सोमस्तुरचरेण

दः पशूनुदजयत्तानुज्ज्यपम् ॥ ३१ ॥ भूया यसाचरेण यश्च दिव्य उदजयत्ता

ए अविता पडचरेण पड् अतनुदजयत्तानुज्ज्यपम् । मरुतः सुताचरेण

ग्यान् पशूनुदजयत्तानुज्ज्यपम् । हहस्यतिरेष्टाचरेण गायत्रीमुदजयत्ता-

पम् ॥ ३२ ॥ मित्रो नवाचरेण बिहत्तए सोममुदजयत् तमुज्ज्य-

। वरुणो दशाचरेण विराजुमुदजयत्तानुज्ज्यपमिष्ट एकादशाचरेण बिष्ट-

दजयत्तानुज्ज्यपम् । विधो देवा द्वादशाचरेण जगतीमुदज्यत्तानुज्ज्यपम्

॥ ३३ ॥ वसवस्त्रयोदशाचरेण त्रयोदयए सोममुदजयत्तानुज्ज्यपम् । इन्द्रा-

दिमाचरेण चतुर्दशए सोममुदजयत्तानुज्ज्यपम् । ऋषादिभ्यः पञ्चदशाच-

ः पञ्चदशए सोममुदजयत्तानुज्ज्यपमदितिः षोडशाचरेण षोडशए सो-

मुदजयत्तानुज्ज्यपम् । प्रजापतिः सप्तदशाचरेण सप्तदशए सोममुदजयत्तानुज्ज्य-

पम् ॥ ३४ ॥ एष ते निर्वृते भागसां जुषस्य स्वाहा ऽग्निर्नरेभ्यो

देवेभ्यः सुरः सदाः स्वाहा यमर्नरेभ्यो देवेभ्यो दक्षिणामहाः स्वाहा विश्व-

देवेभ्यो देवेभ्यः पर्यामहाः स्वाहा मित्रावरुणर्नरेभ्यो वा मरुतर्नरेभ्यो वा

देवेभ्यः चत्तरामहाः स्वाहा सोमर्नरेभ्यो देवेभ्यः उपरिमहाः दुष्यमहाः स्वाहा

११ ॥ ये देवाः सवित्रेणाः पुरः सप्तमैभ्यः साहा ये देवा यमनेनाः सवि-
 त्रमैभ्यः साहा ये देवा विमदेवनेनाः पद्यामदमैभ्यः साहा । ये देवा मित्रा-
 ननेना वा मरुतेना वीर्यमदमैभ्यः साहा ये देवाः सोमनेना उपरिमदो
 वममैभ्यः साहा ॥ १६ ॥ यमो यमस्य पुत्रो यमिमातो रवाण्य । दुष्टर-
 त्तमरानोर्वीर्यो वा दुष्टवाहमि ॥ १७ ॥ देवस्य त्वा मवितुः प्रसवे ऽग्निमो-
 दुभ्यो पुत्रो वृष्टाभ्याम् । उपाएगोर्वीर्यं च जुहोमि इतएरचः साहा ।
 देवां त्वा दधायावविष्ट रचो ऽवधिक्षामुममौ इतः ॥ १८ ॥ सविता त्वा
 वाना ए सुवताममिगृहपतोना ए कोमो वनस्पतीनाम् । हवस्पतिर्वाच
 नो ज्येष्ठाय रुद्रः पृथ्वी मित्रः सत्यो वरुणो धर्मपतीनाम् ॥ १९ ॥
 ये देवा यमपन्न ए सुवधुं महते चचाय महते ज्येष्ठाय महते जानरा
 वायेन्द्रस्य त्रिपाय । इमममुच्य पुत्रममुपेयं पुत्रमस्य विग एय वो ऽमो राजा
 मोमो ऽथाकं ब्राह्मणाना ए राजा ॥ ४० ॥

॥ इति नवमो ऽध्यायः ॥

॥ अथ द्वागमोऽध्यायः ॥

अति-वदः १-१० श्रवणः १८ २२ तामरेः २४-२६
 उगः शेषः २०-२४ । देवता-पापः १, ६ वृषा २ अपांपतिः १
 गुण्यादयो मन्त्रोक्ता ४ अग्न्यादयो मन्त्रोक्ता ४, २१, वदः ७, २०,
 यजमानः ८, १०-१४, १८, १९, २० प्रजापतिः ८, २० परमात्मा १४.
 मिथ्यायुक्तो १६ अत्रपतिः १७, २१, २१, २२ इन्द्रः २२ सूर्यः २४, २६
 तामरे राजपत्नी २६ अग्निः २८ मरिचादि मन्त्रोक्ता २० अग्निर्गो
 २२, २४ । इन्द्रः-निचूदायो तिष्ठत् १, २२ स्वराद् ब्राह्मी पंक्तिः २
 अभिकृतिः • निचूजगती, १ जगती • स्वराद् पंक्तिः • स्वराद् संकृतिः •
 भुरिगाकृतिः • भुरिग् विष्टप् ४ भुरिग् धृतिः ५ स्वराद् ब्राह्मी
 हृत्ती ६ विराडापी तिष्ठत् ७ स्वराद् कृतिः ८ भुरिगटिः ९ विरा-
 डापी पंक्तिः १० आर्ची पंक्तिः ११, ११ निचूदापीतिष्ठत् १२ भुरिग्
 जगती १४ निचूदापी पंक्तिः १५ स्वराडापी जगती १६ आर्ची पंक्तिः
 १७ स्वराद् ब्राह्मी विष्टप् १८, २० विराद् ब्राह्मी विष्टप् १९ स्वरा-
 डतिष्ठतिः २० भुरिग् ब्राह्मी हृत्ती २१ जगती २२ भुरिगापी जगती
 २४ आर्ची जगती २५ भुरिगुष्टप् २६ पिपीनिका मध्या विराद्
 गायत्री २७ धृतिः २८ स्वराडापी जगती २९ आर्चीविष्टप् ३१ निचूद
 ब्राह्मी विष्टप् ३२ निचूदुष्टप् ३३ भुरिग् पंक्तिः ३४ । स्वरः-धैवतः
 १, ७, १८, १९, २२, २०-२२ मधुमः २, १०, ११, १२, १५, १७, २४
 अथमः • निपादः • ३ निपादः • पञ्चमः •, • गात्रारः • धैवतः • ४

अपमः ५, २८ मध्यमः ६, ८, २१ निपादः ८, १४, १६, २१—२५, २८

गान्धारः १२, २६, २९ पङ्क्तयः २०, २० ।

अपो देवा मधुमतीरगृभ्णुर्जस्यती राजस्रवितानाः । यामिर्मिवाव-
 रणावभ्यपिष्वभ्यारिन्दुमनयन्नत्यरातीः ॥ १ ॥ हव्यं कुर्मिरसि राट्टदा राट्टं
 मे देहि स्वाहा । हव्यं कुर्मिरसि राट्टदा राट्टममुषं देहि । हव्यमेनो ऽसि
 राट्टदा राट्टं मे देहि स्वाहा । हव्यमेनो ऽसि राट्टदा राट्टममुषं देहि ॥ २ ॥
 अयेत स्य राट्टदा राट्टम् दत्त स्वाहायेत स्य राट्टदा राट्टममुषं दक्षीजस्यती
 स्य राट्टदा राट्टम् दत्त स्वाहीजस्यती स्य राट्टदा राट्टममुषं दत्तापः परि-
 वाहिणी स्य राट्टदा राट्टम् दत्त स्वाहापः परिवाहणी स्य राट्टदा राट्ट-
 ममुषं दत्तापाम्यतिरसि राट्टदा राट्टम् देहि स्वाहा ऽपाम्यतिरसि राट्टदा
 राट्टममुषं देष्टव्यं गर्भो ऽसि राट्टदा राट्टं मे देहि स्वाहा ऽपाद्गर्भो
 ऽसि राट्टदा राट्टममुषं देहि ॥ ३ ॥ सूर्यत्वचम स्य राट्टदा राट्टं मे दत्त
 स्वाहा सूर्यत्वचम स्य राट्टदा राट्टममुषं दत्त सूर्यवर्चम स्य राट्टदा राट्टं
 मे दत्त स्वाहा सूर्यवर्चम स्य राट्टदा राट्टममुषं दत्त मान्दा स्य राट्टदा
 राट्टम् दत्त स्वाहा मान्दा स्य राट्टदा राट्टममुषं दत्त वज्रक्षितं स्य राट्टदा
 राट्टं मे दत्त स्वाहा वज्रक्षितं स्य राट्टदा राट्टममुषं दत्त वागा स्य राट्टदा
 राट्टम् दत्त स्वाहा वागा स्य राट्टदा राट्टममुषं दत्त गविडा स्य राट्टदा
 राट्टं मे दत्त स्वाहा गविडा स्य राट्टदा राट्टममुषं दत्त गजरो स्य राट्टदा
 राट्टम् दत्त स्वाहा गजरो स्य राट्टदा राट्टममुषं दत्त जनधनं स्य राट्टदा
 राट्टम् दत्त स्वाहा जनधनं स्य राट्टदा राट्टममुषं दत्त विगभनं स्य राट्टदा
 राट्टं मे दत्त स्वाहा विगभनं स्य राट्टदा राट्टममुषं दत्तापः भ्राज स्य

राट् दा राट् ममुषं दत्तः । मधुमतीर्मधुमतीभिः पृथक्ताम्रहि चत्रं चत्रि-
 याय वन्वाता अनाष्ट्टाः सोदत सद्योजसो महि चत्रं चत्रियाय दधतीः
 ॥ ४ ॥ सोमस्य त्विपरिमि तवेव मे त्विभिर्भूयात् । अग्नये स्वाहा सोमाय
 स्वाहा सविने स्वाहा अरसत्ये स्वाहा पूष्य स्वाहा वृहस्पतये स्वाहेन्द्राय
 स्वाहा घीयाय स्वाहा गुकाय स्वाहा एगाय स्वाहा भगाय स्वाहाय्यम्णे
 स्वाहा ॥ ५ ॥ पवित्रे स्यो वैष्णव्यो सवितुर्दः प्रसुव उत्पन्नाम्यच्छिद्रेण
 पवित्रेण सूर्यस्य रश्मिभिः । अर्धममि वाचो वसुसापोजाः सोमस्य दाव-
 मसि स्वाहा राजस्यः ॥ ६ ॥ अधमादो अग्निनी राप एता अनाष्ट्टा अपस्यो
 वसनाः । पस्यासु चक्रे वरुणः सधस्यमपाए गिरुर्मादितमास्यन्तः ॥ ७ ॥ अत्र-
 स्योत्थमसि अत्रस्य अरायसि अत्रस्य योनिरसि अत्रस्य नाभिरसीन्द्रस्य वाच-
 मसि मित्रस्यामि यरुणस्यासि त्वयायं वृषं वषत् । इवासि रुजासि
 क्षुमासि । पातेनं प्राक्षम्यातेनं प्रत्यक्षम्यातेनं तिर्यक्षन्दिभ्यः पात ॥ ८ ॥
 आविमस्यो आवित्तो अगिर्गुह्यपतिरावित्त इन्द्रो वृहदयवा आवित्तो मित्राव-
 रुणौ धृतव्रतावावित्तः पूषा विम्ववेदा आवित्तो द्यावापृथिवी विम्वश्ववा-
 वावित्तादिति वरुणस्य ॥ ९ ॥ अवेष्टा इन्द्रशूकाः प्राचीमारोह गायत्री त्वावतु
 रयन्तरणसामं विष्टु स्तोमो वसन्त ऋतुर्वज्र इविणम् ॥ १० ॥ दक्षिणामा-
 रोहं विष्टु त्वावतु बृहत्सामं पञ्चदशस्तोमो योष ऋतुः चक्रं इविणम् ॥ ११ ॥
 प्रतोचीमारोहं जगती त्वावतु वीरूपणं सामं मादग्य स्तोमो वर्षा ऋतुर्विष्टु
 इविणम् ॥ १२ ॥ उदीचीमारोहामुष्टु त्वावतु वैराजणसामैकविंशस्तोमः
 शरदतुः फलं इविणम् ॥ १३ ॥ ऊर्ध्वमारोहं पङ्क्तिस्त्वावतु शाकरीवते
 सामनो त्रिणवत्यस्त्रिणो स्तोमो हेमन्तगिराष्टु वर्चो इविणम्यत्सुत्रमुष्टुः

शिरः ॥ १४ ॥ सोमस्य त्विधिरमि तवैव मे त्विधिभूयात् । मृत्योः पाप्मनो
 ऽपि सद्योऽस्य मृतममि ॥ १५ ॥ हिरण्यरूपा उपसो विरोक उभाविन्द्रा उदिमः
 सूर्यय । पारोदते वरुण मित्र मर्त्तं ततयचायामदिति दिति य । मित्रो ऽसि
 वरुणो ऽसि ॥ १६ ॥ सोमस्य त्वा द्युनो नाभिविषाम्यग्नेभ्राजसा सूर्यस्य
 वर्चभेन्द्रमैरिन्द्रियेण । सचासा सचपतिरेधरति दिद्यन् पाहि ॥ १७ ॥ इम-
 न्देवा असपन्न ए सुवध्वं महते सचाय महते जैष्ठ्याय महते जानराकायेन्द्र-
 मैरिन्द्रियाय । इमममुच्य पुत्रममुच्य पुत्रमस्ये विग एष वो ऽमो राजा सोमो
 ऽस्माकं ब्राह्मणाना ए राजा ॥ १८ ॥ प्र पश्यतस्य ह्यभस्य पुष्टान्नावयरति अस्मिन्
 इयानाः । ता भावस्तत्रधराशुदेक्षा अहिं बुध्न्यमनु रीयमाणाः । विष्णोर्वि-
 क्रमचमसि विष्णोर्विक्रान्तमसि विष्णोः क्रान्तमसि ॥ १९ ॥ प्रजापते न त्वदे-
 तान्यन्यो विष्वा रूपाणि परि ता बभूव । यत्नामास्ये जुहुमसावो अस्त्वव-
 ममुच्य पिता ऽस्मावस्य पिता वय एस्याम पतयो रयोषा ए स्वाहा । वद यत्ते
 क्रिवि परं नाम तस्मिन् हुतमस्यमैष्टमसि स्वाहा ॥ २० ॥ इन्द्रस्व वज्रो ऽसि
 मित्रावरुणयोस्त्वा मशास्त्रोः प्रशिवा युनज्मि । अभ्यधायै त्वा स्रधायै त्वा ऽरिष्टो
 अर्जुनो मरुता प्रसवेन जयापाम मगसा समिन्द्रियेण ॥ २१ ॥ मा त इन्द्र
 ते वयं तुरापाड्युक्तासो अमघ्नता वि दसाम । तिहा रघमधि यं वज्रहस्ता
 इमीन्द्रे व यममे स्वयान् ॥ २२ ॥ अग्नये गृहपतये स्वाहा सोमाय वन-
 सतये स्वहा मरुतामोजसे स्वाहेन्द्रस्येन्द्रियाय स्वाहा । पृथिवि मातामाहि-
 एमोर्मा अहं त्वाम् ॥ २३ ॥ इष्टमः शुनिषदसुरन्तरिक्षसद्योता वेदिपदति-
 थिर्दुरोचसत् । नृपदरसदृत्तसद्योमसदवृक्षा गोजा ऋतजा पट्रिजा ऋत-
 म्बृहत् ॥ २४ ॥ इयदस्यायुरप्यायुर्मयि धेहि युद्धसि वचो ऽमि वचो

धेनुर्गम्य ऊर्गमयि धेहि । इन्द्रस्य वां वीर्यं कृतो बाहू अभ्युपावहरामि
 ॥ स्योनासि सुपदासि चक्षस्य योनिरसि । स्योनामा सीद सुपदामा
 चक्षस्य योनिमा सीद ॥ २६ ॥ नि वसाद धृतव्रतो वरुणः पृथ्वासा ।
 ज्ञाय सुकृतः ॥ २७ ॥ अभिभूरस्येतासो पञ्च दिशः कल्पन्ताम्-
 स्व वृद्धासि सवितासि सत्यासवो वरुणो ऽसि सत्वीजा इन्द्रो ऽसि
 वीजा रुद्रो ऽसि सुमेवः । वहुकारयेयस्कार भूयस्करेन्द्रस्य वज्रो ऽसि
 मे रथ ॥ २८ ॥ अग्निः पृथुधर्मण्यमतिर्जुपाणो अग्निः पृथुधर्मण्यसति-
 ज्यस्य वेतु स्वाहा । स्वाहा कृताः सूर्यस्य रश्मिभिर्यतध्वए सजातानां मध-
 टाय ॥ २९ ॥ सवित्रा प्रसवित्रा सरस्वत्या वाचा त्वष्टा रूपे पूषा पशु-
 भिरिन्द्रेणास्ते सहस्यतिना वृद्धाणा वरुणेनोजसा ऽग्निना तेजसा सोमेन
 रात्रा विष्णुता दशम्या देवतया प्रसृतः प्रसर्पामि ॥ ३० ॥ अग्निभ्या पथस्य
 सरस्वत्ये पथस्तेन्द्राय सुवामृणे पथस्य । वायुः पूतः पवित्रेण प्रत्यङ्सीमो
 अतिमृतः । इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥ ३१ ॥ कुविदङ्ग यवमन्तो यवं चिद्यथा
 दान्त्यागुपूयं प्रियूय । इहेहेपां छणुहि भोजनानि ये वडिपो नम उशिं
 यजन्ति । उपयामगृहीतो ऽसूश्चिभ्यां त्वा सरस्वत्ये त्वेन्द्राय त्वा सुवामृणे
 ॥ ३२ ॥ सुवए सुराममग्निना नमुषामादुरे सचा । विपिपाणा शमन्पती
 इन्द्रं कमंस्त्रावतम् ॥ ३३ ॥ सुवमित्र पितरावग्निनोभिन्नावयुः काव्यै-
 देएसनाभिः । यम्पु राभं व्यपिवः शदीभिः सरस्वती त्वा मधवयमिष्टम् ॥ ३४ ॥

॥ इति दशमो ऽध्यायः ॥

॥ अथ उद्धारणोऽध्यायः ॥

[illegible]

६०, ८० पङ्क्तिः २७ भुरिक् प्रकृतिः २८ मुराट् पंक्तिः २९ त्रिट्, प
 ३२, १६, ४८, ६८ निष्टृत्तिट्, पु ३५ न्यङ्, मारिणी वृहती ३८ विराट्
 त्रिट्, पु ३९, ४३, ७५ उपरिट्, वृहती ४२, ५३, ८३ विराड्-
 नुट्, पु ४४, ५५, ५६, ७४, ८२ विराट् यथा वृहती ४५ ब्राह्मी वृहती
 ४६ विराट् ब्राह्मी त्रिट्, पु ४७, ६६ भुरिक् वृहती ५७, ६३ सक्तृती, ८
 ५८ मुराट् संसकृतिः ६० भुरिक् कृतिः ८, प्रकृतिः ८ ६१ छतिः ६५
 विराट् गायत्री ७०, ७१ भुरिगुणिक् ७२, ७८ मुराडापी त्रिट्, पु ७६
 निष्टृदापी पंक्तिः ८१ । सुरः—गान्धारः १, ३, १०, १८, १८, २६,
 २०, ३१, ४०, ४१, ४४, ४८, ५४—५६, ६०, ६४, ६७, ७३, ७४, ७७,
 ७८, ८०, ८२ पङ्क्तः २, १३, १४, २५, ३३, ३४, ५०—५२ ५८,
 ६२, ६३, ६८, ७०, ७१, निपाटः ४, १५, धैयतः ५—८, १६,
 १७, २२, २३, २८, ३२, ३५, ३६, ३८, ४३, ४७, ४८, ५८, ६६,
 ६८, ७५, ७६ पङ्क्तः ८, ११, १२, २१, २४, २७, २८, ८१ मधुगमः २०,
 ३७, ३८, ४२, ४५, ४६, ५३, ५७, ६३, ८३, निपाटः ८, धैयतः ८ ६१
 अटपमः ७२, ७८ ॥

युञ्जानः प्रथमे मन्सुत्वाय सविता धियः । अन्वेर्णोतिर्निचाय्य पृथि-
 व्या अथाभरत् ॥ १ ॥ युञ्जेन मन्सा वयं देवस्य सवितुः सुवे । स्रग्याय
 पत्न्या ॥ २ ॥ युक्त्वाय सविता देवान् स्रग्यतो भिया दिवम् । हृज्जगीति
 करिष्यतः सविता प्रसुवाति तान् ॥ ३ ॥ युञ्जते मन्सुत युञ्जते धियं
 विप्रा विप्रञ्ज वृहती विपञ्चितः । वि होत्रा दधे वयुनाविदेक इन्द्रो
 देवस्य सवितुः परिष्टुतिः ॥ ४ ॥ युजे वा ब्रह्म पूर्य नमोभिर्विज्ञोव
 एतु मयेव सुरैः । गृह्णन्तु विष्णो अमृतस्य पुत्रा आये धामानि दिव्यानि
 तस्युः ॥ ५ ॥ यस्य प्रयाचमन्स्य इदम्युदेवा देवस्य महिमानमोजसा ।
 यः पार्थिवानि विममे स एतयो रजा एषि देवः सविता महिम्नना ॥ ६ ॥
 देव सवितुः प्र सुव यज्ञं प्र सुव यज्ञपतिं भगाय । दिव्यो गन्धर्वः केतपूः केतवः

पुनातु वायमन्निर्वाचं नः अदत्तु ॥ ० ॥ इमं नो देव सवितर्यचं प्रपय देवा-
 म् । अग्निमिदं मन्त्राणि न्यमन्त्रितं अर्जितम् । अथा सोमं समर्धय
 गायत्रे च रघन्तरं हृदयाय ववसे नि साष्टा ॥ ८ ॥ देवस्य त्वा सवितुः प्रस-
 वेऽग्निर्नो वां हृद्भ्यां पुण्यां हृत्ताभ्याम् । आददे गायत्रे च हृत्साहिरस्य नृदि-
 भ्याः सधस्यादग्निं पुरीषमहिरमुदाभरं वैष्टुभिर्न हृत्साहिरस्यत् ॥ ९ ॥ अग्निं
 रश्मिं नायंसि त्वया वयमग्निं यजेम सवितुं सधस्य वा जागतेन हृत्सा-
 हिरमुत् ॥ १० ॥ हृत्सा आवाय सविता विभ्रदग्निं हिरस्ययोम् । अग्ने
 अर्धोतिर्निचाय्यं अग्निं अथाभरं दानुष्टुभिर्न हृत्साहिरमुत् ॥ ११ ॥ प्रतूषं
 वाजिं वा इव वरिष्ठामनु स्रग्वतम् । दिवि ते जस्य परममनारिषे तव नाभिः
 अग्निमामहि योनिरित् ॥ १२ ॥ युञ्जयां रासभं युवमग्निं यामि सप-
 थस्य । अग्निं भरन्तामस्युम् ॥ १३ ॥ योगीयोगी तवस्तारं वाजेवाजे इवा-
 महे । अथाय इन्द्रमुतये ॥ १४ ॥ प्रतूषं चैव कामव्यसो वृद्धस्य नाचपत्यं
 मयोभूरिह । उर्वन्तरिचं योहि सस्तिगव्यं तिरभयानि छलन् पुण्यां सयुजां
 सह ॥ १५ ॥ अग्निम्याः सधस्यादग्निं पुरीषमहिरमुदाभरान्निं पुरीषमहि-
 रमुदच्छं मोऽग्निं पुरीषमहिरमुहिरिष्यामः ॥ १६ ॥ अन्वगिरुपसामघमस्य द-
 न्वहानि प्रयमो जातवेदाः । अतु स्यस्य पुहता च रग्मीननु आवाग्निवी
 आततय ॥ १७ ॥ आगत्य वाज्यध्वानं सर्वां अधो वि धूनुते । अग्निं
 सधस्यं महति चक्षुषा नि पिबोषते ॥ १८ ॥ आक्रम्य वाजिन् अग्निवीम-
 ग्निमिष्यं अथा त्वम् । भूम्यां सुत्वाय नो ब्रूहि यतः खनेम तं वयम् ॥ १९ ॥
 योक्ते पृष्ठं अग्निवी सधस्यमात्मान्तरिषं समुद्री योनिः । विख्याय चक्षुषा
 त्वमभितिष्ठ पतन्तः ॥ २० ॥ उक्ताम महते सोमगाया आदास्यानां द्रवि-

षोदा वाजिन् । वय ए स्याम सुमतौ पृथिव्या अग्निं स्तनन्त च

॥ २१ ॥ उदकमीद द्रविणोदा वाज्यर्वाकः सुलोक ए सुकृतं प

ततः स्तनेम सुप्रतीकमग्नि ए सो ब्रह्मणा अधिनाकमुत्तमम् ॥ २२ ॥

त्वा जिघर्षि मनसा धृतेन प्रतिक्षियन्त भुवनानि विष्वा । पृथुं तिर

बृहन् व्यचिष्टमन्नैरभसं दृशानम् ॥ २३ ॥ आ विस्ततः प्रत्यक्षं

रघसा मनसा तज्जुषेत । मर्य्यन्तोः सृज्यद्वर्षी अग्निर्नाभिशये तन्

राजः ॥ २४ ॥ परि वाजपतिः कविरग्निर्हव्यान्मक्रमीत् । दधद्रव्यानि

॥ २५ ॥ परि त्वागुं पुरं वयं विप्र ए सहस्र धीमहि । धृपद्वर्षं दि

हन्तारं भङ्गुरावताम् ॥ २६ ॥ तमगुं युभिस्त्वमायुधयन्निस्त्वमस्तनस्य

त्वं वनेभ्यस्त्व मोषधीभ्यस्त्वं नृषां नृपते नायके शचिः ॥ २७ ॥ देवस्य

सवितुः प्रसवे ऽ धिनोर्वाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् । पृथिव्याः सधस्याद

पुरीथ्यमहिरसुत् खनामि । ज्योतिषन्तं त्वागुं सुप्रतीकमन्नैश्च भानुना दी

तम् । शिव प्रजाभ्यो ऽ हि ए सन्तं पृथिव्याः सधस्यादग्निं पुरीथ्यमहिरसु

खनामः ॥ २८ ॥ अपां पृष्ठमसि योनिर्गुः संसुद्रमभितः पिन्वमानम् ।

वर्धमनो मृदा ॥ २९ ॥ आ च पुष्करे दिवो मात्रया वरिम्णा प्रथमु ॥ ३० ॥

यमं च स्यो वमं च स्यो ऽ शिष्टे बहुले उभे । व्यचमती संवसायां श्रुतमग्निः

पुरीथ्यम् ॥ ३१ ॥ संवसाया ए मुर्विदा समीचीं चरसा जना । अग्निमन्तमरि

यन्तो ज्योतिषस्तमजस्रमित् ॥ ३२ ॥ पुरिथ्यो ऽ सि विष्मभरा अथवां ता

प्रथमो निरमन्यदगुं । त्वामगुं पुष्करादध्ययवां निरमन्यत । मूर्ध्नी विष्मस्य

वाघतः ॥ ३३ ॥ तमुं त्वा दध्यद्वृषिः पुत्र ईधे अयवर्षः । वृत्रहर्षं पुर

रम् ॥ ३४ ॥ तमुं त्वा पाप्यो हपा समीधे दस्यु हन्तमम् । धनञ्जय ए

रश्मेरपे ॥ ३४ ॥ सोदं होतः स उ सोके चिकित्वा न्वा दया यज्ञ ए वृजतस्य-
 योनी । देवावीदेवाहविषा यजास्यगुं हृद्यवमाने वयोधाः ॥ ३५ ॥ गि
 होता होतृपदने विदानस्त्वेषो दीदिया ॥ ३६ ॥ असदस्य दक्षः । अदम्यन्नतमतिर्य-
 सिष्ठः सहस्रभरः शुचिजिह्वो अग्निः ॥ ३७ ॥ स ए सोदस्य मृदा ॥ ३८ ॥ अपि
 मोक्षस्य देवयोतमः ॥ विधूममग्रे अरुपं मित्रेभ्य सुत प्रगस्त दयतम् ॥ ३९ ॥
 अपो देवीरुपं सृज मधुमतोरयस्त्राय प्रजाभाः । तासां मास्यानादुज्जिता-
 मोपधयः सुपिप्पलाः ॥ ४० ॥ सगं वायुर्मातरिष्ठा दधातूस्तानाया वृद्धयं
 यद्विकल्पम् । यो देवानां चरसि प्राषधेन जघ्म देव वपदसु रुभ्यम् ॥ ४१ ॥
 सृजातो ज्योतिषा सह गमे वरुच्यमासदत्स्यः वासो अग्ने विमरूप ए संव्ययस्य
 विभावसो ॥ ४२ ॥ उदु तिष्ठ धधुरावा नो देव्या धिया । इमे च भावा
 हृता सुसृक्निराग्ने याहि सुगन्धिभिः ॥ ४३ ॥ कर्धुं क पुण जतये तिष्ठो
 देवो न सविता । जर्ध्नीं वाजस्य सगिता यदग्निभिर्वाघद्विविद्धयामहे ॥ ४४ ॥
 सृजातो गमो असिरोदस्योरन्ने चारुर्विभृत पोषधीषु । चित्रः गिरुः परितमा ए
 स्यत्कून् प्रमातृभ्यो अधि कनिक्रदद्वाः ॥ ४५ ॥ गिरो भव वोद्गुत्र चान्ध-
 भव दान्धर्वन् । धुर्धुर्भव सुपदस्त्वमगुः पुरापवाहयः ॥ ४६ ॥ गिरो भव
 प्रजाभ्यो मनुषीभ्यस्त्वमहिरः । मा यावापृथिवी अभि गोपीर्मातरिच मा
 वनस्पतीन् ॥ ४७ ॥ मेतु वाजो कनिक्रदस्वानदद्रामभः यत्वा । भरवग्निं
 पुरोच मा पाद्यायुषः पुरा । हपाग्निं हपयं भरवपां गभैरममुद्रियम् ।
 पगु चायाहि वीतये ॥ ४८ ॥ कृत ए सत्यशृत ए सत्यमग्निं पुरोष्टमहि-
 रस्वद्वरामः । पोषधयः प्रतिमोऽधूमग्निनेत ए शिवमायन्तमभ्यत युधाः । स्यन्
 विष्ठा अनिरा असो वा निजोदसो अप दुर्मेति जहि ॥ ४९ ॥ पोष-

धयः प्रति नृभृषोतु पुष्यवतोः सुपिप्पलाः । धयं वो गभं स्र
 सधस्यमासदत् ॥ ४८ ॥ विपाजसा पृथुना शोशवानो बाधस्र
 यमीवाः सुगर्मषो वृहतः शर्मणि स्यामन्नेरहए सुहवस्य प्रषी
 चापो हिठा मयोभुवस्तानं ऊर्जे दधातन । महे रषाय चक्ष
 यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः स्रतोरेव मातरः
 तस्मा परद्वमाम वो यस्य चयाय विन्वय । चापो जनयथा च नः
 मित्रः सए स्रग्यं पृथिवी भूमिं च ण्योतिषा स्रह । सुजातं जात
 स्रायं त्वा सए स्रजामि प्रजाभ्यः ॥ ५१ ॥ रुद्राः सए स्रग्यं पृथिवी
 ण्योतिः समीधिर । तेषां भागुरजस्र इच्छुको देवेषु रोचते ॥ ५४
 स्रहा वसुभो रुद्रैः धीरैः कर्मण्यां स्रदन् । इस्ताभ्यां वृद्धीं कृत्वा
 वासी कृषोतु ताम् ॥ ५५ ॥ सिनीवाली सुकपर्दा सुकुरीरा स्त्रीपमा
 तुभ्यमदिते मञ्जीखादधातु इस्तयोः ॥ ५६ ॥ स्रखां कृषोतु शतया
 भ्यामदितिर्धिया । माता पुत्रं ययोपस्ये साग्निं विभक्तुर्गर्भं चा म
 मिरो ऽसि ॥ ५७ ॥ यसवस्त्वा कृषन्तु गायत्रेण कन्दसा ऽ द्विरन्य
 वासि पृथिव्यसि धारया मयि प्रजाएरायसोपद्रोपत्यए सुवीर्यए सजातान्य
 मानाय रुद्रास्त्वा कृषन्तु चेटुभेन कन्दसा ऽ द्विरन्यहवस्त्वास्त्वारिचमसि धार
 मयिप्रजाए रायसोपद्रोपत्यए सुवीर्यए सजातान्यजमानाया ऽ ऽ दित्यास्त्वा
 कृषन्तु जागतेन कन्दसा ऽ द्विरन्यहवस्त्वास्ति योरसि धारया मयि प्रजाए रायसो
 पद्रोपत्यए सुवीर्यए सजातान्यजमानाय विष्मे ह्य देवा देव्यामराः कृषन्
 स्वाचेटुभेन कन्दमाद्विरन्यहवस्त्वास्ति दिमो ऽसि धारया मयि प्रजाए रायसो
 पद्रोपत्यए सुवीर्यएसजातान् यजमानाय ॥ ५८ ॥ अदित्ये राघास्त्वादि-

तिद्वे दिने गृह्णातु । कृत्वाय मा महीमुवाण्मस्यो योनिमगृहे । पुनेभ्यः
प्रायश्चटितिः श्रपयानितिः ॥ ५८ ॥ वसवस्त्वा धूपयन्तु गायत्रेण छन्दसा-
हिरण्यद् रुद्रास्त्वा धूपयन्तु वैष्टुमेन छन्दसाहिरण्यदादित्यास्त्वा धूपयन्तु
जागतेन छन्दसाहिरण्यत् । विश्वे त्वा देवा वैश्वानरा धूपयन्त्वानुष्टुमेन
छन्दसाहिरण्यदिन्द्रास्त्वा धूपयन्तु वरुणस्त्वा धूपयन्तु विश्णुस्त्वा धूपयन्तु ॥ ६० ॥

अदितिर्देवा विश्वदेव्यावतो पृथिव्याः सधस्य अहिरण्यत् खनत्ववट
देवानां त्वा यज्ञो देवो विश्वदेव्यावतोः पृथिव्याः सधस्य अहिरण्यदधतूखे ।
धिपणास्त्वा देवो विश्वदेव्यावतोः पृथिव्याः सधस्य अहिरण्यदभीन्वताम् उखे
वरुणोद्वा देवो विश्वदेव्यावतोः पृथिव्याः सधस्य अहिरण्यपयन्तूखे ग्रास्त्वा
देवो विश्वदेव्यावतोः पृथिव्याः सधस्य अहिरण्यचन्तूखे जनयस्त्वा । हिर-
ण्यदा देवो विश्वदेव्यावतोः पृथिव्याः सधस्य अहिरण्यचन्तूखे ॥ ६१ ॥

मित्रस्य चर्पणीधृताऽर्वा देवस्य सानसि । युज्व चित्तयवस्तमम् ॥ ६२ ॥

देवस्त्वा सवितोऽपतु सुपाणिः सुङ्गुरिः सुवाङ्मुत गताया । अव्ययमाना
पृथिव्यामागा दिग् आपृष ॥ ६३ ॥ उक्ताय वृहतो मवोदु तिष्ठ ध्रुवा

त्वम् । मित्रेतां त उखां परि ददाम्यभित्या एषा मा मेदि ॥ ६४ ॥ वस-

वस्त्वा छन्दन्तु गायत्रेण छन्दसाहिरण्यद् रुद्रास्त्वा छन्दन्तु वैष्टुमेन छन्दसा-
हिरण्यदादित्यास्त्वा छन्दन्तु जागतेन छन्दसाहिरण्यदिश्वे त्वा देवा वैश्वान-
नरा आहृन्त्वानुष्टुमेन छन्दसाहिरण्यत् ॥ ६५ ॥

पाकृतिमग्निमयुज ए माहा मनो मेधामग्निमयुज ए साहा चित्तं विज्ञातमग्निमयुज
ए माहा वाचो विवृतिमग्निमयुज ए माहा । प्रजापतये मनवे माहा
ऽगृहे वैश्वानराय माहा ॥ ६६ ॥ विश्वा देवस्य नेतुर्मतो वुरात मस्यम् ।

धिर्मा राय इपुभ्यति शुभ्रं मृणीत पुष्पं माहा ॥ ६७ ॥ मा सु भित्ता
 मा सु रिपो ऽस्य भुष्णु योऽयं सु । अग्निर्यदं करिष्ययः ॥ ६८ ॥
 द ए दम् देवि पृथिवि रुमाय सुपागी माया मधया कृतासि । कुटं
 देवभा इदमसु दध्यमरिदा तमदिदि यज्ञे अग्निन् ॥ ६९ ॥ इयः
 मपिरा सुतिः प्रमा हाता वरेशः । मष्टमम्युवो अदृतः ॥ ७० ॥ पर-
 ग्ना अधि संवतो ऽवरा ७ ॥ अभयान्तर । यथाहमग्नि ता २ ॥ अथ
 ॥ ७१ ॥ परमन्वा परायतो रोहिदग् इहा गदि । पुरीच्यः पुरप्रियो ऽगुं त्वं
 तेषा मधः ॥ ७२ ॥ यदग्रे कानि कानि पिता ते दारुवि दधमि । सर्वं
 तदसु ते घृतं तज्जपसु यविठ ॥ ७३ ॥ यदसु पजिद्विका यदम्यो अति-
 मपति । सर्वं तदसु ते घृतं तज्जपसु यविठ ॥ ७४ ॥ अहरहरमयाध-
 भरन्तो ऽग्रायेय गिहते घाममभौ । रायस्योपेण समिपा मदन्तो ऽगुं मा
 तं प्रतिपेणा रिपाम ॥ ७५ ॥ नाभा पृथिव्याः समिधाने अग्नौ राय-
 स्योपाय वृद्धते हवामहे । इरग्यदं मुहदुक्थं यजत्रं जेतारमग्निं पृतनासु
 मामहिम् ॥ ७६ ॥ याः मेना अभित्वीरोराध्याधिनीरुगणा उत । ये स्तेना ये व
 तस्करास्तास्ते अगुं ऽपि दधाम्याम्ये ॥ ७७ ॥ दद्वाभगं मलिनून् जभ्या-
 स्तस्करा २ ॥ उत । इनुभगाए स्तेनान् भगवन्तास्त्वं खाद सुखादितान्
 ॥ ७८ ॥ ये जनेषु मलिग्रवस्तेनामस्तस्करा वने । ये कचेपुषायवस्तास्ते
 दधामि जभयोः ॥ ७९ ॥ यो अक्षभगमरातीयाद्यस्य नो हेषते जनः ।
 निन्दाद्या अन्मान् धिषाध सर्वं तं भस्वसा कुरु ॥ ८० ॥ स ए गितं मे
 नश्च म ए गितं वीर्यं वनम् । म ए गितं चतुर् जिष्णु यस्याहमग्निं पुरो-
 हितः ॥ ८१ ॥ उदेयां वाहू अतिरमुहर्चो रयो वनम् । क्षिणोमि नश्च-

नामिहात्प्रयामि मा- २ । अहम् । ८३ । अहमे । अहम् नो देहनामो-
वम् अदिषः । अहं दातारं नादिष- अहं नो देहि दिष्टे अहमे । ८३ ।

। इति एकादशोऽध्यायः ।

११० आर्षी त्रिष्टुप् ३४, ३५, ३१, ६५, ७० भुगिर्गापुर्वाणिक् ३७ निचृटा-
 पंतुष्टुप् ३८, ५२ निचृत्तुप् ३९, ५३, ७७, ८२, ८३, ८४, ८५, ८६, ८७, ८८, ८९, ९०, ९१, ९२, ९३, ९४, ९५, ९६, ९७, ९८, ९९, १००
 आर्षीपंक्तिः ४३, ५०, ६०, ७२, ११० मुराडाप्री त्रिष्टुप् ४४ मुराडनुष्टुप्
 ४३ भुगिर्गापुर्वाणिक् ५७, ५८, ८० भुगिर्गापुर्वाणिक् ५८ हृहती ५८ निचृत् त्रिष्टुप्
 ६२ आर्षीजगती ६३, ७४ विराडाप्री त्रिष्टुप् ६६, ६८ त्रिष्टुप् ६८ विराट्
 पङ्क्तिः ७१ अनुष्टुप् ७५, ७६, ७८, — ८१, ८५, ८९, ९० विराडाप्रीनुष्टुप्
 ८३ विराड्मुहती १०० निचृदुष्टुप् १०३ भुगिर्गापुर्वाणिक् १०४ विराट्
 त्रिष्टुप् १०५ निचृत्पङ्क्तिः १०६ १०८ भुगिर्गाप्रीपंक्तिः १०९, ११३ निचृ-
 टाप्रीपंक्तिः १०८ मुराडाप्रीपंक्तिः १११ निचृद्गायत्री ११२, ११५ आर्षी-
 णिक् ११४ । मूलः—पद्यमः १, १३ २५, ४३ ४८—५१ ६०, ६३, ७१, ७२,
 १०६—१११, ११३ धैयतः २, ६, १०, १५, १८— २४ २६—३८, ३९—३५,
 ३८, ४२, ४४—४७ ६१ ६२, ६४, ६६, ६८—७०, १०२ १०५ । पादः ३, ८,
 १४, ६५, ७४ ऋषभः ४, ३७, ५७, ५८, ६०, १०३, ११४ पङ्क्तयः ५, ८ १०, ३०,
 ३६, ४०, ४१, ६७, ७३, ७४ ११२, ११५ ११७ गान्धारः ७, ११, १६, १७,
 ३१, ३२ ३८, ५२—५६ ७५ ८८, ८९—८८ ८०१ मध्यमः ५८, १०० ॥

हृगानो रुक्म उव्या व्यधीहर्मपमाशुः श्रिये रुचानः । अग्निदमतो
 अभवद्वयोभिर्यदेनं द्यौरजनयस्तुरेताः ॥ १ ॥ नक्तोपासा समनसा विरूपे
 धापयेते शिशुमेकए समोचो । द्यावाधामांरुक्मो अन्तर्वि भाति देवा अग्नि
 न्यारयन्द्रविष्णोटाः ॥ २ ॥ विश्वा रूपाणि प्रतिमुञ्चते कविः प्रासाथोद्व-
 ह्रिपदे चतुष्पदे । वि नाकमस्थस्तविता धरेण्यो ऽनु प्रयाणमुपचो विराजति
 ॥ ३ ॥ सुपर्णो ऽसि गरुत्मास्त्रिहृत्ते शिरो गायत्रं चतुर्हृद्वयन्तरे
 पचो स्तोमं आत्मा वन्दा ए स्यद्गानि यजुएपि नाम । साम ते तनू-
 वोमदेव्यं यन्नायत्रियं पुच्छं विष्णवाः शफाः । सुपर्णो ऽसि गरुत्मान्दिवं
 गच्छ स्वः पत ॥ ४ ॥ विष्णोः क्रमो ऽमि मपन्नहा गायत्रं वन्द चारोह
 पृथिवीमनु वि क्रममु विष्णोः क्रमो ऽस्यभिमातिहा चैष्टुभं वन्द पा रोहा-

रिचमनु विक्रमम् । विष्णोः क्रमो ऽभ्यरातीयतो हस्ता जागतं छन्द आरोह
 त्वमनु वि क्रमम् विष्णोः क्रमो ऽसि शश्वयतो हस्ता ऽऽनुष्टुभं छन्द आरोह
 शोऽनु वि क्रमस्व ॥ ५ ॥ अक्रन्ददग्निभूतयधिवदोः घामा रेरिहद्वोरुधः
 मञ्जन् । सद्यो ज्ञानो विहीमिदो अख्यटा रोदसी भानुना भाल्यन्तः
 ६ ॥ अग्ने ऽभ्यावर्त्तिन्नभि मा नि वर्त्तस्वायुषा वर्चसा प्रजया धनेन ।
 न्या मिधया रय्या पोषेण ॥ ७ ॥ अग्ने अङ्गिरः यतं ते मन्त्रावृतः सहस्र
 जपावृतः । अधा पोषस्य पोषेण पुनर्नो नष्टमा कृधि पुनर्नो रयिमा
 धि ॥ ८ ॥ पुनरुजा नि वर्त्तस्व पुनरग्न इवायुषा । पुनर्नः पाद्वा ए हसः
 ९ ॥ सह रय्या नि वर्त्तस्वाग्ने पित्र्यस्व धारया विश्वपुत्रा विश्वतस्परि
 १० ॥ आ त्वाहार्पमन्तरभूधुवस्तिष्ठाविजाचलिः । विश्वत्वा सर्वा वाक्छन्तु
 त्वद्वाद्रमधिभ्यशत् ॥ ११ ॥ उदुत्तमं वरुण पाशमस्त्रदवाधमं वि मध्यमं
 दाय । अथा वयमादित्य भूते तवानागसो अदितये स्याम ॥ १२ ॥ अथ
 हन्तृषसांभूधो अस्थान्निर्जग्म्वान् तमसो ज्योतिषागात् । अग्निर्भातुना रुशता
 ह्ना भाजातो विश्वासद्यान्ययाः ॥ १३ ॥ हृष्टः शुचिपदसुरन्तरिक्षसद्वीत
 दिषदतिथिर्दुरोणसत् । नृपहरसद्वीतसद् व्योमसद्वज्रा गोजा ऋतजा अद्रिजा
 तं वृहत् ॥ १४ ॥ सोद त्वं मातुरस्या उपस्ये विश्वान्यग्ने वयुना
 दान् । मेना तपसा मार्चिषा ऽभिशीचीरन्तरस्या ए शुक्रज्ज्योतिर्विभ
 १५ ॥ अन्तरग्ने रुचा त्वमुखायाः सदनं स्वे । तस्यास्त्व ए हरसा तप
 वेदः शिवो भव ॥ १६ ॥ शिवो भूत्वा मद्भ्रमग्ने अथ द शिवस्त्वम्
 णाः कृत्वा दिग्मः सर्वाः स्व योनिमिहासदः ॥ १७ ॥ दिवस्परि १८
 षे अग्निरक्षद द्वितीयं परि जातवेदाः । तृतीयमप्य नृमणा अजस्रमिन्धान

एनं सरते सुधोः ॥ १८ ॥ विद्या ते अग्रे त्वेधा अयाणि विद्या ते धाम
 विभृता पुरुवा । विद्या ते नाम परमं गुहा यद्विद्या तमुक्तं यत आजगम्य
 ॥ १९ ॥ समुद्रे त्वा नृमणा अप्सुस्तान् चक्षा ईधे दिवो अग्रे ऊधन् । तृतीये
 त्वा रजमि तस्मिन्वात्समपासुपस्ये महिषा अवधन् ॥ २० ॥ अक्रन्ददग्नि-
 स्तनयविव द्योः सामारेरिहहीरुधः समंजन् । सद्यो जघ्नानो विहोमिहो अत्यदा
 रोदसो भानुना भात्यन्तः ॥ २१ ॥ योपासुदारो हृष्यो रयोणा मनी-
 पाणा प्रापंगः सोमगोपाः । यमुः सृशुः सहसो अप्सु राजा वि भात्यप
 छपसामिधानः ॥ २२ ॥ विगव्य केतुर्भवनस्य गर्भं आ रोदसो अपृणा-
 ज्ञायमानः वोढुं छिदद्विमभिनत् परायञ्जना यदग्निमयजन्त पञ्च ॥ २३ ॥
 छगिक् पावको अरतिः सुमेधा मत्वे अग्निरस्यतो नि धायि । इयत्ति धूमसह-
 पश्चरिभ्रदुक्क्रेण शोचिषा द्यामिनचन् ॥ २४ ॥ दृशानो हस्य छव्या
 यद्योहर्मपमायुः त्रिवे रुचानः अग्निरस्यतो अभवद्योभिर्यदेन द्यौरजन-
 यक्रुताः ॥ २५ ॥ यस्तो अद्य कणवद् भद्रगोचे ऽपुं देव धृतवन्तमग्ने ।
 प्र ते नय प्रतरं वस्यो अच्छाभि सुखं देवभक्तं यविष्ठ ॥ २६ ॥ आतं भज
 सोदवमेवगु उक्थ उक्थ आ भज शस्यमानि । प्रियः सुख्ये प्रियो अग्रा भवा-
 न्युजातेन भिनददुक्कनित्वैः ॥ २७ ॥ त्वामग्रे यजमाना अनु द्यून् विद्या
 यमु दधिरे वाव्याणि । त्वया सह द्रविणमिच्छमाना व्रजं गोमन्तमुग्रिजो
 विवहः ॥ २८ ॥ अस्तावाग्निरेरात्सुगोवो वैश्वानर ऋषिभिः सोमगोपाः ।
 अहेपे द्यावापृथिव्यो हुवेम देवा धत्त रयिमस्ये सुवोरम् ॥ २९ ॥ समि-
 धाग्निं दृवम्यत घृतेर्वोधयतातिथिम् । आग्निं हवसा कुहोतन ॥ ३० ॥
 उदु त्वा विग्वे देवा अग्रे भरन्तु चित्तिभिः । स नो भव शिवमत्तत्सुप

तो॑को वि॒भाय॑सुः ॥ ३१ ॥ प्रे॑द॒गु॒ ज्योति॑षान् याहि शि॒वेभि॑रचि॒
 ह॒ह॒द्भिर्भानु॑भि॒र्भसि॑न् । माहि॑ए॒सीस्त॒न्वा प्र॒जाः ॥ ३२ ॥ अ॒क्रन्द॑द॒ग्निस्त॒
 द्यौः क्षा॒मा रे॒रिह॑दो॒रुधः॑ स॒मंज॑न् । स॒द्यो ज॑घ्ना॒नो वि॒होमि॑ही
 रो॑द॒सो भा॒नुना॑ भा॒त्यन्तः॑ ॥ ३३ ॥ प्र॒प्राय॑म॒ग्निर्भर॑तस्य॒ गृण॑ वि
 न रो॑चते॒ ह॒ह॒डाः । अ॒भि यः पू॒बं पृ॑त॒नासु॑ त॒स्यो दो॑दाय॒ देवो॑
 शि॒यो नः॑ ॥ ३४ ॥ आ॒पो दे॒वोः प्र॒तिगृ॑भ॒णीत॑ भ॒क्षत॑करो॒ने क्षा॑नुधु॒एव
 स्तो॒त्रे । तस्यै॑ न॒मंतां॑ ज॒नयः॑ सु॒पक्षा॑मा॒न्तेव॑ पु॒त्रं वि॒भृता॑प॒मू॒नत् ॥
 अ॒प॒सु॒नं स॒धि॒ष्टय॑ सौ॒प॒धोर॑नु॒रुध्य॑से । गर्भे॑ सन् जा॒यसे॑ पु॒नः ॥ ३५ ॥
 अ॒स्योप॑धो॒नां गर्भो॑ व॒न॒स्यतो॑नाम् । गर्भो॑ वि॒श्वस्य॑ भू॒तस्या॑ग्रे॒ गर्भो॑ अ
 ॥ ३७ ॥ प्र॒सद्य॑ भ॒क्ष॒ना योनि॑म॒पद्य॑ पृथि॒वोम॑ग्रे । स॒ए॒सृज्य॑ मा
 ज्योति॑षान् पु॒नरा॑स॒दः ॥ ३८ ॥ पु॒नरा॑सद्य॒ सदन॑म॒पद्य॑ पृथि॒वोम॑ग्रे
 मा॒तुर्य॑धोप॒स्ये ऽन्तर॑स्या॒ए शि॒वत॑मः ॥ ३९ ॥ पु॒नरु॑र्जा नि॒वर्त्त॑स्त्र
 ह॒पायु॑पा । पु॒नर्नः॑ पा॒ह्यए॒हसः॑ ॥ ४० ॥ स॒हर॑य्या नि॒वर्त्त॑स्त्रा॒ग्रे
 धा॒रया॑ । वि॒ज॒प॒स्रा वि॒ज॒त॒स्सरि॑ ॥ ४१ ॥ वो॒धा मे॑ अ॒स्य व॑च॒सो
 म॒ए॒हि॒उष्य॑ प्रभू॒तस्य॑ सु॒धावः॑ । पी॒यति॑ त्वो अ॒नु त्वो॑ गृ॒णाति॑ ध॒न्व
 त॒व व॑न्दे अ॒ग्रे ॥ ४२ ॥ स॒वोधि॑ स्त्रि॒र्मघ॑वा व॒सुप॑ते व॒सुदा॑वन् ।
 अ॒ध्व॒म॒द॒दे॒वा॒ए॒सि वि॒श्वक॑र्म॒णे सा॒हा ॥ ४३ ॥ पु॒नस्त्रा॑ ऽऽदि॒त्या रु॒द्रा
 स॒मि॒न्धतां॑ पु॒नर्ग॑घ्ना॒णो व॑मु॒नीय॑ य॒ज्ञैः । पु॒तेन॑ त्वं त॒न्व व॑र्धय॒सु स॒त्याः
 य॒ज॒मा॒नस्य॑ का॒माः ॥ ४४ ॥ अ॒पेत॑ वी॒त वि॒च स॑प॒तातो॑ ये ऽ॒वस्य॑ पु॒रा
 च॒ नू॒तनाः॑ । अ॒दा॒द्य॒मो ऽ॒वसानं॑ पृथि॒व्या अ॒क्ष॒वि॒मं पि॒तरो॑ लो॒कम॑र्धं ॥
 म॒ञ्जान॑म॒सि का॒मध॑र॒णम॒यि ते॒ का॒मध॑र॒णम॒यात् । अ॒ग्रे भ॑क्षा॒म्यग्रेः॑ पु॒रोध॑

नितम् परिचितं तद्धुचिनः यद्यधुन् ॥ ४६ ॥ अयम् सो अग्निर्यग्निन् सोम-
 मिन्द्राः कुतं दधे अतरे वावगानः । महमिर्यं वाज्रमख्यं न मसि एममवाजन्-
 त्कामं दधे जातवेदः ॥ ४७ ॥ अग्ने यत्तं दिवि वचः पृथिव्यां यदोषधीष्वप्-
 ष्या यजव । येनात्स्रिक्तमुवाततय त्वं पः स भानुरर्गवो नृवत्ताः ॥ ४८ ॥ अग्ने
 दिवो अग्नमग्ना जिगायन्ता देवा ॥ २ ॥ जचिष धिग्गा ये । यारोचने पर-
 स्तादमृष्य यायावन्तादृपतिरत्न आपः ॥ ४९ ॥ पुरोक्षामो अग्नयः
 प्रावणेभिः सृजोषमः । जुपन्ता यजमद्रका ॥ नमोषा इषो महीः ॥ ५० ॥
 इडामग्ने पुरुष्टं मं ए मनिं गोः शम्भुत्तन ए हवमानाय माध । स्यातः
 भुनुः भानयो विजायान्ते मा ते भुमतिभं त्वग्ने ॥ ५१ ॥ अयन्ते योनि-
 ष्टत्वि्यो यतो जातां परोक्षयाः ते जानन्नन् वा रोक्षायानो वधया-
 रयिम् ॥ ५२ ॥ विदमि तयो देवतयाद्विरसद् भुवा सीद । परि-
 विदमि तयो देवतयाद्विरसद् भुवा मोट ॥ ५३ ॥ मोक्षं पूण क्रिद्रं
 पूणायो मोट भुवा त्वम् । इन्द्राग्नी त्वा वृहस्पतिरखिन् योनावसीपदन्
 ॥ ५४ ॥ ता अय्य मददाहमः सोम ए योणन्ति पृथ्वयः । जन्मन्देवानां
 दिगन्निष्वा रोचने दिवः ॥ ५५ ॥ इन्द्रं पिशा अयोवृधन्तमुद्रव्यचसं गिरः ।
 र्योतम ए र्योनां वाजाना ए मत्पतिं पतिम् ॥ ५६ ॥ समित् ए सं कथ्ये-
 या ए संप्रियो रोनिष्णुं समनन्दमानौ । इयमूर्जसभि संवसानौ ॥ ५७ ॥ सं वां
 मना ए मि सं व्रता ममुचित्तान्याकरम् । अग्ने पुरोषाधिपा भव त्वं न इयमूर्जे
 यजमानाय धेहि ॥ ५८ ॥ अग्ने त्वं पुरोषो रयिमान् पुष्टिमा ॥ २ ॥ अ सि
 गिराः कृत्वा दिगः सर्वा स्वं योनिमिन्द्रामदः ॥ ५९ ॥ भवतवः समनसो
 सचेतसावरपमा । सा यज्ञ ए हि ए मिष्टं सा यज्ञपतिं जातवेदसो शिवो
 भवतमय नः ॥ ६० ॥ मानव पुत्रं पृथिवी पुरोषमग्नि ए मे योनावभारुखा ।

तां विष्णवेदेष्टुभिः संविदानः प्रजापतिर्विष्णवेष्टुभिः विमुचत ॥
 असुन्यस्तमयजमानमिच्छन्तेनस्ते त्वामन्विष्टुं तत्क रस्य । अन्यमस्मादिच्छ
 त इया नमो देवि निर्वृते तुभ्यमस्तु ॥ ६२ ॥ नमः सुते निर्वृते तिरम
 ऽयन्मयं विवृता वन्धमेतम् । यमेन त्वं यस्या संविदानोत्तमे नाकी
 शो हयैनम् ॥ ६३ ॥ यस्यास्ते घोर आसन् जुहोभ्योपां वन्धानामवसर्जन
 यां त्वा जनो भूमिरिति प्रमन्दते निर्वृतिं त्वाहं परि वेद विष्णतः ॥ ६४ ॥
 यत्ते देवी निर्वृतिराववन्ध पाशं शीयान् विष्टुम् । तं ते विद्याम्यायुषो
 मथादयतं पिनुमहि प्रसूतः । नमो भूत्यै येदं चकार ॥ ६५ ॥ निवेश
 सङ्गमनो वसुनां विष्णां रूपा ऽभि चष्टे शचीभिः । देवस्य सविता सत्यधर्मेन
 न तस्यौ समरे पयोनाम् ॥ ६६ ॥ सारा युञ्जन्ति कथयो युगा वि तन्व
 पृथक् । धोरा देवेषु मुक्तया ॥ ६७ ॥ युनक्त सीरा वि युगा तनुध्वं कृते योनौ
 वपतेह बीजम् । गिरा च शुष्टिः सभरा असन्नो नेदोय इक्षुण्यः पक्वमेयात्
 ॥ ६८ ॥ शुन ए सुफान्ता वि कृपन्तु भूमि ए शुन कीनाशा अभि यन्तु वाहैः ।
 शुनासीरा हविषा तोशमाना मुपिपासा शोषधीः कर्त्त ग्राह्यै ॥ ६९ ॥ घृतेन
 सोता मधुना समज्यतां विश्वे देवेरनुमता मरुद्भिः । ऊर्जरुतो पयसा पन्व
 मानान्मात्सोते पयसाभ्या वयूत्स ॥ ७० ॥ लाङ्गुलं पवोरवत्सु गेव ए सोम
 पिक्कह । तदुहपतिगामविं प्रफव्यं च पीवरीं प्रस्थावद्रथवाहनम् ॥ ७१ ॥
 कामं कामदुवे धुत्वा मित्राय वरुणाय च । इन्द्रायाश्चिभ्यां पूष्ये प्रजाभ्य
 शोषधीभ्यः ॥ ७२ ॥ वि मुच्यध्वमध्वन्या देवयाना आगन्तु तमसस्सारमस्य ।
 ज्योतिरापाम ॥ ७३ ॥ सजूरद्वो अयवोभिः सजूरुपा अरुणोभिः । सजीपसा
 पश्चिमाद ए सोभिः सजूरः सूर एतशेनमदूषेष्ठानर इडया घृतेन स्वाहा ॥ ७४ ॥
 या शोषधीः पूषा जाता देभ्यस्त्रियुगं पुरा । मनै नु वभ्रूणामह ए गतं धा-

मांति मन्त्रं च ॥ ८४ ॥ शतं वो अयं धामानि महद्यमुन्त्रं वो रुहः । पधा
 शतं ह्यो यदुन्त्रं मे अगदं हतं ॥ ८५ ॥ ओषधीः पतिमोदध्वं पुष्पवतीः
 प्रमृशरोः । अग्राहय मज्जिर्वरोर्विधः पारयिष्यः ॥ ८६ ॥ ओषधीरिति
 मातरस्तद्वा देवीरुपेते मनेष्टमात्रं गां यामं आत्मानं तव पुरुषः ॥ ८७ ॥
 अग्राह्यं वो निपटनं पुनं वो यमतिकृता । गोभाज इत् किनामय यत् मनयय
 पृथयम् ॥ ८८ ॥ यषोषधीः सममन्त्रं राजानः समिताविय । विष्टः स उच्यते
 भियपन्नोदामीवचातनः ॥ ८९ ॥ अग्राह्यतो ए सोमावतीमूर्जयन्तोमुदीज-
 मम् । आविन्ति मया ओषधोग्र्या परिहृतातये ॥ ९० ॥ उच्छ्रुमा ओषधीनां
 गावो गोदादिवरेते । धन ए मनिष्यन्तोनामात्मानं तव पुरुष ॥ ९१ ॥ इत्यु-
 तिनाम वो मातायो गुय ए न्य निष्कृतीः मोराः पतत्रिषो रुन् यदामयति
 निष्कृय ॥ ९२ ॥ अति विग्राः परिष्ठा स्तु न इव व्रजमकमुः ओषधीः प्राचुष्य
 पुयंकिं च तस्यो रयः ॥ ९३ ॥ यदिमा वाजयवहमोषधीर्हस्तं आदधे । आत्मा
 यक्ष्मन्त्रं नग्नति पुन जीवगृभो यथा ॥ ९४ ॥ यक्षोषधीः प्रमर्षयाद्भमन्त्रं पर-
 ष्यरुः । ततो यक्षं विवाधध्व उयो मध्यमग्रीरिव ॥ ९५ ॥ सावं यक्षं प्र पत
 चापेण किकिदीयिना । साकं धातस्य धाव्या साकं नग्न निहाकया ॥ ९६ ॥
 अन्या वो अन्याभयत्वान्यान्वस्या उपावत । ताः सवाः संविदाना इदं मे प्रावता
 वयः ॥ ९७ ॥ या फलिनोर्या अफला अपुष्या यायपुष्पिषीः । बृहस्पतिप्रभूता-
 स्तानो मुखस्व ए हसः ॥ ९८ ॥ मुञ्चन्तु मा गपय्यादयो वरुणादुत । अयो-
 यमस्य पङ्गीगास्त्वय्याद् देव किंस्त्रिपात् ॥ ९९ ॥ अयपतन्तोरेवदन्तिव ओषधय-
 यस्परि । यं जीवमग्रवामहे न स रिष्याति पुरुषः ॥ १०० ॥ या ओषधीः सोम-
 राश्रीर्बृहोः शतविचक्षणाः । तामामसि त्वमुत्तमारं कामाय ग ए हृदे ॥ १०१ ॥
 या ओषधीः सोमराश्रीर्विचिताः पृथिजीमन् । बृहस्पतिप्रभूता अस्मै संदत्त

यो॒र्यम् ॥ ८३ ॥ या॒येदमु॑पगृ॒णन्ति॒ या॒य द्र॑वं परा॒गताः । म॒योः स॒गत्वं यो॑रु॒धो
 ऽस्ये॑ म॒न्दत्त यो॒र्यम् ॥ ८४ ॥ मा यो रि॒पत् ख॒निता॒ यस्मै चा॒हं प॒नामि॑ यः ।
 द्वि॒पाच॑तु॒ष्पाद॒ग्राक ए॒ मर्वम॑म्वनातु॒रम् ॥ ८५ ॥ ओष॑धयः स॒मव॑टन्तु॒ मोमे॑न
 स॒ह रा॒ज्ञा । य॒गो कृ॒णोति॑ ब्राह्म॒णंस्त ए॒ राज॑न् पा॒रयाम॑मि ॥ ८६ ॥ ना॒ग-
 यि॒क्षो य॒न्नाम॑स्या॒गं स॒ उप॑चि॒ताम॑मि । अ॒यो ग॒त॒स्य॒ यस्मा॑न्ता॒ पाका॑रोर॒सि
 ना॒गनी ॥ ८७ ॥ त्वां ग॒भ्र्यां अ॒ग्नन् स्वा॑मिन्द्र॒स्त्वा वृ॑ह॒स्पतिः॑ । त्वा॒मोष॑धे
 सोमो॒ राजा॑ वि॒द्वान् यस्मा॑दमु॒च्यत ॥ ८८ ॥ सह॑स्र मे॒ परा॑तिः स॒हस्र॑ पृ॒तना-
 य॒तः । सह॑स्र स॒र्वं पा॑प्मान॒ ए सह॑मानास्योष॒धे ॥ ८९ ॥ दी॒र्घायु॑स्त ओष॒धं
 ख॒निता॒ यस्मै च॒ त्वा ख॒नाम्य॑हम् । अ॒यो त्वं दी॒र्घायु॑भू॒त्वा ग॒त॒स्य॒ग्रा वि॒रोह॑-
 तात् ॥ ९० ॥ त्वमु॑त्त॒मास्यो॑ष॒धे तव॑ यु॒चा उप॑स्तयः । उप॑स्ति॒रन्तु॒ सो ऽस्मा॑कं
 यो अ॒स्मा ७ २ ॥ अ॒भिदा॑सति ॥ ९०१ ॥ मा मा हि ए॒ सोऽज॑निता॒ यः
 पृथि॑व्या यो या दि॒व ए॒ सत्य॑ध॒र्मा ध्या॑नट् । यथा॑प॒यन्द्वाः प्र॑य॒मो अ॒जान॑ कर्षं
 दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ विधेम ॥ ९०२ ॥ अ॒भ्याव॑त्त॒स्व पृथि॑वि॒ यज्ञे॑न॒ पय॑सा॒ सह॑ ।
 व॒पान्ते । अ॒ग्निरि॑पि॒तो अ॒रोह॑त् ॥ ९०३ ॥ अ॒ग्रे य॑त्तं शु॒क्रं य॒ज्ञं य॒त्पूतं॑
 य॒च्च य॒ज्ञिय॑म् । तद्दे॒वेभ्यो॑ अ॒राम॑मि ॥ ९०४ ॥ इ॒यमूर्ज॑म॒हमि॑त आ॒दमु॑त्त॒स्य
 योनि॑ म॒ह्विष॑स्य॒ धारा॑म् । आ मा गो॒पु वि॒गत्वा॑ त॒नूषु॑ ज॒हामि॑ मे॒दिम॑नि॒रा-
 मो॒याम् ॥ ९०५ ॥ अ॒ग्रे तव॑ अ॒वो व॒यो म॒हि अ॒जन्तो॑ अ॒र्चयो॑ वि॒भाव॑सो ।
 वृ॒ह॒द्भानो॑ श॒र्वसा॑ वा॒जमु॑क॒थं द॒धासि॑ दा॒गुपे॑ कवे ॥ ९०६ ॥ पा॒वक॑वर्चाः
 शु॒क्लव॑र्चा॒ अनू॑नवर्चा॒ उदि॑र्य॒णि भा॒नुना॑ । पु॒त्रो मा॑तरा॒ विच॑रन्नु॒पाव॑सि पृ॒णति॑
 रा॒दसो॑ उ॒भे ॥ ९०७ ॥ अ॒जो न॑पा॒ज्जात॑वेदः सु॒ग॒स्तिभि॑र्म॒न्दस्व॑ धी॒तिभि॑र्हितः ।
 त्वे इ॒पः सं॑द॒धुभू॑रि॒वर्ष॑स॒द्योत॑यो वा॒मजा॑ताः ॥ ९०८ ॥ इ॒र॒ज्य॒व॒ग्रे प्र॑यय॒त
 अ॒न्तुभि॑र॒स्मे रा॒यो अ॒मत्य॑ । स॒द॒र्श॑त॒स्य व॑पु॒यो वि॒राज॑मि पृ॒णच्च॑ सा॒नसि॑ क॒तुम्

॥ १०८ ॥ इ॒ष्क्त्तारि॑म॒ध्वर॑स्य प्र॒चेत॑मं च॒यन्त॑ ए राध॑सो म॒हः । रा॒ति॒ वा॒मस्य॑
 सु॒भगा॑ म॒होमि॑यं दधा॑मि सा॒नसि॑ ए र॒यिम् ॥ ११० ॥ ऋ॒ताया॑नं म॒हिषं॑ वि॒श्व-
 द॒गत॑मग्नि॑ ए मु॒न्वाय॑ दधिरे पु॒रो ज॑नाः । श्रु॒त्कर्ण॑ ए स॒प्रय॑स्तमं त्वा गि॒रा
 दै॒व्य॒ मानु॑पा यु॒गा ॥ १११ ॥ आ॒प॒ग॒य॒स्व स॑मेतु ते वि॒श्वतः॑ सोम॒ वृ॒ण॒ग्म् ।
 भ॒वा वा॑जस्य स॒ङ्ग॒ये ॥ ११२ ॥ स॒न्ते प॒या ए मि॑ स॒म॒य॒न्तु वा॑जाः सं॒वृ॒ण॒गान्य॑-
 भि॒माति॑धाहः । आ॒प॒ग॒य॒मानो॑ अ॒मृता॑य सोम दि॒वि अ॒वा ए स्य॑त्त॒म॒नि
 धि॒ष्व ॥ ११३ ॥ आ॒प॒ग॒य॒स्व म॑दि॒न्त॒म॒ सोम॑ वि॒श्वेभि॑र ए शु॒भिः । भ॒वानः॑
 स॒प्रय॑स्त॒मः स॒खा वृ॒धे ॥ ११४ ॥ आ ते॑ व॒क्तो म॑नो॒ यम॑त्पर॒माधि॑त्स॒ध॒स्यात् ।
 अ॒ग्ने त्वा॑ का॒मया॑ गि॒रा ॥ ११५ ॥ तुभ्य॑ ता अ॒गिर॑स्त॒म॒ वि॒श्वोः॑ मु॒क्षित॑यः
 पृथ॑क् । अ॒ग्ने का॒माय॑ येमिरे ॥ ११६ ॥ अ॒ग्निः प्रि॒येषु॑ धा॒म॒सु का॒मो भू॑तस्य
 भ॒व्य॑स्य । स॒म्रा॒डे॒को वि॑राजति ॥ ११७ ॥

॥ इति द्वादशोऽध्यायः ॥

॥ अथ वियोद्गोऽध्यायः ॥

ऋषिः यमः १-३ तिरण्यगर्भः ४-८ यामदेवः ९-१४ भिमिग
 १५ १८ अग्निः २०, २१ पृथ्वी २२-२५ सविता २६ गीतमः
 २७ ३५ भास्वाजः ३६ विरपः ३७ ४१ उगता ४२-५८ ।
 देवता-अग्निः १, ३, ८, १८, १९, २०, ३१, ४१, ४२-५२
 आदित्यः २ प्रजापतिः ४, १०, २५, ३०, ४१-४८ तिरण्य ४ द्यौः ८,
 ४६ तिरण्यगर्भः ८, ७ पृथ्वी २०, २१ आदित्यः २२, २३, २४, २५ ज्योतिः
 २६ विश्वदेवा २७ ३० ३१ ३२ आतपति ३३ ३४ विष्णुः ३५
 जातवेदा ३६, ३७ आपः ४० प्राणा ४४ । छन्दः-गार्गी पंक्तिः १
 विराट् षिट्, पृ २ गार्गी षिट्, पृ २, ४ विराजार्गीणिट्, पृ ५ सुरिगु-
 णिक् ६ अगुट्, पृ ७, १०, २०, २२ निगुट्गुट्, पृ ८, २१, २६ सुरिक्
 पंक्तिः ८, १०, निचृत्तिट्, पृ ११, ४२-४४, ४६ भुरिगार्गी पंक्तिः
 १२ निचृटार्गीतिजगती १३ भुरिगज्, पृ १४, २० निचृटार्गी षिट्, पृ
 १५ स्मराडार्गीणुट्, पृ १६ मस्तार पंक्तिः १८ भुरिगतिजगती १९ निचृट्-
 छत्ती २४, ३५, ३६ भुरिगतिजगती २० भुरिगज्जगती हज्जती २५
 निचृट्गज्जगती २० २८, ३२, ३३, ३६, ३७, ४२ गायत्री २८, आर्गी पंक्तिः
 ३० षिट्, पृ २१, ३८, ४१, ४५ भुरिक् षिट्, पृ ३४ निचृट्गुणिक् ४०
 विराट् गार्गी पंक्तिः ४० निचृट्गार्गी पंक्तिः ४८ कृतिः ४८, ५० भुरि-
 कृतिः ५१ गार्गी पंक्तिः ५२ गार्गीजगती ५३ निचृट्गार्गी पंक्तिः ५४
 स्मराड् गार्गी जगती ५४ निचृट्भुरिगतिधृतिः ५५ निचृट्धृतिः ५६
 स्मराड्गार्गी षिट्, पृ ५० विराडाकृतिः ५८ । स्वरः-पञ्चमः १, ८, १०,
 १२, १८, ३०, ४०, ४८, ५८, धैवतः २-४, ११, १५, ३१, ३४, ३८,
 ४१, ४६, ५० गान्धारः ५, ७, ८, १४, १६, १७, २०-२३, २६ ऋषभः
 ६, २४, ४० निषादः १३, १८, ४८-५१, ५४ निषादः ५, मध्यमः ८

२४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

मयि गृह्णाम्यर्थं अग्नौ रायस्योपाय सुप्रजास्त्राय सुवीर्याय । मामु
देवताः मयन्ताम् ॥ १ ॥ अपां दृढमग्निं योनिरग्नौ समुद्रमभितः पितृमा-
नम् । वर्धमानो महा ॥ २ ॥ या च पुष्करे दिवो माधया वरिमुणा प्रयत्न
॥ ३ ॥ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विभोमतः सुखो वेन पावः । मधुधृगा
एवमा च प्य विनाः मतय योनिममतय वि वः ॥ ४ ॥ हिरण्यगर्भः सम-
वर्त्तापे भूतप्य जातः पत्निरैक आसीत् । स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कथी
देवाय हविषा विधेम ॥ ५ ॥ दृष्यधक्कन्द पृथिवीमग्नौ द्यामिमं च योनिमग्नौ
यय पूर्वः । ममानं योनिमग्नौ मंचरन्तं दृष्यं जुहोम्यग्नौ सप्त बीजाः ॥ ६ ॥
नमो ऽग्नौ सपेभ्यो ये के च पृथिवीमग्नौ । ये अन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सपेभ्यो
नमः ॥ ७ ॥ या इषवो यातुधानानां ये वा वनस्पती १० ॥ रग्नौ । ये वा वटेपु
शेरति तेभ्यः सपेभ्यो नमः ॥ ८ ॥ ये वामो रोचने दिवो ये वा सूर्यस्य
रश्मिपु । येपामस्य मदस्कृतं तेभ्यः सपेभ्यो नमः ॥ ९ ॥ कृणुष्व पाजः
प्रसितिं न पृथ्वीं घाहि राजेवामवा ॥ १० ॥ इमेन दृष्वीमग्नौ प्रसितिं दृणा-
नो ऽस्तामि विध्य रश्मस्तपिष्ठः ॥ ११ ॥ तव भ्रमासं पाशुया पतन्त्यग्नौ
स्मग धृपता शीघ्रचानः । तपू ए च्यग्ने जुह्वा पतद्भानसन्दितो विसृज
विष्वगुक्ताः ॥ १२ ॥ प्रति सगो विसृज तूर्चितमो भवा पाशुविशो अस्या
षट्पदः । यो नो दूरे अघम ए सो यो अन्त्यग्ने मा किष्टे व्यधिरादधर्षीत्
॥ १३ ॥ उदग्ने तिष्ठ प्रत्या तनुष्व न्यमिषा ॥ १४ ॥ योपतात्तिग्महेते ।
यो नो पराति ए समिधानं चक्रे नोचा तं धक्कत सं न शक्नम् ॥ १५ ॥
ऊर्ध्वो भव प्रति विध्याप्यसादाविष्कणुष्व दैव्यान्वग्ने । अथ म्यिरा तनुधि

यातुजुनां जामिमजाभिं प्रमृणीहि गयन् ॥ अग्नेष्टा तेजसा मादयामि
 ॥ १२ ॥ अग्निर्गृहो दिवः कक्ष्यतिः पृथिव्या अयम् । आपा ए रता ए
 मि जिह्वति । इन्द्रो ज्ञो जसा मादयामि ॥ १४ ॥ भुवो यज्ञो रज-
 सय निता यना नियुद्धिः सपमे गिवाभिः । दिवि भूर्धामं दधिषे स्रवीं
 जिह्वामन्ते चक्षुषे हव्यवाचम् ॥ १६ ॥ ध्रुवाभि ध्रुवणास्तृता विग्रहसंज्ञा ।
 सा त्वा समुद्र चहधीना सुपुणी अव्ययमाना पृथिवी ह ए च ॥ १७ ॥
 प्रजापतिश्चा सादयत्वपो पृष्ठे समुद्रस्योमन् । व्यधन्ती प्रयन्ती प्रयन्
 पृथिव्यमि ॥ १७ ॥ भूरमि भूमिरप्यदितिरमि विग्रधाया विग्रस्य सुवनेष्य
 धर्मी । पृथिवीं यच्छ पृथिवीं ह ए च पृथिवी मा हि ए सीः ॥ १८ ॥
 विग्रहो प्राणायपानाय व्यानायोदानाय प्रतिष्ठाय चरित्राय । अग्निश्चाभि-
 पोतु मज्जा स्रग्वा कृदिषा गन्तमिन् तया देवतयाद्विरस्वद् ध्रुवा सोद
 ॥ १८ ॥ काण्डाकाण्डात्परोहन्तो प्ररुपः पक्ष्मपरि । एवा नो हूये प्र-
 तनु महस्त्रे ण गतेन च ॥ २० ॥ या गतेन प्रतनोपि संहस्त्रे ण विरो-
 हसि । तस्यास्ते देवोपृके विधेम हविषा अयम् ॥ २१ ॥ यास्तं अग्ने
 सूर्ये रुचो दिवमातन्वन्ति रश्मिभिः । ताभिर्नो अथ सर्वाभी रुचे जनाय
 नस्तुधि ॥ २२ ॥ यावी देवा सूर्ये रुचो गोप्यश्वेषु या रुचः । इन्द्रानि
 ताभिः सर्वाभि रुचं नो धत्त हहस्यते ॥ २३ ॥ विराङ्ग्योतिरधारयत्स्व-
 राङ्ग्योतिरधारयत् । प्रजापतिश्चा सादयत् पृथिव्या ज्योतिषतो विग्रहो
 प्राणायपानाय व्यानाय विग्रहं ज्योतिर्यच्छ अग्निष्टे ऽधिपतिस्तया देवत-
 याद्विरस्वद् ध्रुवासोद ॥ २४ ॥ * मधुयमाधवश्च वासन्तिकावतू अग्रे र-
 श्मो ऽसि कल्पितां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामग्नयः पृथ-
 मसं व्यैष्टाय सब्रताः । ये अग्नयः समनसो ऽन्तरा द्यावापृथिवी ।

वामेनिकावन् अभि कम्पमाना इन्द्रमिव देवा अभिमंविगन्तु तया देवतया-
 त्रिरस्यद् ध्रुवे मोदताम् ॥ २५ ॥ अपाटाभि मद्ममाना महस्वारातोः सहस्र
 इतनायतः । महस्वयोयंगमि मा मा जित्व ॥ २६ ॥ मधु वाता ऋतायते मधु
 वरणि मिश्रयः । माधो नः मन्त्रोपधोः ॥ २७ ॥ मधुनक्तमुतोपमो मधुम-
 त्पायिहए रजः । मधु योरन्तु नः पिता ॥ २८ ॥ मधुमाश्रो वनस्यतिर्म-
 धुमा ॥ २९ ॥ यस्तु सूर्यः । माधोर्गावो भवन्तु नः ॥ ३० ॥ अपा गभन्सोद
 मा त्वा सूर्यो ऽभितापोभ्याग्निर्वैश्वानरः । अष्टिचपकाः प्रजा अनुवीक्ष-
 स्यान् त्वा दिव्या हृष्टिः सवताम् ॥ ३१ ॥ चीन्समुद्रान् क्षमसपत् स्वर्गान्पा
 पतिर्वृषभ इटकानाम् । पुरीषे वसानः सुजतस्य लोके तव गच्छ यत्र पूर्वे
 परेताः ॥ ३२ ॥ मही द्यौः पृथिवी च न इमं पृथं मिमिक्षताम् । विपुता नो
 भगोमभिः ॥ ३३ ॥ विष्णो कर्मोषि पश्यत यतो ज्ञतानि पश्यते । इन्द्रस्य युज्यः
 सत्वा ॥ ३४ ॥ भ्रुवाभि धरुनेतो जज्ञे प्रथममेभ्यो योनिभ्यो अधिजातवेदाः ।
 स नायवगा त्रिष्टुभानुष्टुभा च देवेभ्यो हव्यं वहतु प्रजानन् ॥ ३५ ॥ इये
 राये रमस्व सहमे द्युन् जज्ञे अपत्याय । सन्नाडसि स्वराडसि सारस्वती त्योसो
 प्रावताम् ॥ ३६ ॥ अग्ने युस्ताहि येतवाश्वासी देव साधवः । अरं वहन्ति
 मन्यवे ॥ ३७ ॥ युस्ता हि देवहूतमा ॥ ३८ ॥ अग्ने रथीरिव ।
 निहीता पूर्वाः स्रदः ॥ ३९ ॥ सम्यक् स्रवन्ति सरितो न घेना अन्तर्हृदा
 मनसा पूयमानाः । हृतस्य धारा अभि चाकशीमि हिरण्ययो वेतसो मधेर
 प्रभुः ॥ ४० ॥ ऋचे त्वा रुचे त्वा भामे त्वा ज्योतिषे त्वा । अभूदिदं विश्वस्य
 भुवनस्य वाजिनमग्रे वैश्वानरस्य च ॥ ४१ ॥ अग्निर्योतिषा ज्योतिषान्
 रुक्मो वर्चसा वर्चसान् । सहस्रदा असि सहस्राय त्वा ॥ ४२ ॥ आदित्य
 गर्भं पयसा समहृधि महस्वस्य प्रतिमां विश्वरूपम् । परिहृद्धि हरमा

माभि मए स्याः शतायुषं कृणुहि चीयमानः ॥ ४१ ॥ यातस्य जुतिं वरु-
 णस्य नाभिमश्वं जज्ञानए सरिरस्य मर्ध्व । शिशुं नदीनाए हरिमद्रिं बुध-
 ममु मा हिएसीः परमे व्योमन् ॥ ४२ ॥ अजस्रमिन्दुमरुशं भुरण्यमग्निमीडे
 पूर्वचितिं तमाभिः । स पत्रमिक्तुशः कल्पमानो गां मा हिएसीरदितिं विर-
 जम् ॥ ४३ ॥ वरुणो त्वष्टुर्वरुणास्य नाभिमविं जज्ञानाए रजसः परस्मात् ।
 मद्गोए साहस्रीमसरस्य मायामन्ते मा हिएसीः परमे व्योमन् ॥ ४४ ॥
 यां अग्निरग्रे रथ्यजायत शोकात्पृथिव्य इत वा दिवस्परि । येन प्रजा विश-
 कर्मा जज्ञान तमग्ने देवः परि ते वषट्कु ॥ ४५ ॥ चित्रं देवानामुदगा-
 नोक्तं वसुमितस्य वरुणस्यग्नेः । अथ प्रा द्यावा पृथिवी अन्तरिक्षए सूर्ये आ-
 जगतस्तस्य पथ ॥ ४६ ॥ इमं मा हिएसीर्हिपादं पशुए सहस्राक्षो मेध-
 चीयमानः । मगुं पशुं मेधमगुं जुषस्व तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद । मयुं
 शुगृच्छतु ये हिषस्तां ते शुगृच्छतु ॥ ४७ ॥ इमं मा हिएसीरकशकं प-
 कानिक्तं वाजिनं वाजिनेषु । गौरमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तन्वो
 निषीद । गौरं ते शुगृच्छतु यं हिषस्तान्ते शुगृच्छतु ॥ ४८ ॥ इमए साहस्रा-
 शतधामसुप्तं व्यचामानए सरिरस्य मर्ध्व । घृतं दुहानामदितिं जनायाम् ॥
 हिएसीः परमे व्योमन् । शवयमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद
 शवयान्ते शुगृच्छतु ॥ हिषस्तां ते शुगृच्छतु ॥ ४९ ॥ इममूर्णायुं वरुणस्य नाभि-
 त्वधं पशूनां हिपदां चतुष्यदाम् । त्वष्टुः प्रजानां प्रथमं जनित्रमगुं मा हिएसी
 परमे व्योमन् । ऋषमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद । ऋ-
 ते शुगृच्छतु यं हिषस्तां ते शुगृच्छतु ॥ ५० ॥ अजो अग्रे रजनिष्ट शोकात्
 पपयस्तनिता मर्ध्व । तेन देवा देवतामरमायुः सो न रोहमायुश्च पदेभ्यामः ।
 शंभमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद । शरभं ते शुगृच्छतु

यं द्विषस्तं ते शृण्वन्त्यतः ॥ ५१ ॥ त्वं यविष्ठ दाशुषो नूनं पाहि शृणुषो गिरः ।
 रक्षा लोकमुत त्वना ॥ ५२ ॥ * यथा त्वे मन् सादयाम्यपां त्वोघ्नं सादयाम्य-
 पात्वा भक्षन् सादयाम्यपात्वा श्योतिषि सादयाम्यपां त्वायने सादयाम्यर्णवे त्वा-
 मदने सादयामि समुद्रे त्वा सदने सादयामि । * सरिरे त्वा सदने सादया-
 म्यपां त्वा जये सादयाम्यपात्वा सधिषि सादयाम्यपां त्वा सदने सादयाम्यपां
 त्वा सुधस्य सादयाम्यपां त्वा योनौ सादयाम्यपां त्वा पुरोषे सादयाम्यपां त्वा
 पार्थसि सादयामि * गायत्रेण त्वा हृन्सा सादयामि चैष्टुभेन त्वा हृन्सा
 सादयामि जागतेन त्वा हृन्सा सादयाम्यानुष्टुभेन त्वा हृन्सा सादयामि
 पाङ्क्तो न त्वा हृन्सा सादयामि ॥ ५३ ॥ अयं पुरो भुवस्तस्य प्राणो भोवा-
 यनो वसन्तः प्राचायनो गायत्री वामन्तो गायत्रेय गायत्रं गायत्रादुपाए शृ-
 पाए शोस्तिहत् त्रिहत्तो रयन्तरं वसिष्ठ ऋषिः । प्रजापतिगृहीतया त्वया प्राथं
 गृह्णामि प्रजाभ्यः ॥ ५४ ॥ अयं दक्षिणा विश्वकर्मा तस्य मनो वैश्वकर्माणं योषो
 मानमस्तिष्टुर् योषो त्रिष्टुभः सारम् । सारादन्त्यामोऽन्तर्यामापचदयः
 पचदगाद् हृद् हृद् मरुद्वाज ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया मनो गृह्णामि
 प्रजाभ्यः ॥ ५५ ॥ अयं पथाद् विश्वयवास्तस्य चक्षुर्वैश्वयवमं वषादाक्षुषो
 जगतीवापो जगत्या जयवमम् । कक्षमाश्रुक् शुक्रासप्तदयः सप्तदगाद् दृषं
 जमदगिर्ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया चक्षुर्गृह्णामि प्रजाभ्यः ॥ ५६ ॥
 इदमुत्तरात् सस्तस्य ओषए सोषए मरुदो त्रानुष्टुप् योरयनुष्टुभं दिङ-
 मंडान् मय्यो मय्यिनं एकविंश एकविंशमाद् वै रात्रं रिष्यामिन् ऋषिः
 प्रजापतिगृहीतया त्वया ओषं गृह्णामि प्रजाभ्यः ॥ ५७ ॥ इयमुपरि मतिस्तस्य
 पाङ्मात्या ईमन्तो वाचाः पङ्क्तिर्ईमन्तो पङ्क्तौ निधनवविधनंरत पाप

णः । आयय॒णात् त्रि॑ण॒वं त्रय॒त्रि॒ए॒शौ त्रि॑ण॒वत्रय॒स्त्रि॒ए॒शाभ्या॒ए॒ शा॒क्रर॑वे॒ते
 वे॒त्त॒क॒र्मा॒ न॒द॒पिः प्र॒जाप॑ति॒गृही॑तया॒ त्वया॒ वाचं॑ गृ॒ह्णामि॑ प्र॒जाभ्यः॑ ॥ ५८ ॥

॥ इति त्रयोदशोऽध्यायः ॥

॥ अथ चतुर्दशोऽध्यायः ॥

[illegible]

भूवर्षितिर्भूवर्षोभिर्भूवर्षिभिः भूवं योनिमासोद साधुया । चक्ष्यन्ते चेतुः
मयम् जगतां स्युर्नाभ्युः सादयतामिह त्वां ॥ १ ॥ कुलादिभ्यो भुवर्षो पुराभिः

वयः परमेष्ठो हन्तो वक्षो वयो विवर्णं हन्तो । हविष्यं यो विग्राहं हन्तः । पुरुषो
 वयम् । हन्तो वराग्रो वयो नो हृष्टं हन्तः । सि एहो वयं कृदिह हन्तः । पृष्ठवाङ्मयो
 हृष्टो हन्तः । एषा वयः ककुप् हन्तः । अयमो वयः सतो हृष्टो हन्तः ॥ ८ ॥
 अग्न्यान्वयः । पंक्तिहन्तो धेनुवं यो जगती हन्तः । सग्नविष्यं स्त्रिष्टुप् हन्तो दित्य-
 वाङ्मयो विराट् हन्तः । पंचाविष्यो गायत्री हन्तः । स्त्रियन्तो वयः उष्यिक् हन्तः । सु-
 वाङ्मयो ऽनुष्टुप् हन्तः ॥ १० ॥ इन्द्राग्रो अवायमानामिष्टकां हृष्टं युवम् ।
 पृष्ठं न द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं च विवाधसे ॥ ११ ॥ विष्णुकर्मा त्वा सादय-
 त्वन्तरिक्षस्य पृष्ठे वरचमुतो मयमुतो मन्तरिक्षं यच्छन्तरिक्षं हृष्टं हान्तरिक्षं मा
 हि एभोः । विष्णुं प्राणायानाय वरानायोदानाय प्रतिष्ठाय चरित्राय
 वायुदाभिपातु मरुता स्वस्था कृदिपा गन्तमिन् तया देवतया हिरमुद् भुवा
 सीद ॥ १२ ॥ रात्रिं मि प्राची दिग्विराडसि दक्षिणा दिक् सम्नाडसि प्रतीची
 दिक् मुराडस्य द्यौची दिगधिपत्रासि हृष्टो दिक् ॥ १३ ॥ विष्णुकर्मा त्वा
 सादयत्वन्तरिक्षस्य पृष्ठे जगोतिषतीम् । विष्णुं प्राणायानाय वरानाय
 विष्णुं जगोतिष्यच्छ । वायुष्टे ऽधिपतिस्तया देवतया हिरमुद् भुवा सीद ॥ १४ ॥
 नभस्य नभस्य वायिकावुत् अग्रे रन्तः अग्रे ऽसि कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्प-
 न्तामाप ओषधयः कल्पन्तामग्नयः पृथङ् मम जैष्ठ्याय सन्नताः । ये अग्नयः
 समनसो ऽन्तरा द्यावा पृथिवी इमे वायि कावुत् अभिकल्पमाना इन्द्रमिव देवा
 अभिसंविशन्तु तया देवतया हिरमुद् भुवे सीदताम् ॥ १५ ॥ इयस्योर्जय शारदा-
 वुत् अग्रे रन्तः अग्रे ऽसि कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्प-
 न्तामग्नयः पृथङ् मम जैष्ठ्याय सन्नताः । ये अग्नयः समनसो ऽन्तरा द्यावापृ-
 थिवी इमे शारदावुत् अभिकल्पमाना इन्द्रमिव देवा अभिसंविशन्तु तया देव-
 तया हिरमुद् भुवे सीदताम् ॥ १६ ॥ आयुर्मे पाहि प्राणं मे पाह्यपानं मे पाहि

यानं मे पाहि चक्षुर्म पाहि श्रोत्रं मे पाहि वाचंश्चो पितृ मनो मे जित्वा
 तामम् मे पाहि ज्योतिर्म यच्छ ॥ १७ ॥ माच्छन्दः प्रमाच्छन्दः प्रतिमा
 च्छन्दो असीवयच्छन्दः पंक्तिच्छन्दः छणिक् छन्दो हृष्टती छन्दो ऽबुष्टप् छन्दो
 विराट् छन्दो गायत्री छन्दस्त्रिष्टुप् छन्दो जगती छन्दः ॥ १८ ॥ धृयवी छन्दो
 ऽन्तरिक्षच्छन्दो द्यौः छन्दः समाच्छन्दो मर्चत्राणि छन्दो वाक् छन्दो मनश्छन्दः
 कृपिच्छन्दो हिरण्यच्छन्दो गोच्छन्दो ऽजाछन्दो ऽश्वच्छन्दः ॥ १९ ॥
 देवता वातो देवता सूर्यो देवता चन्द्रमा देवता वसवो देवता रुद्रा देव
 दित्या देवता मरुतो देवता विष्णो देवा देवता हवसति देवतेन्द्रो दे
 वरुणो देवता ॥ २० ॥ सूर्यासि राह भुवासि धरण्या धर्त्रसि धरणी । आ
 त्वा वर्षसे त्वा कषैर त्वा चेमाय त्व ॥ २१ ॥ यन्त्रो राह यन्त्रासि यम
 भुवासि धरिणी । इवे त्वीजं त्वा एय्यं त्वा पोषाय त्वा ॥ २२ ॥ ॥ आ
 स्त्रिहस्ताः पञ्चदशो वरीमा सप्तदशो धरुण एकविंशः प्रतूर्तिरष्टादशस्त
 तपदशो ऽभीवर्तः सविंशो वर्षी द्वाविंशः सन्धरणस्तयोविंशो धीनिधत्
 र्वंशः । ॥ गभाः पञ्चविंश भोजस्त्रिणवस्तुर्लक्षविंशः प्रतिष्ठा चयस्त्रिंशं
 भसर विष्टपं चतुस्त्रिंशो नाकः षट् त्रिंशो विदत्तो ऽष्टा चत्वारिंशं
 वं चतुष्टोमः ॥ २३ ॥ अग्नेर्भागो ऽसि दीक्षाया आधिपत्यं ब्रह्म स्रत
 ववृत्स्तोमः । इन्द्रस्य भागो ऽसि विष्णोराधिपत्यं रुद्र ए स्रतं पञ्चदश
 तोमः । रुचचषा भागो ऽसि धातुराधिपत्यं जनित्र ए स्रत ए गादश
 तोमः । मित्रस्य भागो ऽसि वरुणस्याधिपत्यं दिवो वृष्टिर्वात स्रत एक
 एग स्तोमः ॥ २४ ॥ वसूता भागो ऽसि रुद्राणामाधिपतं चतुष्पात्
 तं चतुर्विंश स्तोमः । आदित्यानां भागो ऽभि मरुतामाधिपत्यं गभाः
 ताः पञ्चविंश स्तोमः । अदितेर भागो ऽभि पूष आधिपत्यमोजस्रतं विंश

स्तोमः । देवस्य सवितुर्भागो ऽसि हृदस्यतेराधिपत्य ए ममीदोर्दिगं सृता-
 यतुष्टोमः ॥ २५ ॥ यवानां भागो ऽस्ययवानामाधिपत्यं प्रजा सृतायत्वारि-
 एग स्तोमः । ऋभूषां भागो ऽसि विगृषां देवानामाधिपत्यं भूत ए सृतं
 ययस्य एग स्तोमः ॥ २६ ॥ * सहय सहस्य हैमन्तिकावृतं चग्रेरन्तः
 श्रेयो ऽसि कस्येतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप चोपधयः कल्पन्तामगूयः पृथङ्
 मम जैरहाय ममता । ये चगूयः समनमो ऽन्तरा द्यावापृथिवी इमे हैम-
 न्तिकावृतं अभिकल्पमाना इन्द्रमिव देवा अभिमन्विगन्तु तया देवतयाङ्गिरमुद्-
 ध्रुवे सोदतम् ॥ २७ ॥ एकयामुवत प्रजा अधीयन्त प्रजापतिरधिपति-
 रामोत् । तिमृभिरमुवत ब्रह्मामृष्यन्त ब्रह्मन्पतिरधिपतिरामोत् । पृथुभिरमु-
 वत भूतान्यमृष्यन्त भूतानां पतिरधिपतिरामोत् । मसभिरमुवत मस ऋधयो
 ऽमृष्यन्त धानाधिपतिरामोत् ॥ २८ ॥ * नवभिरमुवत पितरो ऽमृष्यन्ता-
 दितिरधिपतिरामोत् । एकादशभिरमुवत आतवो ऽमृष्यन्तास्त वा अधिपतय
 आसन् । * त्रयादशभिरमुवत मामां अमृष्यन्त संवसरो ऽधिपतिरामोत् ।
 पञ्चदशभिरमुवत अश्वमृष्यन्तेन्द्रो ऽधिपतिरामोत् । सप्तदशभिरमुवत आग्नाः
 पृगवो ऽमृष्यन्त बृहस्पतिरधिपतिरामोत् ॥ २९ ॥ * नवदशभिरमुवत गृध्राद्याः
 वमृष्यन्तेतामहोरात्रे अधिपती आस्ताम् । एकविंशत्यामुवतेकक्राः पृगवो
 ऽमृष्यन्त वरुणो ऽधिपतिरामोत् । अष्टविंशत्यामुवत सृष्टाः पृगवो ऽमृ-
 ष्यन्त पूषाधिपतिरामोत् । * पञ्चविंशत्यामुवता ऽऽ रक्षाः पृगवो ऽमृष्यन्त
 वायुरधिपतिरामोत् । सप्तविंशत्यामुवत द्यावापृथिवीता वमृष्यन्ते ब्रह्मा
 आदित्या वनस्पत्याश्च स्त एवाधिपतय आसन् ॥ ३० ॥ * अष्टविंशत्यामुवत
 वनस्पतयो ऽमृष्यन्त सोमो ऽधिपतिरामोत् । एकविंशत्यामुवत प्रजा

अ॒मृ॒ज्यन्त॒ यवा॒यायवा॒याधि॑पतय॒ आ॒सन् । अ॒य॒स्त्रि॒ष्ट॒गता॒मु॒षत॒ भू॒ता॒न्य॒गा॒
म्यन् प्र॒जा॒प॒तिः पर॒मे॒ष्ठ॒रधि॑पतिरासीत् ॥ ३१ ॥

॥ इति चतुर्दशोऽध्यायः ॥

॥ अथ पञ्चदशोऽध्यायः ॥

ऋषिः—परमेशी १—५८ प्रियमेधा ६० मधुचूडन्तः ६१, ६५ वसिष्ठः
 ६२—६४ । देवता—अग्निः १, २, २०—५६, ६२ दम्पती ३ विहंगः
 ४—७ प्रजापतिः ८, ८ वसवः १० रुद्रा ११ आदित्या १२ महतः
 १३ विष्णो देवा १४ वसन्तऋतुः १५ पोषर्तुः १६ वर्षर्तुः १७ गरुडः १८
 हेमन्तर्तुः १९ शिशिरर्तुः २० विद्युषी २१, ६३ दन्द्वाग २२ चापः ६०
 इन्द्रः ६१ परमात्मा ६४ विहान् ६५ । छन्द—चिष्ट, प १ । १६ चिष्ट, प
 २ ब्राह्मीचिष्ट, प ३, ७ निचूदाकृतिः ४ भुरिगभिकृतिः ५ विराडभिकृतिः
 ६ सराडाचिष्ट, प ८ विराड् ब्राह्मी जगती ९ विराड् ब्राह्मी चिष्ट, प
 ब्राह्मी वृहती १० भुरिगब्राह्मी चिष्ट, प ११ ब्राह्मी वृहती १२ निचूद्
 ब्राह्मी जगती १३ ब्राह्मी वृहती १४ भुरिगब्राह्मी चिष्ट, प १५ ब्राह्मी
 वृहती १६ ब्राह्मी जगती १७ ब्राह्मी चिष्ट, प १८ विकृतिः १९ प्रकृतिः
 २० विराट् कृतिः २१ भुरिगतिभूतिः २२ निचूत्कृतिः २३ निचूद् गायत्री
 २४—२५ निचूदार्थी चिष्ट, प २६, ५२ निचूत् चिष्ट, प २७, २८ भुरि-
 गार्थी चिष्ट, प २९, ५० निचूदार्थी जगती २१ विराडार्थी जगती २२
 विराडनुष्टुप् २३—२४, ५८, ६०, ६५ विराड वृहती २४ निचूद्वृहती
 २५ आर्चनुष्टुप् २६ छण्डिक् २७ निचूदुण्डिक् २८—४० निचूत्पङ्क्तिः
 ४१, ४२ आर्षपङ्क्ति ४३ आर्षी गायत्री ४४ भुरिगार्थी गायत्री ४५
 ४६, ४७ विराड् ब्राह्मी चिष्ट, प ४८ विराड् ब्राह्मी वृहती ४९ आर्षी
 चिष्ट, प ४८, ५४ सराडार्थी भुरिष्ट, प ५१ रिगार्थी पङ्क्तिः ५२ निचू-
 दनुष्टुप् ५५, ५६ सराडुत्कृतिः ५७ भुरिगब्राह्मी वृहती ५८ विराट्
 चिष्ट, प ६२, ६३ आकृतिः ६४ । सरः—धैवतः १—३, ७, १६,
 २३—२६, ४०, ४८—५२, ४४, ६२, ६३ पंचमः ४, ४१—४३, ५२, ६४
 आयमः ५, ६, ३५—४० गात्रारः ८, २८—३१, ३४, ५५, ५६, ५८—६२,
 ६५ निपादः ८, १०, १८, २०, २८ धैवतः ७, मध्यमः १०, ११, १२

निपादः २, मध्यमः १२ निपादः २, धेवतः १४ मध्यमः १४.

१२, ३३ ४८, ५८ पञ्चः १८, २०-२२, ४४-४६, ५० ॥

अग्ने॑ जा॒तान् प्र णु॑दा नः स॒प॒सान् प्रत्यजा॑तान्मु॒ष्ट जा॒तवे॑दः । अ॒धि नो॑
 ब्रू॒हि मु॒मना॑ अ॒हो॒ ॥ स्त॒व स्या॒म ग॒मो॒ स्त्रि॒वर॑य॒ उ॒द्वो ॥ १ ॥ म॒ह॒मा जा॒-
 तान् प्र॒णु॒दा नः स॒प॒सान् प्रत्यजा॑तान् जा॒तवे॑दो नुद॒स्व । अ॒धि नो॑ ब्रू॒हि मु॒म-
 न॒स्यमा॑नो व॒य ए॒ स्या॒म प्र॒णु॒दा नः स॒प॒सान् ॥ २ ॥ यो॒ह॒गो स्तो॒म षो॒जी
 द्रवि॑षं चतु॒यत्वारि॑ ए॒ग स्तो॒मो य॒क्षो॑ द्रवि॑षम् । अ॒ग्नेः पुरी॑य॒मस्य॒स्यो नाम॑
 तान् त्वा॒ वि॒श्वे॑ अ॒भि गृ॑णन्तु दे॒वाः । स्तो॒मपृ॑ठा घृ॒तवे॑तो॒ह सो॒द प्र॒जाव॑द॒स्वो
 द्रवि॑षा य॒ज॒स्व ॥ ३ ॥ ए॒व॒ग॒च्छन्दो॑ वरि॒व॒ग॒च्छन्दः॑ ग॒ग॒भू॒च्छन्दः॑ परि॒भू॒च्छन्दः॑ आ॒-
 च॒च्छन्दो॑ म॒नु॒च्छन्दो॑ व्य॒च॒च्छन्दः॑ मि॒त्रु॒च्छन्दः॑ स॒मु॒द्र॒च्छन्दः॑ सरि॒र॒च्छन्दः॑ क॒कु॒प॒-
 छन्द॑स्त्रि॒क॒कु॒प॒छन्दः॑ का॒व्य॒च्छन्दो॑ अ॒ह॒प॒छन्दो॑ ऽच॒र॒प॒ङ्क्ति॒छन्दः॑ घ॒द॒प॒ङ्क्ति॒-
 छन्दो॑ वि॒ष्टा॒र॒प॒ङ्क्ति॒छन्दः॑ च॒र॒छन्दो॑ अ॒ज॒छन्दः॑ ॥ ४ ॥ आ॒ध॒च्छन्दः॑
 प्र॒च॒च्छन्द॑स्त्रि॒य॒च्छन्दो॑ वि॒य॒च्छन्दो॑ ह॒ह॒च्छन्दो॑ र॒य॒न्त॒र॒च्छन्दो॑ नि॒का॒य॒च्छन्दो॑
 वि॒व॒ध॒च्छन्दो॑ गि॒र॒छन्दो॑ अ॒ज॒छन्दः॑ स॒ ए॒ सृ॒प॒छन्दो॑ ऽनु॒ष्ट॒प॒छन्दः॑ ए॒व॒छन्दो॑
 वरि॒व॒छन्दो॑ व॒य॒छन्दो॑ व॒य॒स्त॒छन्दो॑ वि॒ष्ण॒हो॒छन्दो॑ वि॒शा॒सं॒छन्द॑ ऋ॒दि॒च्छन्दो॑
 दू॒रो॒ह॒षं॒छन्द॑स्त्रि॒न्द्र॒च्छन्दो॑ अ॒हो॒हं॒छन्दः॑ ॥ ५ ॥ र॒श्मि॒ना स॒त्याय॑ स॒त्य॒ज्ञि॒न्व
 प्रे॒ति॒ना ध॒र्म॒णा ध॒र्म॒ज्ञि॒न्वा॒न्वि॒त्यादि॒वा दि॒व॒ज्ञि॒न्व स॒न्धि॒ना॒न्तरि॑त्ते॒षा॒न्तरि॑-
 चं जि॒न्व प्र॒ति॒धि॒ना पृ॒थि॒व्या पृ॒थि॒वीं जि॒न्व वि॒ष्ट॒भे॒न वृ॒ष्ट्या वृ॒ष्टिं ि
 प्र॒व॒या ऽहो॒र्जि॒न्वानु॒या रा॒ज्या रा॒जो॒ज्ञि॒न्वो॒ग्नि॒ना व॒सु॒भ्यो व॒सु॒ज्ञि॒न्व ।
 ते॒ना॒दि॒त्ये॒भ्य आ॒दि॒त्या॒ज्ञि॒न्व ॥ ६ ॥ त॒नु॒ना रा॒य॒सो॒षे॒ण रा॒य॒सो॒षं जि॒न्व र॒-
 स॒पे॒ण शु॒ताय॑ शु॒तं जि॒न्व डे॒नी॒ष॒धी॒भि॒रो॒ष॒धी॒र्जि॒न्वो॒त्त॒मे॒न त॒नु॒भि॒स्त॒नु॒जि॒-
 य॒यो॒ध॒सा धी॒ते॒ना॒धी॒त॒श्चि॒त्वा॒भि॒जि॒ता ते॒ज॒सा ते॒जो॑ जि॒न्व ॥ ७ ॥ प्र॒ति

पदेसि प्रतिपदे त्वानुपदस्वनुपदे त्वा संपदसि सम्पदे त्वा तेजो ऽसि तेजसे त्वा
 ॥ ८ ॥ निहदसि निहते त्वा ग्रहदसि ग्रहते त्वा विहदसि विहते त्वा सहदसि स
 हते त्वा ऽऽक्रमो ऽस्याक्रमाय त्वा संक्रमो ऽसि संक्रमाय त्वोत्क्रमो ऽस्युत्क्रमाय
 त्वोत्क्रान्तिरस्युत्क्रान्त्ये त्वाधिपतिनोजांजं जिन्व ॥ ८ ॥ * राश्रसि प्राची
 दिग्वसवसो देवा अधिपतयो ऽन्निहेतोनां प्रतिधत्तां निवृत् त्वा स्तोमः प्रथि-
 व्या ए अयत्वाच्य मुख्यमव्यथाये स्तभ्रातुरयन्तर ए साम प्रतिष्ठित्या अन्तरि-
 च ऋषयस्त्वा । * प्रथमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिम्णा प्रथन्तु विधत्तां
 चायमधिपतिय ते त्वा सर्वे संविदाना नाकस्य पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च
 सादयन्तु ॥ १० ॥ * विराडसि दक्षिणा दिग्यदासो देवा अधिपतय इन्द्रो
 हेतोनां प्रतिधत्तां पशुदगस्त्वा स्तोमः प्रथिव्या ए अयतु प्रथममुख्यमव्यथाये
 स्तभ्रातु बुद्धस्वाम प्रतिष्ठित्या अन्तरिच ऋषयस्त्वा । * प्रथमजा देवेषु दिवो
 मात्रया वरिम्णा प्रथन्तु विधत्तां चायमधिपतिय ते त्वा सर्वे संविदाना नाकस्य
 पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु ॥ ११ ॥ * सम्राडसि प्रतीचीदिगादित्या-
 सो देवा अधिपतयो वरुणो हेतोनां प्रतिधत्तां सप्तदगस्त्वा स्तोमः प्रथिव्या ए
 अयतु मत्वतीयमुख्यमव्यथाये स्तभ्रातु वैरूप ए साम प्रतिष्ठित्या अन्तरिच
 ऋषयस्त्वा प्रथमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिम्णा प्रथन्तु विधत्तां चायमधि-
 पतिय ते त्वा सर्वे संविदाना नाकस्य पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु
 ॥ १२ ॥ * सम्राडस्य दीचो दिङ् मरुतसो देवा अधिपतयः सोमो हेतोनां प्रति-
 धत्तां कवि ए गश्वा स्तोमः प्रथिव्या ए अयतु निष्क वस्यमुख्यमव्यथाये स्त-
 भ्रातु । वैराज ए साम प्रतिष्ठित्या अन्तरिच ऋषयस्त्वा * प्रथमजा देवेषु दिवो
 मात्रया वरिम्णा प्रथन्तु विधत्तां चायमधिपतिय ते त्वा सर्वे संविदाना नाकस्य
 पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु ॥ १३ ॥ * अधिपन्नमि बुद्धी दिग्वधे

ते दे॒वा अधि॑पतयो बृ॒हस्पति॑हेतो॒ना प्रति॑ध॒र्ता त्रि॑णयत्रयन्ति ए॒ ग्री त्वा स्तोमी॑
 दृ॒घि॒व्या ए॒ अ॒यता॑ वैश्वदे॒वाग्नि॑मा॒रुते॒ उ॒क्थे॒ अ॒व्य॒धायै॑ स्तोमी॒ता ए॒ गा॒क्षरै॑वते
 साम॒नो॒ प्रति॑ष्ठित्वा अ॒न्तरि॑क्ष॒ ऋ॒षय॑स्त्वा प्रथम॒जा दे॒वेषु॑ दि॒वो मा॒त्रया॑ वरि॒मणा॑
 प्र॒यन्तु॑ वि॒ध॒र्ता चा॒यमधि॑पतिय॒ ते त्वा॒ सर्वे॑ संवि॒दाना॑ ना॒कस्य॑ पृ॒ष्ठे स्र॒गे स्त्री॑के
 यज॑मानश्च सादयन्तु ॥ १४ ॥ अ॒यं पु॒रो इ॒रि॒के॒ग्रः॑ सूर्य॑र॒ग्नि॒स्तस्य॑ रथ॒गृ॒क्षश्च॑
 रथो॑जाश्च से॒नानी॑ ग्राम॒ण्यौ । पु॒ष्टि॒क॒स्र॒ला च॑ क॒तु॒स्र॒ला चा॒क्षर॑सौ । द॒ह॒स्त्व॒
 वः प॒गवो॑ हे॒तिः पी॒रु॒वे॒यो व॒धः प्र॒हे॒ति॒स्त्री॒भ्यो नमो॑ अ॒सु ते नो॑ ऽ वन्तु॒ ते नो॑
 मृ॒डय॑न्तु ते यं हि॒प्सो य॒य नो॑ हे॒ष्टि॒ तमे॑षां ज॒ग्भे॑ द॒धः ॥ १५ ॥ अ॒यं द॒क्षि॒णा
 वि॒श्व॒कर्मा॑ तस्य रथ॒स्त्र॒नय॑ र॒भे॒चि॒चय॑ से॒नानी॑ग्राम॒ण्यौ । मे॒न॒वा च॑ सहज॒म्या
 चा॒क्षर॑सौ या॒तु॒धाना॑ हे॒तो र॒षा॒ए॒सि प्र॒हे॒ति॒स्त्री॒भ्यो नमो॑ अ॒सु ते नो॑ ऽ वन्तु॒
 ते नो॑ मृ॒डय॑न्तु ते यं हि॒प्सो य॒य नो॑ हे॒ष्टि॒ तमे॑षां ज॒ग्भे॑ द॒धः ॥ १६ ॥ अ॒यं प॒क्षा
 द॒ वि॒श्व॒व्य॒चा॒स्तस्य॑ रथ॒प्रो॒तया॑स॒मर॒थश्च॑ से॒नानी॑ग्राम॒ण्यौ । प्र॒क्लो॒च॒न्ती चा॒नु॒क्
 च॒न्ती चा॒क्षर॑सौ । व्या॒घ्रा हे॒तिः सर्पाः॑ प्र॒हे॒ति॒स्त्री॒भ्यो नमो॑ अ॒सु ते नो॑ ऽ वन्तु॒
 नो॑ मृ॒डय॑न्तु ते यं हि॒प्सो य॒य नो॑ हे॒ष्टि॒ तमे॑षां ज॒ग्भे॑ द॒धः ॥ १७ ॥ अ॒यमु॒
 रा॒क्ष॒य॒ह सु॒क्ष॒स्य ता॒स्य॑ चारि॒ष्टने॑मि॒य से॒नानी॑ग्राम॒ण्यौ । वि॒श्व॒ाची॑ च घृ॒ता
 चा॒क्षर॑सा॒वापो॑ हे॒ति॒र्वा॒तः प्र॒हे॒ति॒स्त्री॒भ्यो नमो॑ अ॒सु ते नो॑ ऽ वन्तु॒ ते नो॑ मृ॒
 यन्तु॒ ते यं हि॒प्सो य॒य नो॑ हे॒ष्टि॒ तमे॑षां ज॒ग्भे॑ द॒धः ॥ १८ ॥ अ॒यमु॒पर्य॑वा॒ग्व
 स्तस्य॑ से॒न॒नि॒श्च सु॒वे॒णय॑ से॒नानी॑ग्राम॒ण्यौ । च॒र्व॒शी च॑ पु॒र्ववि॑त्ति॒य॒क्षर॑सा॒वव॑र
 ज॒न् हे॒ति॒र्वि॒द्यु॒प्र॒हे॒ति॒स्त्री॒भ्यो नमो॑ अ॒सु ते नो॑ ऽ वन्तु॒ ते नो॑ मृ॒डय॑न्तु ते यं
 षो य॒य नो॑ हे॒ष्टि॒ तमे॑षां ज॒ग्भे॑ द॒धः ॥ १९ ॥ अ॒ग्नि॒र्मूर्धा॑ दि॒वः क॒कु॒म्प
 दृ॒घि॒व्या अ॒यम् । अ॒पा ए॒ रेता॑ ए॒सि जि॒न्वति॑ ॥ २० ॥ अ॒यम॒ग्निः स॒ह॒वि
 वा॒जस्य॑ ग॒ति॒न॒सतिः॑ । मूर्धा॑ क॒वो रथो॑णाम् ॥ २१ ॥ त्वा॒म॒ग्ने पु॒ष्करा॑

यत्रा॑ निर॑मन्यत । मूर्ध्ना॑ वि॒श्वस्य॑ वा॒घतः॑ ॥ २२ ॥ भुवो॑ य॒ज्ञस्य॑ रज॑सय ने॒ता
यत्रा॑ नि॒युहिः॑ म॒त्तमे॑ शि॒वाभिः॑ । दि॒वि मूर्ध॑नं दधि॒पे स्व॑र्षां जि॒घ्नाम॑ग्ने
च॒हृषे॑ ह॒व्याम॑ ॥ २३ ॥ अ॒वो॒ध्मग्निः॑ स॒मिधा॑ ज॒नानां॑ प्र॒ति घे॑नुमि॒वाय॑ती-
मु॒याम॑म् । य॒हाइ॒व प्र॑ य॒यामु॑ज्जि॒ह्वाणाः॑ प्र भा॒नवः॑ सि॒रुते॑ ना॒कम॑च्छ ॥ २४ ॥
अ॒वो॒षाम॑ क॒दये॑ मे॒ध्याय॑ य॒चो य॒न्दाह॑ वृ॒षभाय॑ घु॒ष्णे । ग॒वि॒ष्ठिरो॑ न॒मसा॑ स्तोम-
म॒ग्नी दि॒वीव॑ रु॒क्ममु॑रु॒ष्य च॑मयेत् ॥ २५ ॥ अ॒यमि॒ह प्र॑य॒मो धा॑यि धा॒तृभि-
हो॑ता यजि॒ष्ठो अ॒धरे॑पो॒डाः । यम॑प्र॒वानो॑ भृ॒गवो॑ वि॒रुचु॑र्व॒नेषु॑ वि॒त्रे वि॒भ्वं वि॒गे-
वि॒गे ॥ २६ ॥ ज॒नस्य॑ गो॒पा अ॒जनि॑ष्ट जा॒गृवि॑र॒ग्निः सु॒दक्षः॑ सु॒विता॑य न॒म्यसे॑ ।
पु॒त॒प्र॒तोको॑ वृ॒हता॑ दि॒विस्य॑गा॒ द्युम॑हिभा॒ति भ॑र॒तेभ्यः॑ शु॒चिः ॥ २७ ॥ त्वा॑म॒ग्ने
अ॒द्भि॒रसो॑ गु॒हा हि॑तम॒न्विन्द॑न्वि॒श्रिया॑णं वने॒वने॑ । स जा॑य॒से म॒य्यमा॑नः स॒हो ।
म॒हत् त्वा॑मा॒हुः स॒हस॑स्यु॒चम॑द्भि॒रः ॥ २८ ॥ स॒खायः॑ सं वः स॒म्यसु॑मि॒प ए॒ स्तो-
मं चा॑नये । व॒पि॒डाय॑ चि॒तोना॑मूर्जो॒ नप॑त्रे स॒हस्र॑ते ॥ २९ ॥ स ए॒ स॒मिधु॑-
ष॒से वृ॒षस॑ग्ने वि॒श्वान्य॑थ्य॒था । इ॒डस्य॑दे स॒मिध॑से स नो॒ वसू॑न्वा भ॑र ॥ ३० ॥
त्वां चि॒त्रय॑व॒स्तम॑ ह॒वन्तो॑ वि॒श्व ज॑न्तवः । शो॒चि॒ष्के॑षं पु॒रुप्रि॑यान्ते॒ ह॒व्याय॑ वो-
द॒वे ॥ ३१ ॥ ए॒ना वो॑ अ॒ग्निं न॑मसो॒र्जो न॑पा॒तमा॑ हु॒वे । प्रि॒यं चे॑ति॒ष्ठम॑र॒ति ए॒
स्व॒ध्वरं॑ वि॒श्वस्य॑ दू॒तम॑मृ॒तम् ॥ ३२ ॥ वि॒श्वस्य॑ दू॒तम॑मृ॒तं वि॒श्वस्य॑ दू॒तम॑मृ॒तम् ।
स यो॑ज॒ते अ॒रुपा॑ वि॒स्वभो॑ज॒सा स॑ दु॒द्रव॑त् स्वा॒हुतः॑ ॥ ३३ ॥ स दु॒द्रव॑त् स्वा॒हुतः॑
स दु॒द्रव॑त् स्वा॒हुतः॑ । सु॒ब्र॒ह्मा य॒ज्ञः सु॒ग्रमी॑ वसू॒नां दे॒व ए॒ राधो॑ ज॒नाना॑म्
॥ ३४ ॥ अ॒ग्ने वा॒जस्य॑ गो॒म॒त ई॒शानः॑ स॒हसो॑ य॒हो । अ॒ध्वो धे॑हि जा॒तवे॑दो
म॒हि न्य॑वः ॥ ३५ ॥ स इ॒ध्वा॒नो व॑सु॒ष्कवि॑र॒गिरी॑डे॒न्यो गि॑रा । रे॒वद॑स्य॒भ्यं
पु॒र्वणी॑क दी॒दिहि॑ ॥ ३६ ॥ अ॒पो रा॑ज॒युत॑ आ॒नामू॑ व॒क्षो ह॑तो॒पसः॑ । स
ति॒ग्मज॑न्म॒रुत॑सो॒ दह॑ प्र॒ति ॥ ३७ ॥ भ॒द्रो नो॑ अ॒गिरा॑हु॒तो भ॒द्रा रा॑तिः शु॒भग

भद्रो धधरः । भद्रा उत प्रशस्तयः ॥ ३८ ॥ भद्रा उत प्रशस्तयो भद्रं मनः
 कणुष्व वृषतूयं । येना समस्तु सासहः ॥ ३९ ॥ येना समस्तु सासहो ऽ व
 स्थिरा तनुहि भूरि शधताम् । यनेमा ते अभिष्टिभिः ॥ ४० ॥ अग्निं तं मन्ये
 यो वसुरस्तु यं यन्ति धेनवः । अस्तमवन्त आगवो ऽ स्तु नित्यासी वाजिन
 इप ए स्तोतृभ्य आ भर ॥ ४१ ॥ सो अग्निर्यो वसुगृणे सं यमायन्ति धेनवः ।
 समवन्तो रघुद्रवः स ए सुजातासः सुरय इप ए स्तोतृभ्य आ भर ॥ ४२ ॥ उमे
 सुयन्त्रे सर्पिषो दर्शो योषीय आसनि । उतो न उत्पूण्या उक्षेपु गवसस्यत
 इप ए स्तोतृभ्य आ भर ॥ ४३ ॥ अग्नौ तमद्याग्रं न स्तोमैः क्रतुं न भद्र ए
 हृदिस्पृशम् । ऋध्यामा त आहैः ॥ ४४ ॥ अधा ह्यग्नौ क्रतोर्भद्रस्य दक्षस्य
 साधोः । रघो ऋतस्य वृहती वभूय ॥ ४५ ॥ एभिर्नो अकैर्भवा नो अर्वाङ्
 स्वर्ण ज्योतिः । अग्नौ विश्वेभिः सुमना अनोक्तेः ॥ ४६ ॥ अग्नि ए होतारं
 मन्ये दासन्तं वसु ए सूनु ए सहस्रो जातवेदसं विप्रं न जातवेदसम् ।
 य जाध्वर्या स्वध्वरो देयो देवाणां कृपा । घृतस्य विश्वाष्टिमनुवष्टि शोचिषा
 सुहानस्य सर्पिषः ॥ ४७ ॥ अग्नौ खन्नो अन्तम उत जाता शिवो भवा
 वरूयः । वसुरग्निर्वसुयवा अच्छा नचिद्यु मत्तम ए रयिन्दाः । तं त्वा शोचिष्ठ
 दीदिवः सुन्नाय नूनमीमहे सखिभ्यः ॥ ४८ ॥ येन ऋषयस्तपसा सत्र-
 मायन्निश्चाना अग्निं स्वराभरन्तः । तस्मिन्नहं निदधे नाके अग्निं यमाहु-
 र्मेनव स्तोर्णवर्हिषम् ॥ ४९ ॥ तं पत्नीमिरनु गच्छेम देवाः पुत्रैर्मादभिरुत
 वा हिरण्यैः । नाकं गृभ्णानाः सुकृतस्य लोके हृतीये । पृष्टे अधि रोचने
 दिवः ॥ ५० ॥ आ वाचो मधयमरुहङ्ग रण्युरयमग्निः सत्यतिथे कितान
 पृष्ठे पृथिव्या निहितो दविष्य तदधस्यदं कणुतां ये पृतन्यवः ॥ ५१ ॥ अ
 मग्निर्वीरतमो वयोधाः सहस्रियो द्योततामप्रयुष्यन् । विश्वाप्रमाणः सरिर

मध्रा उय प्र याहि दिव्यानि धाम ॥ ५२ ॥ सम्यर्थवधमुप संप्रयाताम् पवो
 देवशानान् कृदुधम् । पुनः कृत्वा ना पितरा युवानान्नाता एभीत् त्वयि तन्तु
 मेतम् ॥ ५३ ॥ सद्यध्वपागु प्रति जागृहि त्वमिष्टापूर्त्ते स एगृजेयामयं च ।
 अग्निं सधम्ये अध्वारग्निं विष्वे देवा यजमानय सोदत ॥ ५४ ॥ येन
 बह्वि महम् येनाग्रे सर्ववेदगम् । तेनेगं यज्ञं नो नय स्वदेवेषु गन्तवे ॥ ५५ ॥
 अयं ते योनिर्हृत्वियो यतो जातो अरोचयाः । तज्ज्ञानवगु चा रोहायानो
 वधया रयिम् ॥ ५६ ॥ तपय तपम्यय गेगिरावुत् अग्रे रताः श्वेषो ऽसि कल्पतां
 द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामग्नयः पूयद् मम जैरठाय
 सताः । ये अग्नयः समनसो ऽन्तराद्यावापृथिवी इमे गे गिरावुत् अभिकल्पमाना
 इन्द्रमिव देवा अभिमंविगन्तु तथा देवतया हिरसद् भुवे सोदतम् ॥ ५७ ॥
 परमेडो त्वा सादतु दिवस्पृष्टे ज्योतिषतोम् । विश्वस्मै प्राणायामनाय व्यानाय
 विश्वे ज्योतिर्यच्छ । मूर्यस्ते ऽधिपतिस्तया देवतया ऽहिरसद् भुवा सोद
 ॥ ५८ ॥ लोकं पूष छिद्रं पुषाया सोद भुवा त्वम् । इन्द्राग्नी त्वा बृहस्पतिर-
 क्षिन् योनावसीपदन् ॥ ५९ ॥ ता अस्य सूददो हसः सोम ए यीषन्ति पूत्रयः ।
 जमन्द्वानां विगन्तिष्वारोचने दिवः ॥ ६० ॥ इन्द्रं विष्वा अवीषधन् समुद्र-
 य्यवसगिरः । रथीतम ए रथीनां वाजाना ए सत्पतिं पतिम् ॥ ६१ ॥ प्रोषदश्वो
 न यवसे ऽविष्यन्दा महः संवरणाद्वास्यात् । आदस्यवातो अनु वाति शोचि-
 रध आ ते वज्रनं रुणमसि ॥ ६२ ॥ आयोद्वा सदर्ने सादयास्यवतन्त्यायाया ए
 समुद्रस्य हृदये । रग्मोवता भासतो मा या द्यां भास्या पृथिवीमोर्वन्तरिक्षम्
 ॥ ६३ ॥ परमेडो त्वा सादयतु दिवस्पृष्टे व्यचक्षतीं प्रयक्षतीं दिवं यच्छ दिवं
 दृष्टुं दिवं मा हि एमोः । विश्वस्मै प्राणायामनाय व्यानायो दानाय प्रति-
 ष्ठाये चित्राय । मूर्यस्वाभिपान् मज्जा सख्या कर्दिषा गन्तमेन तथा देवत-

याद्विषयत्वं भवेत् सौन्दर्यम् ॥ ६४ ॥ गदगदं प्रमासि म
 दगदगदं नामि मादगदो ऽ मि मदगदं तदा ॥ ६५ ॥

॥ इति पञ्चदशोऽध्यायः ॥

॥ अथ षोडशोऽध्यायः ॥

ऋषिः—परमेशी वाङ्मन. १-७ परमेशी ४ मन्त्रस्यतिः ५ प्रजापतिः
 ६—१४, २४ दत्तः १५-३३, ३५ ३८ परमेशी प्रजापतिर्या देवा
 ४०-६६ । दत्तः कट १-४. ६ १७, १८, २८ एक कटः ५ कट्टा
 १८, २०-२८ ३० ५५ ५७-६६ वत्, कट्टा ५६ । छन्दः आर्षी
 गायत्री १ आर्षी स्माराद्वन्त्रुप् २ विराडावन्त्रुप् ३, ५४, ६२
 निचूदावन्त्रुप् ४. ८ १० १३, ५३, ५६ ५८, ६०, ६१ भुरिगार्षी
 दृष्टी ५. ४० निचूदावन्त्रुप् पङ्क्तिः ६ विराडावन्त्रुप् पङ्क्तिः ७ भुरिगार्षी-
 पङ्क्तिः ८, १४, ५५ भुरिगार्षीवन्त्रुप् १०, ६३ निचूद वृष्टुप् ११
 निचूदावन्त्रुप् जगती १५, १६ निचूदतिधृतिः १७, २१ निचूदष्टिः १८,
 २२ निरादतिधृतिः १९ अतिधृतिः २० निचूदतिजगती २३ भुरिन्
 जगती २४, २५ भुरिगतिजगती २६ २८ निचूदक्षरी २७ आर्षी
 जगती २८ विराडावन्त्रुप् ३० स्मारादार्षी पङ्क्तिः ३१, ३८
 स्मारादार्षी विष्टुप् ३२, ३४ आर्षी विष्टुप् ३३, ४४ ५० निचूदावन्त्रुप्
 विष्टुप् ३७, १० ४५ भुरिगार्षी पङ्क्तिः ३८ भुरिगतिगङ्गरी ४० स्मारा-
 दार्षी ह्यती ४१ जगती ४३ स्मारादपङ्क्तिः ४६ आर्षी जगती ४८
 आर्षीवृष्टुप् ४९, ५० ५८ निचूदावन्त्रुप् यवमध्या विष्टुप् ५१ निचूद-
 धृतिः ६४, ६५, ६६ । मरः—पङ्क्तिः १, १७, १८-२१ गान्धारः
 २-४. ८ १०-१३, ४८, ५२-५४, ५६-६३ मध्यमः ५, १८, २२,
 ५१, ४७ पंचमः ६, ७, ३१, ३८-४० ऋषभः ८, १४ ५५, ६४-६६

निषाद १५, १६. २३. २६, २८ २९. ४३, ४८ ध्रुवतः २४, २५. २७
३०, ३२—२७, ४२, ४४—४६ ५०, ५१. ॥

नमस्तो रुद्र मनाव उतो त इपवे नमः । बाहुभ्यामुत ते नमः ॥ १ ॥ या
ते रुद्र शिवा तनूरघोरापापकाशिनी । तया नस्तुत्या शनमया गिरिशन्ताभि
चाकशीहि ॥ २ ॥ या भिपु गिरिशन्त हस्त विभर्गस्तवे । शिवा मिरन् ता
कुरु मा हि एसोः पुरुषं जगत् ॥ ३ ॥ शिवेन वचसा त्वा गिरिशाक्षा वदा-
मसि । यवानः सर्वमिज्जगदयक्षा सुमना असत् ॥ ४ ॥ अध्ववीचदधिश्रुता
मयमो देव्यो भिपक् । अही च सर्वास्त्रभयं सर्वा च यातुधान्यो ऽधराघीः
सुव ॥ ५ ॥ असौ यस्तान्मो अरुण उत बभ्रुः सुमंगलः । ये चैन ए व
अभितो दितु श्रिताः सहस्रशो ऽवैपाए वैड ईमहे ॥ ६ ॥ असौ यो ऽवसर्पा
नोलेयीवो विलोहितः । उतैन गोपा अहयवदयव दहाय्यः स दृष्टो नृडयाति
नः ॥ ७ ॥ नमो ऽमु नोलेयी गाय सहस्राक्षाय मोदये । अथो ये अस्य सत्त्वानो
ऽहन्तेभ्यो अकरत्नमः ॥ ८ ॥ ममुच्च धन्वंनस्वमुभयोरान्गोर्ग्याम् । याय ते
हस्त इपवः परा ता भगवो वप ॥ ९ ॥ विज्यन्वनुः कपर्दिनो विग्रस्तो
वाचवां २ ॥ उत । अने शत्रस्य या इपव आभुरस्य निपङ्गधिः ॥ १० ॥ या ते
हेतिमादुष्टम हस्तो बभ्रुव ते धनुः । तयास्मान्विशतस्वमयक्षाया
॥ ११ ॥ परि ते धन्वनी हेतिरस्मान्वृणक्त विश्वतः । अथो य इपुधि
अवित्रि धेहि तम् ॥ १२ ॥ अवतत्य धनुष्टए सहस्राक्ष गतेपुधे । ि
मल्लगान्मखा शिवो नः सुमना भव ॥ १३ ॥ नमस्तु आयुधानात
ध्रुव । उभाभ्यामुत ते नमो बाहुभ्यान्तव धन्वने ॥ १४ ॥ मा नो महा
त मा नो अर्भकस्या न उचक्षतमुत मा न उक्षितम् । मा नो वधोः पितरथं

मातर॑ण्या नः प्रिया॑स्त॒न्वो रुद्र॑ रीरि॒यः ॥ १५ ॥ मा न॑ स्तो॒क्रे तन॑ये मा न॒
 पा॒युपि॑ मा नो गो॒पु मा नो॑ अ॒ग्नेषु॑ रीरि॒यः । मा नो॑ वी॒रानु॑द्र भ॒ामिनी॑ वधी-
 ह॒विष्य॑ताः सद॒मित् त्वा॑ हवामहे ॥ १६ ॥ नमो॑ हिर॒ण्यवा॑हवे मे॒नान्ये॑ दि॒गां
 च॒ पत॑ये नमो॑ नमो॑ वृ॒क्षेभ्यो॑ हरि॒केशे॑भ्यः प॒शूनां॑ पत॑ये नमो॑ नमः॑ । ग॒न्धिष्व-
 शय॑ त्विषो॒मते॑ प॒योनां॑ पत॑ये नमो॑ नमो॑ हरि॒केशा॑योप॒वीतने॑ पु॒ष्टानां॑ पत॑ये
 नमः॑ ॥ १७ ॥ नमो॑ व॒भ्रुगा॑य व्या॒धिने॑ ऽ॒क्षानां॑ पत॑ये नमो॑ नमो॑ भ॒वस्य॑
 हे॒त्ये जग॑तां पत॑ये नमो॑ नमो॑ रु॒द्राया॑त॒तायि॑ने से॒वावा॑ पत॑ये नमो॑ नमः॑
 सु॒ताया॑ह॒स्ये वना॑नां पत॑ये नमः॑ ॥ १८ ॥ नमो॑ रोहि॒ताय॑ स्य॒पत॑ये वृ॒क्षाणां॑
 पत॑ये नमो॑ नमो॑ भु॒यन्त॑ये वा॒रिव॑स्तृ॒तायोप॑धीनां पत॑ये नमो॑ नमो॑ म॒न्त्रिणे॑
 वा॒चि॒जाय॑ क॒क्षावा॑ पत॑ये नमो॑ नम॑ उ॒र्वे घो॑पा॒याक॑न्द्यते प॒त्तीनां॑ पत॑ये नमः॑
 ॥ १९ ॥ नमः॑ कृ॒त्वाय॑तया धा॒वते॑ म॒त्स॒नां पत॑ये नमो॑ नमः॑ उ॒द्दमा॑नाय
 नि॒ष्याधि॑न॒ आ॒ध्याधि॑नीनां पत॑ये नमो॑ नमो॑ नि॒प॒द्भिणे॑ क॒कुभा॑य स्त्री॒नानां॑
 पत॑ये नमो॑ नमो॑ नि॒चे॒त्वे परि॑च॒रायार॑ण्यानां पत॑ये नमः॑ ॥ २० ॥ नमो॑
 व॒धते॑ परि॒व॒धते॑ म्ना॒यूनां॑ पत॑ये नमो॑ नमो॑ नि॒प॒द्भिश्च॑ इ॒पु॒धिम॑ते त॒त्परा॑वा
 पत॑ये नमो॑ नमः॑ मृ॒कायि॑भ्यो जि॒घाए॑न॒हरो॑ मु॒ष्णतां॑ पत॑ये नमो॑ नमो॑ ऽभि॒म॒हरो॑
 न॒ह्रं चर॑हरो वि॒ह्रन्ता॑नां पत॑ये नमः॑ ॥ २१ ॥ नम॑ उ॒द्योपि॑षे गि॒रिच॑राय
 कु॒त्त॒वाणां॑ पत॑ये नमो॑ नम॑ इ॒पु॒म॒हरो॑ प॒न्थायि॑भ्यश्च वो नमो॑ नम॑ पा॒त॒त्वा॒नि॒भ्यः
 प्र॒ति॒द॒धाने॑भ्यश्च वो नमो॑ नम॑ पा॒य॒ण॒हरो॑ ऽ॒स्य॒ह्राय॑ वो नमः॑ ॥ २२ ॥ नमो॑
 वि॒ह्र॒ण॒हरो॑ वि॒ह्रा॒ह्राय॑ वो नमो॑ नमः॑ स्व॒प॒हरो॑ जा॒प॒ह्राय॑ वो नमो॑ नमः॑ य॒या-
 ने॑भ्यः पा॒सी॒ने॒भ्यश्च॑ वो नमो॑ नम॑ सि॒ह॒हरो॑ धा॒व॒ह्राय॑ वो नमः॑ ॥ २३ ॥ नमः॑
 स॒भा॒भ्यः स॒भाप॑ति॒भ्यश्च॑ वो नमो॑ नमो॑ ऽ॒ग्ने॒भ्यो ऽ॒ग्नेप॑ति॒भ्यश्च॑ वो नमो॑ नम॑
 आ॒ध्याधि॑नी॒भ्यो वि॒वि॒ध॒न्ती॒भ्यश्च॑ वो नमो॑ नम॑ उ॒ग॒वा॒भ्यश्च॑ उ॒तो॒भ्यश्च॑ वो नमः॑

॥ २४ ॥ नमो गणेभ्यो गणपतिभ्यश्च वो नमो नमो व्रातेभ्यो व्रातपतिभ्यश्च :
 नमो नमो गृक्षेभ्यो गृक्षपतिभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विम्बरूपेभ्यश्च :
 नमः ॥ २५ ॥ नमः सेनाभ्यः सेनानिभ्यश्च वो नमो नमो रघिभ्यो अरयेभ्यश्च वो
 नमो नमः चत्तृभ्यः संगृह्योतृभ्यश्च वो नमो नमो मद्भ्यो अर्भकेभ्यश्च :
 नमः ॥ २६ ॥ नमस्तत्त्वभ्यो रथकारिभ्यश्च वो नमो नमः कुलालेभ्यः कर्म-
 रेभ्यश्च वो नमो नमो निषादेभ्यः पुञ्जिर्भ्यश्च वो नमो नमः अग्निभ्यो रुम-
 भ्यश्च वो नमः ॥ २७ ॥ नमः खभ्यः खपतिभ्यश्च वो नमो नमो भर्वाय च
 द्राय च नमः शर्वाय च पशुपते च नमो नीलघोषाय च गितिकण्ठाय च
 २८ ॥ नमः कपर्दिने च ध्युम केगाय च नमः सहस्राक्षाय च शतधन्वने
 नमो गिरिशाय च शिपिविष्टाय च नमो मोदुष्टमाय चैपुमते च ॥ २९ ॥
 नमो ज्ञेसाय च वामगाय च नमो वृहते च वर्षीयसे च नमो हुवाय च
 धि च नमो ऽघ्राय च प्रघमाय च ॥ ३० ॥ नमः आशवे चाजिराय च
 ॥ शीघ्राय च शोभ्राय च नमः ऊर्ध्वाय चावधन्वाय च नमो नादेय
 याय च ॥ ३१ ॥ नमो ज्येष्ठाय च कनिष्ठाय च नमः पूर्य
 रत्नाय च नमो मध्यमाय चापगन्धाय च नमो जघन्याय च दुध्नाय
 २ ॥ नमः शोभगाय च प्रतिसर्थाय च नमो याम्याय च लेभ्याय च
 गाय चावसान्याय च नमः उर्व्याय च खलगाय च ॥ ३३ ॥ नमो वन्या
 त्पाय च नमः श्वाय च प्रतिश्वाय च नमः आशुमेधाय चाशुराय
 गुराय चायमेदिने च ॥ ३४ ॥ नमो विश्विने च कवचिने च नमो धमि
 र्यिने च नमः श्रुताय च श्रुतमेनाय च नमो दुग्धभगाय चाहनन्याय च
 ॥ नमो धृष्टवे च प्रभृगाय च नमो निषङ्गिणे चैपुधिमते च नमो स्तो-
 रायुधिने च नमः स्वाधुधाय च सुधन्वने च ॥ ३६ ॥ नमः रुन्धाय च

ए॒न्द्राय॑ च॒ नमः॑ व॒सुधाय॑ च॒ नी॒त्याय॑ च॒ नमः॑ कु॒ल्याय॑ च॒ सर॒ण्याय॑ च॒ नमो॑ नादे॒-
 याय॑ च॒ वे॒गन्ताय॑ च ॥ ३७ ॥ नमः॑ कृ॒त्याय॑ चा॒व॒स्थाय॑ च॒ नमो॑ वी॒धराय॑
 चा॒न॒व्याय॑ च॒ नमो॑ मे॒धाय॑ च॒ वि॒द्य॒व्याय॑ च॒ नमो॑ व॒सोय॑ चा॒व॒स्थाय॑ च ॥ ३८ ॥
 नमो॑ वा॒त्याय॑ च॒ र॒क्षाय॑ च॒ नमो॑ वा॒स्त॒व्याय॑ च॒ वा॒सु॒पाय॑ च॒ नमः॑ सी॒माय॑
 च॒ क॒र्त्राय॑ च॒ नम॑स्ता॒म्राय॑ चा॒रु॒णाय॑ च ॥ ३९ ॥ नमः॑ ग॒ङ्गाय॑ च॒ प॒शु॒प॒तये॑
 च॒ नम॑ उ॒ग्राय॑ च॒ भी॒माय॑ च॒ नमो॑ ऽये॒व॒धाय॑ च॒ दू॒र॒व॒धाय॑ च॒ नमो॑ ह॒न्त्रे॑ च॒
 ऋ॒णी॒श्रे॒म॒ च॒ नमो॑ वृ॒क्षे॒भ्यो॑ ह॒रि॒के॒भ्यो॑ नम॑स्ता॒म्राय॑ ॥ ४० ॥ नमः॑ ग॒न्ध॒-
 वाय॑ च॒ म॒यो॒भवाय॑ च॒ नमः॑ ग॒ङ्गाय॑ च॒ म॒य॒स्कराय॑ च॒ नमः॑ गि॒वाय॑ च॒ शि॒व॒त॒-
 राय॑ च ॥ ४१ ॥ नमः॑ पा॒र्याय॑ चा॒वा॒र्याय॑ च॒ नमः॑ प्र॒त॒र॒णाय॑ वी॒स॒र॒णाय॑
 च॒ नम॑स्तो॒त्राय॑ च॒ कृ॒ष्याय॑ च॒ नमः॑ ग॒प्याय॑ च॒ फे॒न्याय॑ च ॥ ४२ ॥ नमः॑
 कि॒क॒व्याय॑ च॒ प्र॒धा॒ह्याय॑ च॒ नमः॑ कि॒ष्कि॒लाय॑ च॒ क्ष॒य्याय॑ च॒ नमः॑ क॒प॒र्दि॒ने॑ च॒
 पु॒न॒स्त॒ये॑ च॒ नमः॑ ह॒रि॒त्याय॑ च॒ प्र॒प॒थ्याय॑ च ॥ ४३ ॥ नमो॑ व॒ज्याय॑ च॒ गो॒ष्ठ्याय॑
 च॒ नम॑स्त॒प्राय॑ च॒ गे॒त्राय॑ च॒ नमो॑ हृ॒द॒व्याय॑ च॒ नि॒वे॒ष्याय॑ च॒ नमः॑ का॒व्याय॑ च॒
 ग॒ङ्गा॒ष्टाय॑ च ॥ ४४ ॥ नमः॑ शु॒क्राय॑ च॒ ह॒रि॒त्याय॑ च॒ नमः॑ पा॒ण॒स॒व्याय॑ च॒ र॒ज॒-
 स्याय॑ च॒ नमो॑ ली॒त्याय॑ वी॒ल॒व्याय॑ च॒ नम॑ ऊ॒र्ध्वाय॑ च॒ सू॒र्याय॑ च ॥ ४५ ॥ नमः॑
 प॒र्याय॑ च॒ प॒र्ण॒ग॒दाय॑ च॒ नम॑ उ॒द्ग॒र॒मा॒णाय॑ चा॒भि॒घ्नते॑ च॒ नम॑ आ॒खि॒द॒ते॑ च॒ प्र॒खि॒द॒ते॑
 च॒ नम॑ इ॒पु॒क्ष॒द्वाय॑ ध॒नु॒ष्क॒र्त्राय॑ च॒ नमो॑ नमो॑ वः॒ कि॒रि॒के॒भ्यो॑ दे॒वाना॑ हृ॒द॒ये॒भ्यो॑
 नमो॑ वि॒चि॒न्व॒क्त्रे॒भ्यो॑ नमो॑ वि॒चि॒ण॒क्त्रे॒भ्यो॑ नम॑ आ॒नि॒र्ह॒ते॒भ्यः॑ ॥ ४६ ॥ द्रा॒पे
 अ॒श्व॒म॒स्य॒ते॒ द॒रि॒द्र॒ नी॒ल॒नी॒हित॑ । आ॒सां॒ प्र॒जा॒ना॒मि॒षां॒ प॒शूनां॑ मा॒ भे॒मा॒रो॒ह॒ मो
 च॒ नः॑ किं॒ च॒ना॒म॒मत् ॥ ४७ ॥ इ॒मा रु॒द्राय॑ त॒वसे॑ क॒प॒र्दि॒ने॑ च॒य॒दी॒राय॑ प्र॒ भ॒रा॒-
 म॒हे॒ म॒तोः॑ । यथा॒ ग॒म॒म॒हि॒प॒दे॒ च॒तु॒ष्प॒दे॒ वि॒ष॒ पु॒ष्ट॑ चा॒ग्ने॑ अ॒भि॒घ्न॒ना॒तु॒रम्
 ॥ ४८ ॥ या॒ ते॒ रु॒द्र॒ गि॒वा॒ त॒नूः॑ गि॒वा॒ वि॒ग्रा॒हा॑ भे॒प॒जी । गि॒वा॒ रु॒त॒स्य॑ भे॒प॒जी॒ तया॑

नो मृड मीयमे ॥ ४८ ॥ परि नो रुद्रस्व हेतियु णत्तु परि स्वे पस्व दुर्म
 घायोः । अथ सिरा मघवद्वासाभुष्य मोदुस्तोकाय तनयाय मृड ॥ ५० ॥
 एत गिवतम मिमो नः सुमना भव । परमे ह्यध आयुधविधाय कृत्ति व
 पा चर पिनाकस्मिभ्रदा गहि ॥ ५१ ॥ पिकिरिट् विमोहित नमस्ते
 भगवः । यास्तु सहस्र ए हेतयो ऽन्यमग्रविषयन्तु ताः ॥ ५२ ॥ सहस्र
 सहस्रगो वाहोस्तव हेतयः । तामामोगानो भगवः परावीना मुषा ।
 ॥ ५३ ॥ असंख्याता सहस्राणि ये रुद्रा अधि भूम्याम् । तेषां सहस्रयोजने
 धन्वा नि तन्मसि ॥ ५४ ॥ अस्मिन्महत्पुण्ये ऽन्तरिक्षे भवा अधि । ते
 सहस्रयोजने ऽव धन्वा नि तन्मसि ॥ ५५ ॥ नोत्तरोवाः मितिकृता दि
 रुद्रा उपयिताः । तेषां सहस्रयोजने ऽव धन्वा नि तन्मसि ॥ ५६ ॥ न
 योवाः मितिकृताः गवा अधः समाचराः । तेषां सहस्रयोजने ऽव धन्वा
 तन्मसि ॥ ५७ ॥ ये वृक्षेषु गण्डिष्मरा नोत्तरोवा विसोहिताः । तेषां
 स्रयोजने ऽव धन्वा नि तन्मसि ॥ ५८ ॥ ये भूतानामधिपतयो विशिष्य
 मापदिनः । तेषां सहस्रयोजने ऽव धन्वा नि तन्मसि ॥ ५९ ॥ ये पथां पा
 रचय दितवृद्धा आयुधः । तेषां सहस्रयोजने ऽव धन्वा नि तन्मसि ॥ ६० ॥
 ये तोल्यानि प्रचरन्ति सुकाहस्ता निषङ्गिणः । तेषां सहस्रयोजने
 धन्वा नि तन्मसि ॥ ६१ ॥ ये ऽक्षेषु विविध्यन्ति पाषेभ्यु पिवतो जनान्
 तेषां सहस्रयोजने ऽव धन्वा नि तन्मसि ॥ ६२ ॥ य एतावन्तश्च भूया एस्
 दिशो रुद्रा पितस्त्रि । तेषां सहस्रयोजने ऽव धन्वा नि तन्मसि ॥ ६३ ॥
 नमो ऽसु रुद्रेभ्यो ये दिवि येषां वर्षमिषवः । तेभ्यो दश प्राचीदेश दक्षिणा द
 प्रतोचीर्दशोदीचीर्दशोर्धाः । तेभ्यो नमो असु ते नो ऽवन्तु ते नो मृडयन्तु ते
 द्विषो यय नो वदितमेपां जग्ध दधः ॥ ६४ ॥ नमो ऽसु रुद्रेभ्यो ये ऽन्तरि

दे॒वां वा॒न इ॒यवः । ते॒भरो॒ द॒ग॒ प्रा॒ची॒र्द॒ग॒ दक्षि॒णा द॒ग॒ प्र॒ती॒ची॒र्द॒गो॒दी॒ची॒र्द॒-
गो॒र्ध्वः । ते॒भरो॒ न॒मो॒ अ॒न्तु ते॒ नो॑ ऽ य॒न्तु ते॒ नो॑ सृ॒ज॒यन्तु॒ ते यं॑ दि॒प्सो य॒स्य॑ नो॒
ह॒ इ॒टि॒ तमे॑पा॒ ज॒श्वे॑ द॒धः ॥ १५ ॥ न॒मो॑ ऽ॒न्तु रु॒द्रे॒भरो॒ ये पृ॒थि॒व्या॑ ये॒षा॒म॒स॒
मि॒यवः॑ । ते॒भरो॒ द॒ग॒ प्रा॒ची॒र्द॒ग॒ दक्षि॒णा द॒ग॒ प्र॒ती॒ची॒र्द॒गो॒दी॒ची॒र्द॒गो॒र्ध्वः । ते॒भरो॒
न॒मो॒ अ॒न्तु ते॒ नो॑ ऽ य॒न्तु ते॒ नो॑ सृ॒ज॒यन्तु॒ ते यं॑ दि॒प्सो य॒स्य॑ नो॒ ह॒ इ॒टि॒ तमे॑पा॒ ज॒श्वे॑
द॒धः ॥ १६ ॥

॥ इति षोडशो ऽध्यायः ॥

॥ अथ मन्त्रदण्डोऽध्यायः ॥

अटपिः—सिधातिथिः १—७, ८ वसुयुः ८, भागदाजः १०, १६ लोपा-
सुद्राः ११—१५ भुवनपुत्री विश्वकर्मा १७—२२ आमतिरथः २३—५८,
६० पिशाचवसुः ५८ मधुच्छन्दाः सुतज्जेता ६१ पिष्टतिः ६२—६८ कुक्तः
७०—७३ कण्वः ७४ गृत्तः ७५ वसिष्ठः ७६, ७८ परमेष्ठी ७७ रामानुजः
७८—८७ गृत्तमदः ८८ वामदेवः ८९—९९ । देवता—महतः १,
४७, ८०—८४, ८६ अग्निः २—१२, १५, १६, ५०, ५२, ५३, ५५, ५६,
५८, ६५—७३, ७५—७७, ७८, ८७, ९० प्राणः १३, १४ विश्वकर्मा
१७—२३, ७८ इन्द्रः ३४—४४, ५१, ६१, ६३ इन्द्रः ४५ योडा ४६
इन्द्र वृहस्पत्यादौ ४८ सोमवरुणः ४९ दिग् ५४ यज्ञः ५७, ६२ आदित्यः
५९, ६० इन्द्राग्नी ६४ सविता ७४ चातुर्मास्या मदतः ८५ यज्ञपुरतः
८१—८८ । छन्दः— अतिशब्दो १ निचृद्धिः २ विराडापीं मङ्गलिः
३, १५ ५६ भुरिगापीं गायत्री ४, ५ आपीं विष्टुप् ६, २१, २५, २८,
३०, ३३, ३६, ३७, ४१, ४८, ५८, ५९, ७०, ७३, ७५, ८७, ८९, ९५,
९८ आपीं वृहती ७ आपीं गायत्री ८, ७७, ८१, ८२ निचृद्धापीं
गायत्री ९, १६ निचृद्धापीं जगती १०, १३, ८४ भुरिगापीं, वृहती ११
निचृद्ध गायत्री १२ आपीं जगती १४, ७९ निचृद्धापीं विष्टुप् १७, २२,
२४, २७, ३८, ४३, ४७, ६०, ६६, ६८, ७४, ८८, ८९, ९४, ९६,
९७, भुरिगापीं मङ्गलिः १८, २१, ५५, ६८, ७१ भुरिगापीं विष्टुप् १८,
२३, २६, २८, ३८ विराडापीं विष्टुप् २०, ३४, ५४, ८९ विराडापीं
मङ्गलिः ३२ विराडापीं विष्टुप् ४०, ४२, ४४, ८०, ८१ आपीं विष्टुप् ४५,
५१, ६४ विराडापीं विष्टुप् ४६, ५०, ५३, ६२, ६३, ६५ पङ्क्तिः ४८, ७२ निचृ-
द्धापीं विष्टुप् ५२, ६१ निचृद्धापीं वृहती ५७ पिपीलिकामध्या वृहती ६७
आपुर्विष्टुप् ७६, ८० विराडतिजगति ७८ भुरिगापीं विष्टुप् ८२ विरा-
डापीं गायत्री ८५ निचृद्धापीं ८६, १ सूरः— पञ्चमः १, २, १५, १८,

२१. २२ ०८, १३, ५८, ६८, ७२. ७२ मध्यमः २, ७, ११, ५७, ६७
 ८८. १, ५, ८, ८, १६, ७७, ८१, ८२, ८५, धेयतः ६, १२, १७,
 २८—३०, ३०—४०, ४०, ४८, ५८, ५८—६०, ६६, ७०, ७२—७५,
 ८६—१८ गिराट. २०, २२, १४, ७८, ७८, ८४ नाभारः ४५, ४६,
 ५०—५२ ६१—६५, ६८ वृषभाः ७६, ८०, ८२ ॥

अग्निं ज्ञेयं शिथिल्यानामद्वा अपोर्धोभ्यो वनस्पतिभ्यो अधि मधूतं
 पयः । ताम् इमं धेयं शक्यं स एवराणाः । अग्ने स्ते तु न मयि त उर्गं
 धं हि शक्ता ते गुमुष्यतु ॥ १ ॥ इमा मे अग्ने इष्टका धेनवः सन्ते का च
 दग च दग च शनं च गतं च मज्ज्ञं च मज्ज्ञं चायुतं चायुतं च नियुतं च
 नियुतं च प्रयुतं चायुतं च न्ययुतं च समुद्रय मध्यं चाक्षय पराक्षयं ता मे
 अग्ने इष्टका धेनवः सन्तमुतामुषि क्रोके ॥ २ ॥ ऋतवः स्य ऋतावृध
 ऋतुदाः स्य ऋतावृधः । पूतयुतो मधुयुतो विराजो नाम कामदुघा अक्षीय-
 माणाः ॥ ३ ॥ समुद्रस्य त्वावक्याग्ने परिव्ययामसि । पावको अक्षभ्य ए शिवो भव
 ॥ ४ ॥ हिमस्य त्वा जरायुणान्ने परिव्ययामसि । पावको अक्षभ्य ए शिवो भव
 ॥ ५ ॥ उप जमत्रुप वेतसे ऽ वतर नदोष्वा । अग्ने पित्तमपामसि मण्डू कि
 ताभिरागहि मेमं नी यक्ष पावकवर्ण ए शिवं कृधि ॥ ६ ॥ अपामिदं न्ययन ए
 समुद्रस्य निवेशनम् । अन्त्या ऽ स्ते अक्षत्तपन्तु हितयः पावको अक्षभ्य ए
 शिवो भव ॥ ७ ॥ अग्ने पावक रोचिषा मन्द्रया देव जिह्वाः । आ देयान्वसि
 यक्षि च ॥ ८ ॥ स नः पावक दीदिवो ऽ ग्ने देवा ॥ २ ॥ इहावह । उप
 यक्ष ए हवियं नः ॥ ९ ॥ पावकया ययितयं त्वा कृपा क्षामन् रुच उपसो न
 भानुना । तूर्वश्च यामश्चेतगस्थ नू रण या यो घृणे न ततृपाणो अजरः
 ॥ १० ॥ नमस्ते हरमे गोचिपे नमस्ते अक्षवर्चिषे । अन्त्याः स्ते अक्षत्त

पन्तु हेतयः पावको अक्षभ्यए शिवो भव ॥ ११ ॥ नृपदे वे
 वरिषदे वेडुनमदे वेटु स्वविदे वेटु ॥ १२ ॥ ये देवा देव
 माए संवक्षरीणमुप भागमासते । अहुतादो हविषो यज्ञे
 पियन्तु मधुनो घृतस्य ॥ १३ ॥ ये देवा देवेष्वधि देवत्तमायन्ते
 एतारो यस्य । येभ्यो न ऋते पवते धाम किं चन न ते दिवो न
 अधि क्षुपु ॥ १४ ॥ प्राणदा अपानदा व्यानदा वर्चोदा वरिवोदाः ।
 स्ते अक्षत्तपन्तु हेतयः पावको अक्षभ्यए शिवो भव ॥ १५ ॥ य
 स्मेन शोचिषा यावद्विज्ञं न्यविषम् । अग्निर्नो वनते रयिम् ॥ १६ ॥ य
 विज्ञा भुवनानि जुष्टदृष्टिर्होता न्यसीदत्पिता नः । स आशिषा द्रविषमि
 मान. प्रथमच्छदवरा २ ॥ आविवेश ॥ १७ ॥ किंए विदासीदधिष्ठान
 रभर्ण कतमत स्तित्कथासीत् । यतो भूमिं जनयन्विश्वकसां विद्यामौर्षोभवि
 विश्वचक्षाः ॥ १८ ॥ विश्वतयचतुरत विश्वतो सुखो विश्वतो बाहुरुत विश्वतश्चात्
 स बाहुभ्यो धमति सं पतन्नेद्यावाभूमी जनयन्देव एकः ॥ १९ ॥ किंए विद्वन्
 क उ स ह्यस्य धाम यतो द्यावापृथिवी निष्टतक्षुः । मनोपिथो मनसा पृथ्यतेटु
 तद्यदध्यतिर्ब्रह्मवनानि धारयन् ॥ २० ॥ या ते धामानि परमाणि यावमा या
 मध्यमा विश्वकर्मन्तेमा । जिघा सन्निभगो हविषि स्वधावः स्वयं यजस्य तन्व
 पृधानः ॥ २१ ॥ विश्वकर्मन्विषा वावृधानः स्वयं यजस्य पृथिवीमुत द्याम् ।
 सुशस्त्रन्त्ये अभितः सपत्वा इहास्त्राकं मघवां चरिरन्तु ॥ २२ ॥ यावदति
 विश्वकर्मणमुतय मनोजुष वाज्ञं चया हुयेम । स नो विज्ञानि हयनानि जीप-
 दिव्यगन्धर्वमे साधुकर्मा ॥ २३ ॥ विश्वकर्मन् हविषा वहेनेन दाता-
 मिन्द्रमरुतोऽप्यधम् । तस्मै विगः समनमस्ता पूर्वैरियमुषो विहस्यो ययामन्
 ॥ २४ ॥ चक्षुषः पिता मनसा हि धीरो घृतमने अजनवर्गमाने । पदे-

दन्ता पटदहन् पूर्व पाटिद् द्यावापृथिवी प्रपद्येताम् ॥ २५ ॥ विष्णु
 केशो विमना पाटिहाया धाता विधाता परमोन मन्द्य । देवामिष्टा
 ममिया मटन्ति यत्रा मत्त अधोन् पर एकमाहुः ॥ २६ ॥ यो नः पित
 कृतिता यो विधाता धामानि वेद भुवनानि विष्वा । यो देवानामासधा ए
 एव तत् सप्तग्रभुवना यन्त्यन्या ॥ २७ ॥ त आयजन्त द्रविण ए समस्त
 कपयः पूर्वे जरितारो न भूना । समस्तं सूतं रजमि निदत्ते ये भूता
 समस्तवस्त्रिमानि ॥ २८ ॥ परो दिवा पर एना पृथिव्या परी देवेभिरसुरैर्य
 दस्ति । कएन्विद् गभश्मयमन्दध आपो यत्र देवाः समपश्यन्त पूर्वे ॥ २९
 तमिद् गभश्मयमन्दध आपो यत्र देवाः समगच्छन्त विष्वा । अजस्य नाभा
 धी कमपितं यन्मिन्विश्वानि भुवनानि तस्युः ॥ ३० ॥ न तं विदाद्य य इम
 कृत्तानां यद्यप्यकमन्तरं बभूव । नीहारेण प्रावृता जल्प्या चामुतूप उक्थ्य
 सयरन्ति ॥ ३१ ॥ विभ्रकर्म ह्यजनिष्ट देव आदिहन्त्स्वर्षो अभवद् द्वितीयः
 तृतीयः पिता जनितीपधीनामपां गभं व्यदधारु कृता ॥ ३२ ॥ आशुः शिशानं
 हपभो न भीमो घनाघनः सोभणश्चर्यथोनाम् । स क्रन्दनो ऽनिमिष एकवीर
 शत ए मेना अजयत्साकमिन्द्रः ॥ ३३ ॥ संक्रन्दनेनानिमिषेण जिष्णुना युक्ता
 रेण दुष्यवनेन धृष्णुना । तदिद्रेण जयत् तत्सहध्वं युधो नर इपुहस्तेन हण
 ॥ ३४ ॥ स इपुहस्तैः स निपङ्क्तिमिव गो स ए स्रष्टा रु युध इन्द्रो गणेन । स
 स्रष्टृजिह्वोमपा वाहृश्रुध्वं प्रधन्वा प्रति हिताभिरस्ता ॥ ३५ ॥ हृहस्ते प
 दीया रघेन रघो हामिवा ॥ २ ॥ अपवाधमानः । प्रभश्चन्त सेनाः प्रसृणी युध
 जयत्साकमेहाविता रयानाम् ॥ ३६ ॥ यस्मविज्ञायः स्वविरः प्रवीरः सह
 स्वान् वाजी महमान उयः । अभिवीरो अभिसत्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र रयमा तिह
 गोपित् ॥ ३७ ॥ गोत्रभिदहोविदं वज्रबाहुः प्रयन्तमजम् प्रसृणन्तो जसा

इमं सजाता अनु वीरयध्वमिन्द्र ए मखायो अनुम ए रभधुम् ॥ ३८ ॥ अभि गो-
 चाणि महसा गाहमानो ऽदयो वीरः शतमन्त्रु रिन्द्रः । दुश्चावनः पृतनापाडयुध्यो
 अस्माक ए सेना अवतु प्र युक्तु ॥ ३९ ॥ इन्द्र आमां नेता वृहस्पतिर्दक्षिणा यज्ञः
 पुर एतु सोमः । देवसेनानामभिभक्षतोनां जयन्तीनां मरुतो यन्त्रयम् ॥ ४० ॥
 इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां अरुता ए गर्ध उग्रम् । महामनसा भुवन-
 श्ववानां घोषो देवानां जयतामुदस्थात् ॥ ४१ ॥ उदर्यय मघवन्नायुधान्युक्तः
 त्वनां मामकानां मना एसि । उद्धृतहन् वाजिनां वाजिनान्युद्धानां जयतां
 यन्तु घोषाः ॥ ४२ ॥ अस्माकमिन्द्रः सचतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इपवस्ता जयन्तु ।
 अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मा ॥ ४३ ॥ उ देवा अवता हृदेषु ॥ ४४ ॥ अमीपा-
 विता प्रतिलोभयन्ति गृह्णाणाङ्गान्यध्वे पराह । अभि प्रेहि निर्दह ह्वत्तु
 शोकैरन्धेनामित्रास्तमसा सचन्ताम् ॥ ४५ ॥ अवसृष्टा परा पत शरव्ये मघ्न-
 स ए शिते । गच्छामित्रान् प्र पयस्व मामीपाङ्गहृनोष्चिपः ॥ ४६ ॥ प्रेताः
 जयता नर इन्द्रो यः शम्भे यच्छतु । उवा वः सन्तु बाहवो ऽनाधुष्या यथासयः
 ॥ ४७ ॥ असौ या सेना मरुतः परिपामभ्यैति न ओजसा सार्द्धमाना । ताहू-
 हत तमसापव्रतेन ययामी अन्यो अन्यस जानन् ॥ ४८ ॥ यत्नं यावः सम्प-
 तन्ति कुमारा विशिखा इव । तस्य इन्द्रो वृहस्पतिरदितिः शम्भे यच्छतु
 विग्राहा शम्भे यच्छतु ॥ ४९ ॥ समीचि ते वर्मेणा ह्लादयामि सोमस्वा राजा-
 मृतनानु वस्ताम् । उरार्वरोयो वरुणस्ते कृणीतु जयन्तु तानु देवा मदन्तु
 ॥ ५० ॥ उदेनमुत्तरां नयाम्ने पृतनाहुत । रायस्योपेण स ए सज प्रजया च
 यदु कधि ॥ ५१ ॥ इन्द्रे मं प्रतरां नय मजातानाममदगो । समेनं वधेमा
 एज देवानां भागदा अमत् ॥ ५२ ॥ यय्य युर्मो गृहे इविशमग्ने वर्या-
 चम् । तस्मै देवा पधि वुवस्यं च मघ्नन्पतिः ॥ ५३ ॥ उदु त्वा विग्रे देवा

अग्ने भरन्नु निक्षिभिः । स नो भव शिवस्वए सुप्रतीको विभाषसुः ॥ ५३ ॥
यष्ट दिवो देवोयज्ञमयन्तु देवोरपामतिं दुर्मतिं बाधमानाः । रायस्योपे यज्ञप-
तिमाभजन्तो रायस्योपे अधि यज्ञो ऋत्यात् ॥ ५४ ॥ समिद्धे अग्नावधि माम-
हान उक्त्यपेव इडो गृभोतः । तत्तं घ्न्यं परिगृह्णायजन्तोर्जा यद्यज्ञमयजन्त
देवाः ॥ ५५ ॥ देव्याय ध्वं जातं देवयो श्रीमन्नाः गतपयाः । परिगृह्णा देवा
यज्ञमायन्तु देवा देवेभ्यो अध्वर्यन्तो अग्न्यः ॥ ५६ ॥ धीतए ऋषिः शमितए
शमिता यजध्वं तुगेतो यज्ञो यत्र ऋमेति । ततो वाका आशिषो नो जुष-
न्ताम् ॥ ५७ ॥ सूर्यश्चमिर्चक्रिणः पुरस्तात्स्थिता ज्योतिरुदया ॥ २ ॥ अज-
स्रम् । तस्य पूषा प्रभवे याति विद्वान्मम्यश्चन्विष्ठा भुवनानि गोपाः ॥ ५८ ॥
विमान एष दिवो मध्य आम्ना आपप्रिधानोदसी अन्तरिक्षम् । स विष्ठाचीर-
भिषटे पृताचीरन्ता पूषमपेव चक्रेतुम् ॥ ५९ ॥ उद्या समुद्रो अरुणः सुपर्णः
पूर्यस्य योनिं पितुग विधेज । मध्यं दिवो निहितः पृथिरश्मा विचक्रमे रजस-
भ्यात्यन्तो ॥ ६० ॥ इन्द्रं विष्वा अवोहधन् कसुद्रध्वचमं गिरः । रथीतमए
रथीनां वाजानाए सत्यतिं पतिम् ॥ ६१ ॥ देवहृ यज्ञ आ च वचत् कसुद्रयज्ञ
आ च वचत् यज्ञदग्निदेवो देवा ॥ २ ॥ आ च वचत् ॥ ६२ ॥ वाजस्य मा
मसव उदपाणीणोदग्रभोत् । अधा सपत्नानिन्द्रा मे निश्रामेयाधर्ग ॥ ३ ॥ अकः
॥ ६३ ॥ उदपाभं च निश्रामं च ब्रह्म देवा अवीहधन् । अधा सपत्नानि-
न्द्राग्नी मे विषुचीनान्वास्थताम् ॥ ६४ ॥ क्रमध्वमग्निना नाकसुख्यए हस्तोपु
विभ्रतः । दिवस्पृष्टए स्वर्गत्वा मित्रादेवेभिराधुम् ॥ ६५ ॥ प्राचीमनु प्रदिशं
प्रेहि विद्वानग्रे रग्ने पुगे अग्निर्वेह । विष्वा आशा दीद्यानो विभाह्रजं नो
धेहि द्विपदे चतुष्पदे ॥ ६६ ॥ पृथिव्या यष्टमुदन्तरिक्षमारुहमन्तरिक्षादिय-
मारुहम् । दिवो नाकस्य पृष्ठात् स्वर्णोतिरगामः ॥ ६७ ॥ सूर्यन्तो नापे-

चन्ता आ दाए रोदन्ति रोदमी । यज्ञं ये विज्ञातो धारए मुविहाएमो वि-
 निरे ॥ ६८ ॥ अग्ने मेहि प्रयमो देययतां चतुर्देवा नासुत मर्त्वानाम
 दयचमाणा भृगुभिः सृजोपाः सृग्यन्तु यजमानाः स्मृति ॥ ६९ ॥ नक्षोपा
 समनमा विरूपे धापयेते गिगुमेकए समीची । दावाचामा रुक्मो अन्तर्विभ-
 देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाः ॥ ७० ॥ अग्ने सहस्राक्ष गतसूहृद्भूतं ते प्रा-
 सहस्त्रं व्यानाः । त्वए साहस्रस्य राय इगिणे तग्मे ते विधेम वाजाय स्वा
 ॥ ७१ ॥ सुगुणी ऽमि गुरुमान् पृष्ठे प्रयिष्याः सीद । भामान्तरिक्षमा
 ज्योतिषा दिवसुताभान तेजसा दिग उदृष्टएह ॥ ७२ ॥ याजुघानः सुप्रती-
 पुरस्तादग्ने स्वं योनिमासीद साधुया । अग्निन्क्षधस्ये अथ्यत्तरग्निन् वि-
 देवा यजमानय सीदत ॥ ७३ ॥ ताए मवितुर्यरेण्यस्य चित्रामाघं वृणे सुम-
 विश्वजन्याम् । यामस्य कण्ठो अदुह्यपीनाए सहस्रधाराम्भयसा महीष्ठा
 ॥ ७४ ॥ विधेम ते परमे जन्मस्यो विधेम स्तोमैरवरे सधस्ये । यक्षादीर्
 रुदारिषा यजेतम् म त्वेहवोएपि जुहुरे समिहे ॥ ७५ ॥ मेधा अग्ने दीर्दि-
 पुरो नो ऽजस्रया सूर्या यविष्ट । त्वए शश्वन्त उप यन्ति वाजाः ॥ ७६
 अग्ने तमद्याश्वस्य स्तोमैः क्रतुन्न भद्रए हृदिस्त्रयम् । ऋध्यामा त पीहे
 ॥ ७७ ॥ चित्ति जुहोमि मनसा चृतेन यथा देवा इहागमन्वीतिहो वा ऋता
 हधः । पश्ये विश्वस्य भूमनो जुहोमि विश्वकर्मणे विश्वाहादावभ्यए इपि
 ॥ ७८ ॥ सप्त ते अग्ने समिधः सप्त जिह्वाः सप्त ऋषयः सप्त धाम प्रियाणि
 सप्त हीताः सप्तधा त्वा यजन्ति सप्त योनोरा वृणस्य पृतेन स्वाहा ॥ ७९ ॥ शुक्र
 ज्योतिष्य चित्रज्योतिष्य सत्यज्योतिष्य ज्योतिषाण्य । शुक्रय ऋतपाद्यात्वएहाः
 ॥ ८० ॥ इदृङ् चान्यादृङ् च सहृङ् च प्रतिपदृङ् च । मितय संमितय सभराः
 ॥ ८१ ॥ ऋतय सत्यय ध्रुवय धरुणय धर्ता च विपर्ता च विधारयः ॥ ८२ ॥

अन्तिमित्रय दूरे अमित्रय गणः ॥ ८२ ॥
 इदं ताम एतादृशाम ऊषु नः मृदुतामः प्रतिमृदुताम एतन् । मितामय मग्नितामा
 मा अय मभरमा मरुतो यज्ञे अग्निन् ॥ ८३ ॥ स्वतथाय प्रघामो च मान्तप-
 नय गृहमेधो च । कीटो च गाको चोर्जपो ॥ ८४ ॥ इन्द्रं देवीर्विंशो मरुतो
 ऽनु वरानो ऽभवन्त्येन्द्रं देवीर्विंशो मरुतो ऽनुवर्त्मानो ऽभवन् । एवमिमं यज-
 मानं देवीषु विंशो मानुषीयानु वर्त्मानो भवन्तु ॥ ८५ ॥ इमं ए स्तनमुज-
 स्वत्त धयापां प्रपोनमग्रे मरिच्य मध्ये । उक्तं जुषस्व मधुमत्तमवन्त्समुद्रि
 यत् मदनमा विगच्छ ॥ ८६ ॥ एतं मिमिचे एतमस्य योनिर्घृते श्रितो एत-
 स्वस्य धाम । अतृच्य इमा वह मादृच्य स्वाहा इतं हवभ वजि हयम् ॥ ८७ ॥
 अनुद्रादूमिमेधुमा २ ॥ उदारदुपात् शुना सममृतस्वमानद् । एतस्य नाम
 गुह्यं यदस्ति जिह्वा देवानाममृतस्य नाभिः ॥ ८८ ॥ वयं नाम प्र ब्रधामा एत-
 स्याग्निन् यज्ञे धारयामा नमोभिः । उप ब्रह्मा शृणवच्छस्यमानं चतुः शृङ्गो
 ऽयमोद् गौर एतत् ॥ ८९ ॥ चत्वारि शृङ्गा त्रयो अस्त्र पादा द्वे गोर्वे सप्त
 हस्तामो अयम् । त्रिधा वडो हवभो रारवीति मङ्गो देवो मर्त्या २ ॥ आविवेश
 ॥ ९० ॥ विधा हिते एणिभिर्गुह्यमानं गवि देवासी एतमन्वविन्दन् । इन्द्र
 एकत् सूर्य एकस्त्रजान विनादेकत् स्वधया निष्टतस्तु ॥ ९१ ॥ एता अपन्ति
 हृथासमुद्राश्चतस्रजा रिपुणा नावचक्षे । एतस्य धारा अभि चाकगीमि हिर-
 ण्यो वेतमो मध्य आसाम् ॥ ९२ ॥ मयक् स्ववन्ति मरितो न धेना अन्त-
 हृदा मनसा पृथमानाः । एते अपेन्त्य मया एतस्य सृगा इव क्षिप्रोरोपमाणाः
 ॥ ९३ ॥ मिन्वारिव प्राध्वने गृध्रनामो वातप्रमियः पतयन्ति यज्ञाः । एतस्य
 धारा अरुपो न वाजी काष्ठा भिन्द्युर्मिभिः पिन्वमानः ॥ ९४ ॥ अभिप्रवन्त
 ममनेव योषाः कल्याण्यः अयमानामो अग्निम् । एतस्य धाराः ममिवा

नसन्ता ता जुषाणो ह्यति जातवेदाः ॥ ८६ ॥ कन्या इव वहतुमेतवाउ
 अज्जाज्जाना अभि चाकशीमि । यत्र सोमः सुयते यत्र यज्ञो हृतस्य धारा अभि
 तत्पवन्ते ॥ ८७ ॥ अभ्यर्पत सुष्टुतिं रव्यमाजिमस्यासु भद्रा द्रविणानि धत्त ।
 इमं यज्ञं नयत देवतानो हृतस्य धारा मधुमत्पवन्ते ॥ ८८ ॥ धाम
 विश्वं भुवनमधि यितमत्तः संसुद्रे हृदन्तगायुषि । अपामनोक्ते समिधे
 आभृतस्मग्नाम मधुमन्तं त कर्मिम् ॥ ८९ ॥

॥ इति सप्तदशोऽध्यायः ॥

॥ अथ अष्टा दशोऽध्यायः ॥

ऋषिः - देवाः १-१४ इन्द्रः शेषः ४४-५३ मानवः ५४-५७, ६१
 धिक्कर्मसो ५८-६०, ६४. ६५ देवमाना ६० पिशाचिनः ६१, ७०
 देव अथो देव माना ६६, ६७ इन्द्र ६८ इन्द्र विनामिताव ६८ ग्रामः
 ७० जयः ७१ कस. ७२ भस्माज ७३ उज्ज्वलः ७४, ७५ उज्ज्वला ७७।
 देवता-अग्निः १. ४६. ५१ ५२ मन्त्रापति ३ ७ ४४ ४५, ५६
 आमा ८-१० योमदामा ११ धान्यदामा १२ वज्र वायव्य मानामो
 १३ अन्नादियुक्तामा १४ धनदियुक्तामा १५ अन्नादियुक्ता
 विद्यामा १६ मिश्रशुद्धमिक्षामा १७ अन्नादियुक्तामा १८
 पदार्थविद्यामा १९ यज्ञानुष्ठानमा २० अन्नादियुक्तामा २१ यज्ञ
 मानामा २२ यानविद्या विद्यामा २३ अन्नादियुक्तामा २४
 अन्नादियुक्तामा २५ अन्नादियुक्तामा २६ अन्नादियुक्तामा २७
 अन्नादियुक्तामा २८ अन्नादियुक्तामा २९ अन्नादियुक्तामा ३०
 अन्नादियुक्तामा ३१ अन्नादियुक्तामा ३२ अन्नादियुक्तामा ३३
 अन्नादियुक्तामा ३४ अन्नादियुक्तामा ३५ अन्नादियुक्तामा ३६
 अन्नादियुक्तामा ३७ अन्नादियुक्तामा ३८ अन्नादियुक्तामा ३९
 अन्नादियुक्तामा ४० अन्नादियुक्तामा ४१ अन्नादियुक्तामा ४२
 अन्नादियुक्तामा ४३ अन्नादियुक्तामा ४४ अन्नादियुक्तामा ४५
 अन्नादियुक्तामा ४६ अन्नादियुक्तामा ४७ अन्नादियुक्तामा ४८
 अन्नादियुक्तामा ४९ अन्नादियुक्तामा ५० अन्नादियुक्तामा ५१
 अन्नादियुक्तामा ५२ अन्नादियुक्तामा ५३ अन्नादियुक्तामा ५४
 अन्नादियुक्तामा ५५ अन्नादियुक्तामा ५६ अन्नादियुक्तामा ५७
 अन्नादियुक्तामा ५८ अन्नादियुक्तामा ५९ अन्नादियुक्तामा ६०
 अन्नादियुक्तामा ६१ अन्नादियुक्तामा ६२ अन्नादियुक्तामा ६३
 अन्नादियुक्तामा ६४ अन्नादियुक्तामा ६५ अन्नादियुक्तामा ६६
 अन्नादियुक्तामा ६७ अन्नादियुक्तामा ६८ अन्नादियुक्तामा ६९
 अन्नादियुक्तामा ७० अन्नादियुक्तामा ७१ अन्नादियुक्तामा ७२
 अन्नादियुक्तामा ७३ अन्नादियुक्तामा ७४ अन्नादियुक्तामा ७५
 अन्नादियुक्तामा ७६ अन्नादियुक्तामा ७७ अन्नादियुक्तामा ७८
 अन्नादियुक्तामा ७९ अन्नादियुक्तामा ८० अन्नादियुक्तामा ८१
 अन्नादियुक्तामा ८२ अन्नादियुक्तामा ८३ अन्नादियुक्तामा ८४
 अन्नादियुक्तामा ८५ अन्नादियुक्तामा ८६ अन्नादियुक्तामा ८७
 अन्नादियुक्तामा ८८ अन्नादियुक्तामा ८९ अन्नादियुक्तामा ९०
 अन्नादियुक्तामा ९१ अन्नादियुक्तामा ९२ अन्नादियुक्तामा ९३
 अन्नादियुक्तामा ९४ अन्नादियुक्तामा ९५ अन्नादियुक्तामा ९६
 अन्नादियुक्तामा ९७ अन्नादियुक्तामा ९८ अन्नादियुक्तामा ९९
 अन्नादियुक्तामा १००

च मे ऽभयं च मे मुखं च मे गयनं च मे सुपाय मे सुदिनं च मे यज्ञेन कल्प-
 न्ताम् ॥ ६ ॥ यन्ता च मे धृता च मे सेमय मे धृतिश्च मे विश्वं च मे मलय
 मे भविष्य मे जाच च मे सुय मे प्रसृग्वं मे मोरं च मे नयय मे यज्ञेन कल्पन्ताम्
 ॥ ७ ॥ गं च मे मयय मे प्रियं च मे ऽनुकामय मे कामश्व मे भीमनभय मे
 भगय मे हविर्न च मे भद्रं च मे त्र्ययय मे यमोयय मे यगय मे यज्ञेन कल्पन्ताम्
 ॥ ८ ॥ जक्तं च मे स्रुता च मे पयय मे रमय मे हृतं च मे मधु च मे मन्धिय
 मे सपोतिथ मे कृपिय मे हृष्टिय मे जैतश्च म श्रीद्विय च मे यज्ञेन कल्पन्ताम्
 ॥ ९ ॥ रयिय मे रायय मे पुटं च मे पुष्टिय विश्व च मे प्रभु च मे पूर्णं च मे
 पूर्णतरं च मे कुपय च मे ऽलितं च मे ऽसं च मे ऽसुच मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥ १० ॥
 विश्वं च मे वैद्यं च मे भूतं च मे भविष्यश्च मे सुगं च मे सुपथ्यं च म ऋहं च
 म ऋष्टिय मे कृतं च मे कृमिय मे मतिय मे सुमतिय मे यज्ञेन कल्पन्ताम्
 ॥ ११ ॥ ओहयय मे यवाय मे भाषाय मे तिनाय मे मुद्गाय च मे खल्वाय
 मे प्रियङ्गवय मे ऽणवय मे श्यामाकाय मे नीवाराय मे गोधूमाय मे मधूराय
 मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥ १२ ॥ अश्मा च मे ऋत्तिका च मे गिरयय मे
 पर्वताय मे निकताय मे वनस्पतयय मे हिरण्यं च मे ऽयय मे श्यामश्च मे लोह
 च मे सीमश्च मे जपु च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥ १३ ॥ अग्निय म आपय मे
 वीरुधय म श्रीपथय मे कृष्टपचाय मे ऽकृष्टपचाय मे धाम्याय मे पृगव
 आरुणाय मे वित्तश्च मे वित्तिय मे भूतश्च मे भूतिय मे यज्ञेन कल्पन्ताम्
 ॥ १४ ॥ वरु च मे वसतिय मे कर्म च मे गन्धिय मे ऽर्यय म एमय म इत्या
 च मे गतिय मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥ १५ ॥ अग्निय म इन्द्रश्च मे सोमश्च म
 इन्द्रश्च मे सविता च म इन्द्रश्च मे सरस्वती च म इन्द्रश्च मे पूषा च म इन्द्रश्च
 मे वृहस्पतिश्च म इन्द्रश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥ १६ ॥ मित्रश्च म इन्द्रश्च मे

पक्षगण म दक्षगण मे भागा न म दक्षगण मे त्वगा न म दक्षगण मे महतग
दक्ष मे विरे न मे देगा दक्ष मे गुप्तेन कल्पन्ताम् ॥ १७ ॥ पृथि
म दक्षगण मे स्मरिरे न म दक्षगण मे योगेन म दक्षगण मे मामाग
दक्षगण मे मत्तचानि न म दक्षगण मे दिग्गण म दक्षगण मे यज्ञेन क
न्ताम् ॥ १८ ॥ पृथुग मे रग्मिम् मे द्वाभ्य मे धिपतिच म उप पृथु
स्मर्यामये म छन्द्यागवने मे मत्तारग्य मे चाग्निनये मे प्रतिप्रस्याग
शुक्रग मे मन्त्री च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥ १९ ॥ पाथयणग मे वैष्मदेव
मे पुषग मे वैश्वानरग म छन्द्यागनग मे महावैश्वदेव मे महत्तवीया
मे निष्क ययग मे माविषग मे मारव्यग मे पाथीवतग मे हारि
जनग मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥ २० ॥ अचग मे नममाग मे वायव्या
च मे द्रीणकमग मे पावाणग मे धिपवने च मे पुतभृग म पाधव
यय मे वेदिग मे यज्ञिग मे यभृयग मे ममाकारग मे यज्ञेन क
न्ताम् ॥ २१ ॥ अग्निग मे घर्मग मे र्कग मे सूर्यग मे प्राणग मे
ऽग्रमे धग मे पृथो च मे दितिग मे दितिग मे द्यौग मे ऽहस्य
गकरयो दिग्ग मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥ २२ ॥ यत च म जतवग मे
तपग मे संवत्सरग मे ऽहीराच जवेष्टीवे हृद्रघन्त रे च मे यज्ञेन कल्प
न्ताम् ॥ २३ ॥ • एका च मे तिस्रग मे तिस्रग मे पञ्च च मे पञ्च च मे
सप्त च मे सप्त च मे नव च मे नव च म एकादश च म एकादश च मे
त्रयो दश च मे त्रयो दश च मे पञ्चदश च मे पञ्चदश च मे सप्तदश च मे सप्तदश
च मे नवदश च मे नवदश च म एकविंशतिग म एकविंशतिग
मे त्रयो विंशतिग मे त्रयो विंशतिग मे पञ्चविंशतिग मे
पञ्चविंशतिग मे सप्तविंशतिग मे सप्तविंशतिग मे नवविंश

तिग्च मे नव विष् गतिग्च म एकविंशच्च म एकविंशच्च मे त्रयस्त्रिं-
 शच्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥ २४ ॥ चतस्रश्च मे ऽष्टौ च मे ऽष्टौ च मे
 द्वादश च मे द्वादश च मे षोडश च मे षोडश च मे विंशतिश्च मे विं-
 शतिश्च मे चतुर्विंशतिश्च मे चतुर्विंशतिश्च मे ऽष्टाविंशतिश्च
 मे ऽष्टाविंशतिश्च मे द्वाविंशच्च मे द्वाविंशच्च मे षट्त्रिंशच्च मे
 षट्त्रिंशच्च मे चत्वारिंशच्च मे चत्वारिंशच्च मे चतुष्टवारिंशच्च मे
 चतुष्टवारिंशच्च मे ऽष्टाचत्वारिंशच्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥ २५ ॥
 अविंश मे द्वाविं च मे द्विधाट् च मे द्विधाट् च मे पञ्चाविंश मे
 पञ्चाविं च मे त्रिंशच्च मे त्रिंशच्च मे तुर्यवाट् च मे तुर्यवाट् च मे यज्ञेन
 कल्पन्ताम् ॥ २६ ॥ षट्वाट् च मे षष्ठीहो च म उक्षा च मे षगा च
 म षपभग्व मे वेदश्च मे ऽनड्वा-श्च मे धिनुश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम्
 ॥ २७ ॥ * वाजाय माहा प्रमवाय माहा पिजाय माहा क्रतवे माहा
 वमवे माहाऋषतेय माहाऋ सुन्धाय माहा सुन्धाय वैनए शिनाय माहा
 विनए शिन आन्ध्यायनाय माहान्ध्याय भौवनाय माहा भुवनस्य पतये
 माहाधिपतये माहा प्रजापतये माहा । इयं ते राक्षसवाय यस्तासि यमन
 जज्ञे त्वा हव्यं त्वा प्रजानां त्वाधिपत्याय ॥ २८ ॥ * आयुर्थज्ञेन कल्पतां प्राणी
 यज्ञेन कल्पतां चतुर्थ्यज्ञेन कल्पतांए आयुं यज्ञेन कल्पतां वाग्यज्ञेन कल्पतां
 मनो यज्ञेन कल्पतामात्मा यज्ञेन कल्पतां ब्रह्मा यज्ञेन कल्पतां ज्योतिर्यज्ञेन
 कल्पतांए स्वयंज्ञेन कल्पतां पृष्ठं यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन कल्पतां ।
 श्लोमश्च यजुश्च ऋक् च सामं च हव्यं रयन्तश्च । स्वदेवा आगन्तामृतां
 अभूम प्रजापतेः प्रजा अभूम वेदं स्वाहा ॥ २९ ॥ वाजस्य नु प्रमवे मातरं महीम-
 दितिन्नाम वचसा करामहे । यस्यामिदं विश्वं भुवनमाविधेम तस्यान्नो देवः

मविता धर्मं साविपत् ॥ ३० ॥ विश्वे अथ मरुतो विश्वं कृतो विश्वे भव-
 न्यग्नयः समिधाः । विश्वे नो देवा अथमा गमन्तु विश्वं मम दृषिणं वाजो अस्मे
 ॥ ३१ ॥ वाजो नः सप्त प्रदिग्गच्छतस्तो वा परावतः । वाजो नो विश्वे देवैर्ध-
 नसाताविहायतु ॥ ३२ ॥ वाजो नो अथ प्रसूयाति दानं वाजो देवा २ ॥
 ऋतुभिः कल्पयामि । वाजो हि मा सर्वधोरं जजान विश्वा आशा वाजप-
 तर्जयेयम् ॥ ३३ ॥ याजः पुग्स्तादुत मध्यते, नो याजो देवान् हविषा वी-
 याति । वाजो हि मा सर्वधोरं चकार सर्वा आशा वाजपतिर्भवेयम् ॥ ३४ ॥
 सं मा रुजामि पथमा पृथिव्याः सं मा रुजाम्यद्विरोपधीभिः । सो ऽहं वाजप-
 तर्जयेयम् ॥ ३५ ॥ पथः पृथिव्यां पथ ओपधीषु पथो दिव्यन्तरिक्षे पथो धाः ।
 पथस्ततोः प्रदिग्गः सन्तु मद्यम् ॥ ३६ ॥ देवस्य त्वा मवितुः प्रसवे ऽश्विनावा-
 हुभ्यां पूष्यो रुक्ताभ्याम् । सख्यौ वाचो यन्तुर्यज्ञेणाग्नौः साम्न्येनाभिपि-
 श्वामि ॥ ३७ ॥ ऋतापाङ्गुतधामाग्निगन्धर्वस्तस्योपधयो ऽप्सरसो सुदो नाम ।
 स न इदं ब्रह्म चच पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताभ्यः स्वाहा ॥ ३८ ॥ स ए-
 हिता विश्वसामा सूर्यो गन्धर्वस्तस्य मरोद्यो ऽप्सरस आयुवो नाम । स न
 इदं ब्रह्म चचम्यातु तस्मै स्वाहा वाट् ताभ्यः स्वाहा ॥ ३९ ॥ सुपुमणः
 सूर्य रश्मिगवन्द्रमा गन्धर्वस्तस्य नक्षत्राण्यप्सरसो रिकुरयो नाम । स न इदं
 ब्रह्म चचम्यातु तस्मै स्वाहा वाट् ताभ्यः स्वाहा ॥ ४० ॥ इन्द्रिरो विश्वव्यवा
 वातो गन्धर्वस्तस्यापो अप्सरस ऊर्जो नाम । स न इदं ब्रह्म चच पातु तस्मै
 स्वाहा वाट् ताभ्यः स्वाहा ॥ ४१ ॥ भुज्युः सुपर्णो यज्ञो गन्धर्वस्तस्य दक्षिणा
 अप्सरस स्तावा नाम । स न इदं ब्रह्म चच पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताभ्यः स्वाहा
 ॥ ४२ ॥ प्रजापतिर्विश्वकर्मा मनो गन्धर्वस्तस्य ऋक्तामान्यप्सरस एद्यो नाम ।
 स न इदं ब्रह्म चच पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताभ्यः स्वाहा ॥ ४३ ॥ स गो

भुवनस्य पते प्रजापते यस्य न उपरि गृहा यस्य वेह । अस्मै ब्रह्मणे ऽस्मै चत्वार्य
महि गमं यच्छ माहा ॥ ४४ ॥ समुद्रो ऽमि नममानाद्र दातुः शम्भू र्मेयोभूरभि
मा वाहि माहा । मरुतो ऽसि मरुता गणः शम्भू र्मेयोभूरभि मा वाहि माहा ।
अवस्यूरसि दुधमाष्क्य शम्भू र्मेयोभूरभि मा वाहि माहा ॥ ४५ ॥ यास्तं अग्ने
स्ये रवो दिवमातन्वन्ति रश्मिभिः । तामिनीं अथ सर्वाभी रुचे जनाय
नस्तधि ॥ ४६ ॥ या वो देवाः स्ये रवो गोचर्मण्यु या रुचः । इन्द्राग्नौ तामिः
सर्वाभी रुचे नी धत्त हवस्यते ॥ ४७ ॥ रुचं गो धेहि ब्राह्मणेषु रुचए राजस
नस्तधि । रुचं विश्वेषु गृहेषु मयि धेहि रुचा रुचम् ॥ ४८ ॥ तत्त्वां यामि
मघ्न्या वन्दमानस्तदा गास्तु यजमानो हविभिः । अहे डमानो वरुणेह वोध्य-
रगएस मा न जायुः प्रमोषीः ॥ ४९ ॥ स्वर्णं घमः माहा । स्वर्णाकः माहा ।
स्वर्णं रुक्मः माहा । स्वर्णं ज्योतिः माहा । स्वर्णं रुधेः माहा ॥ ५० ॥ अग्निं
पुनज्मि मयसा हृतेन दिव्यए सुपर्णे वयसा हवन्ताम् । तेन वयं गमेम ब्रध्नस्य
विष्टए स्त्रो रहाणा अधि नाकमुत्तमम् ॥ ५१ ॥ इमी ते पचावजरो पतनिषी
पाभ्याए रचाएस्यपहएस्यग्रे । ताभ्या पतेम सुकतासु लोकं यच्च ऋपयो जग्मुः
प्रथमजाः पुराणाः ॥ ५२ ॥ इन्दुर्दक्षः श्वेन ऋतावा हिरण्यपक्षः मकुनो
भुरण्युः । महानृक्षधस्ये भ्रुवणा निपत्तो नमस्ते अशु मा मा हिंसीः ॥ ५३ ॥
दिवो मूर्धासि ध्रियव्या नाभिरुगंपामोपधीनाम् । विश्वायुः गर्भं सप्रया नमस्स्ये
॥ ५४ ॥ विश्वस्य मूर्ध्वधि तिष्ठसि श्रितः समुद्रे ते हृदयमप्स्त्रायुरपो दत्तो-
दधि भिन्त । दिवस्य जंन्यादन्तरिष्ठात्पृथिव्यास्ततो नो वृष्ट्याव ॥ ५५ ॥ इटो
यज्ञो भृगुभिराग्नीदां वसुभिः । तस्य न इष्टस्य प्रीतस्य द्रविणेहागमेः ॥ ५६ ॥
इटो अग्निराहुतः पिपत्तु न इष्टए हविः । अग्नेदन्वेवेभ्यो नमः ॥ ५७ ॥ यदा-
कृताममसुसोइटो वा मनसा वा संभृतं पत्तुपो वा । तदनु प्रेतं सुकतासु लोकं

यत्र ऋषयो जग्मुः प्रथमजाः पुराणाः ॥ ५८ ॥ एतए सधस्थ परि ते ददामि
 यमावहाच्छे वधिं जातवेदाः । इन्वागन्ता यज्ञपति यो अत्र तएष जानीत
 परमे व्योमन् ॥ ५९ ॥ एतं जानाथ परमे व्योमन् देवाः सधस्या विद रूपमस्य ।
 यदागच्छात्पथिभिर्देवयानैरिष्टापुत्तैः कृषवाथाकिरक्षैः ॥ ६० ॥ उद्युध्यस्वा-
 ग्ने प्रति जागृहि त्वमिष्टापुत्तैः सए सृजेयामयं च । अस्मिन् सधस्थे चधुत्तर
 धिन् विम्व देवा यजमानय सोदत ॥ ६१ ॥ येन ववसि सवस्त्र येनाग्ने
 मयवेदमम् । तेनेमे यज्ञं नो नय स्वर्देवेषु गन्तवे ॥ ६२ ॥ प्रस्तारण परिधिता
 स्तुवा वेद्या च बर्हिषा । ऋचेमं यज्ञं नो नय स्वर्देवेषु गन्तवे ॥ ६३ ॥ यदुत्त
 यत्परादानं यत्पूतं याव दक्षिणाः । तदग्निर्वैश्वकर्मणः स्वर्देवेषु नो दधत्
 ॥ ६४ ॥ यत्र धारा अनयेता मधोष्टतस्य च याः । तदग्निर्वैश्वकर्मणः स्वर्दे-
 वेषु नो दधत् ॥ ६५ ॥ अग्निरस्मि जग्मना जातवेदा दृतं मे चक्षुरयतम
 आसन् । अर्कस्त्रिधातु रजसो विमानो ऽजस्रो घर्मी हविरस्मि नाम ॥ ६६ ॥
 ऋचो नामास्मि यजूएषि नानास्मि सामानि नामास्मि । ये अमनयः पाथ-
 ज्ञान्या अस्यां पृथिव्यामधि । तपोमसि त्वमुत्तमः प्र नो जीयातवे सुव ॥ ६७ ॥
 वाचहत्याग गवमे पृतनापाशाय च । इन्द्र त्वावर्तयामसि ॥ ६८ ॥ सहदा-
 शुम्भुरुहूत स्रियन्तमहस्तामिन्द्र भविष्यत् कुणारुम् । अग्निं वृषं वईमानं
 पियाकम्पादमिन्द्र तवसां अध्व ॥ ६९ ॥ वि न इन्द्र गृधो जहि नीचा यन्त्र
 एतन्मृतः । यो अस्मा २ ॥ अभिदामत्वधरं गमया तमः ॥ ७० ॥ रुगो न
 भोमः कुचरो गिरिठाः परावत आजगत्या परस्याः । मूकए मृगाय पवि-
 मिन्द्र मिग्मं वि गधून्तादि विगृधो युटस्य ॥ ७१ ॥ तेमानुमे न कृतय
 आ पयातु परावतः । अग्निमः सुष्टु तोरुष ॥ ७२ ॥ पृष्टो दिवि पृष्टो अग्निः
 रतिषां पृष्टो निषा सोमधोराविनेग । वैश्वानर मरुसा पृष्टो अग्निः म नो

दिवा स रिपस्यातु नक्तम् ॥ ७३ ॥ अग्रामं तं काममग्ने तवीतो अग्रामं
रयिंश्च रयिवः सुवीरम् । अग्रामं वाजमभि वाजयन्तो ऽग्रामं शुश्रमजरा-
क्षरं ते ॥ ७४ ॥ ययं ते अद्य रविमा हि काममुत्तानहस्ता नमसोपमय ।
यजिष्ठेन मनसा यत्ति देवानम्रधत्ता मन्दना विप्रो अग्ने ॥ ७५ ॥ धाम-
ण्यदग्निरिन्द्रो स्रष्टा देवो हृष्टम्यतिः । मचेतसो विष्णवे देवा यज्ञं प्रावन्तु नः
शुभे ॥ ७६ ॥ त्वं ययिष्ठ दाशपा मृन् पाहि मृषुधी गिरः । रक्षां लोकमुत
क्षमा ॥ ७७ ॥

॥ इति अष्टादशोऽध्यायः ॥

॥ अथैकोनविंशोऽध्यायः ॥

ऋषिः—प्रजापतिः १ भारद्वाजः २ अभूतिः ३—८ वैश्वदेवः १०—३५
 प्रजापतिः ३६-३७ वैश्वानसः ३८—४८ शङ्खः ४९—८५। देवता—सोमः
 १—५, ७—१०, १५, २१, २३, २५, ३४, ३५, ४२, ५४, ७२, ७४, ८४,
 इन्द्रः ६, ३२, ३८, ७१, ७६, ८१ अग्निः ११, ४०, ४१, ४८
 ६४ विद्वांसः १२, ३८ यज्ञः १३, १६, १७, १८, २२, २६—२८
 ३०, ३१ अतिथ्यादयो लिङ्गोक्ता १४ ऋष्यपतिः १८ यजमानः १० विद्वांसः
 २४ इडा २८ पितरः ३६, ४५, ४७, ४८—५३, ५५—६३, ६७—७०
 ८७ सरस्वती ३७, ८३, ८८, ८९, ८४ सविता ४३, ८०, ८५, ८६ विष्णु
 देवा ४४ अथ ४६ अङ्गिरसः ७३ प्रजापतिः ७५, ७७ वरुणः ८१ अग्निर्वा
 ८२, ८८, ८३, ८५ आत्मा ८२। छन्दः—निचृच्छकरो १ खराडनुष्टुप् २
 भुरिक् त्रिष्टुप् ३, ७२, ७८, ८०, ८१, ८३, ८५, ८७, ८८, ८९ आपो
 गायत्री ४ निचृज्जगतो ५, ५८, ८५ विराट् प्रकृतिः ६ विराड् जगतो ७
 पङ्क्तिः ८ शकरो ८, ११ आपोऽनुष्टुप् १० भुरिगनुष्टुप् १२, १६, २५
 २७ अनुष्टुप् १३—१५, १७, २१—२३, २६, २८, ३०, ३१, ३८, ४६,
 ६५ निचृदनुष्टुप् १८, १८, २४, २८, ७५ भुरिगुष्टुप् २० निचृदति
 जगतो ३२ त्रिष्टुप् ३३, ३४, ५३, ५६, ६८, ७४, ८२, ८६, ८२, ८३
 विराट् त्रिष्टुप् ३५, ४४ निचृदतित्रिष्टुप् ३६ भुरिगतिः ३७ गायत्री
 ३८, ४२, ७१ निचृद गायत्री ४०, ४१, ४३ खराट् पङ्क्तिः ४७, ५२,
 ६०, ६८ निचृदतिः ४८ खराट् त्रिष्टुप् ४८ ६०, ६३, ८८ निचृत् त्रिष्टुप्
 ५१, ६१, ६२, ६६, ७०, ७३, ८४ भुरिक् पङ्क्तिः ५१, ५४, ५५, ८०
 निचृत् पङ्क्तिः ५७ विराट् पङ्क्तिः ५८, ८४ विराडनुष्टुप् ६४ भुरिगति-
 जगतो ७५, ७८ अतिगमुरि ७७ भुरिगतिगमुरि ७६। सूतः—धैवतः १,

८, १ १-११, ३३-३५, ४८, ५८, ५०, ५३, ५६, ६०-६२
१६, ६८, ७२-७४, ८८, ८०-८८, ८१-८३ माथार २, १२-१८,
२१-२३, ३८, ४५ ४६, ६४, ६५, ७० यज्ञः ४, ३८, ४०,
७१ निपातः ५, ७ ३२, ४८, ७५, ७८, ८५, पञ्चमः ८, ४७, ५१, ५२,
५५, ५५, ५७, ५८, ६०, ६८, ७८, ८०, ८४ ऋषयः २० म रमः
३६, ३७, ४८ ॥

आही त्वा आदमा तोषां तोषे नामृतमामृतम् । मधुमती मधुमता यजामि
स ए सोमिन सोमो ऽस्यग्निभ्यां पचाम्य मरुत्यो पचाम्य न्दाय मुत्रामणं पचाम्
॥ १ ॥ परीतो पिबता मुत ए सोम य उतम ए हविः । दधन्वान् यो नयो
अप्यन्तरा सुपाव सोममद्रिभिः ॥ २ ॥ वायोः पुतः पवित्रे च प्रत्यह सोमो
अतिद्रुतः । इन्द्रस्य युष्यः मत्वा । वायोः पुतः पवित्रे च प्राह सोमो अतिद्रुतः ।
इन्द्रस्य युष्यः मत्वा ॥ ३ ॥ पुनाति ते परितुत ए सोम ए सूर्यस्य दृहिता ।
वायेण गजता तमा ॥ ४ ॥ अथ अथ पवते तेज इन्द्रिय ए सुर्या सोमः
मुत आमुतो मदाय । शुक्रेण देव देवताः पिबन्ति रसेनाव यजमानाय धेहि
॥ ५ ॥ कुविदत्र यवमन्तो यव विद्यादास्यनुयुवं विषूय इहेह्यां जगुहि
भीजनानि ये हर्षिषो नम उक्ति यजन्ति । उपयामगृहीतो ऽस्यग्निभ्यां त्वा
सरस्वत्ये त्व न्दाय त्वा मुत्रामण एव ते योनिस्त्रोजसे त्वा वीर्याय त्वा वसाय
त्वा ॥ ६ ॥ माना हि वा देवाहित ए सदस्तुते मा स एमुचायां परमे व्योमन् ।
सुरा त्वमसि शुभिषो सोम एव मा मा हि एषोः स्वां गतो ॥ ७ ॥
उपयामगृहीतो ऽस्याग्निं तेजः मारस्तते वीर्यं
त्वानन्दाय त्वा महने त्वा

वीर्यं मयि धेहि

योनिर्मादाय
॥ वीर्यमसि
हि मन्त्ररसि

मयि धेहि । मही । मि मही मयि धेहि ॥ ८ ॥ या व्यापुं विपूदि-
 कोभी हते च रक्षति । अने पतद्विषय मिष्टय मेमं पात्रय हनः
 ॥ १० ॥ यदापिपंग मानरं पुनः प्रमुदितो धयन् । एतत्तदने चतुषो भवा-
 न्यहभो पितरो गयो । मय्येष मय म मा भद्रं च पृच्छ । विपयं स्य वि
 पाप्मना पृच्छ ॥ ११ ॥ देवा यज्ञमन्त्यन गिपत्रं भिवज्रग्निना । वा
 सरसुतो भियगिन्द्रायेन्द्रियाणि दधतः ॥ १२ ॥ दोषार्थं रूपं गण्या
 प्रायणीयस्य तीक्ष्णानि । प्रागस्य रूपं सोमस्य माभाः सोमाएगवो मधु ॥ १३ ॥
 आतिथ्यरूपं सामरं महावीर्यं नगृह्युः । रूपमुपमदासेतसिन्धो रात्रोः सुर
 सुता ॥ १४ ॥ सामस्य रूपं क्रोतस्य परिरुत्परिविष्यते । अग्निर्धा दुन
 भिवज्रमिन्द्रायेन्द्र ए सरसुता ॥ १५ ॥ आसन्दी रूपं राजासन्दी वेद
 कुम्भी सुराधानो । अन्तर उक्तस्येद्या रूपं कारोतरी भियक् ॥ १६ ॥ वेद्य
 पेदिः समप्यतो मर्दिषा मर्दिरिन्द्रियम् । यूपेन यूपं चाप्यते प्रणीतो अग्निः
 मिना ॥ १७ ॥ हविर्धानं यदग्निनाग्नीध्रं यत्परमो । इन्द्रायेन्द्र ए मदह
 यद्वोगात्तं गार्हपत्यः ॥ १८ ॥ प्रैषेभिः प्रैषानाप्रोत्यामोभिराप्रोत्यक्ष्यं । प्रय
 जोभिरनुयाजान्वपट्कारेभिराहुतोः ॥ १९ ॥ पशुभिः पशूनांति पुरोडासै
 ह्वीएपरा । इन्द्रोभिः सामिन्देनीयाण्डाभिवषट्कारान् ॥ २० ॥ धानाः करभ्यः
 सक्तवः परीवापः पयो दधि । सोमस्य रूपं हविषं आमिषा वाजिनस्य
 ॥ २१ ॥ धानानाए रूपं कुर्वन्तं परीवापस्य मोधूमाः । सक्तूनाए रूपम
 दरसुपवाकाः करभ्यस्य ॥ २२ ॥ पयसो रूपं यद्यवा दधो रूपं कर्कशूति ।
 सोमस्य रूपं वाजिन ए सोमस्य रूपमा मिषा ॥ २३ ॥ आ आवयेति स्तोत्रियाः
 प्रत्यायावो अतुरूपः । यजेति धाय्यारूपं प्रगाथा येयजा महाः ॥ २४ ॥
 अर्धं कचैरुक्तानाए रूपं पदैराप्रोति निविदः । प्रणवेः गस्तानाए रूपं पयसो

सोमं चाप्यते ॥ २३ ॥ अग्निभ्यो प्रातः सवनमिन्द्रेणैन्द्रं माधान्दिमम् ।
 वैश्वदेव ए सरस्वत्या हृतोयमास ए सवनम् ॥ २४ ॥ वायवे वायव्यान्वा-
 प्रीतिं सतीन द्रोणकलगम् । युग्योभ्यामभूषी सुते स्यासोभि स्यात्तेराप्रोति
 ॥ २० ॥ यजुर्भिराप्यन्ते ऋषा यद्दे सोमाय विष्टुगीः । हृद्योभिहृद्यष्टा-
 स्त्राणि मान्नावभृय चाप्यते ॥ २८ ॥ इडाभिर्भक्षानाप्रोति सूक्तवाक्किनागिपः ।
 अम्यना पक्षीसंयाजान्कमिदयजपा स एह्यम् ॥ २८ ॥ मतेन दीक्षामाप्रोति
 दीक्षयाप्रोति दक्षिणाम् । दक्षिणा यदामाप्रोति यदया सत्यमाप्यते ॥ ३० ॥
 एतावद्रूपं यज्ञस्य यद्दे धैर्घ्रिणा सतम् । तदेतत्तर्दमाप्रोति यज्ञे सोषामणी सुते
 ॥ ३१ ॥ सुरावन्तं यद्दिपदे ए सुवोरं यज्ञ ए हिन्वन्ति महिषा नमोभिः ।
 दधानाः सोमं दिवि देवतासु मदेसिन्द्रं यजमानाः रुकाः ॥ ३२ ॥ यक्षो
 रसः सभृत ओषधीषु सोमस्य शुष्मः सुरया सुतस्य । तेन जिन्तु यजमानं
 मदेन मरुदतोमग्निनायिन्द्रमग्निम् ॥ ३३ ॥ यमग्निना नमुचेरामुरादधि
 सरमुत्पुनीदिन्द्रियाय । इमन्त ए शुक्रं मधुमन्तामिन्दु ए सोम ए राजान-
 मिह भक्षयामि ॥ ३४ ॥ यदसं रसि ए रसिनः दृतस्य यदिन्द्रो अपिबिच्छ-
 चीभिः । यदन्तदस्य मनसा शिवेन सोम ए राजानमिह भक्षयामि ॥ ३५ ॥
 पितृभ्यः सुधायिभ्यः सुधा नमः । पितामहेभ्यः सुधायिभ्यः सुधा नमः । प्रपिता-
 महेभ्यः सुधायिभ्यः सुधा नमः । यथन् पितरः । यमोमदन्ता पितरः । यतीगु-
 पन्त पितरः । पितरः सुवर्ध्वम् ॥ ३६ ॥ पुनन्तु मा पितरः सोम्यामः पुनन्तु
 मा पितामहाः । पुनन्तु प्रपितामहाः पवित्रेण गतादुषा । पुनन्तु मा पितामहाः
 पुनन्तु प्रपितामहाः । पवित्रेण गतायुषा दिक्कनादुषाग्रथे ॥ ३७ ॥ यन्तु
 पायु एपि पयस आहुवोर्जमिपं च नः । यारे वाधम् दुष्टनाम् ॥ ३८ ॥
 पुनन्तु मा देवजनाः पुनन्तु मनसा पित्रः । पुनन्तु रिग्वा भूतानि जातवेदः

पुनोहि मा ॥ १८ ॥ पवित्रेण पुनोहि मा शुक्ले देव दीद्यत् । अग्ने क
 क्तु ७ २ ॥ १९ ॥ ४० ॥ यत्त पवित्रमर्चिष्यग्ने पितृतमन्तरा । म
 तेन पुनातु मा ॥ ४१ ॥ पवमानः सो अय नः पवित्रेण विचर्यणिः । य
 पोता स पुनातु मा ॥ ४२ ॥ उभाभ्यादेव सवितः पवित्रेण सुवेन च
 मा पुनोहि विष्णतः ॥ ४३ ॥ वैश्वदेवो पुनतो देव्यागाद्यास्यामिमा वज्र
 स्वाखी वीतष्टरः । तया मदन्तः सधमादेषु वय ए स्याम पतयो रयीणाम्
 ॥ ४४ ॥ ये समानाः समनसः पितरो यमराज्ये । तेषां लोकः स्वधा नमो
 यज्ञो देवेषु कल्पताम् ॥ ४५ ॥ ये समानाः समनसो जीवा जीवेषु मामकाः ।
 तेषां ए ओमंयि कल्पतामस्मि ॥ ४६ ॥ हे सुतो अशु-
 ष्वं पितृणामहं देवानां सुत मर्त्यानाम् । ताभ्यामिदं विश्वमेजस्मैति यद-
 न्तरा पितरं मातरं च ॥ ४७ ॥ इदं इविः प्रजननं मे असु दशवीर्ये सर्व-
 गण्ये स्वस्तये । आत्मसनि प्रजासनि पशुसनि लोकसन्धयसनि । अग्निः
 प्रजां बहुलां मे करोत्वक् पयो रेतो अघ्रासु धत्त ॥ ४८ ॥ उदीरतामवर
 उत्परास उन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः । असु य ईशुरहका ऋतज्ञास्ते नो ऽवन्तु
 पितरो हवेषु ॥ ४९ ॥ अङ्गिरसो नः पितरो नवगवा अथर्वाणो भृगवः सोम्यासः ।
 तेषां वय ए सुमती यज्ञियानामपि भद्रे सोमनसे स्याम ॥ ५० ॥ ये नः पूर्वं
 पितरः सोम्यामो ऽमूहिरे सोमपोयं यसिष्ठाः । तेभिर्यमः स ए रराणो हवी ए-
 ष्य श्वमुग्निरः प्रतिकाममस्तु ॥ ५१ ॥ त्व ए सोम प्रचिकितो मनीषा त्व ए
 रजिष्ठमतु नेपि पत्याम् । तव प्रणीतो पितरो न इन्दो देवेषु रत्नमभजन्त धीराः
 ॥ ५२ ॥ त्वया हि नः पितरः सोम पूर्वं कर्माणि चक्रुः पवमान धीराः ।
 वन्धवतः परिधो ७ २ ॥ ५३ ॥ वीरेभिरश्वैर्मघवा भवा नः ॥ ५४ ॥ त्व ए
 सोम पितृभिः संविदामो ऽनु धावापृथिवी आततन्य । तच्छे त इन्दो इविपा

विधेम वयए स्याम पतयो रयोणाम् ॥ ५४ ॥ वहिषटः पितरः जल्यवाग्नि-
 मा वो हव्या वहमा जुषधम् । त आगतावमा गंतनेनाथा नः ग्रंथोरणो दधात
 ॥ ५५ ॥ आसं पितृन् कृविटवा ॥ ५६ ॥ अविनि नपातं च विक्रमणं च विजोः ।
 वहिषटो ये अधया सुनय्य भजन्त पितृन् इहाममिठाः ॥ ५७ ॥ उपहूताः
 पितरः सोम्यामो वहिष्येयु निधिषु प्रिदेषु । त आगमन्तु त इह शुवस्त्वधि
 भवन्तु ते ऽवस्त्वम्नान् ॥ ५८ ॥ आ यन्तु नः पितरः सोम्यामो ऽग्निष्वात्ताः पयि-
 भिदं वयानः । अग्निन् यजे अधया मदन्तो ऽधि हवन्तु ते ऽवस्त्वम्नान् ॥ ५९ ॥
 अग्निष्वात्ताः पितर एह गच्छत मदः मदः मदत सुप्रणोतयः । अत्ता हविषि
 प्रयतानि वहिष्यया हविष मयथोरं दधातन ॥ ६० ॥ ये अग्निष्वात्ता ये अनग्नि-
 प्वात्ता मधो दिवः अधया मादयन्ते । तेभ्यः स्वराडसुनीतिमेता यथायगं तन्व
 कल्पयाति ॥ ६० ॥ अग्निष्वात्तानृतुमतो हवामहे नारागएमे सोमपीथय आशुः ।
 ते नो विप्रागः सुहवा भवन्तु वयए स्याम पतयो रयोणाम् ॥ ६१ ॥ आच्या
 जानु दक्षिणतो निषथ्ये मे यज्ञमभिष्टगीत विष्टः । मा हि एषिष्ट पितरः केन
 चित्रो यद् आगः पुरुषता कराम ॥ ६२ ॥ आसो नासो अरुणीनासुपस्य
 रयिं धत्त दाशुपे मर्त्याय । पुत्रेभ्यः पितरस्तस्य वस्वः प्रयच्छत त इहोर्जं दधात
 ॥ ६३ ॥ यमग्रे कव्यवाहनं त्वं चिक्वन्त्ये रयिम् । तन्नो गोभिः अधाय देवता
 पनया युजम् ॥ ६४ ॥ यो अग्निः कव्यवाहनः पितृन् यच्छेदता हधः । मे दु हव्यानि
 वोचति देवेभ्यश्च पितृभ्य आ ॥ ६५ ॥ त्वमग्रे ईडितः कव्यवाहनावाहव्यानि
 सुरभीणि हत्वी । प्रादा पितृभ्यः सुधया ते अचमहि त्वं देव प्रयता हवो एषि
 ॥ ६६ ॥ ये चेह पितरो ये च नेह याय विप्र या २७ ॥ उ च न प्रविप्र
 त्वं वेत्य यति तेजातवेदः सुधाभिर्यज्ञए सुकृतं जुषम् ॥ ६७ ॥ इदम्पितृभ्यो
 नमो अस्तुत्य ये पूर्वामो य उपराम इयुः । ये पार्थिवे रजस्या निपत्ता ये

तदस्य रूपमसृत् ए गवीभिस्त्रिस्तो दधुर्देवताः स एरराणाः । लोमानि गर्भ्यै-
हुधा न तोक्नभिरुदगस्य सा ए ममभयघ वृज्जाः ॥ ८१ ॥ तदग्निना मिपजा
रुद्रवर्तनी सरस्वती वयति पेगो अन्तरम् । अस्थि मज्जानं ममरैः कारीतरिण
दधतो गवां त्वचि ॥ ८२ ॥ सरसुतो मनमा पेगुलं वसु नामत्याभ्यां वयति
दगितं वपुः । रमं परिस्रुता न रोहितं नृगुहूर्ध्वरस्तमरं न येम ॥ ८३ ॥
पयसा शुक्रमसृते जनिव ए सुरया मूषाज्जनयन्त रेतः । अपामतिं दुर्मतिं बाध-
माना जवध्यं घात ए मघं तदारात् ॥ ८४ ॥ इन्द्रः सुचामा हृदयेन सत्यं
पुरोडागेन सधिता जजान । यकृत् क्लोमानं वरुणो भिपज्यन् मत्तस्त्रे वायुश्चैनं
मिनाति पित्तम् ॥ ८५ ॥ आन्धाणि स्याल्लोमधुपित्तमाना शुठाः पात्राणि सुदुघा
न धेनुः । ग्येनस्य पतं न प्रीहा गवीभिरामन्दो नाभिरुदरं न माता ॥ ८६ ॥
कुम्भो वनिडु जनिता गवीभिर्यन्निन्नये योन्यां गर्भां अन्तः । प्रागिष्यं ततः
गतधार उल्लो दुष्टे न कुम्भो स्वधां पितृभ्यः ॥ ८७ ॥ सुर ए मदस्य गिर इत्
मतेन जिह्वा पवित्रमग्निनामन् सरसुतो । वयस्य पायुर्भिपगस्य यानो वस्तिनं
शेपो हरमा तरमो ॥ ८८ ॥ अहिभ्यं चक्षुरसृते यज्ञाभ्यं दार्तेन तजो
हविषा श्रुतेन । पद्माणि गोधुमैः कुर्वनैकृतानि पेगो न शुक्रमसितं पमाते
॥ ८९ ॥ अविर्न शेपो नमि वीर्याय प्राणस्य पत्या अमृता यज्ञाभ्याम् । सर-
सुश पृषाकैश्वानि नभ्यानि वहिर्देवैर्जजान ॥ ९० ॥ इन्द्रस्य रूपमपभो यनाय
कर्णाभ्या ए शोचमसृते यज्ञाभ्याम् । ययान वहिभ्यु वि केदराणि कर्केभ्यु जघ
मधु मारघं मुषात् ॥ ९१ ॥ आकव पयस्य न हृदये नाम मुने उदगृणि
न व्याघ्रनोम । केशा न शीपेन्यगमे श्रियं शिषा मिष्टिभ्यु लोम त्रिपिरिन्दि-
याणि ॥ ९२ ॥ अहान्यास्तन् भिपजा तदग्निनामानमहं ममभात् सरसुतो ।
इन्द्रस्य रूप ए गतमानमायुष्ये च ज्योतिरसृते दधानाः ॥ ९३ ॥ सरसुतो

यां गृह्य सप्तममासु विष्णु ॥ ६८ ॥ अथा यथा नः पितरः परांम प्र
 यत्तु षष्ठममासु पाणाः । शपोदयन्दीधितिमुक्त्यगाधः कामा मिन्दता
 गोरपं यन् ॥ ६९ ॥ उगशम्या मिधोमज्जगताः ममिधोमहि । उगत्र
 पायह पितृकृपिये पसये ॥ ७० ॥ अथा कर्नेन नमुदेः गिर इन्द्रोद
 रयिः । पित्रा यदजय स्थ ॥ ७१ ॥ सोमो राजा गृह्ये सुत षष्ठोदे
 जहात्युत्तमम् । षष्ठेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्त्रं इन्द्रस्येन्द्रियमि
 पयो ऽगृतं मधु ॥ ७२ ॥ अथा सोमं व्यपिषत् क्रुद्धाद्विरमो धिया
 षष्ठेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्त्रं इन्द्रस्येन्द्रियमिदम्ययो ऽगृतं म
 ॥ ७३ ॥ सोममद्रा व्यपिषच्छन्मा हृणमः श्विपत् । षष्ठेन सत्यमिन्द्रिय
 विपानं शुक्रमन्त्रं इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयो ऽगृतमधु ॥ ७४ ॥ अथाविरि
 सुतो रसं वद्राणा व्यपिषत् सधं पयः सोमं प्रजापतिः । षष्ठेन सत्यमिन्द्रिय
 विपानं शुक्रमन्त्रं इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयो ऽगृतं मधु ॥ ७५ ॥ रितो मूष
 विजहाति योनिं प्रविगदिन्द्रियम् । गर्भो जरायुणा हत उख्यं जहाति जम्भना ।
 षष्ठेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्त्रं इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयो ऽगृतं मधु
 ॥ ७६ ॥ दृष्ट्वा रूपं व्याकरोत्सत्यावृते प्रजापतिः । अथ दामवृते ऽदधाच्छ
 वाए सत्ये प्रजापतिः । षष्ठेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्त्रं इन्द्रस्येन्द्रि
 यमिदं पयो ऽगृतं मधु ॥ ७७ ॥ विटेन रूपे व्यपिषत्सुतामुतो ऽजापतिः ।
 षष्ठेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्त्रं इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयो ऽगृतं म
 ॥ ७८ ॥ दृष्ट्वा परिस्रुतो रसे शुक्रेण शुक्रं व्यपिषत् । पयः सोमं प्रजा
 पतिः । षष्ठेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्त्रं इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयो
 ऽगृतं मधु ॥ ७९ ॥ सोमेन तत् मनसा मनोविषं जगामूखेण कवयो
 वयन्ति । अश्विना यज्ञे सविता सरस्वतोन्द्रस्य रूपं वरुणा भिपज्यन् ॥ ८० ॥

तदस्य रूपममृतं गृध्रीभिस्त्रिस्तो दधुर्देवताः सधुरराणाः । नोमानि गर्भार्थ-
 हृधा न तोक्मभिस्त्वगस्य माए ममभवच्च नाजाः ॥ ८१ ॥ तदग्निना मिषजा
 रुद्रवतंनो सरस्वतो वयति पेगो अन्तरम् । अस्थि मज्जानं ममरेः कारोतरण
 दधतो गवो त्वचि ॥ ८२ ॥ सरस्वतो मनसा पेगलं वसु नामत्याभ्यां वयति
 दधतं तपुः । रमं परिस्रुता न रोहितं नगृधुर्धिरस्तमरं न येम ॥ ८३ ॥
 पयसा शुक्रममृतं जनिवए सुर्या मूषाज्जनयन्त रेतः । अपामसिं दुर्मतिं बाध-
 माना ऊवध्यं यातए मघं तदारात् ॥ ८४ ॥ इन्द्रः सुवामा हृदयेन मृत्यं
 पुरोडागेन सपिता जजान । यक्तुं स्तोमानं वरुणो भिषज्यन् मतस्त्रे वायुश्चैनं
 मिनाति पित्तम् ॥ ८५ ॥ आन्त्राणि स्थालोमंधुपिन्वमाना गुढाः पात्राणि सुदुघा
 न धेतुः । श्येनस्य पत्रं न प्रीक्षा गृध्रीभिरासन्दी नाभिरुदरं न माता ॥ ८६ ॥
 कुम्भो यनिहुर्जनिता गृध्रीभिर्यस्मिन्नये योन्यां गर्भो अन्तः । प्राग्निव्यंक्तः
 शतधार उक्लो दुहे न कुम्भो स्वधां पितृभ्यः ॥ ८७ ॥ सुखए मदस्य गिर इत्
 मनेन जिह्वा पवित्रमग्निनामन् करमुतो । चय्यत्र प्रायुर्भिषगस्य यामी वस्तिनं
 शिपो हरमा तरुमो ॥ ८८ ॥ अहिभ्यां चक्षुरमृतं यज्ञाभ्यां क्लीबेन तेजो
 हविषा मृतं । पक्ष्माणि गोधूमैः कुर्वन्नेकृतानि पेगो न शुक्रमसितं यमाति
 ॥ ८९ ॥ अविर्न मिषो नसि वीर्याय प्राणस्य पन्नां अमृतो यज्ञाभ्याम् । सर-
 मुण्यपवाकैर्व्यानं नस्थानि वह्निवेदरंजजान ॥ ९० ॥ इन्द्रस्य रूपमपमो वनाय
 कर्णाभ्याए ओषममृतं यज्ञाभ्याम् । यवान वह्निभ्युवि केदराणि कर्कशु जघ्ने
 मधु मारवं सुखात् ॥ ९१ ॥ आकशपथे न हकस्य लोमं मुखे श्मश्रूणि
 न व्याघ्रलोम । केशा न गोपन्यगमे श्रियं शिखा मिष्टस्य लोमं त्रिपरिन्दि-
 याणि ॥ ९२ ॥ अज्ञान्यात्मन् भिषजा तदग्निनात्मानमङ्गैः समधात् सरस्वतो ।
 इन्द्रस्य रूपए शतमानमायुधन्त्रेण ज्योतिरमृतं दधानाः ॥ ९३ ॥ सरस्वतो

यो॒न्यां॒ गर्भ॑म॒न्तर॑ग्नि॒भ्यां॒ प॒त्नी सु॑क॒तं वि॑भ॒र्त्ति । अ॒पाए॑ र॒सेन॑ वरु॒णो न॑ मा॒ग्ने-
 न्द्र॑ए॒ ग्रियै॑ ज॒नय॑न्न॒ष्प राजा॑ ॥ ८४ ॥ तेजः॑ प॒गूना॑ए॒ ह॒विरि॑न्द्रि॒यावत्॑ परि॒-
 स्त्रु॒ता प॑य॒सा सा॒रघं॑ म॒धु । अ॒ग्नि॒भ्यां दु॒ग्धं भि॑ष॒जा सर॑मृ॒त्या सु॒ता सु॒ताभ्या॑ ।
 म॒मृतः॒ सीमं॑ ह॒न्दुः ॥ ८५ ॥

॥ इत्ये॒कोनविंशो॑ ऽध्यायः ॥

॥ अथ विंशोऽध्यायः ॥

[illegible]

५४, ७८ निचूट वृक्षतो ५३ जगतो ७८ विराड् गायत्री ८१, ८२ ।
 स्वरः—पङ्कजः १, ३, ४, ७, २८, ३१, ८१—८८ ऋषयः २, २८
 गान्धारः ५, ६, ८, १३—१६, १८, २०, २४, ३४, ५५—७७, ८०
 ६० निषादः ८, १८, ७८ देवतः १०, १२, १७, ३३, ३६—४६ ४८
 ५० पञ्चमः ११, २२, २३, ३२, ४७, ४८, ५१, ५२, ५४, ७८, मध्यमः
 ३०, ३५, ५३ ॥

स्रवसा योनिरसि स्रवस्य नाभिरसि । मा त्वा हि एसीन्ना मा हि एसीः
 ॥ १ ॥ निषसाद धृतवतो वरुणः प्रस्थासा । साम्ना न्याय सुकतुः । स्रवोः
 पाहि विद्योत् पाहि ॥ २ ॥ देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽग्निर्नोर्वाहुभ्यां पूषो
 हस्ताभ्याम् । अग्निर्नोर्भेवज्ये न तेजसे ब्रह्मवर्चसायाभिरपिचामि । मरुत्व्यै भेव-
 ज्ये न वोर्यायासायाभिरपिचामि । इन्द्रस्येन्द्रियेण वत्साय श्रियै यशसे ऽभि-
 पिचामि ॥ ३ ॥ कौ ऽसि कतमो ऽसि कस्य त्वा काय त्वा । सुहोक् सुगङ्गल
 सत्यराजन् ॥ ४ ॥ शिरो मे ओर्यशो मुखं त्विपिः केशाय श्मश्रूणि । राजा
 मे प्राणो अमृतं स म्नाट् चक्षुर्विराट् ओषम् ॥ ५ ॥ जिह्वा मे भद्रं वाङ्-
 मही मनो मन्युः श्वराड् भामः । मोदाः प्रमोदा अङ्गुलीरङ्गानि मित्रं मे सहः
 ॥ ६ ॥ वाहू मे बलमिन्द्रियं हस्ता मे कर्म वीर्यम् । आत्मा स्रवसुरो मम
 ॥ ७ ॥ पृष्ठो मे राट्सुदरमण्यो ग्रीवाश्च ओणौ । ऊरु चरद्वी जानुनी विग्री
 मे ऽङ्गानि सर्वतः ॥ ८ ॥ नाभिर्मे चित्तं विज्ञानं पायुर्मे ऽपचितिर्भगम् ।
 आनन्दनन्दावाण्डौ मे भगः सोभाग्यं धमः । जह्वाभ्यां पद्भ्यां धर्मो ऽग्नि विग्री
 राजा प्रतिष्ठितः ॥ ९ ॥ प्रति स्रवे प्रति तिष्ठामि राट् प्रत्यङ्गेषु प्रति
 तिष्ठामि गोपु । प्रत्यङ्गेषु प्रति तिष्ठाम्यात्मन् प्रति प्राणेषु प्रति तिष्ठामि पुष्टे
 प्रति व्याघ्राष्टयिष्योः प्रति तिष्ठामि यज्ञे ॥ १० ॥ अथा देवा एकादश

अयस्वि॒ष्माः सुरा॑धमः । ह॒हस्पति॑पुरोहिता दे॒वस्य॑ स॒वितुः॑ स॒वे । दे॒वा
 दे॒वैरवन्तु॑ मा ॥ ११ ॥ प्र॒यमा॑ हि॒तीर्य॑हि॒तीया॑स्तृ॒तीर्य॑स्तृ॒तीयाः॑ स॒त्येन॑
 स॒त्यं य॒ज्ञेन॑ य॒ज्ञो य॒जुर्भिर्य॑जू॒रपि॑ मामि॒भिः सामा॑न्य॒ग्निर्ऋचः॑ पुरो ऽनु॒वा
 क्य॑भिः पुरो ऽनु॒वाक्या॑ या॒ज्याभिर्या॑ज्या व॒षट्कारै॑र्व॒षट्कारा॑ आहु॒तिभिराहु॑-
 तयो मे॒ कामा॑न् ताम॑र्धयन्तु भूः भु॒क्षा ॥ १२ ॥ लोमा॑नि प्र॒यति॑र्मम स्व॒ङ्म
 आन॑तिरागतिः । मा॒ए॒मं म॒ उप॑नति॒र्यस्वस्य॑ म॒ज्जा म॒ आन॑तिः ॥ १३ ॥
 यद्दे॒वा दे॒वदे॒डनं॑ दे॒वामय॑क॒मा वयम् । अ॒ग्निमा॑ तस्मा॒देन॑सो वि॒श्वान्मु॒च्यत्व॑ए-
 ह॒सः ॥ १४ ॥ यदि॑ दि॒वा यदि॑ न॒क्षत्रे॑ना॒ए॒सि च॑क॒मा वयम् । वा॒युमा॑
 तस्मा॒देन॑सो वि॒श्वान्मु॒च्यत्व॑ए॒हसः ॥ १५ ॥ यदि॑ जा॒यद्यदि॑ स्व॒प्न ए॒ना॒ए॒मि
 च॑क॒मा वयम् । सूर्या॑ मा॒ तस्मा॒देन॑सो वि॒श्वान्मु॒च्यत्व॑ए॒हसः ॥ १६ ॥ यद्वा॒ग्नि
 यद॑र॒ण्ये यत्त॑भा॒यां यदि॑न्द्रि॒ये । यच्छ॒द्दे यद॑यं यदे॒नय॑क॒मा वयं॑ यदे॒कस्या॑धि
 धर्म॑सि तस्या॒वय॑जनममि ॥ १७ ॥ यदा॒पो अ॒ग्न्या इति॑ वरु॒णेति॑ श॒याम॑हे
 ततो॑ वरु॒ण नो॑ मु॒ञ्च । अ॒वभृ॑थ नि॒चुम्प॒ण नि॒चेर॑र॒सि नि॒चुम्प॒णः । अ॒वदे॑-
 धे॒दे॒प॒क्षत॑मेनो ऽय॒क्षय॑ स॒त्यं म॒त्यं क॒तम्य॑ क॒रात्र॑णो दे॒व रि॒पस्या॑हि ॥ १८ ॥
 म॒मु॒द्रे ते॒ हृद॑यम॒प॒स्वन्तः॑ स्व॒त्वा वि॒श्वत्वा॑प॒धीकृ॑तापः । मु॒मि॒त्रिया॑ न
 आ॒प ओ॒षध॑यः सन्तु दु॒र्मि॒त्रिया॑स्त॒र्क्ये सन्तु॒ यो ऽस्मान्॑ हे॒ष्टि य॒ च
 वयं॑ हि॒मः ॥ १९ ॥ द्रु॒पदा॑दिव मु॒मु॒चानः॑ स्वि॒त्रः स्या॑तो म॒मादि॑व ।
 पू॒तं प॒वित॑र॒णे॒वाज्य॑भापः शु॒भन्तु॑ मे॒नेमः॑ ॥ २० ॥ (उ॒दय॑ता॒मम॑अ॒रि स्यः
 प॒य॒स्त उत्तर॑म् । दे॒व दे॒वता॑ स॒यम॑ग॒न्त्र ज्योति॑र॒क्षमम्॑ ॥ २१ ॥ अ॒पो
 अ॒द्यान्व॑चा॒रि॒ए रमे॑न् मम॒ए॒हसि॑ । प॒यमा॑न॒मु॒चाग॑म॒न्ता मा॒ म॒ए॒ ह॒ज्र व॑र्षमा
 प्र॒जया॑ च॒ धने॑न च ॥ २२ ॥ ए॒षो ऽस्य॑ धि॒नोम॑दि॒ ममि॑द॒मि ते॒जो ऽभि॑
 ते॒जो मयि॑ पे॒हि । म॒माव॑व॒ति ए॒दि॒नो म॑मु॒ता । म॒मु॒न्यैः । म॒मु॒ वि॒श्वमि॑दं ज॒गत् ।

वैश्वानरव्योतिर्भूयासं विभून्कामान्वाग्रये भूः माहा ॥ २३ ॥ अभ्यादधामि
 समिधमग्ने व्रतपते त्वयि । व्रतं च यद्वां चोपमोन्धे त्वा दीक्षितो अहम् ॥ २४ ॥
 यत्र वज्रं च स्रग्ं च सम्यञ्चो चरतः सह । तं लोकं पुण्यं प्रज्ञेयं यत्र देवाः
 सहाग्निना ॥ २५ ॥ यद्येन्द्रय वायुय सम्यञ्चो चरतः सह । तं लोकं पुण्यं
 प्रज्ञेयं यत्र सेदिर्न विद्यते ॥ २६ ॥ अएशना ते अएशः पृथ्वतां पशुपा पशुः ।
 गन्धस्ते सोममयतु मदाय रसो अच्युतः ॥ २७ ॥ सिञ्चन्ति परि पिब-
 न्त्वास्मिञ्चन्ति पुनस्ति च । सुरायै यभ्यै मदे किन्त्वो वदति किन्त्वः ॥ २८ ॥
 धानापन्तं करिभिर्गमयुपवत्तमुक्दिनम् । इन्द्रं प्रातर्जुपसु नः ॥ २९ ॥ हुहं-
 दिन्द्राय गायत मरुतो वृत्रहन्तमम् । येन ज्योतिरजनयद्गृतावृधो देव देवाय
 जागृवि ॥ ३० ॥ अध्वर्यो अद्रिभिः सुतए सोमं पवित्रं वा नय । पुनीहीन्द्राय
 पातवे ॥ ३१ ॥ यो भूतानामधिपतिर्यस्मिन् ऋषिर्वा ऋषियिताः । य ईशे
 महतो महास्तेन गृह्णामि त्वामहं मयि गृह्णामि त्वामहम् ॥ ३२ ॥ उप-
 यामगृहीतो ऽस्यश्चिभ्यां त्वा सरमूच्ये त्वेन्द्राय त्वा सुव्राम्णे एय ते योनि-
 श्चिभ्यां त्वा सरमूच्ये त्वेन्द्राय त्वा सुव्राम्णे ॥ ३३ ॥ प्राणपा मे अपा-
 पायक्षुष्याः योत्रपाय मे । वाचो मे विश्वमेपजो मनसो ऽसि विलायकः ॥ ३४ ॥
 अश्विनं कृतस्य ते सरमूति कृतस्येन्द्रेण सुव्राम्णा कृतस्य । उपहूत उपहूतस्य मह-
 यामि ॥ ३५ ॥ समिद्व इन्द्र उपसामनीके पुरोरुचां पूर्वकृद्वावृधानः । त्रिभिर्देवस्त्रि-
 गता वज्रवाहुर्जधानं वृचं विदुरो यवार ॥ ३६ ॥ नराग्रएसः प्रति शूरं
 मिमानस्तनुनपाग्रति यज्ञस्य धाम । गोभिर्वपावाऽश्वधुना समञ्जहिरण्येन्द्रो
 यजति प्रचेताः ॥ ३७ ॥ ईडितो देवैर्हरिवां २ । अभिष्टिराजुह्वानो हविषा
 गृह्यमानः । पुरन्दरो गोत्रभिद्वयं बाहुरायातु यज्ञमुप नो जुषाणः ॥ ३८ ॥
 जुषाणो बर्हिर्हरिवान् इन्द्रः प्राचीनए सीदन्मदिश्या पृथिव्याः । उरुप्रयाः

प्रयमान् एषान्मादित्यै वरुं वसुभिः मजोपाः ॥ ३८ ॥ इन्द्रं दुरः कवणो
 धारमाना हयानं यन्तु जनयः सुपत्नीः । हारो देवीरभितो विश्वयन्ता ए
 सुवीरा वीरं प्रयमाना महोभिः ॥ ४० ॥ उपामानतां हहती हहन्तां
 पयमती मुदुषे गूरमिन्द्रम् । तन्तुं ततं पेशमा संवयन्ती देवानां देवं यजतः
 सुहृन् ॥ ४१ ॥ दैव्या मिमाना मनुष्यः पुरुषा होतारा विभ्रः प्रयमा सुवाचा ।
 मूर्धन्यज्ञस्य मधुना दधाना प्राचीनं ज्योतिर्हविषा हधातः ॥ ४२ ॥ तिस्रो
 देवीर्हविषा वहमाना इन्द्रं जुधाणा जनयो न पत्नीः । अष्टिषु तन्तुं पयसा
 सरमुतीडा देवी भारती विश्वरूप्तिः ॥ ४३ ॥ त्वष्टा दधच्छुषामिन्द्राय हव्यं
 ऽपाको ऽविष्टयंगमे पुरुणि । हपा यजन्वृषणं भूरिरेता मूर्धन्यज्ञस्य सम-
 नक्तु देवान् ॥ ४४ ॥ वनस्पतिरवमृष्टो न पागैश्च नन्या समञ्जस्वमिता
 न देवः । इन्द्रमहव्यं जठरं घृणानः मुदाति यज्ञं मधुना हृतेन ॥ ४५ ॥ स्तोका-
 नामिन्दुं प्रति गूर इन्द्रो हपायमाणो हयभसुरापाद । हतप्रया मनसा मोद-
 मानाः सुहा देवा अगृता मादयन्ताम् ॥ ४६ ॥ आयात्विन्द्रो ऽयम उप न
 हह सतः सधमादन्तु गूरः । वाहधानस्तविषीर्यस्य पूर्वीर्द्यौर्न क्षवमभिभूति
 पुण्यात् ॥ ४७ ॥ आ न इन्द्रो दूरादा न आसादभिष्टिक्तदवसे यासदुषः ।
 योजिष्टेभिर्नृपतिर्वज्रबाहुः सङ्घे समक्षं तुर्वणिः घृतन्यून् ॥ ४८ ॥ आ न
 इन्द्रो हरिमिर्यात्वावाचीनो ऽवसे राधसे च । तिष्ठति वज्रो मधवा विरप-
 शीमं यज्ञमनु नो वाजसातौ ॥ ४९ ॥ त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्र ए हवे हवे
 सुहव ए गूरमिन्द्रम् । हवामि शक्तं पुरुहूतमिन्द्र ए स्वस्ति नो मधवा धात्विन्द्रः
 ॥ ५० ॥ इन्द्रः सुत्रामा सुवा २ ॥ अवीभिः सुगृहीको भवतु विश्ववेदाः ।
 वाधतां देपो अभयं कृणोत सुवीर्यस्य पतयः स्याम ॥ ५१ ॥ तस्य वय ए सुमती यज्ञि-
 यम्यापि भद्रे सौमनसे स्याम । समुत्रामा सुवा २ ॥ इन्द्रो अक्षो आरासिद्धेयः

मनुतयुयोतु ॥ ५२ ॥ आ मूर्ध्नि रिन्द्र हरिभिर्याहि मयुरोमभिः । मा त्वा के वि-
 शियमन्त्रि न पाग्निना ऽति धम्येय ता ॥ ५३ ॥ इहि ॥ ५३ ॥ एवेदिन्द्र हवणं वज्र-
 याहु वसिष्ठामो अभ्यधम्यकेः । म नः सुतो वीरपदान् गोमदाय पात सस्तिभिः
 सदा नः ॥ ५४ ॥ समिधो अग्निरग्निना तमो घर्मां विराट् सुतः । दुहे धेनुः सरस्वती
 सोम ए शुक्रमिहेन्द्रियम् ॥ ५५ ॥ तनुषा भिषजा सुत ऽश्विनीभा सरस्वती ।
 मध्वा रजा ए सोमिन्द्रियमिन्द्राय पयिभिर्वेदान् ॥ ५६ ॥ इन्द्रायैन्द्र ए सरस्वती
 नराग ए सेन नमहुम् । अधातामश्विना मधु भेषजं भिषजा सुत ॥ ५७ ॥ भ्रातृ-
 षुना सरस्वतोन्द्रायैन्द्रियाणि चोर्धम् । इडाभिरग्निना विप्र ए समूर्ज ए स ए रयि-
 दधुः ॥ ५८ ॥ अग्निना नमुवेः सुत ए सोम ए शुक्रं परिरुता । सरस्वती तमाभिर-
 हविषेन्द्राय पातवे ॥ ५९ ॥ कवयो न व्यचक्षतोरगिभ्यां न दुरो दिगः । इन्द्रो न
 रोदमो लभे दुहे कामान् सरस्वतो ॥ ६० ॥ उपासा नक्तमश्विना दिवेन्द्र ए सायमि-
 न्द्रियैः । मंजानाने सुपेगसा समञ्जाते सरस्वत्या ॥ ६१ ॥ पातवो अश्विना
 दिवा पाहि नक्त ए सरस्वति । दैत्या होतारा भिषजा पातमिन्द्र ए सचा सुते
 ॥ ६२ ॥ तिस्रम्बधा सरस्वत्यश्विना भारतीडा । तोक् परिरुता सोममिन्द्राय
 सुपुर्वमदम् ॥ ६३ ॥ अश्विना भिषजं मधु भेषजं नः सरस्वती । इन्द्रे त्वष्टा ययः
 श्रिय ए रूप ए रूपमधुः सुतः ॥ ६४ ॥ ऋतुयेन्द्रो वनसतिः शशमानः परि-
 रुता । कीलालमश्विभ्यां मधु दुहे धेनुः सरस्वतो ॥ ६५ ॥ गोभिर्न सोममश्विना
 मामरेण परिरुता । समधात ए सरस्वत्या स्वाहेन्द्रे सुतं मधु ॥ ६६ ॥
 अश्विना हविरिन्द्रियं नमुचेर्धिया सरस्वती । आ शुक्रमासुराहसु मघमिन्द्राय
 जभिर ॥ ६७ ॥ यमश्विना सरस्वती हविषेन्द्रमवर्धयन् । स विभेद वने
 मघं नमुचावासुरे सचा ॥ ६८ ॥ तमिन्द्र पशवः सचाश्विनीभा सरस्वती ।
 दधाना अभ्यनूपत हविषा यज्ञ इन्द्रियैः ॥ ६९ ॥ य इन्द्र इन्द्रियं दधुः सविता

वरुणो भगः । स सुत्रामा हविष्यतिर्यजमानाय मयत ॥ ३० ॥ सविता
 वरुणो दधयजमानाय दास्ये । आदस नमुचेर्वसु सुत्रामा बलमिन्द्रियम्
 ॥ ३१ ॥ वरुणः अत्रमिन्द्रियं भगेन सविता त्रियम् । सुत्रामा यगसा वयं
 दधाना यज्ञमाशत ॥ ३२ ॥ अग्निना गोभिरिन्द्रियमग्ने भिर्वीर्यं बलम् । हवि-
 पेन्द्र ए सरसुती यजमानमयद्वयम् ॥ ३३ ॥ ता नासत्या सुपेगमा हिरण्यवत्तं नी-
 नरा । सरसुती हविष्यतोन्द्र कर्मसु नो ऽवत ॥ ३४ ॥ ता भिपजा सुकरुणा
 सा सुदुवा सरसुती । स एवहा गतकतुर्निद्राय दधुरिन्द्रियम् ॥ ३५ ॥ युव ए
 सुराममग्निना नमुचावासुरे मघा । विपिषाणाः सरस्वतीन्द्र कर्मभावत ॥ ३६ ॥
 पुत्रमिव पितरावग्निनामिन्द्रावशुः काव्यै देवमनाभिः । यत्सुरामं व्यपिवः शचीभिः
 सरसुती त्वा मघवन्नभिषाक ॥ ३७ ॥ यस्मिन्नग्नास कपभास उच्यते यगा-
 मीषा अवष्टुष्टास आहुताः । कोत्तामये सोमपृष्टाय वेधमे हृदा मतिं जनय
 आह मगुरे ॥ ३८ ॥ अहाध्यग्रे हविरास्ये ते स्रुचीव घृतं चस्यीव सोमः ।
 वाजमनि ए रयिमस्ते सुवीरं प्रशस्तं धेहि यगमे हृदन्तम् ॥ ३९ ॥ अग्निना
 तजसा वत्सुः प्राणेन सरसुती वीर्यम् । वाचेन्द्रो बलनेन्द्राय दधुरिन्द्रियम्
 ॥ ४० ॥ गोमदं पु षामत्या अग्नावद्यातमग्निना । वर्त्ति रुद्रा नृपाध्यम् ॥ ४१ ॥
 न यत्परो नान्तर आदधयद्वयवशुः । दुःग ए सो मर्त्या रिपुः ॥ ४२ ॥ ता न
 आ वीदमग्निना रयिं पिगङ्गमनृगम् । धिष्णागं वरिवोविदम् ॥ ४३ ॥ पावका
 नः सरस्वती वाजेभिर्वाजनीवती । यज्ञं वष्टु धियावसुः ॥ ४४ ॥ अद-
 यिषी सुवृत्तानां चेतस्ती सुमतीनाम् । यज्ञं दधे सरस्वती ॥ ४५ ॥ मन्त्री
 पर्णः सरस्वती प्र चेतयति वेत्तुनां । धियो विष्ठा विराजति ॥ ४६ ॥
 इन्द्रायादि चित्रमानो सुता इमे त्वायवः । अस्तीभिस्तनां पृतामः ॥ ४७ ॥
 इन्द्रायादि धियेविता विमज्जतः सुतावतः । एष रुद्रादि वाचनः ॥ ४८ ॥

इन्द्राया॑हि वृ॒त॑जान॒ उप॒ व॒क्षा॑णि हरि॒वः । सु॒ते द॑धिष्व न॒यनः॑ ॥ ८८ ॥
 अ॒ग्निना॑ पिब॒तां मधु॑ सर॒स॒त्वा स॒जोप॑सा । इन्द्रः॑ सु॒तामा॑ व॒त्त॒हा जु॒पन्ता॑ ॥
 सोम्य॑ मधु॑ ॥ ८९ ॥

॥ इति विंशो ऽध्यायः ॥

॥ अथैकविंशोऽध्यायः ॥

नमिः—सुन वि. १, २ नामनेय ३, ४ ५ गयप्रातः ६ ७ विना-
मित दलतिः ८ गये १०, ११ २२ कालावेय १३ २६, २८—६१।

देवता—सम. १, २ अन्तर्यामी ३ ४ आदिताः ५ अदिति ६
सर्वांगी ७ मितायुगी ८ यमि ९ १२ रति १३ विदाम १४,
१७—१६, २२, २३ ४१, ४४ रिमिदेवा १७ २१, २५ २६, २८
रतुः २३ ५७: २४ अन्तर्यामी सरन्याया मिमोता २५ अग्यादयो
निमोता ३० अग्यादयः ३१, ३३—४०, ४१ ४३ ४८—४८
सरन्यादयः ३० ४८ एतादयः ४२ ४३ यजमाना ४३ ४५ अग्या-
दयः ४८ मिताया ६०, ६१ ।

लटः—निचृत् सप्तमी १ ८ निचृत्तिट्, १३ ५, ११ ५८, भुक्ति
तिट्, ६ यममया नायकी ७ तिट्, ८, ४८, ५०—५३, ५४ भुक्ति
पतिः १० मितायुट् १२, १४ अनुट्, १३, १५ १८—२०, २४, २५
निचृत्तुट्, १५, १७, १८ अनुट्, २३ २०, २८ विराट् हृत् ३१
२६ निचृत्तिट् २८ भुक्तिगतिः ३० अतिगतिः ३१, ४१, ४२,
विराट्तिट्तिः २२ भुक्तिगतिः ३४, ३५ निचृत्तिट्तिः ३२, ३३
गतिः ३७, ५८, ६० भुक्तिगति ३८ निचृत्तिट्ति ३८ ५६ निचृ
ट्ति ४० मितायुकी ४२ ७, याजुषीपति ४३ ८ उन्तति ४६,
याजुषीविट्, ४४ ८ अन्तर्यामी ४४ ८ भुक्तिगतिपत्नीपति
४५ ८ भुक्तिगतिः ४५ ८, ४६ भुक्तिगतिः ४७ ८ आदिति ४७,
नाजुषीपति ४८ अतिगति ५३ विराट् गङ्गरी ५० ५३ ५३
अदितिः ५८ ८ भुक्तिगतिः ६१, ।

स्वरः—पङ्क्तः १. ७, ८. ११. १२, ३४, ३५. ४१—४३, ४४, धैवतः
 ७. ५. ६. ८. ११. ४४ ५, ४८, ५०—५२, ५४, ५५, ५८ पञ्चमः
 ॥ १०, ४३ ५, ४७, ५७ गान्धारः १२—२५, २७, २८, ३०, ३८,
 ४०, ५६. ५८ ५ मध्यमः २६, २८, ३२, ३६, ६१ ऋषभः ३७, ४५, ४६,
 ४८, ५८. ६० निषादः ३८, ५३ ॥

इमं वरुणं शुभो हवमद्या च नृडय । त्वामवस्युराचके ॥ १ ॥ तस्मा
 यामि ब्रह्मणा यन्द्मानस्तादाशास्ते यजमानो हविर्भिः । अहं इमानी वरुण
 वोह्युरगएस मा न आयुः प्रमोषोः ॥ २ ॥ त्वं नो अग्ने वरुणस्य विद्वान्
 देवस्य हेडो अवं यासिमोहाः । यजिष्ठो वज्रितमः शोशुचानो विष्ठा हेवाएमि
 प्रसुसुग्धप्रसत् ॥ ३ ॥ स त्वं नो अग्ने ऽवमो भवोती नेदिष्ठो अस्या उपमो
 व्युष्टो । अवं यत्स नो वरुणए रराणो वोहि नृडोकाए सुहवो न एधि ॥ ४ ॥
 महीमू पु मातरए सुव्रतानासृतस्य पत्नीमवसे हवेम । सुविचक्षामजरनीम
 रुचीए सुगर्माणमदितिए सुप्रणीतिम् ॥ ५ ॥ सुचामाणं पृथिवीं यामनेहमए
 सुगर्माणमदितिए सुप्रणीतिम् । देवीं नावए स्वरित्रामनागसमस्त्वन्तीमाव
 हेमा स्तये ॥ ६ ॥ सुनावमारुहेयमस्त्वन्तीमनागसम् । गतारिवाए स्तये
 ॥ ७ ॥ आ नो मित्रावरुणा हृतैर्गव्यं तिसुसुतम् । मध्वा रजाएमि सुव्रत
 ॥ ८ ॥ प्र वाचवा मिश्रतं जीवसे न आ नो गव्यं तिसुसुतं हृतैर्न । आ मा जतं
 अवयतं युवाना शुतं मे मित्रावरुणा हवेमा ॥ ९ ॥ शशो भवन्तु वाजिनो
 हवेपु देवताता मित्रद्रवः स्काः । जग्भयन्तो ऽहिं हकए रचाएमि मनेव्यम्
 यययमोवाः ॥ १० ॥ वाजेवाजे ऽवत वाजिनो नो धनेषु विषा अयता
 वागघ्राः । अय मध्वः पिबत मादयध्वं यस्मा यात पयिभिर्देवगानैः ॥ ११ ॥
 समिहो अग्निः समिधा सुममिहो वरुणः । गायत्री छन्द इन्द्रिय वागिर्गो

सोमः परिस्सुता हृतं मधु व्यत्वाण्यस्य होतर्यज ॥ २८ ॥ होता यच्चत्तनु-
 पात्सरस्वतोमविसेपो न भेषजं पया मधुमता भरस्वनिनेन्द्राय वीर्यं वदरैरुपवा-
 काभिर्भेषजं तोक्षभिः पयः सोमः परिस्सुता हृतं मधु व्यत्वाण्यस्य होतर्यज
 ॥ २९ ॥ होता यच्चरागएसं न नग्नहु पतिए सुरया भेषजं भेषः सरस्वती
 भिषययो न चन्द्रस्विनीवपा इन्द्रस्य वीर्यं वदरैरुपवाकाभिर्भेषजं तोक्षभिः
 पयः सोमः परिस्सुता हृतं मधु व्यत्वाण्यस्य होतर्यज ॥ ३० ॥ होता
 यच्चदिडेडित चाजुद्धानः सरस्वतोमिन्द्रं वसेन वधयन्नुपमेण गवेन्द्रियम-
 स्विनेन्द्राय भेषजं ययैः कर्कन्धुभिर्मधु लाजैर्म मासरं पयः सोमः परिस्सुता
 हृतं मधु व्यत्वाण्यस्य होतर्यज ॥ ३१ ॥ होता यच्चहृर्हिर्गुणस्त्रदा भिषह
 नासत्या भिषजास्विनाम्ना मिश्रमती भिषग्धनुः सरस्वती भिषग्दुह इन्द्राय
 भेषजं पयः सोमः परिस्सुता हृतं मधु व्यत्वाण्यस्य होतर्यज ॥ ३२ ॥ होता
 यच्चदुरो दिग्ः कवथ्यो न व्यचस्वतोरस्विभ्यां न दुरो दिग् इन्द्रो
 न रोदसी दुवे दुहे धेनुः सरस्वत्यस्विनेन्द्राय भेषजए शुक्रं न ज्योतिरिन्द्रियं
 पयः सोमः परिस्सुता हृतं मधु व्यत्वाण्यस्य होतर्यज ॥ ३३ ॥ होता
 यच्चक्षपेयसीये नक्तं दिवाग्निना समन्वाते सरस्वत्या त्विपिमिन्द्रे न भेषजए
 श्येनो न रजसा हृदा श्रिया न मासरं पयः सोमः परिस्सुता हृतं मधु
 व्यत्वाण्यस्य होतर्यज ॥ ३४ ॥ होता यच्चहृव्या होतारा भिषजाग्निनेन्द्रं
 न जागृवि दिवा नक्तं न भेषजैः । शूषए सरस्वती भिषक् सीवेन दुह
 इन्द्रियं पयः सोमः परिस्सुता हृतं मधु व्यत्वाण्यस्य होतर्यज ॥ ३५ ॥ होता
 यच्चत्तिष्ठो देवो न भेषजं ज्यस्त्रिधातवोऽपसो रूपमिन्द्रे हिरण्यम-
 स्विनेडा न भारतो वाचा सरस्वती मह इन्द्राय दुह इन्द्रियं पयः सोमः
 परिस्सुता हृतं मधु व्यत्वाण्यस्य होतर्यज ॥ ३६ ॥ होता यच्चत् सुरतस-

मृ॒प॒मं न॒यो॒प॒मं स्व॒टार॑मिन्द्र॒म॒ग्निना॑ भि॒यजं॑ न सर॒स्वती॑भोजो न जूतिरिन्द्रि॒यं
 ह॒को न र॒भसो॑ भि॒पग् य॒गः सुर॑या भि॒पज॑ए अ॒या न मा॒सरं॑ प॒यः सोमः॑ परि॒-
 स्त्रु॒ता ह॒तं मधु॑ व्य॒त्वा॒ज्यस्य॑ हो॒त॒र्यज॑ ॥ ३८ ॥ होता॑ यच्च॒द॒न॒सति॑ए ग॒मि-
 तार॑ए ग॒त॒क्रतुं॑ भो॒मं न म॒न्य॒ए रा॒जा॒नं व्या॒घ्रं नम॑साग्निना॒ भाम॑ए सर॒स्वती॑
 भि॒प॒गिन्द्रा॑य दु॒ह इन्द्रि॑यं प॒यः सोमः॑ परि॒स्त्रु॒ता ह॒तं मधु॑ व्य॒त्वा॒ज्यस्य॑
 हो॒त॒र्यज॑ ॥ ३९ ॥ होता॑ यच्च॒द॒ग्नि॑ए मा॒हा॒ज्यस्य॑ स्तो॒काना॑ए मा॒हा मे॒द॒सो
 पू॒यक् मा॒हा छा॑गम॒ग्निभ्या॑ए मा॒हा मे॒य॑ए सर॒भूय॑ मा॒ह ऽऋ॒षभ॑मिन्द्रा॒य सि॑ए-
 हा॒य सह॑स इन्द्रि॒य॑ए मा॒हा॒ग्निं न मे॑य॒ज॑ए मा॒हा सोम॑मिन्द्र॒य॑ए मा॒हेन्द्र॑ए
 सु॒वामा॑ण॒ए स॒वितारं॑ वरु॒णं भि॑प॒जां प॒ति॑ए मा॒हा व॒न॒सति॑ मि॒यं पा॒थो न
 मे॑य॒ज॑ए मा॒हा दे॒वा आ॒न्य॒पा जु॒पा॒णो अ॒ग्नि॒भे॒यजं॑ प॒यः सोमः॑ परि॒स्त्रु॒ता ह॒तं
 मधु॑ व्य॒त्वा॒ज्यस्य॑ हो॒त॒र्यज॑ ॥ ४० ॥ होता॑ यच्च॒द॒ग्नि॒नो छा॑गस्य॒ वपा॒या
 मे॒द॒सो जु॒पेता॑ए ह॒वि॒हो॒त॒र्यज॑ । होता॑ यच्च॒त्सर॑भूतीं मे॒पस्य॑ व॒पा॒या मे॒द॒सो
 जु॒पता॑ए ह॒वि॒हो॒त॒र्यज॑ । होता॑ यच्च॒दिन्द्र॑मृ॒षभस्य॑ व॒पा॒या मे॒द॒सो जु॒पता॑ए
 ह॒वि॒हो॒त॒र्यज॑ ॥ ४१ ॥ होता॑ यच्च॒द॒ग्नि॒नो सर॑स्वतीमिन्द्र॒ए सु॒वामा॑णमि॒मि
 सोमाः॑ सु॒रामा॑ण॒ग्वा॒गेन॑ मे॒पै॒क॒प॒भैः सु॒ताः श॒य्यं न तो॒क्मभि॒र्ला॒जैर्म॑ह॒मृ॒न्तो म॒हा
 मा॒स॒रेण॑ परि॒कृ॒ताः शु॒क्राः प॒य॒मृ॒न्तो ऽमृ॒ताः प्र॒सि॒ता यो मधु॑य॒त॒स्तान॒ग्निना॑
 सर॒स्वती॑न्द्रः सु॒वामा॑ ह॒व॒हा जु॒प॒न्ता॑ए सो॒म्यं मधु॑ पि॒बन्तु॑ म॒द॒न्तु अ॒मृ॒न्तु
 हो॒त॒र्यज॑ ॥ ४२ ॥ होता॑ यच्च॒द॒ग्नि॒नो छा॑गस्य॒ ह॒वि॒ष आ॒ता॒म॒द॒म॒ध्यतो॑ मे॒द
 उ॒द्ध॒तं पु॒रा हे॒पो॒भ्यः पु॒रा पो॑रु॒पे॒य्या गृ॒भो च॒क्षां नूनं॑ घा॒से अ॒जा॒णां य॒व॒स॒प्र॒य-
 माना॑ए सु॒म॒त्त॒च॒रा॒णा॑ए ग॒त॒रु॒द्रि॒या॒णाम॒ग्नि॒ष्वा॒त्तानां॑ पो॒षो॒प॒व॒स॒नानां॑ पा॒रु॒तः
 ओ॒णितः॑ मि॒ता॒म॒त उ॒क्त्वा॒द॒तो ऽद्वा॒द॒द्वा॒द॒व॒त्तानां॑ क॒र॒त ए॒वा॒ग्निना॑ जु॒पेता॑ए
 ह॒वि॒हो॒त॒र्यज॑ ॥ ४३ ॥ होता॑ यच्च॒त्सर॑भूतीं मे॒पस्य॑ ह॒वि॒ष आ॒व॒ य॒द॒दा

मध्यतो मेद चङ्कृतं पुरा होषोभ्यः पुरा पौरुषेया गृभो घसन्नं घासे अजा
 यवसप्रथमानां सुमत्तराणां गतरुद्रियाणामग्निवात्तानां पीवोपवसनानां
 पाश्वतः योणितः शितामत उल्सादतो ऽङ्गादङ्गादवत्तानां करदेव स्रसुत
 जुपतां हविर्होतर्यज ॥ ४४ ॥ होता यच्चदिन्द्रस्यभस्य हविष आव
 यद्य मध्यतो मेद चङ्कृतं पुरा होषोभ्यः पुरा पौरुषेया गृभो घसन्नं नहामि
 अजाणां यवसप्रथमानां सुमत्तराणां गतरुद्रियाणामग्निवात्तानां पीवो
 पवसनानां पाश्वतः योणितः शितामत उल्सादतो ऽङ्गादङ्गादवत्तानां करदेव
 मिन्द्रो जुपतां हविर्होतर्यज ॥ ४५ ॥ होता यच्चद्वनस्यतिमभि हि पिष्ट-
 तमया रभिष्ठया रग्नयाधित । यत्राश्विनोऽश्वागस्य हविषः प्रिया धामानि
 यत्र सरस्वत्या मेघस्य हविषः प्रिया धामानि यचेन्द्रस्य ऋषभस्य हविषः
 प्रिया धामानि यत्राग्नेः प्रिया धामानि यत्र सोमस्य प्रिया धामानि यचेन्द्रस्य
 सुवामणः प्रिया धामानि यत्र सवितुः प्रिया धामानि यत्र वरुणस्य प्रिया
 धामानि यत्र वनस्यतिः प्रिया पायांसि यत्र देवानामाजापानां प्रिया धामानि
 यत्राग्नेर्होतुः प्रिया धामानि तत्रैतान् प्रसृत्य वोपसृत्य वोपावस्रक्षद्भीयस
 इव कृत्वी करदेवन्देवो वनस्यतिजुपतां हविर्होतर्यज ॥ ४६ ॥ होता
 यच्चदग्निं स्विष्टकृतम याङ्गिरग्निर्नोऽश्वागस्य हविषः प्रिया धामान्ययाद
 सत्या मेघस्य हविषः प्रिया धामान्ययाडिन्द्रस्य ऋषभस्य हविषः प्रिया धा
 न्ययाङ्ग्रेः प्रिया धामान्ययाद् सोमस्य प्रिया धामान्ययाडिन्द्रस्य सुवाम
 प्रिया धामान्ययाद् सवितुः प्रिया धामान्ययाङ्गुरणस्य प्रिया धामान्ययाङ्ग
 र्यतिः प्रिया पायांस्ययाङ् देवानामाजापानां प्रिया धामानि यच्चदग्नेर्होतुः
 प्रिया धामानि यच्चत् य महिमानमायजतामेजा इयः कृणोतु मो अघ्न
 जातवेदा जुपतां हविर्होतर्यज ॥ ४७ ॥ देवं वह्निः सरसुतो मुदेवमिन्द्र

॥ अथ द्वाविंशोऽध्यायः ॥

पिः—प्रजापतिः १, २—८, ११—१४, १६, १८, २०, २२—२४
प्रजापतिः २, विष्णुमित्रः ८ निरुक्तिः १० सुतश्वरः १५, विष्णु
श्वरः १७ अक्षयमदम्बः १८ अक्षयमदम्बः २१ ।

विष्णु—मयिना १, ८—१४ विष्णुः २ अग्निः ३ १७—१९,
१९ विष्णुः ४ इन्द्रादयः ५ अनादयः ६, २७ प्राणदयः ७, २७
प्रजापत्या जीवादयः ८ प्रजापत्यादयः २० विष्णुः २१
विष्णुः २२, २६ दिग् २४ जनादयः २५ वातादयः २६ नक्षत्रादयः
२७ पञ्चादयः २८ माताः २९ वाजादयः ३२ वायुदयः ३३ यज्ञः ३४ ।

अग्निः—निवृत्तः पञ्च १ निवृत्तः द्विष्ट, २ भुरिगुण्ड, ३ जगती
४, २० अग्निः ५, ६ जगती ६ अक्षयः ७ निवृत्तः द्विष्टः ८,
२०, २४ निवृत्तः गायत्री २१ २२ गायत्री १०—१२ पिशाचिका
मध्यानिवृत्तः गायत्री १४ पिशाचिका मध्यानिवृत्तः १५ भुरिगुण्ड
१६ दिग्दतिष्टः २० वायुगुण्ड, २१ स्वराडुक्तः २२ स्वराडु
गुण्ड, २३ अक्षयः २५ निराड भक्तिः २६ भुरिगुण्ड २७ निवृत्तः द्विष्टः २८
पतिः ३० भुरिगुण्डः ३१ अक्षयः ३२ प्रकृतिः ३३ भुरिगुण्ड ३४ ।

पञ्चमः—पञ्चमः १ धैवतः २, ३१, ३४ गायत्रीः ३, ७, १८ २१, २२,
२६, ३१, ३२, निपादः ४, ६, २७, ३० पञ्चमः ५, ८—१७, २०, २२,
२४ मध्यमः १८, २५, २८ अष्टमः २६ ॥

तेजोऽसि शुक्रममृतमायुष्या आयुर्मे पाहि । देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेमि-
नोर्वाहुभ्यां पुण्यो हस्ताभ्यामाददे ॥ १ ॥ इमाममृतमण्णन् रमनामृतस्य

स्व॑धां वसु॑वने॑ वसु॑धेय॑स्य व्यन्तु॑ यज॑ ॥ ५८ ॥ अ॒ग्नि॒म॒द्य हो॑तार॑
 यज॑मानः पच॑न् प॒त्नीः पच॑न् पुरो॒डाश॑न् । अ॒ध्व॒व॒श्विभ्यां॑ ह्य॒ग॒ए सर॑स्व
 न्द्राय॑ ऋ॒प॒भ॒ए सु॒न्व॒व॒श्विभ्या॑ए सर॑स्वत्या इन्द्राय॑ सु॒चाम॑णे
 ॥ ५९ ॥ सूप॑स्या अ॒द्य दे॒वो वन॑स्यति॒रभ॑वद॒श्विभ्यां॑ ह्य॒ग॒नि॒न सर॑
 न्द्राय॑ ऋ॒प॒मे॒षाच्च॑स्तान् मे॒दस्तः॑ प्र॒ति पच॑ताग्द॒भोप॑तावो॒दध॑
 रपु॑रि॒ग्निना॑ सर॑स्वतीन्द्रः सु॒चामा॑ सुरा॒सो॒मान् ॥ ६० ॥ त्वाम॑द
 ऋ॒पो॒णा न॑पाद॒हणी॑तायं यज॑मानो बहु॒भ्य आ स॑ङ्गतेभ्य ऐ॒ष मे॑ ।
 य॑च्चर॒त इति॑ ता या दे॒वा दे॒ष दाना॑न्यदु॒स्तान्य॑स्मा आ च॒ शास्
 हो॑त॒रसि॑ भद्र॒वाच्या॑य मे॒यितो॑ मानु॒षः सु॒क्तवा॑काय॑ सु॒क्ता

चेततो म॒हो॒म्य स॒वि॒तुर्ह॒वाम॑हे । सु॒म॒ति॒ए स॒त्य॒रा॒ऽसम् ॥ ११ ॥ सु॒ष्टु॒ति॒ए
सु॒म॒तो॒वृ॒धो रा॒ति॒ए स॒वि॒तु॒रो॒म॑हे । प्र दे॒वाय॑ म॒तो॒वि॒दे ॥ १२ ॥ रा॒ति॒ए
स॒त्य॒तिं म॑हे स॒वि॒तार॒मुप॑ ह॒ये । आ॒म॒वं दे॒वो॒तये ॥ १३ ॥ दे॒वस्य॑ स॒वि॒तुर्म॑-
ति॒मा॒स॒वं वि॒गृ॒दे॒व्यम् । धि॒या भ॒गं म॒नाम॑हे ॥ १४ ॥ अ॒ग्नि॒ए स्तो॒मेन॑ धो॒धय॑
स॒मि॒धा॒नो अ॒म॒त्यम् । ह॒व्या दे॒वेपु॑ नो दधत् ॥ १५ ॥ स ह॒व्य॒वा॒डम॑त्य
उ॒गि॒द्भू॒तय॑नो॒हितः । अ॒ग्नि॒र्धि॒या स॒मृ॒ण्व॒ति ॥ १६ ॥ अ॒ग्निं दू॒तं पु॒रो द॑धे
ह॒व्य॒वा॒ह॒मुप॑ ह॒वे । दे॒वा ७ २ ॥ आ॒मा॒द्यादि॑ह ॥ १७ ॥ अ॒जी॒जनो॑ हि प॒व-
मा॒न स॒य्यं वि॒धारे॑ श॒क्र॒ना प॒यः । गो॒जी॒रया॑ र॒एह॑माणः पु॒र॒भ्या ॥ १८ ॥
वि॒भू॒मा॒वा प्र॒भूः पि॒त्रा॒गो॒ऽसि ह॒यो॒ऽस्य॒त्यो॒ऽसि म॒यो॒ऽस्य॒वा॒सि स॒तिर॑सि या॒ज्ञप॑मि
ह॒वामि॑ नृ॒मणा॑ अ॒मि । य॒यु॒र्ना॒मा॒सि शि॒यु॒र्ना॒मा॒भ्यादि॒त्यानां॑ प॒त्वा॒न्वि॒हि । दे॒वा
आ॒गा॒पा॒स्ता ए॒तं दे॒वेभ्यो॑ ऽ॒श्वं मे॒धाय॑ प्रो॒क्षित॑ए र॒क्षता॑ । इ॒ह र॒न्ति॒रि॒ह र॑म॒ता-
मि॒ह धृ॒तिरि॒ह स्व॑धृ॒तिः मा॒हा ॥ १९ ॥ का॒य मा॒हा क॒स्मे मा॒हा क॒ताम॑र्मे
मा॒हा मा॒हा॒धि॒मा॒धी॒ताय॑ मा॒हा म॒नः प्र॒जाप॑तये मा॒हा वि॒त्तं वि॒क्षा॒ताया॑दि॒त्यै
मा॒हादि॒त्यै म॒ह्यै मा॒हादि॒त्यै सु॒मृ॒डो॒काये॑ मा॒हा म॒र॒मु॒त्यै मा॒हा म॒र॒ग॒ये
पा॒व॒काये॑ मा॒हा स॒र॒मु॒त्यै ह॒ह॒त्यै मा॒हा पु॒न॒रे मा॒हा पु॒न॒रे म॑प॒य॒गाय॑ मा॒हा
पू॒ण॒रे नृ॒र॒श्मि॒षाय॑ मा॒हा त्व॒ष्ट्रे मा॒हा त्व॒ष्ट्रे तु॒रो॒पाय॑ स्वा॒हा त्व॒ष्ट्रे पु॒न॒र॒णाय॑ मा॒हा
वि॒ष्ण॒वे मा॒हा वि॒ष्ण॒वे नि॒भृ॒य॒षाय॑ मा॒हा वि॒ष्ण॒वे शि॒षि॒वि॒ष्टाय॑ मा॒हा ॥ २० ॥
वि॒गो॒ दे॒वस्य॑ ने॒तु॒र्म॒त्तां पु॒रो॒त म॒त्यम् । वि॒गो॒ रा॒य इ॒पु॒न॒ति य॒ज्ञं ह॑नो॒त पु॒न॒मे
मा॒हा ॥ २१ ॥ आ ब्र॒ह्म॒न् ब्रा॒ह्म॒णो ब्र॒ह्म॒व॒स॒मी जा॑य॒ता॒मा वा॒ङ्मे रा॒ज॒न्यः शू॒र
इ॒व॒स्यो ऽति॒थ्या॒धी म॑हा॒रयो॑ जा॒यता॑ दो॒ग्धा धे॒नु॒र्वे॒दान॑द्वा॒नाः स॒मिः पु॒र-
श्चि॒यो॒पा शि॒ष्णू॒रये॒ठाः म॒भेयो॑ यु॒वा॒स्य य॒ज्ञ॒मा॒नस्य॑ वी॒रो जा॑य॒तां नि॒जामि॑
नि॒शामि॑ नः प॒र्जन्यो॑ व॒ष॒णु॒ फ॒म॒व॒त्यो नृ॒पो॒य॒धयः॑ प॒ण्ड॒तां दो॒ग्द॒ष्टो नः॑ क॒न्य-

पूर्व आयुपि विदथेषु कव्या । सा नो अस्मिन् क्षुत आवभूव ऋतस्य सामन् सर-
मारपन्ती ॥ २ ॥ अभिधा असि भुवनमसि यन्तासि धर्ता । स त्वमग्निं वैशा-
नरए सप्रथसद्गच्छ स्वाहाकृतः ॥ ३ ॥ स्वगा त्वा देवेभ्यः प्रजापतये ब्रह्मयज्ञं
भनूष्यामि देवेभ्यः प्रजापतये तेन राध्यासम् । तं वधान देवेभ्यः प्रजापतये
तेन राधुहि ॥ ४ ॥ प्रजापतये त्वा जुष्टं प्रोक्षामीन्द्राग्निभ्यां त्वा जुष्टं
प्रोक्षामि वायवे त्वा जुष्टं प्रोक्षामि विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यो जुष्टं प्रोक्षामि सर्व-
भ्यस्त्वा देवेभ्यो जुष्टं प्रोक्षामि । यो अर्वन्तं जिघाएसति तमभ्यमीति वरुणः
परो मत्तः परः शु ॥ ५ ॥ अग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहापा मोदाय स्वाहा
सविने स्वाहा वायवे स्वाहा विष्णवे स्वाहेन्द्राय स्वाहा बृहस्पतये स्वाहा मित्राय
स्वाहा वरुणाय स्वाहा ॥ ६ ॥ द्विहाराय स्वाहा द्विकृताय स्वाहा क्रन्दते स्वाहा
वक्रुन्दाय स्वाहा मोयते स्वाहा प्रमोषाय स्वाहा गन्धाय स्वाहा घ्राताय स्वाहा
निविष्टाय स्वाहोपविष्टाय स्वाहा सन्दिताय स्वाहा वलते स्वाहासीनाय स्वाहा
श्यानाय स्वाहा सुपते स्वाहा जाग्रते स्वाहा कूजते स्वाहा प्रबुधाय स्वाहा विजृ-
भमाणाय स्वाहा विचृताय स्वाहा सएहानाय स्वाहोपस्थिताय स्वाहायनाय
स्वाहा प्रायणाय स्वाहा ॥ ७ ॥ यते स्वाहा धावते स्वाधोद्वावाय स्वाहोद्वाता
स्वाहा शूकराय स्वाहा शूकताय स्वाहा निषणाय स्वाहोत्थिताय स्वाहा
जवाय स्वाहा बलाय स्वाहा विवर्त्तमानाय स्वाहा विष्टेष्टाय स्वाहा विधु-
न्वानाय स्वाहा विधूताय स्वाहा शृगूपमाणाय स्वाहा शृणुते स्वाहेवमाणाय
स्वाहेचिताय स्वाहा षोचिताय स्वाहा निमेषाय स्वाहा यदत्ति तस्मै स्वाहा य-
पिबति तस्मै स्वाहा यन्नं करोति तस्मै स्वाहा कुर्वते स्वाहा कृताय स्वाहा ॥ ८ ॥
तस्मै विदुर्वरेण्यं भर्गा देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ ९ ॥ हि-
रण्यपाणिमृतये सवितारमुपह्वये । स चेत्ता देवता पदम् ॥ १० ॥ देवस्य

चेततो म॒हो॒म्य म॑वि॒तुर्ह॑वामहे । सु॒म॒ति॒ए म॒त्य॒राऽस॑म् ॥ ११ ॥ सु॒ष्टु॒ति॒ए
 सु॒म॒तो॒ऽधो॑ रा॒ति॒ए म॑वि॒तुरो॑महे । म॒ दे॒वाय॑ म॒तो॒वि॒टे ॥ १२ ॥ रा॒ति॒ए
 म॒त्य॒तिं म॑हे म॒वि॒तार॑मुप॒ ह्वे । आ॒म॒वं दे॒वो॒तये ॥ १३ ॥ दे॒वस्य॑ स॒वि॒तुर्म॑-
 ति॒मा॒म॒वं वि॒गृ॒ह्ये॒भ्यम् । धि॒या भ॒गं म॒नाम॑हे ॥ १४ ॥ अ॒ग्नि॒ए स्त॑मे॒न वो॒धय॑
 स॒मि॒धा॒नो अ॒म॒त्यं म॑ । ह॒व्या दे॒वे॒षु नो॑ दधत् ॥ १५ ॥ स ह॒व्य॒वा॒डम॑त्यं
 ह॒गि॒द्भू॒तय॑नो॒हितः । अ॒ग्नि॒धि॒या स॒मृ॒ण्व॒ति ॥ १६ ॥ अ॒ग्निं दू॒तं पु॒रो द॑धे
 ह॒व्य॒वा॒ह॒मुप॑ ह॒व्ये । दे॒वा २ ॥ आ॒सा॒दया॑दि॒ह ॥ १७ ॥ अ॒जी॒ज॒नो हि॑ प॒व-
 मान॑ स॒र्यं वि॒धा॒रे श॒क्रे॒ना प॑यः । गो॒जो॒रया॑ र॒एह॑माणः पु॒र॒म्या ॥ १८ ॥
 वि॒भू॒मा॒वा म॒भूः पि॒त्रा॒गोऽसि॑ ह॒योऽस्य॒त्योऽसि॑ म॒योऽस्य॒वामि॑ स॒तिर॑सि वा॒ज्यमि॑
 ह॒पामि॑ नृ॒मणा॑ अ॒ग्नि । य॒यु॒र्ना॒मामि॑ शि॒शु॒र्ना॒मा॒स्यादि॒त्यानां॑ प॒त्वान्वि॑हि । दे॒वा
 आ॒गा॒पा॒ना ए॒तं दे॒वे॒भ्योऽश्वं॑ मे॒धाय॑ प्रो॒चित॒ए र॒क्षता॑ । इ॒ह र॒न्ति॒रि॒ह र॑म॒ता-
 मि॒ह ह॒ति॒रि॒ह भ॒व॒तिः सा॒हा ॥ १९ ॥ का॒य॒ सा॒हा वा॒क्षो॑ सा॒हा क॒तम॑क्षौ
 सा॒हा सा॒हा धि॒मा॒धी॒ताय॑ सा॒हा म॒नः प्र॒जाप॑तये सा॒हा वि॒श्वं वि॒ज्ञा॒ताया॑दि॒त्यै
 सा॒हादि॒त्यै म॒घ्नै सा॒हादि॒त्यै सु॒मृ॒डो॒काय॑ सा॒हा सर॑म॒त्यै सा॒हा सर॑म॒त्यै
 पा॒व॒काय॑ सा॒हा सर॑म॒त्यै ह॒व्यै सा॒हा पु॒ण्ये सा॒हा पु॒ण्ये प्र॑प॒थ॒गाय॑ सा॒हा
 पु॒ण्ये न॑र॒श्मि॒पाय॑ सा॒हा त्व॒ष्ट्रे सा॒हा त्व॒ष्ट्रे तु॒रो॒पाय॑ सा॒हा त्व॒ष्ट्रे पु॒रु॒रूपाय॑ सा॒हा
 वि॒ष्णवे॑ सा॒हा वि॒ष्णवे॑ नि॒भूय॑पाय॑ सा॒हा वि॒ष्णवे॑ शि॒षि॒वि॒ष्टाय॑ सा॒हा ॥ २० ॥
 वि॒गो दे॒वस्य॑ नि॒तुर्म॑त्तां पु॒रोत॑ स॒व्यम् । वि॒गो रा॒य इ॒यु॒ज्य॒ति द्यु॒न् ह॑णीत पु॒ण्यमे॑
 सा॒हा ॥ २१ ॥ आ व॒ह॒न् व॒ह॒न्तो व॒ह॒न्वर्च॑मी जा॒यता॑मा रा॒ष्ट्रे रा॒ज॒न्यः शू॒र
 इ॒प॒त्योऽति॒व्या॒धो म॑हा॒र॒यो जा॑यतां दी॒ग्धो धे॒नुर्वो॑दा॒न॒ङ्गाना॑मः स॒तिः पु॒र-
 श्चि॒र्यो॒पा शि॒ष्ण र॑ये॒ष्टाः स॒मे॒यो यु॒वा॒स्य य॑ज॒मान॑स्य वी॒रो जा॑यतां नि॒कामे॑
 नि॒कामे॑ नः प॒ञ्च॒न्यो व॑र॒तु॒ क॒न॒व॒त्यो न॑ चो॒प॒धयः॑ प॒ण्य॒न्तां यो॒ग॒क्षे॒मो नः॑ क॒ण्य-

ताम् ॥ २२ ॥ / प्राणाय साहापानाय साहा व्यानाय साहा च
 श्रोत्राय साहा वाचे साहा मनसे साहा ॥ २३ ॥ / प्राचेर दिशे सु
 दिशे साहा दक्षिणाय दिशे साहावाचेर दिशे साहा प्रतीचेर दिशे
 वाचेर दिशे साहादोचेर दिशे साहावाचेर दिशे साहाध्याय दिशे सा
 दिशे साहावाचेर दिशे साहावाचेर दिशे साहा ॥ २४ ॥ अद्भ्यः
 वाभ्यः साहादकाय साहा तिष्ठन्तीभ्यः साहा स्रवन्तीभ्यः साहा स
 नाभ्यः साहा कृप्याभ्यः साहा सूद्याभ्यः साहा धार्याभ्यः साहाणवाय
 समुद्राय साहा सरिराय साहा ॥ २५ ॥ वाताय साहा धुमाय सु
 भाय साहा मेघाय साहा विद्योतमानाय साहा स्तनयते साहाव
 र्जते साहा वर्पते साहावर्पते साहावर्पते साहा शोभते साहाव
 र्जते साहाहोताय साहा प्रच्यते साहा शोकायते साहा प्रच्यते सा
 ह्रादुनीभ्यः साहा नोहाराय साहा ॥ २६ ॥ अग्नये साहा सोम
 साहेन्द्राय साहा पृथिव्यै साहान्तरिक्षाय साहा दिवे साहा दिग्भ्यः
 साहाशोभ्यः साहावाचेर दिशे साहावाचेर दिशे साहा ॥ २७ ॥ अ
 वेभ्यः साहा नक्षत्रिभ्यः साहाहीरानेभ्यः साहाहैमावेभ्यः साहा
 साहस्रतभ्यः साहास्रवेभ्यः साहा सञ्ज्वत्तराय साहा व्यावापयि
 साहा चन्द्राय साहा सूर्याय साहा रश्मिभ्यः साहा वसुभ्यः साहा रुद्रे
 भ्यः साहादित्येभ्यः साहा मरुद्भ्यः साहा विश्वेभ्यो देवेभ्यः साहा मूलेभ्यः
 साहा शाखाभ्यः साहा वनस्पतिभ्यः साहा पुष्येभ्यः साहा फलेभ्यः साहा
 पथीभ्यः साहा ॥ २८ ॥ पृथिव्यै साहान्तरिक्षाय साहा दिवे साहा सूर्याय
 साहा चन्द्राय साहा नक्षत्रेभ्यः साहाद्भ्यः साहापथीभ्यः साहा वनस्पतिभ्यः
 साहा परित्वेभ्यः साहा चराचरेभ्यः साहा सरोज्येभ्यः साहा ॥ २९ ॥

धमवे स्वाहा धमवे स्वाहा विभुवे स्वाहा विवस्वते स्वाहा गन्धिये स्वाहा गन्ध-
 पतये स्वाहाभिभुवे स्वाहाधिपतये स्वाहा शूपाय स्वाहा सप्तर्षीय स्वाहा चन्द्राय
 स्वाहा ज्योतिष्ये स्वाहा मल्लिस्तुत्राय स्वाहा दिवा पतयते स्वाहा ॥ ३० ॥
 मधवे स्वाहा माधवाय स्वाहा शुक्राय स्वाहा शुचये स्वाहा नभसे स्वाहा नभ-
 स्त्राय स्वाहेपाय स्वाहोजीय स्वाहा महसे स्वाहा सहस्राय स्वाहा तपसे स्वाहा
 तपस्याय स्वाहाऽहमस्तये स्वाहा ॥ ३१ ॥ वाजाय स्वाहा प्रसवाय स्वाहा-
 पिजाय स्वाहा क्रतवे स्वाहा स्वः स्वाहा सूर्ये स्वाहा व्यग्रविने स्वाहान्याय
 स्वाहान्याय भोवनाय स्वाहा भुवनस्य पतये स्वाहाधिपतये स्वाहा प्रजापतये
 स्वाहा ॥ ३२ ॥ आयुर्यज्ञेन कल्पताए स्वाहा प्राणो यज्ञेन कल्पताए स्वाहा-
 पानो यज्ञेन कल्पताए स्वाहा व्यानो यज्ञेन कल्पताए स्वाहोदानो यज्ञेन
 कल्पताए स्वाहा समानो यज्ञेन कल्पताए स्वाहा चक्षुर्यज्ञेन कल्पताए
 स्वाहा श्रोत्रं यज्ञेन कल्पताए स्वाहा वाग्यज्ञेन कल्पताए स्वाहा मनो यज्ञेन
 कल्पताए स्वाहात्मा यज्ञेन कल्पताए स्वाहा ब्रह्मा यज्ञेन कल्पताए स्वाहा
 ज्योतिर्यज्ञेन कल्पताए स्वाहा सूर्यं यज्ञेन कल्पताए स्वाहा धृष्टं यज्ञेन कल्पताए
 स्वाहा यज्ञो यज्ञेन कल्पताए स्वाहा ॥ ३३ ॥ एकस्मै स्वाहा दाभ्याए
 स्वाहा गताय स्वाहकगताय स्वाहा व्युत्थ्य स्वाहा स्वर्गाय स्वाहा ॥ ३४ ॥

॥ इति द्वाविंशोऽध्यायः ॥

॥ अथ त्रयोविंशोऽध्यायः ॥

षष्ठ्यः—प्रजापतिः १—६५ ।

देवता—धरमेश्वरः १—५, ५२ सूर्यः ६, १० इन्द्रः ७ वायुादयः ८
जिष्णासुः ८, ११, ४५, ४७ विद्युटादयः १२ ब्रह्मादयः १३, ४८
ब्रह्मा १४ विद्वान् १५ सविता १६ अम्नादयः १७ प्राणादयः १८
गणपतिः १९ राजपति २०, २२, २३, ३१ न्यायाधीशः २१ भूमि-
सूर्यो २४, २५ त्रिः २६, २७ प्रजापतिः २८ विद्वान्सः २९, ३३
राजा ३०, ३२, ४३, ४४ प्रजा ३४, ३५, ४०, ४१ स्त्रियः ३६, ३७
सभासदः ३८ अध्यापकः ३९, ४२ सूर्यादयः ४६ प्रष्टृसमाधातारौ ४९
ईश्वरः ५०, ६४, ६५ पुरुषेश्वरः ५१ प्रष्टा ५३, ५५, ५७, ५८, ६१
समाधाता ५४, ५६, ६०, ६२, ६३ समिधा ५८ ।

[illegible]

स्वरः—धैवतः १, ३, १८, ५०, ५२, ५७—६२, ६५ षष्ठमः २, १०, ३८, ५१ मध्यमः ४, ७, २३ षड्जः ५, ६, २१, ३८ गांधारः ८—१२

चिरं॑ च॒ धामो॑ हृ॒दयः॑ । अ॒वि॒रा॒सी॒त्य॒सि॒त्पि॒त्वा रा॒त्रि॒रा॒सी॒त्य॒ग॒हि॒त्वा ॥ १२ ॥
 या॒यु॒ष्टा प॒च॒ते॒र॒य॒त्सि॒तयो॒व॒श्चा॒गै॒र्य॒थो॒ध॒य॒म॒गैः ग॒च्छ॒ति॒र्ध्या । ए॒ष स्य रा॒थो
 ह॒षा प॒ड्भि॒य॒तुर्भि॒रे॒द॒गन्॒त्र॒द्याकृ॒ण्व॒य नो ऽव॒तु न॒मो ऽग्न॑ये ॥ १३ ॥ स॒ए॒-
 गि॒तो र॒ग्नि॒ना र॒थः स॒ए॒गि॒तो र॒ग्नि॒ना ह॒यः । स॒ए॒गि॒तो अ॒प॒स्व॒सृ॒जा ब्र॒ह्मा
 सी॒म॒पुरो॒ग॒यः ॥ १४ ॥ स्व॒यं वा॒जिं॒स्त॒न्व॒ क॒क्ष॒य॒स्व स्व॒यं य॒ज॒स्व स्व॒यं जु॒ष॒स्व ।
 म॒हि॒मा ते ऽन्ये॒न न स॒व॒गैः ॥ १५ ॥ न वा उ॒ ए॒त॒न्मि॒य॒मे न रि॒थ॒सि
 दे॒वा २ ॥ इ॒दे॒पि प॒थि॒भिः सु॒गे॒भिः । य॒चा॒स॒ते सु॒क॒तो य॒त्र ते य॒यु॒स्त॒त्र त्वा
 दे॒वः स॒वि॒ता द॒धातु ॥ १६ ॥ अ॒ग्निः प॒श॒रा॒सी॒त्ते ना॒य॒ज॒न्त स ए॒तं लो॒क॒म॒-
 ज॒य॒द्य॒क्षि॒न्वाग्निः स ते लो॒को भ॒वि॒ष्य॒ति त॒क्ष॒य॒सि पि॒वैता अ॒पः । वा॒युः
 प॒श॒रा॒सी॒त्ते ना॒य॒ज॒न्त स ए॒तं लो॒क॒म॒ज॒य॒द्य॒क्षि॒न्वायुः स ते लो॒को भ॒वि॒ष्य॒ति तं
 जे॒ष्य॒सि पि॒वैता अ॒पः । सूर्यः॑ प॒श॒रा॒सी॒त्ते ना॒य॒ज॒न्त स ए॒तं लो॒क॒म॒ज॒य॒द्य॒क्षि॒न्
 सूर्यः॑ स ते लो॒को भ॒वि॒ष्य॒ति तं जे॒ष्य॒सि पि॒वैता अ॒पः ॥ १७ ॥ प्रा॒णाय॑
 स्वा॒हा पा॒नाय॑ स्वा॒हा व्या॒नाय॑ स्वा॒हा । अ॒ग्ने अ॒ग्नि॒के ऽस्वा॒लिके॑ न मा॒ न॒य॒ति
 क॒य॒न । स॒म॒स्य॒ग्व॒कः सु॒भ॒द्रि॒का॒ह्म॒णी॒ल॒वा॒सि॒नीम् ॥ १८ ॥ ग॒णानां॑ त्वा
 ग॒न्त॒प॒ति॒ ए॒ ह॒वाम॑हे प्रि॒याणां॑ त्वा प्रि॒य॒प॒ति॒ ए॒ ह॒वाम॑हे नि॒धीनां॑ त्वा नि॒धि॒-
 प॒ति॒ ए॒ ह॒वाम॑हे वं॒सो म॒म । आ॒ह॒म॒जा॒नि गर्भ॑ध॒मा त्व॒म॒जा॒सि गर्भ॑ध॒म् ॥ १९ ॥
 ता उ॒भौ च॒तुरः॑ प॒दः स॒म्प्र॒सा॒र॒या॒क स्व॒र्गे लो॒के प्रो॒णु॑वा॒यां ह॒षा वा॒जी र॒तो॒धा
 र॒तो द॒धातु ॥ २० ॥ उ॒त्स॑कृ॒था अ॒व॒ गु॒दं धे॒हि स॒म॒च्चि॑ चार॒या ह॒षन् ।
 य॒ स्त्री॒णां जी॒व॒भो॒ज॒नः ॥ २१ ॥ य॒का॒स॒कौ अ॒कु॒न्ति॒का॒ह॒ल॒गि॒ति व॒ञ्च॒ति ।
 आ॒ह॒न्ति ग॒मे प॒सी नि॒ग॒ला॒ली॒ति धा॒र॒का ॥ २२ ॥ य॒को ऽस॒कौ अ॒कु॒न्त॒क
 आ॒ह॒न्ति गि॒ति व॒ञ्च॒ति । वि॒व॒च॒त इ॒व ते सु॒ख॒म॒ध॒यो मा न॒स्त्व॒म॒भि भा॒ष॒याः
 ॥ २३ ॥ मा॒ता अ॒ ते पि॒ता च॒ ते ऽयं ह॒व॒स्य॑ रो॒हतः । प्र॒ति॒त्ता॒मी॒ति ते

पिता ग॒मे मु॒ष्टिमत॑एसयत् ॥ २४ ॥ मा॒ता च॑ ते पि॒ता च॒ ते ऽये॑ ह॒वस्य॑
 की॒डतः । वि॒वघ॑त इ॒व ते॒ मुखं॑ ब्र॒ह्म॒न्मा त्वं॑ व॒दो व॒हु ॥ २५ ॥ ऊ॒र्ध्वमि॑-
 ना॒मुच्छ्रा॑पय गिरी भा॒रए॑ ह॒रन्नि॒व । अ॒थास्य॑ म॒ध्यमे॑धताए॒ शी॒ते वा॒ते पुन॑-
 नि॒व ॥ २६ ॥ ऊ॒र्ध्वमि॑न॒मुच्छ्र॑यतादिरी भा॒रए॑ ह॒रन्नि॒व । अ॒थास्य॑ म॒धामि॑-
 जतु॒ शी॒ते वा॒ते पुन॑नि॒व ॥ २७ ॥ य॒दस्या॑ अ॒एहु॑मे॒धाः कृ॒धु स्य॑न्मु॒पात॑-
 मत् । सु॒ष्कावि॑दस्या॒ एज॑तो गो॒शफे॑ ग॒कुला॑वि॒व ॥ २८ ॥ य॒द्दे॒वासो॑ ल॒ना-
 म॒शुं न॑ वि॒ष्टोमि॑न॒मावि॑षुः । स॒क्या॑ दे॒दिग्य॑ते ना॒रो स॒त्यस्या॑चि॒भुषो॑ यथा
 ॥ २९ ॥ य॒द्दे॒विणो॑ य॒वम॑सि॒ न पु॒ष्टं प॒शु म॑न्यते । शू॒द्रा य॒दर्य॑जा॒रा न॑ पो॒षाय॑
 धना॒यति॑ ॥ ३० ॥ य॒द्दे॒विणो॑ य॒वम॑सि॒ न पु॒ष्टं व॒हु म॑न्यते । शू॒द्रो य॒द-
 र्य॑ये॒ जा॒रो न॑ पो॒षम॑शुमन्यते ॥ ३१ ॥ द॒धि॒क्राव॑णो अ॒कारि॑यं जि॒ण्यो र॒ग्वस्य॑
 वा॒जिनः॑ । सु॒रभि॑ नो सु॒खा क॑र॒न् अ॒थ आ॒यू॒एपि॑ ता॒रिप॑त् ॥ ३२ ॥ गा॒यत्री॑
 वि॒ष्टव॑ जग॒त्यनु॑ष्ट॒प्प॒इत्या॑ स॒ह । ह॒हस्य॑ णि॒हा क॑कु॒षु ची॒भिः श॑म्यन्तु त्वा
 ॥ ३३ ॥ छि॒प॒दा या॒यतु॑ष॒दास्ति॑प॒दा या॒य प॒दप॑दाः । वि॒ष्ट॒न्दा या॒य
 स॒ष्ट॒न्दाः सू॒चोभिः॑ श॑म्यन्तु त्वा ॥ ३४ ॥ म॒हाना॑ग्नो री॒वत्यो॑ वि॒ग्नो चा॒गाः
 प्र॒भूष॑रोः । मै॒घोर्वि॑द्य॒तो वा॒चः सू॒चोभिः॑ श॑म्यन्तु त्वा ॥ ३५ ॥ ना॒र्य॑स्ते
 प॒त्न्यो नो॒म वि॒चिन्व॑न्तु म॒नोप॑या । दे॒वानां॑ प॒त्न्यो दि॒गः सू॒चोभिः॑ श॑म्यन्तु त्वा
 ॥ ३६ ॥ र॒ज॒ता ह॑रि॒णोः सी॒मा यु॒जो यु॒ज्यन्ते॑ क॒र्मभिः॑ । अ॒ग्नस्य॑ वा॒जिन॑-
 स्त्व॒चि मि॒माः श॑म्यन्तु श॑म्यन्तीः ॥ ३७ ॥ कु॒वि॒द॒इ य॒वम॑नो य॒वस्य॑
 दा॒न्यनु॑पूर्वं वि॒यूय॑ । इ॒द्दे॒वैवा॑ह॒ कृ॒णुहि॑ भो॒जना॑नि॒ ये व॒र्हिषो॑ नम॑ ए॒त्रि
 य॒ज॒न्ति ॥ ३८ ॥ क॒स्वाका॑ति॒ क॒स्वा वि॒गा॒सि क॑म्ते गा॒त्राणि॑ श॑म्यन्ति ।
 क॒ ए॒ ते श॑मि॒ता को॒विः ॥ ३९ ॥ अ॒त॒व॒स्त अ॒नु॒या प॒र्व श॑मि॒तारो॑ वि॒गाम॑न्तु ।
 स॒म्य॒क्षर॑व्य॒ तेज॑मा श॒मोभिः॑ श॑म्यन्तु त्वा ॥ ४० ॥ अ॒रि॒मा॒माः प॒द॒एपि॑ ते

मासा आच्छादन्तु गम्यन्तः । अहोरात्राणि मरुतो विनिष्टए सद्यन्तु
 ॥ ४१ ॥ देव्या अर्धयवस्वाद्यान्तु वि च गामतु । गात्राणि पर्वगन्ते मिम
 क्खन्तु गम्यन्तोः ॥ ४२ ॥ योस्ते पृथिव्यन्तरिक्षं वायुमिन्द्रं प्रणातु
 सूर्यस्ते नक्षत्रैः सह लोकं कृणोतु साधुया ॥ ४३ ॥ गन्ते परेभ्यो गावैः
 गमस्वपरेभ्यः । गमस्वभ्यो मज्जभ्यः गम्यन्तु तन्वै तव ॥ ४४ ॥ कः किं
 काकी चरति क उ श्विकायते पुनः । कि ए श्विहिसस्य भेषजं किम्बा
 महत् ॥ ४५ ॥ सूर्य एकाकी चरति चन्द्रमा जायते पुनः । अनिहि
 भेषजं भूमिरावपनं महत् ॥ ४६ ॥ कि ए श्वित्सूर्यसमं ज्योतिः कि ए समुद्र-
 सम ए सरः । कि ए श्वित्सूर्यस्य वर्षीयः कस्य मात्रा न विद्यते ॥ ४७ ॥
 ब्रह्म सूर्यसमं ज्योतिर्दोः समुद्रसम ए सरः । इन्द्रः पृथिव्यै वर्षीयान् गोसु
 मात्रा न विद्यते ॥ ४८ ॥ पृच्छामि त्वा चितये देवमख यदि त्वमत्र
 मनसा जगन्त्य । येषु विश्वस्त्रिषु पदेष्वेष्टस्तेषु विश्वं भुवनमाविवेश ॥ ४९ ॥
 ॥ ४९ ॥ अपि तेषु त्रिषु पदेष्वस्मि येषु विश्वं भुवनमाविवेश । सद्यः पर्येमि
 पृथिवीसुत दामिकेनाङ्गेन दिवो अस्य पृष्ठम् ॥ ५० ॥ केवन्तः पुरुष आ
 विवेश काम्यन्तः पुरुषे अर्धितानि । एतद्ब्रह्म पवस्वामसि त्वा कि ए श्वि-
 प्रति वोवास्वत्र ॥ ५१ ॥ पृच्छन्तः पुरुष आविवेश तान्यन्तः पुरुषे अर्धि-
 तानि । एतत्त्वा प्रतिमन्वानो अस्मि न मायया भवस्य सरो मत् ॥ ५२ ॥
 का श्विदासीत्पूर्वचित्तः कि ए श्विदासीदहृद्द्वयः । का श्विदासीत्पिलिपिला
 का श्विदासीत्पिशङ्गिला ॥ ५३ ॥ द्यौरासीत्पूर्वचित्तिरस्य आसीदहृद्द्वयः ।
 अविरासीत्पिलिपिला रात्रिरासीत्पिशङ्गिला ॥ ५४ ॥ का ईमरे पिशङ्गिना
 का ई कुरुपिशङ्गिला । क ईमास्कन्दमर्षति क ई पत्या विसर्पति ॥ ५५ ॥
 अजारे पिशङ्गिना आविक्कुर पिशङ्गिला । शय आस्कन्दमर्षत्यदिः पत्या

वि सर्पति ॥ ५६ ॥ कत्यस्य विष्ठाः कत्यक्षराणि कति होमांसः कतिधा
 समिदः । यज्ञस्य त्वा विदया पृच्छमन्न कति होतार ऋतुगो यजन्ति ॥ ५७ ॥
 पडस्य विष्ठाः शतमक्षराण्यगोतिर्होमाः समिधो ह तिस्रः । यज्ञस्य ते विदया
 प्र बोमि सप्त होतार ऋतुगो यजन्ति ॥ ५८ ॥ को अस्य वेद भुवनस्य
 नाभिं को द्यावापृथिवी अन्तरिक्षम् । कः सूर्यस्य वेद हृत्तो जनिष्व को
 वेद चन्द्रमसं यतोजाः ॥ ५९ ॥ वेदाहमस्य भुवनस्य नाभिं वेद द्यावापृथिवी
 अन्तरिक्षम् । वेद सूर्यस्य हृत्तो जनिष्वमघो वेद चन्द्रमसं यतोजाः ॥ ६० ॥
 पृच्छामि त्वा परमन्तं पृथिव्याः पृच्छामि यत्र भुवनस्य नाभिः । पृच्छामि
 त्वा हृत्तो अग्नस्य रेतः पृच्छामि वाचः परमं व्योम ॥ ६१ ॥ इयं वेदिः
 परी अन्तः पृथिवरा अयं यज्ञो भुवनस्य नाभिः । अयए सोमो हृत्तो
 अग्नस्य रेतो मध्यायं वाचः परमं व्योम ॥ ६२ ॥ सुभूः स्वयम्भूः प्रयमो
 ऽन्तर्महत्पुण्वे । दधे ह गर्भमृत्विषं यतो जातः प्रजापतिः ॥ ६३ ॥ होता
 यक्षप्रजापतिए सोमस्य महिम्नः । जुवतां पिबतु सोमए होतर्यज ॥ ६४ ॥
 प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विष्ठा रूपाणि परि ता बभूव । यत्कामाप्ते जुहम-
 स्मन्नो अशु वयए स्याम पतयो रयीणाम् ॥ ६५ ॥

॥ इति त्रयोविंशो ऽध्यायः ॥

॥ अथ चतुर्विंशोऽध्यायः ॥

ऋषि- प्रजापतिः १-४० ।

देवता-प्रजापतिः १ मोगादयः २ अग्नादयः ३ भारुतादयः ४
विश्वदेवाः ५ अन्त्यादयः ६, ८, १२, १४, १६, २३, ३४ इन्द्रादयः ७, १५
इन्द्रान्त्यादयः ८, १७ अन्तरिक्षादयः १० यमन्त्यादयः ११, २० विराजा-
दयः १३ पितरः १८ वायुः १९ वरुणः २१ सामादयः २२, २४.
३० कालावयवाः ३५ भुम्भादयः २६ चन्द्रादयः २७ ईशानादयः २८
प्रजापत्यादयः २९-३१ मिषादयः ३३ चण्डादयः ३५ अग्नित्वादयः
३६ अर्जुनामादयः ३७ वर्षादयः ३८ आदित्यादयः ६८ विष्णवे देवादयः ४० ।

छन्द-भुरिक्तमंछतिः १ निचृत्तमंछतिः २ निचृदतिजगती ३ विरा-
डतिवृत्तिः ४ निचृद्वृत्तती ५, २७ विराडुष्णिक् ६, १५ अतिजगती ७ विरा-
ड्वृत्तती ८, ११, २२ निचृत्तपंक्तिः ९ विराड्गायत्री १० विराडनुष्टुप् १२,
२८ निचृदनुष्टुप् १३ भुरिगतिजगती १४, १८ गङ्गारी १६, ४० भुरिग-
गायत्री १० त्रिपादगायत्री १९ विराडजगती २० विराट् २१ पंक्तिः २३
भुरिक् पंक्तिः २४ विराट्पंक्तिः २५ भुरिगनुष्टुप् २६ वृत्तती २८ निचृद-
तिवृत्तिः ३० भुराटविष्टुप् ३१, ३८ भुरिगजगती ३२, ३३, ३७ सुराट्
गङ्गारी ३४ निचृत् कङ्करी ३५ निचृजगती ३६ सुराड् जगती ३८ ।

स्वरः-गान्धारः १, २, १२, १३, २६, २८ निषादः ३, ७, १४,
१८, २०, ३२, ३३, ३६, ३७, ३८ षड्जः ४, १०, १७, १८, ३०
मध्यमः ५, ८, ११, २१, २७, २७, २८ ऋषभः ६, १५ पंचमः
८, २२, २४, २५ धैवतः १६, ३१, ३४, ३५, ३८, ४० ॥

अश्वस्तु पुरो गोमृगस्ते प्राजापत्याः कृष्णसीव आन्वेयो रराटे पुरस्त
त्तारस्वती मेथ्यधस्ता इन्वोरास्त्रिनायधोरासी बाह्वीः सीमापीण्यः श्यामो नाभ्या

सोम्या रो महेतः कृष्णं पात्रं योमवाहो नोमगमकथी सकथीवायव्यः श्वेतः
 उग्र इन्द्राय सपण्या वेदवेणुवो वामनः ॥ १ ॥ रोहिती धूमरोहितः
 वज्रंरुहिहस्तो सोम्या वभ्रुरकुणवभ्रुः शुकवभ्रुस्तो वारुणाः गितिरंधो
 इन्द्रतः गितिरन्धः समन्तगितिरंधस्तो साविताः गितिवाहुरन्यतः गितिवाहुः
 समन्तागितिवाहस्तो वाहम्यत्वाः पृथो सुद्रपृथो सूनपृथो ता मैत्रा-
 वरुणः ॥ २ ॥ शुहवानः सर्वशुहवालो मण्डिवालस्त पाग्निनाः श्वेतः श्वे-
 ताक्षोऽङ्गस्तो इन्द्राय सपृथतये कर्षा यामा अवन्तिमा रोद्रा नभोरूपाः
 पञ्जन्याः ॥ ३ ॥ पृश्निमिरयोनपृश्निर्ध्वपृश्निस्तो मारुताः फलालोहिती-
 र्णो पल्लो ताः बारम्बत्यः श्रीहाकर्षः शपडाकर्षोऽध्यालोहकर्णस्तो त्वाष्ट्राः
 कृष्णयोषः गितिकलोऽङ्घ्रिमक्यस्त ऐन्द्राम्नाः कृष्णाङ्घ्रिरत्पाङ्घ्रिमहाङ्घ्रिस्त
 उपण्याः ॥ ४ ॥ गित्या वैभवेष्ट्यो रोहिण्यस्त्यवयो वाचेऽविज्ञाता अदित्यै
 सरूपा धात्रे वक्षतयो देवानां पत्नीभ्यः ॥ ५ ॥ कृष्णग्रीवा आग्नेयाः गिति-
 भ्रुवो वसूनां रोहिता वृद्राणां ए श्वेता अवरोकिण आदित्यानां नभोरूपाः
 पार्जन्याः ॥ ६ ॥ उवत ऋपभो वामनस्त ऐन्द्रावैष्णवा उवतः गितिवाहुः
 गितिपुङ्गस्त ऐन्द्रावाहम्यत्वाः शुकरूपा वाजिनाः कल्पायां आग्निमारुताः
 श्रामाः योण्याः ॥ ७ ॥ एता ऐन्द्राम्ना द्विरूपा अग्नीषोमीया वामना अन-
 डाह आग्नावैष्णवा वशा मैत्रावरुण्योऽन्यत अन्यो मैत्राः ॥ ८ ॥ कृष्णग्रीवा
 आग्नेया वभ्रवः सोम्याः श्वेता वायव्या अविज्ञाता अदित्यै सरूपा धात्रे वक्ष-
 तयो देवानां पत्नीभ्यः ॥ ९ ॥ कृष्णा भीमा धूम्रा आन्तरिक्षा हृहस्तो दिव्याः
 श्वला वेद्यता सिन्ध्यास्तारकाः ॥ १० ॥ धूम्रान् वसन्तायालभते श्वेतान्
 योमाय कृष्णान् वर्षाभ्योऽरुणाञ्छरदे पृथतो हेमन्ताय पियङ्गाब्धिराय
 ॥ ११ ॥ अरवयो गायधेः पश्चावयस्त्रिष्टुभे दित्यवाहो जगत्यै त्रिवक्ता अनु-

ए॒मे तु॒र्य॒वाह॑ उ॒ष्णिह॑ ॥ १२ ॥ प॒ष्ठ॒वाहो॑ वि॒राज॑ उ॒चाणो॑ ह॒हत्या॑ ऋ॒प॒माः ।
 क॒कु॒भे ऽन॒डाहः॑ प॒ङ्क्त॑ घे॒नवो॑ ॥ ति॒क्त॒न्दसे॑ ॥ १३ ॥ कृ॒ष्ण॒योषा॑ चा॒ग्नेया॑
 व॒भ्रवः॑ सी॒म्या उप॑ध॒स्ताः सा॒वि॒त्रा यत्स॑त॒र्यः सा॒र॒स्व॒त्त्वः श्या॑माः यो॒षाः पृ॒थ्वी
 मा॒रु॒ता व॑ह॒रूपा॑ वै॒श्व॒दे॒वा व॒शा द्या॑वापृथि॒वीयाः ॥ १४ ॥ उ॒क्ताः स॑स॒रा ए॒ता
 ऐ॒न्द्रा॒ग्नाः कृ॒ष्णा वा॑रु॒णाः पृ॒थ्वी मा॒रु॒ताः का॒यास्तू॒प॒राः ॥ १५ ॥ अ॒ग्नये॑
 ऽनो॒क॒वते॑ प्रथ॒म॒जाना॑न॒भते॑ म॒रु॒द्भ्यः सा॒न्त॒प॒नेभ्यः स॒वा॒त्यान् म॒रु॒द्भ्यो गृ॒हमे॑
 धि॒भ्यो व॑ष्कि॒ज्ञान् म॒रु॒द्भ्यः क्री॒डि॒भ्यः स॒ए॒ष्ट॒ष्टान् म॒रु॒द्भ्यः स्र॑त॒वद्भ्यो ऽनु॑ष्ट॒ष्टान्
 ॥ १६ ॥ उ॒क्ताः स॑स॒रा ए॒ता ऐ॒न्द्रा॒ग्नाः प्रा॑शृ॒ङ्गा मा॑हे॒न्द्रा व॑ह॒रूपा॑ धे॒म-
 क॒र्म॒णाः ॥ १७ ॥ भू॒न्ना व॒भ्र॒नो॒कागाः पि॒त॒ृणां सी॑म॒वता॑ व॒भ्रवो॑ धू॒म॒नी-
 का॒गाः पि॒त॒ृणां व॑र्हि॒पदा॑ कृ॒ष्णा व॒भ्र॒नो॒कायाः पि॒त॒ृणां स॒गि॒घ्रा॒त्तानां॑ कृ॒ष्णाः
 पू॒प॒न्त॒स्त्रै॒य॒म्व॒काः ॥ १८ ॥ उ॒क्ताः स॑स॒रा ए॒ताः शु॒नामी॑री॒याः श्वे॒ता वा॒य॒भ्याः
 श्वे॒ताः सी॒र्याः ॥ १९ ॥ ध॒म॒न्ताय॑ क॒पि॒त्र॒लाना॑न॒भते॑ यो॒षाय॑ क॒ल॒वि॒द्वा॒न्व-
 यो॒भ्य॒स्ति॒त्तिरी॑च्छ॒रदे॑ व॒र्त्ति॒का मे॒न्ताय॑ क॒करा॑न्वि॒गिरा॑य वि॒य॒करा॑न् ॥ २० ॥
 म॒मु॒द्राय॑ गि॒शु॒मा॒राना॑न॒भते॑ प॒ञ्च॒न्याय॑ म॒ण्ड॒कान॑द्भ्यो म॒रु॒द्यान् मि॒त्राय॑ कु॒न्वी-
 प॒यान् व॑रु॒णाय॑ ना॒क्रान् ॥ २१ ॥ सी॒माय॑ ह॒ए॒माना॑न॒भते॑ वा॒यये॑ व॒ना॒का
 इ॒न्द्रा॒ग्नि॒भ्यां कृ॒द्यान् मि॒त्राय॑ म॒ह॒न् व॑रु॒णाय॑ व॒क्रवा॑कान् ॥ २२ ॥ अ॒ग्नये॑ वृ॒ष्ट-
 रु॒ना॒न॒भते॑ व॒न॒स्प॒ति॒भ्य उ॒नू॒कान॑गो॒षोमा॑भ्यां वा॒यान॑ग्नि॒भ्यां म॒रु॒द्यान् मि॒त्रा-
 रु॒णा॒भ्यां क॒पो॒गान् ॥ २३ ॥ सी॒माय॑ न॒वाना॑न॒भते॑ त्वष्ट्रे॑ कौ॒ली॒कान् गो॑पा॒दो-
 दे॒वाणां॑ प॒त्नी॒भ्यः कु॒न्वीका॑ दे॒व॒जा॒मि॒भ्यो ऽग्नये॑ गृ॒हप॑तये पा॒रु॒गान् ॥ २४ ॥
 अ॒ष्ट॑ पा॒रा॒प॒ताना॑न॒भते॑ रा॒जो मो॒घा॒पूर॑हो॒रा॒जयोः॑ म॒न्त्रि॒भ्यो न॒नु॒मा॑न॒भतो॑
 द्या॒यो॒दान॑न॒भते॑ रा॒जः सु॒प॒णान् ॥ २५ ॥ भू॒म्या चा॒ग्नूना॑न॒भते॑ ऽन-
 रि॒षाय॑ पा॒ङ्क॒जान् दि॒व्ये॑ क॒मान् दि॒व्यो न॒नु॒मान् व॒भ्र॒कान॑वा॒नार॑दि॒मा॒भ्याः

१२६ ॥ यमुना चानानामते रुद्रभ्यो रुद्रनादिव्यभ्यो नादन् विष्वभ्यो
 देवेभ्यः पूषतान्नाभ्यभ्यः कुनुद्वान् ॥ २७ ॥ ईमानाय परंश्वत आ-
 मभते मित्राय गौगन् यरुणाय महिषान् हृष्टस्यतेवे गवयाः रुद्र उद्वान् ॥ २८ ॥
 प्रजापतये पुष्पान् चमिन चानभते वाचे इधीयदुपे मगकाञ्छोत्राय भद्राः
 ॥ २९ ॥ प्रजापतये च वायवे च गोमृगो यरुणायारण्यो मेघो यमाय कण्यो
 मनुष्याजाय सर्वटः शार्दूलाय रोहिदपभाय गययो क्षिप्रशोनाय वत्तिका
 नीलद्रोः क्षमिः मनुद्राय गिरुमारो हिमवत हस्तो ॥ ३० ॥ मयुः प्राजापत्य
 उन्नो हनिष्णो स्पदएगस्तो धावे दिगां कद्रो धुश्यायुयो कालविद्रो मोहि-
 ताहिः पुष्करमादस्ते त्वाष्टा वाचे क्रुचः ॥ ३१ ॥ सोमाय कुसुम आरुख्यो
 ऽजो नकुलः शका ते धौगाः क्षीष्टा मायोरिन्द्रस्य गौरमुगः पिहो न्यहुः कक्क-
 टस्ते ऽनुमत्ये प्रतिशुल्कायै चक्रवाकः ॥ ३२ ॥ सौरो वलाका शागेः रुजयः
 श्याण्डकस्ते मैत्राः मरुत्व्येशारिः पुरुषवाक् स्वाविहीमी शार्दूलो हकः पृदा-
 क्रुस्ते मन्यवे मरुत्व्ये शुकः पुरुषवाक् ॥ ३३ ॥ सुपर्णः पार्जन्य आतिर्विहसो
 दर्विदा ते वायवे हृष्टस्यतेवे वाचसतये पैङ्गराजो ऽसज आन्तरिक्षः इधो-
 मरुमत्स्वस्ते नदीपतये स्वावापृथिवीयः कूर्मः ॥ ३४ ॥ पुरुषगगदन्त्यमो
 गोधा कालका दावाघाटस्ते वनश्रतीनां ककवाकुः सावित्रो हस्ते वातव्य
 शक्रो मकरः कुलीपयस्ते ऽकूपारस्य द्विधौ शल्यकः ॥ ३५ ॥ एषां मरुद्वी
 भूपिका तित्तिरिस्ते सर्पाणां लोपाश आग्निनः कण्यो रावण ऋक्षो जतूः
 सुपिलीका त इतरजनानां जहका वैष्णवी ॥ ३६ ॥ अन्यवापो ऽर्दमासाना-
 मग्न्या मयूरः सुपर्णस्ते गन्धर्वाणामपासुद्रो मामान् कश्यपो रोहितकुण्ड-
 लावी गोलत्तिका ते ऽस्तरसां मृत्यवे ऽसितः ॥ ३७ ॥ वर्षाक्ष्ण तूनामान्
 कर्गो मात्यान्वस्ते पितृणां वलायाजगरो यमूनां कपिष्णुः कपोत उन्नकः

शशस्ते निर्वृत्त्यै वरुणायारण्यो मेघः ॥ ३८ ॥ श्वित्र आदित्यानामु
 घृणोवान् वार्ध्नीनसस्ते मत्वा अरण्याय सभरो बरु रौद्रः कयिः कुटर
 त्वीहस्ते वाजिनां कामाय पिकः ॥ ३९ ॥ खड्गो वैश्वदेवः श्वा कृण्वः क
 गर्दभस्तरक्षस्ते रक्षसामिन्द्राय सुकरः सिंघो मारुतः ककलासः पिप्प
 शकुन्तिस्ते शरव्यायै विश्वेपां देवानां पृषतः ॥ ४० ॥

॥ इति चतुर्विंशोऽध्यायः ॥

यमा॒ण्डाभ्याम् । आ॒दि॒त्यान् श॒म॒शुभि॑ । प॒न्यान् भू॒भ्यां द्यावा॑पृ॒थिवी॑ वर्त्ता॒भिः
 वि॒द्युतं॑ क॒नीन॑काभ्या॒ ए॒ शुक्ता॒य स्वाहा॑ कृ॒णाय॑ स्वाहा पा॒र्याणि॑ प॒क्ष्मा॒खवा॑
 इ॒क्ष्वयो॑ ऽया॒र्याणि॑ प॒क्ष्माणि॑ पा॒र्या इ॒क्ष्ववः ॥ १ ॥ वा॒तं प्रा॒णेना॑पा॒नेन॑ ना॒शि
 उप॒याम॑म॒धरे॒णोष्ठे॑न॒ सदु॑त्तरे॒ण प्र॒काशे॑नान्तर॒मनु॑का॒शेन॑ आ॒द्यं नि॒वेप
 मूर्धा स्त॒नयि॑त्रं नि॒वीधे॑ना॒शनि॑ म॒स्तिष्क॑ण वि॒द्युतं॑ क॒नीन॑काभ्यां कर्णा॑भ्या
 श्रो॒त्र ए॒ श्रोत्रा॑भ्यां कर्णा॑ तै॒दनी॑म॒धर॑कण्ठे॒ नापः॑ शु॒क्कण्ठे॑न चि॒त्तं म॒न्या
 र॒दि॒ति ए॒ शो॒र्णा नि॒र्ऋ॒तिं नि॒र्ज॒जल॑नेन शो॒र्णा सं॒क्रोशे॑ प्रा॒णान् रे॒षाण॑
 सु॒पेन॑ ॥ २ ॥ म॒श॒कान् के॒शेरि॑न्द्र ए॒ क्षप॑सा व॒हेन॑ वृ॒ह॒स्यति॑ ए॒ शकु॑निसा॒दे
 कृ॒ष्मा॒व्क्फैरा॑क्रम॒ण ए॒ स्य॒ राभ्या॑मृ॒क्षला॑भिः क॒पि॒स्त्र॒सान् ज॒वं ज॒ह्वाभ्या॑म॒ध्या
 बा॒हुभ्यां॑ जा॒म्बीले॑ना॒र॒ण्यम॒ग्निम॑तिरु॒ग्भ्यां॑ पू॒षणं॑ दो॒भ्याम॒खिना॑व ए॒ साभ्या॑
 रु॒द्र ए॒ री॒राभ्याम् ॥ ३ ॥ अ॒ग्नेः प॑क्ष॒तिर्वा॒योर्नि॑प॒क्षति॑रिन्द्र॒स्य तृ॒तीय
 सोम॑स्य चतु॒र्थदि॒त्यै प॑क्ष॒मीन्द्रा॑ण्यै प॒ष्टी म॒रुता॑ ए॒ सप्त॑मी वृ॒ह॒स्यते॑ र॒ष्ट्रस्य॑र्म॒ण
 न॒वमी॑ धा॒तुर्द॑श॒मीन्द्र॑स्यैका॒दशी॑ वरु॒णस्य॑ द्वा॒दशी॑ य॒मस्य॑ त्रयो॒दशी ॥ ४ ॥
 इन्द्रा॑न्योः प॑क्ष॒तिः सर॑स्वत्यै नि॒प॒क्षति॑र्मि॒त्रस्य॑ तृ॒तीया॑पां चतु॒र्थी नि॒र्ऋ॒त्यै
 प॑क्ष॒म्यग्नी॑षोमयोः प॒ष्टी सर्पा॑णा ए॒ सप्त॑मी वि॒ष्णोर॑ष्ट॒मी पू॒ष्णी न॒वमी॑ त्वष्टु॒र्द
 श॒मीन्द्र॑स्यैका॒दशी॑ वरु॒णस्य॑ द्वा॒दशी॑ य॒म्यै त्रयो॒दशी॑ द्यावा॑पृ॒थिव्यो॑र्दक्षि॒णं प्रा॒ग्
 वि॒श्वेपां॑ दि॒वाना॑मुत्तरम् ॥ ५ ॥ म॒रुता॑ ए॒ स्क॒न्धा वि॒श्वेपां॑ दि॒वाना॑ प्र॒थमा॑
 की॒कसा॑ रु॒द्राणां॑ द्वि॒तीया॑दि॒त्यानां॑ तृ॒तीया॑ वा॒योः पु॑क्ष॒म्यग्नी॑षोमयोर्भा॒सदी
 क्रु॒ष्वी श्रो॑णि॒भ्यामिन्द्रा॑वृ॒ह॒स्यतो॑ ऊ॒रुभ्यां॑ मि॒त्रावरु॑णाव॒स्त्राभ्या॑मा॒क्रम॑ण ए॒ स्य॒ रा॒
 भ्यां ब॒लं कु॒ठाभ्याम् ॥ ६ ॥ पू॒षणं॑ वनि॒ष्ठुना॑न्याही॒न्त्स्य॑ ल॒गुद॒या सर्पा॑न्
 शु॒दाभि॑र्वि॒ज्रुत॑श्चान्धै॒रपो॑ व॒स्तिना॑ ह॒प॒णमा॑ण्डाभ्यां वा॒जिन॑ ए॒ जेपे॑न प्र॒जा ए॒
 रेत॑सा चा॒पान् पि॒त्तेन॑ प्र॒द॒रान् पा॒युना॑ कृ॒ष्मा॒व्क्कपि॑ण्डैः ॥ ७ ॥ इन्द्र॑स्य

स्रस्ति नः पूषा विश्ववेदाः । स्रस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्रस्ति
 सतिर्दधातु ॥ १८ ॥ पूषदखा मरुतः पृथ्निमातरः शुभंयावा
 जग्मयः । अग्निजिह्वा मनवः सूरचक्षसो विश्वे नो देवा अवा
 ॥ २० ॥ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवा भद्रं पश्येमाक्षभिः
 स्थिरैरङ्गैः सुष्टुवाएसस्तनूभिर्व्यशेमहि देवहितं यदायुः ॥ २१ ॥
 शरदो अन्ति देवा यत्रा नयन्ता जरसं तनूनाम् । पुत्रासो यत्रा
 भवन्ति मा नो मध्या रोरिपतायुर्गन्तोः ॥ २२ ॥ अदितिर्द्यौर
 रन्तरिक्षमदितिर्माता स पिता स पुत्रः । विश्वे देवा अदिति
 जना अदितिर्जातमदितिर्जनित्वम् ॥ २३ ॥ मा नो मित्रो
 अर्यमायुरिन्द्र ऋभुचा मरुतः परिख्यन् । यद्वाजिनो देवजातस्य सतेः
 स्रष्टासो विदये वीर्याणि ॥ २४ ॥ यस्मिर्णिजा रक्षसा प्रावृतस्य
 गृभोताम् सुतो नयन्ति । सुप्राङ्जो मेम्यद्विस्वरूप इन्द्रापूर्णीः प्रियमण्य
 पायः ॥ २५ ॥ एष छागः पुरो अश्वेन वाजिना पूष्यो भागो नीयते वि
 द्यैः । अभिप्रियं यत्पुरोडाशमवता त्वष्टे देन ए सौश्रवसाय जिह्वति ॥ २६ ॥
 यद्विष्यन्तुगो देवयानं त्रिर्मातुषाः पर्यश्रनयन्ति । अत्रा पृष्णः प्रयमी भा
 एति यज्ञश्चेवेभ्यः प्रतिवेदयवजः ॥ २७ ॥ होताध्वर्युरावया अग्निमित्रो
 वावयाम उत अस्ता सुविमः । तेन यज्ञेन स्वरहतेन स्विष्टेन यधया वा
 पूषधम् ॥ २८ ॥ यूपयक्ता उत ये यूपवाहायपासं ये अग्नयुपाय तपति ।
 ये चावते पचन ए सभरन्त्युतो तेषामभिगूत्तिर्न इन्वतु ॥ २९ ॥ उप
 प्रागात्सु मन्त्राधायि मन्त्र देवानामागा उप वीतपृष्ठः । अश्वेन विप्रा अपयी
 मदन्ति देवानां पुष्टे चक्षमा सुवन्धुम् ॥ ३० ॥ यद्वाजिनो दामं सन्धानमवतो या
 गोपेष्ट्या रग्ना रज्जु रस्य । यद्वाघास्य मभृतमास्ये द्यष्ट ए सर्वा ता ते अदि देवेभ्य

पाकं पचन्तु ॥ ३३ ॥ यत्ते मातादग्निना पच्यमानादभि शूलं निहतस्यावधा-
 धति । मा तद्भूस्यामाश्रियमा तृणेषु देदेभ्यस्तदुगदभ्यो रातमसु ॥ ३४ ॥ ये
 वासिने परिपग्नन्ति एकं य ईमाहुः सुरभिर्निर्हरति । ये चार्वतो मा ए सभि-
 चासुपामेत उतो तेषामभिगूत्तिर्न इन्वतु ॥ ३५ ॥ यन्नोचर्षं मा ए सचन्या
 उवाया पा पात्राणि यूग्य चासेचनानि । ऊष्णपिधाना चरुणामहाः
 सुनाः परिभूपत्यश्वम् ॥ ३६ ॥ मा त्वग्निर्ध्वनयोऽमगन्भिर्मोखा भ्रजन्त्यभि-
 विक्त जघ्निः । इष्टं योतमभिगूत्तं षपदकृतं तं देवासः प्रतिशृणुत्यश्वम्
 ॥ ३७ ॥ निक्रमणं निपदनं विपत्तनं यच्च पड्डीगमयतः । यच्च पपी यच्च
 घासिं जघास सर्वा ता ते अपि देवेषु ॥ ३८ ॥ यदग्राय वास उपस्तृणत्य-
 धीवामं या हिरण्यान्दधौ । संदानमर्थकं पड्डीयं प्रिया देवेषा यामयन्ति
 ॥ ३९ ॥ यत्ते मादे महसा शूकतस्य पाण्यार् वा कगया वा तुतोदं सुचेव
 ता हविषो चधरेषु सर्वा ता ते व्रक्षणा रूदयामि ॥ ४० ॥ चतुस्त्रिंशद्वाजिनो
 देवव्योर्वङ्क्तीरश्वस्य स्वधितिः समिति । अर्च्छिद्रा गात्रा वयुना क्षणीतु पर-
 ष्वहरनुपुष्या विगस्त ॥ ४१ ॥ एकस्त्वष्टुरश्वस्या विगस्ता द्वा यन्तारा भवत-
 स्त्रयः ऋतुः । या ते गात्राणामृतया कृणोमि ताता पिण्डानां प्रजुहोम्यग्नी
 ॥ ४२ ॥ मा त्वा तपत् प्रिय आत्मापियन्तं मा स्वधितिसून्व चा तिष्ठिपत्ते ।
 मा ते रश्मिरविगस्तातिहाय क्षिद्रा गात्राण्यसिना मियू कः ॥ ४३ ॥ न वा
 च एतन् व्रियमे न रिष्यमि देवा ॥ ४४ ॥ इदेपि पयिभिः सुगेभिः । हरो ते
 युञ्जा पुपती चभूतामुपास्यादाजी धुरि रासभस्य ॥ ४५ ॥ मृगव्यं नो वाजी
 स्वर्वा पुंसः पुवा ॥ ४६ ॥ उत विखापुपए रयिम् । अनागास्त्वं नो चदितिः
 क्षणीतु चर्चं नो अग्रा वनताए हविषान् ॥ ४७ ॥ इमा नु कं भुवना मोपधा-
 मेन्द्र्य पिग्ने च देवाः । आदित्यैरिन्द्रः सगणो महर्द्धिरश्वस्य भेपजा करत् ।

य॒ज्ञं च॑ न॒म्रा॒न्यं च॑ प्र॒जां चा॑दि॒त्यो रि॒न्द्रः मु॒ह॒ भी॒षभा॑ति ॥ ४६ ॥ अ॒ग्ने त्व॑र्षे
 अ॒न्तम॑ उ॒त ता॒ता गि॒यो भ॑या य॒क्ष्यः । य॒सुर॑गि॒र्वे सु॑ग्र॒या अ॒प्या न॑पि द्यु॒मता॑
 र॒यिन्द्राः ॥ ४७ ॥ तं त्वा॑ गो॒षिष्ट॑ दी॒दयः॑ मु॒त्राय॑ रु॒नमी॑महे म॒हिम्न॑
 स नो॑ बी॒धि शु॒धी ह॑व॒मुह॒ष्या ऋ॑ष॒घाय॑तः स॒म॒स्मात् ॥ ४८ ॥

॥ इति पञ्चविंशोऽध्यायः ॥

दक्षिणायै दातुर्विह भूयाममयं मे कामः समृध्यतामुप मादो नमतु ॥ २ ॥
 बृहस्पते प्रति यदयो अर्हो यमहिभाति क्रतुमज्जनैष । यद्दोदयच्छयस ऽकृत-
 प्रजात तदस्यामु द्रविणं धेहि चित्रम् । उपयामगृहीतो ऽसि बृहस्पतये त्वेप
 ते योनिर्बृहस्पतये त्वा ॥ ३ ॥ इन्द्र गोमन्निद्या याहो पिवा सोम ए गतक्रतो
 विद्यद्विर्वायभिः सुतम् । उपयामगृहीतो ऽसोन्द्राय त्वा गोमत एप ते योनिरि-
 न्द्राय त्वा गोमते ॥ ४ ॥ इन्द्रायाहि वृचहन् पिवा सोम ए गतक्रतो । गोमन्नि-
 द्यायभिः सुतम् । उपयामगृहीतो ऽसोन्द्राय त्वा गोमत एप ते योनिरिन्द्राय त्वा
 गोमते ॥ ५ ॥ ऋतावानं वैश्वानरस्य ज्योतिषस्यतिम् । अजस्रं धर्ममीमहे ।
 उपयामगृहीतो ऽसि वैश्वानराय त्वेप ते योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥ ६ ॥ वैश्व-
 नरस्य सुमती स्याम राजा हि कं भुवमनानामभिग्योः । इतो जातो विगमिदं
 विचष्टे वैश्वानरी यतते सूर्येष । उपयामगृहीतो ऽसि वैश्वानराय त्वेप ते
 योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥ ७ ॥ वैश्वानरी न जतय आ प्रयातु परावतः । अग्निरुक्-
 येन वाहसा । उपयामगृहीतो ऽसि वैश्वानराय त्वेप ते योनिर्वैश्वानराय त्वा
 ॥ ८ ॥ अग्निरुक् पिः पवमानः पाञ्चजन्यः पुरोहितः । तमीमहे महागयम् ।
 उपयामगृहीतो ऽस्यगये त्वा वर्चस एप ते योनिर्गये त्वा वर्चसे ॥ ९ ॥ महा-
 २ ॥ इन्द्रो वज्रहस्तः षोडशी शर्म यच्छतु हन्तु पाप्मानं यो ऽस्मान् हृष्टि ।
 उपयामगृहीतो ऽसि महेन्द्राय त्वेप ते योनिर्महेन्द्राय त्वा ॥ १० ॥ तं वो
 दुष्मगतीपहं वसोर्मन्दानमम्यसः । अभि वत्सन्न स्वसरेषु धेनव इन्द्रोर्भिर्नवामहे
 ॥ ११ ॥ यद्वाहिष्ठन्तदगये हृहर्चं विभावसो । महिषीव त्वद्रयिस्वहाजा
 उदीरते ॥ १२ ॥ एह्यपु नवाणि ते ऽग्न इत्येतरा गिरः । एभिर्वहोस इन्दुभिः
 ॥ १३ ॥ ऋतवस्तो यज्ञं वितन्वन्तु मासा रक्षन्तु ते हविः । संवत्सरस्तो यज्ञं दधातु
 नः प्रजां उपरिधातु नः ॥ १४ ॥ उपगरे गिरीणा ए सङ्गमे च नदीनाम् । धिया

विमो वजायत ॥ १५ ॥ उभा ते जातमन्मसो दिवि मद्भूम्यादेदे । उपए शर्ममहि
 यवः ॥ १६ ॥ म न इन्द्राय यच्छेवे वरुणाय मरुद्भ्यः । वरिवो वित्परिस्त्रय ॥ १७ ॥
 एना विगान्मयं या द्युग्नानि मानुषाणाम् । सिषासन्तो वनामहे ॥ १८ ॥
 अनु वोरैरनु पुष्याम् गोभिरन्वगैरनु सर्वेण पुष्टैः । अनु द्विपदानु चतुष्पदा
 वयन्ते वा नो यज्ञमृतुया मयन्तु ॥ १९ ॥ अग्ने पक्षोरिहा वह देवानामुग्रती-
 रप । त्वष्टारए सोमपोतये ॥ २० ॥ अभि यज्ञं शृणोहि नो ग्रावो नेष्टः पिव
 शतुना । त्वए हि रत्नधा अमि ॥ २१ ॥ इविषोदाः पिपोपति जुहोत प्र च
 तिष्ठत । नेष्टाहृतुभिरिष्यत ॥ २२ ॥ तवायं सोमस्त्वमेष्टव्योऽङ्गुत्तमए सुमना
 अय्य पाहि । अग्निन्यज्ञे वह्निष्या निषद्या दक्षिण्यं जठर इन्दुमिन्द्र ॥ २३ ॥
 अमेव नः सुहवा या हि गन्तान् नि वह्निषि सदतना रणिष्टन । अया मदस्य
 जुहुषाणो अन्मस्त्वष्टदेवेभिर्जनिभिः सुमन्त्रणः ॥ २४ ॥ स्वादिष्ठया मदिष्ठया
 पवन्व सोम धारया । इन्द्राय पातवे सुतः ॥ २५ ॥ रक्षोहा विग्वचर्षणिरभि
 योनिमपोहते । द्रोणे सधम्यमासदत् ॥ २६ ॥

॥ इति षड्विंशोऽध्यायः ॥

द्यौर्दिव्यं तत्र सद्यो जीमगात् । मा च रियदुपमता ते चम्रे मद्भाषस्य
 दामः सन्माम् ॥ १३ ॥ त्वामग्ने वृणते नाह्वा ॥ मे गिरी चम्रे मन्वरे
 मद्भाषः । सन्माम् ॥ अभिमानिजिह्वं च गये जायदुपमताम् ॥ १४ ॥ इहे-
 दाम् । अधि धरता रयिं मा त्वा निहन् पूर्वचितो निहारिणः । सतमग्रे
 मयममन्तु मयममन्ता वहेतां ते अनिदृताः ॥ १५ ॥ अत्रेषाम्ने स्वायुः सप्त-
 रमस मिषेनाग्ने मिषधेये यमस्य । मज्जातानी मध्यमस्या एधि राक्षामग्ने
 विष्णो दीदिहोह ॥ १६ ॥ अति निहो अति स्विधोऽत्यधित्तमत्यरातिमग्ने ।
 विष्णो अति दुर्विना बहवावाग्नेम्यए मद्भाषाए रयिन्दाः ॥ १७ ॥ अना-
 धुयो ज्ञातवेदा अनिदृता विगाडग्रे सतमहोदिहोह । विष्णो चागाः प्रमुच्यन्ता-
 द्यौर्भियः गिर्वभिरस्य पवि पाहि नो वृधे ॥ १८ ॥ बृहस्पते सवितर्वीधयेनए
 मग्निमे विष्णोराए मग्निगाधि । वधयेन महते सौभगाय विष्णु एनमन्तु
 मद्भाष देवाः ॥ १९ ॥ अमुक्तभूयादध यद्यमस्य बृहस्पते अभिगम्यो रसुचः । प्रत्यो-
 जतामग्निना मृत्युमन्त्राह्वा नागमग्ने भिषजा गच्छोभिः ॥ २० ॥ उहयन्तमसस्वरि-
 षः पश्यन्त उत्तरम् । देवं देवता मयममन्त ज्योतिरुत्तमम् ॥ २१ ॥ ऊर्ध्वा
 पश्य ममिधो भवन्तूर्ध्वा गुक्ता गोचीएचमग्नेः । यमस्यमा सुप्रतो कस्य सुनोः
 ॥ २२ ॥ तनुनपादसरो विगुर्वेदा देवो देवेषु देवः । पयो अनक्तु मध्वो हृतेन
 ॥ २३ ॥ मध्वो यज्ञं नक्षमे ग्रीणानी नरागएसो अग्ने । सुकह्वः सविता
 विगुर्वारः ॥ २४ ॥ अष्टायमेति जवसा हृतेनेडानी वज्रिर्नमसा । अग्निए
 सुधो अधरेषु प्रयत्नः ॥ २५ ॥ म यज्ञदस्य महिमानमग्नेः स ई मन्त्रा सुप्र-
 यसः । वसुधेतिहो वसुधातमस्य ॥ २६ ॥ हारो देवीरत्नस्य विष्णो व्रता ददन्तो
 अग्नेः । उरुव्यचमो धाम्ना पत्यमानाः ॥ २७ ॥ ते अस्य योषणे दिव्ये न
 योना उपामानता । इमं यज्ञमवतामध्वर नः ॥ २८ ॥ देव्या होतारा ऊर्ध्व-

मध्यं नो ऽग्नेर्जिह्वाभिमृणीतम् । कृणुतं नः खिटिम् ॥ १८ ॥ ति-
 देवीर्षद्विरेदए मन्दस्विडा मरुतो भारतो । मृदो गृणाना ॥ १९ ॥ त-
 रोपमदृतं पुरुषु त्वष्टा मुवीर्यम् । रायस्योषं विष्यतु नाभिमग्ने ॥ २० ॥
 स्यते ऽयमृजा रराणम् त्वना देवेषु । अग्निर्हव्यए गमिता मृदयाति ॥ २१ ॥
 अग्ने स्वाहा कृणुहि जातवेद इन्द्राय हव्यम् । विग्नं देवा हविर्दं जुषन् ॥ २२ ॥
 पीवो असा रयियूधः सुमेधाः श्रुतः सिषक्ति नियुतामभिथीः ।
 यायये ममनमो वितस्य विंशु चरः सपत्यानि चक्रुः ॥ २३ ॥ राये नु यं ज-
 रोदमोमे राये देवो धिपणा धाति देवम् । अध वायुं नियुतः सद्यत ।
 दत ग्रेतं यमुधितिं निरुके ॥ २४ ॥ आपो ह यहुदतीरिग्नमायन् गर्भं दधा-
 जनयन्तीरग्निम् । ततो देवानाए समवत्संतासुरेकः कर्षं देवाय हवि-
 विधेम ॥ २५ ॥ यद्विदापो महिना पर्यपग्यहसं दधाना जनयन्तीर्यज्ञम् ।
 देवेष्वधि देय एका आमीत्कर्षं देवाय हविषा विधेम ॥ २६ ॥ प्र याभिर्या-
 द्वाग्राए समच्छा नियुज्जिर्षायविटये दुरोणे । नि नो रयिए सुभोजसं युवस्व ।
 वीरं गव्यमग्रां च राधः ॥ २७ ॥ आ नो नियुज्जिः श्रुतिनोभिरध्वरए स-
 स्त्रिणोभिरुप याहि यज्ञम् । वायो अस्मिन् सवने मादयस्व यूयं पा-
 स्वस्तिभिः सदा नः ॥ २८ ॥ नियुत्वान् वायवागह्वयए शुक्लो अयामि ते
 गन्तासि सुन्वतो गृहम् ॥ २९ ॥ वायो शुक्लो अयामि ते मध्वो अयं दिवि
 टिषु । आयाहि सोमपीतये स्वाहो देव नियुत्वता ॥ ३० ॥ वायुरये ग-
 यज्ञपीः साकं गम्नसा यज्ञम् । शिवो नियुज्जिः शिवाभिः ॥ ३१ ॥ वाये
 ये ते सहस्त्रिणो रयासस्तेभिरागहि । नियुत्वान् सोमपीतये ॥ ३२ ॥ एकया
 च दशभिर्य समूते हव्यामिदये विष्टतो च । तिसृभिर्य वहमे विष्टतो च
 नियुज्जिर्षायविह ता विमुञ्च ॥ ३३ ॥ तव वायहतस्यते त्वष्टाजासातरदृत ।

एतन्मया हनोमहे ॥ ३७ ॥ अमि त्वा मूर नोहोमो ऽ दुग्धा इय धेनवः ।
 रंशो नृपस्य चरन्तु सन्तु ममोत्तममिच्छा तन्मयः ॥ ३८ ॥ न त्वायाः २ ॥ अन्तो
 दिवा न चाग्निः न च ज्योतिः न च जनिमहे । अन्तायन्तो मघवन्निन्द्र वाजिनो
 एतन्मया हनोमहे ॥ ३९ ॥ त्वामिडि हवामहे मातो वाजस्य कारयः ।
 ता इवेतिन्द्र मन्त्रसि नृपस्य वाडाग्रदेवः ॥ ४० ॥ म त्वं नदित वज्रहस्त
 धृत्वा मरुतान्वा नो दृष्टिः । मामग्रेण इष्टमिन्द्र मकिर मवा पाजं न
 तिम्यधि ॥ ४१ ॥ यज्ञो नदित वा भुवः प्रो मदायुधः शर्या । कया गचिष्ठया
 रता ॥ ४२ ॥ वज्रा मन्तो मदानां मन्त्रिणो मन्त्रदन्तमः । हृदा विदारुजे
 वम् ॥ ४३ ॥ अमा पु नः मन्तोनामपिता जस्तिनूनाम् । गत भयास्तु तये
 ॥ ४४ ॥ यज्ञायज्ञा यो अग्नये मित्रागिरा न दत्तमे । प्रप वयं मृतं जातवेदमं
 प्रिये मित्रं न ममिषम् ॥ ४५ ॥ पाहि नो अग्न एकया पाह्युत द्वितीयया ।
 पाहि गोभिर्मिभूमिभिरजां पने पाहि चतसृभिर्यमो ॥ ४६ ॥ ऊर्जो नपातए
 म हितायमग्नगुहोमं कृष्यदातये । भुवडाज्यविता भुवहुध उत चाता
 तन्मनाम् ॥ ४७ ॥ भवमरो ऽमि पश्विमरो ऽभीदायत्तरो ऽभीहत्तरो ऽसि वत्स-
 रो ऽमि । उपममो कल्पन्तामहोरात्रासो कल्पन्तामहमासासो कल्पन्तां मा-
 सासो कल्पन्तामृतवमो कल्पन्ताए गवत्तमसो कल्पताम् । प्रेत्या एत्यै मे
 पाध प्र च मारय । भुवर्णचिदमि तया देयतयाहिरण्यद ध्रुवः सीद ॥ ४८ ॥

॥ इति सप्तविंशो ऽध्यायः ॥

॥ अथ अष्टाविंगोऽध्यायः ॥

१-११ अग्निमी २० ... ४६ ।

[illegible][illegible]

४१—धैर्यतः १. ४. ६. ११. २१. २२. २६. २८. ३१. ३२. ३५. ३६.
 ४२ निपाटः २. ५. ७—१०. १२. १५—१८. २३—२५. २७. ३७. ३८.
 ४३ ४४ पञ्चमः १. १३. १४. २०. २८. ३०. ३४. ३६ गान्धारः ३१।

होता यच्चक्ष्मिधेन्द्रमिडम्पदे नामा पृथिव्या चधि । दिवो वर्षन् तमि-
ध्यत श्रीजिष्ठयर्षीमहां यत्वाण्यस्य होतर्यज ॥ १ ॥ होता यच्चत्तनूनपात-
मूर्तिभिर्जेतारमपराजितम् । इन्द्र देवए स्वर्विदे पथिभिर्मधुमत्तमेनरायएसेन
तेणसा यत्वाण्यस्य होतर्यज ॥ २ ॥ होता यच्चदिडाभिरिन्द्रमोडितमाजुह्वान-

॥ ३ ॥ देवी देवीः कर्माणि कर्माणिः पुनरुक्तं वेत्ताज्यस्य होतयज ॥ ३ ॥
 सोमा कर्माणि देवीः कर्माणि देवीः नरोज्यम् । यमुभी कर्माणि देवीः सगुम्भि-
 रिन्द्रेण कर्माणि देवीः ॥ ४ ॥ होता यत्तदोक्तं न वीर्यं सही हार
 इन्द्राय सौदये । इन्द्राय सौदये । इन्द्राय सौदये । इन्द्राय सौदये ।
 ॥ ५ ॥ होता यत्तदुपे इन्द्राय धेनु मृदुषे मातरा सही ।
 इन्द्राय न नरोमा दकमिन्द्रमवर्ततां वीतामाज्यस्य होतयज ॥ ६ ॥ होता
 यत्तदुपे होतामा भिपजा मग्गदा इन्द्रिये भिपज्यतः । कवी देवी प्रचेतमा-
 रिन्द्राय धन इन्द्रियं वीतामाज्यस्य होतयज ॥ ७ ॥ होता यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न
 भिपजं यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न भिपजं यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न भिपजं यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न
 ॥ ८ ॥ होता यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न भिपजं यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न भिपजं यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न
 ॥ ९ ॥ होता यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न भिपजं यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न भिपजं यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न
 ॥ १० ॥ होता यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न भिपजं यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न भिपजं यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न
 ॥ ११ ॥ देवं वर्हिर्दिन्द्राय सौदये । इन्द्राय सौदये । इन्द्राय सौदये । इन्द्राय सौदये ।
 ॥ १२ ॥ देवीर्न भिपजं यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न भिपजं यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न भिपजं यत्तत्तिस्त्रो देवीर्न
 ॥ १३ ॥ देवी उपासान्तेन्द्राय सौदये । इन्द्राय सौदये । इन्द्राय सौदये । इन्द्राय सौदये ।
 ॥ १४ ॥ देवी जोष्टी यमुधितो देवमिन्द्रमवर्तताम् । ययाव्यन्याघा होपा-

म्यान्या यच्चदम् वायाणि यजमानाय गिचिते यमुयने यमुधेयस्य वीतां य
 ॥ १५ ॥ देवो ऊर्जाहुतो दुधे सुदुधे पयमेन्द्रमवर्धताम् । इषमूर्जमन्या व
 त्स्थि २ सपोतिमन्या नवेन पूर्वे दयमाने पुराणेन नयमधातामूर्जमूर्जाहु
 ज्ञयमाने यमु वायाणि यजमानाय गिचिते यमुयने यमुधेयस्य वीतां य
 ॥ १६ ॥ देवा दैत्या ज्ञातारा देयमिन्द्रमवर्धताम् । ज्ञताघगए सावाभाट
 यमु वायाणि यजमानाय गिचितो यमुयने यमुधेयस्य वीतां यज ॥ १७ ॥ देव
 स्मिस्त्रिस्तिस्रो देवो. पतिमिन्द्रमवर्धयन् । अस्त्रह्वारतो दिवए रुद्रैर्यज्ञ
 सरस्वतीडा यमुमतो रुद्रान्वमुयने यमुधेयस्य च्यन्तु यज ॥ १८ ॥ देव इन्द्र
 नरागए सन्निवकृथमिन्धरो देयमिन्द्रमवर्धयत् । गतेन गितिष्टानामाहित
 सहस्रेण प्रवर्तते मिषायकृण्टस्य होत्रमर्हतो इहस्यतिस्रोद्वस्यिनाध्व
 यमुयने यमुधेयस्य वेतु यज ॥ १९ ॥ देवो देयैर्वनस्यतिर्हिरण्यपर्णां सधुशास
 सुपिप्प्लो देवमिन्द्रमवर्धयत् । दिवमयेणास्यदात्तारिधं पृथिवीमदृएहीहसु
 वने यमुधेयस्य वेतु यज ॥ २० ॥ देवं बर्हिर्वारितोनां देवमिन्द्रमवर्धयत् । स्वास
 स्यमिन्द्रेणासत्रमन्या बर्हिएष्यभृदभुवने यमुधेयस्य वेतु यज ॥ २१ ॥ देवो
 अग्निः स्विष्टकृद्देवमिन्द्रमवर्धयत् । स्विष्ट कुर्वन्त्स्विष्टकृत् स्विष्टसद्य करोतु नो
 यमुयने यमुधेयस्य वेतु यज ॥ २२ ॥ अग्निसद्य होतारमवृणीतायं यजमानः
 पचन् पक्नीः पचन् पुराडागं वध्वन्निन्दाय कागम् । सपस्या अद्य देवो वनस्यति
 रभवदिन्दाय कागेन । अद्यत्तं मेदस्तः प्रति पचताग्रभोदेवोवृधत्पु रोडागेन
 त्वामद्य ऋषे ॥ २३ ॥ होता यज्ञत्वमिधानं महद्यशः सुसमिद्धं वरेण्यमग्नि-
 मिन्द्रं वयोधसम् । गायत्री कन्द इन्द्रियं चापि गां वयो दधहेत्वान्यस्य
 होतयज ॥ २४ ॥ होता यज्ञत्तनूनपातमुद्भिदं यं गर्भमदितिर्दधे शुचिमिन्द्रं
 वयोधसम् । उष्णिहं कन्द इन्द्रियं दित्यवाहं गां वयो दधहेत्वान्यस्य होतयज

- ॥ २५ ॥ होता यच्चदीडेन्यमोडितं वृषहन्तममिडाभिरोडाए सहः सोममिन्द्र
वयोधमम् । अनुष्टुभं छन्द इन्द्रियं पञ्चाविं गां वयो दधहेत्वाज्यस्य होतयज
॥ २६ ॥ होता यच्चत्सुवर्हिषे पूषण्वन्तममर्त्य ए सोदन्तं वर्हिषि प्रिये ऽ गृ-
तेन्द्र वयोधमम् । हृहतीं छन्द इन्द्रियं चिक्त्वं गां वयो दधहेत्वाज्यस्य होतयज
॥ २७ ॥ होता यच्चद्वारवसतोः सुपायणा ऋतावृधो हारी देवीर्हिरण्योर्वा-
घ्नामिन्द्र वयोधमम् । षडङ्क्तिं छन्द इहेन्द्रियं तुर्यवाहं गां वयो दधद्वारत्वा-
ज्यस्य होतयज ॥ २८ ॥ होता यच्चत्सुपेगमा सुगिन्धि वृहती उभे नक्षोपामा
न दगते विश्वमिन्द्र वयोधमम् । त्रिष्टुभं छन्द इहेन्द्रियं पष्ठवाहं गां वयो दध-
हीतामाज्यस्य होतयज ॥ २९ ॥ होता यच्चताचेतमा देवानामुत्तमं यगो
होतारा देव्या कयो सयुजेन्द्र वयोधमम् । जगतीं छन्द इन्द्रियमनडाहं गां
वयो दधहीतामाज्यस्य होतयज ॥ ३० ॥ होता यच्चत्सुगन्धतोमिन्द्रो देवी-
र्हिरण्योर्भारतीवृहतीर्महीः पतिमिन्द्र वयोधमम् । विराजं छन्द इहेन्द्रियं धनं
गां न वयो दधद्वारत्वाज्यस्य होतयज ॥ ३१ ॥ होता यच्चत्सुरेतमं तटारं
पुष्टिवहेनं रूपाणि विश्वतं पृथक् पुष्टिमिन्द्र वयोधमम् । द्विपदं छन्द इन्द्रि-
यमुच्चानं गां न वयो दधहेत्वाज्यस्य होतयज ॥ ३२ ॥ होता यच्चदनस्यति
गमितारं शतक्रतुं हिरण्यपर्णमुक्थिनं रगनां विश्वतं वशिं भगमिन्द्र
वयोधमम् । कवुभं छन्द इहेन्द्रियं वशां देहतं गां वयो दधहेत्वाज्यस्य होत-
यज ॥ ३३ ॥ होता यच्चत्स्याहाक्रतोरग्निं गृहपतिं द्यग्वहणं भेषजं कथि
चतमिन्द्र वयोधमम् । अतिकन्दमं छन्द इन्द्रियं हृष्टदृष्टमं गां वयो दधद्वार-
त्वाज्यस्य होतयज ॥ ३४ ॥ देवं वर्हिर्वयोधमं देवमिन्द्रमवदेयत् । गायत्र्या
छन्दमेन्द्रियं चक्षुस्मिन्ने वयो दधद्वामुवने वसुधेयस्य सेतु यज ॥ ३५ ॥ देवी-
रातो वयोधमं गृधिमिन्द्रमवदेयन् । उगिहा छन्दमेन्द्रियं प्रणमिन्ने वयो

दध॑ह॒सुव॑ने॒ वसु॑धेय॑स्य व्यन्तु॒ यज॑ ॥ ३६ ॥ दे॒वी उ॒पामा॑न॒क्ता दे॒वमिन्द्र॑ वयो॒-
 धसं॑ दे॒वी दे॒वम॑वर्हताम् । अ॒नु॒ष्ट॒भा छन्द॑सेन्द्रियं व॒नमिन्द्रे॑ वयो॒ दध॑ह॒सुव॑ने
 वसु॑धेय॑स्य वी॒तां यज॑ ॥ ३७ ॥ दे॒वी जो॒ष्टी वसु॑धितो दे॒वमिन्द्र॑ वयो॒धसं॑ दे॒वी
 दे॒वम॑वर्हताम् । वृ॒ह॒त्या छन्द॑सेन्द्रिय॑ ए॒ शो॒त्रमिन्द्रे॑ वयो॒ दध॑ह॒सुव॑ने॒ वसु॑धेय॑स्य
 वी॒तां यज॑ ॥ ३८ ॥ दे॒वी ऊ॒र्जा॒हु॒ती दु॒धे मु॒दु॒चे प॒यसेन्द्र॑ वयो॒धसं॑ दे॒वी दे॒व-
 म॑वर्हताम् । पु॒ङ्गा छन्द॑सेन्द्रिय॑ ए॒ गु॒क्रमि॑ष्टे॒ धयो॒ दध॑ह॒सुव॑ने॒ वसु॑धेय॑स्य वी॒तां
 यज॑ ॥ ३९ ॥ दे॒या दे॒व्या हो॒ता॒रा दे॒वमिन्द्र॑ वयो॒धसं॑ दे॒वी दे॒वम॑वर्हताम् ।
 त्रि॒ष्ट॒भा छन्द॑सेन्द्रियं त्वि॒षिमिन्द्रे॑ वयो॒ दध॑ह॒सुव॑ने॒ वसु॑धेय॑स्य वी॒तां यज॑ ॥ ४० ॥
 दे॒वीस्ति॑स्त्र॒स्तिस्त्री दे॒वो॒धसं॑ प॒तिमिन्द्र॑मवर्हयन् । जग॑त्या॒ छन्द॑सेन्द्रिय॑ ए॒
 गू॒पमिन्द्रे॑ वयो॒ दध॑ह॒सुव॑ने॒ वसु॑धेय॑स्य व्यन्तु॒ यज॑ ॥ ४१ ॥ दे॒वो न॒रा॒ग॒ ए॒सो
 दे॒वमिन्द्र॑ वयो॒धसं॑ दे॒वी दे॒वम॑वर्हयत् । वि॒रा॒जा छन्द॑सेन्द्रिय॑ ए॒ रू॒पमिन्द्रे॑ वयो॒
 दध॑ह॒सुव॑ने॒ वसु॑धेय॑स्य वे॒तु यज॑ ॥ ४२ ॥ दे॒वी व॒न॒स॒ति॒र्दे॒वमिन्द्र॑ वयो॒धसं॑ दे॒वी
 दे॒वम॑वर्हयत् । द्वि॒प॒दा छन्द॑सेन्द्रियं भ॒गमिन्द्रे॑ वयो॒ दध॑ह॒सुव॑ने॒ वसु॑धेय॑स्य वे॒तु
 यज॑ ॥ ४३ ॥ दे॒वं व॒हि॒र्व॒रि॒तोनां॑ दे॒वमिन्द्र॑ वयो॒धसं॑ दे॒वं दे॒वम॑वर्हयत् ।
 क॒कु॒भा छन्द॑सेन्द्रियं य॒ग इन्द्रे॑ वयो॒ दध॑ह॒सुव॑ने॒ वसु॑धेय॑स्य वे॒तु यज॑ ॥ ४४ ॥
 दे॒वी अ॒ग्निः स्वि॑ष्ट॒क॒र्ह॒वमिन्द्र॑ वयो॒धसं॑ दे॒वी दे॒वम॑वर्हयत् । अ॒ति॒छन्द॑सा॒ छन्द॑-
 सेन्द्रियं च॒व॒मिन्द्रे॑ वयो॒ दध॑ह॒सुव॑ने॒ वसु॑धेय॑स्य वे॒तु यज॑ ॥ ४५ ॥ अ॒ग्नि॒म॒थ
 हो॒ता॒रम॑वृ॒णी॒ताय॑ यज॑मानः प॒चन् प॒क्षीः प॒चन् पु॒रोडा॑गं॒धु॒न्विन्द्रा॑य वयो॒धसे
 छा॒गम् । स॒प॒स्या अ॒द्य दे॒वो व॒न॒स॒ति॒रभ॑व॒दिन्द्रा॑य वयो॒धसे॑ छा॒गेन॑ अ॒ध॒सं
 मे॒द॒स्ताः प्र॒तिप॑च॒ताग्र॑भो॒दवी॑वृ॒धत्पु॒रोडा॑गेन॒ त्वाम॑थ ऋ॒षे ॥ ४६ ॥

॥ इति अष्टाविंशोऽध्यायः ॥

पथो देवयानान् प्रजानन्वाजयत्यु देवान् । अनु त्वा सप्तं प्रदिशः सव-
 न्ता ए स्वधामस्य यजमानाय धेहि ॥ २ ॥ ईडायासि वन्द्यश्च वाजिवाशु-
 यासि मेध्यश्च सप्त । अग्निदा देवैर्वसुभिः सजोपाः प्रीतं वज्रिं वहतु जात-
 वेदाः ॥ ३ ॥ स्तोत्रं बर्हिः सुष्टरोमा जुपाणोरु धृयु प्रयमानं पृथिव्याम् ।
 देवैर्भिर्युक्तमदितिः सजोपाः स्योनं कृण्वाना सुयिते दधातु ॥ ४ ॥ एता उ-
 वः सुभगा विश्वरूपा विपक्षोभिः अयमाणा उदातैः । कृष्याः सतीः कवयः
 शुश्रमाना हारो देवोः सुप्रायणा भवन्तु ॥ ५ ॥ अन्तरा मित्रावरुणा चरन्तो
 मुखं यजानामभि संविदाने । उपासा वा ए सुहरेण्ये सुगिण्ये ऋतस्य योना-
 विह सादयामि ॥ ६ ॥ प्रथमा वा ए सरथिना सुवर्षा देवो पश्यन्तो मुख-
 नानि विश्वा । अपिप्रयं चोदना वां मिमाना होतारो जरीतिः प्रदिशो दि-
 शन्ता ॥ ७ ॥ आदित्यैर्नो भारतो वष्टु यज्ञ ए सरस्वती सह रुद्रैर्न भावीत् ।
 इडोपङ्गता वसुभिः सजोपा यज्ञं नो देवोरस्यतेषु धत्त ॥ ८ ॥ त्वष्टा वो-
 देवकांसं जजान त्वष्टुर्वा जायत आशुरग्नः । त्वष्टेदं विज्जु भुवनं जजान
 ब्रह्मोः कर्तारमिह यच्च होतः ॥ ९ ॥ अग्नौ घृतेन तमसा समस्त उप देवा-
 २ ॥ ऋतुशः पाथ एतु । वनस्पतिर्देवलोकां प्रजानन्नग्निना हव्या स्रदितानि
 वक्षत् ॥ १० ॥ प्रजापतेस्तपसा वावृधानः सद्यो जातो दधिपे यज्ञमग्रे ।
 साहाकृतेन हविषा पुरीषा याहि साध्या हविरदन्तु देवाः ॥ ११ ॥ यद-
 क्रन्दः प्रथमं जायमान उद्यन् क्षमुद्रादुत वा पुरीषात् । श्वेनस्य पचा हरिणस्य
 वाहू उपसृत्य महि जातं ते अयन् ॥ १२ ॥ यमेन दत्तं वित एनमायुनगिन्द्र
 एण प्रयसो अध्यतिष्ठत् । गन्धर्वो अस्य रजनामगृभ्णात्सूरादग्नं वसत्रो
 निरतट ॥ १३ ॥ अग्निं यमो अस्यादित्यो अर्धवसि वितो गुह्येन गतेन ।
 अग्निं सोमेन ममया विप्रेक्ष भाहुस्तो त्रीणि दिवि बन्धनानि ॥ १४ ॥ नीनि

७. ८. ११ २. ११ ३. ११ ४. ११ ५. ११ ६. ११ ७. ११ ८. ११ ९. ११ १०. ११ ११. ११ १२. ११ १३. ११ १४. ११ १५. ११ १६. ११ १७. ११ १८. ११ १९. ११ २०. ११ २१. ११ २२. ११ २३. ११ २४. ११ २५. ११ २६. ११ २७. ११ २८. ११ २९. ११ ३०. ११ ३१. ११ ३२. ११ ३३. ११ ३४. ११ ३५. ११ ३६. ११ ३७. ११ ३८. ११ ३९. ११ ४०. ११ ४१. ११ ४२. ११ ४३. ११ ४४. ११ ४५. ११ ४६. ११ ४७. ११ ४८. ११ ४९. ११ ५०. ११ ५१. ११ ५२. ११ ५३. ११ ५४. ११ ५५. ११ ५६. ११ ५७. ११ ५८. ११ ५९. ११ ६०. ११ ६१. ११ ६२. ११ ६३. ११ ६४. ११ ६५. ११ ६६. ११ ६७. ११ ६८. ११ ६९. ११ ७०. ११ ७१. ११ ७२. ११ ७३. ११ ७४. ११ ७५. ११ ७६. ११ ७७. ११ ७८. ११ ७९. ११ ८०. ११ ८१. ११ ८२. ११ ८३. ११ ८४. ११ ८५. ११ ८६. ११ ८७. ११ ८८. ११ ८९. ११ ९०. ११ ९१. ११ ९२. ११ ९३. ११ ९४. ११ ९५. ११ ९६. ११ ९७. ११ ९८. ११ ९९. ११ १००. ११

नामसि यद्वा होता स एनान्यस्त्रीपितो यजीयान् ॥ २८ ॥ प्राचीनं वह्निः
 प्रदिशा पृथिव्या वस्तोरस्या वृज्यते अथे अङ्गाम् । व्यु प्रयते वितरं वरीयो
 देवेभ्यो अदितये स्योनम् ॥ २९ ॥ व्यचसतीरुर्विया विथयन्तां पतिभ्यो न
 जनयः शुभमानाः । देवीर्दारी बृहतीर्विखमिन्वा देवेभ्यो भवत सुप्रायणाः
 ॥ ३० ॥ आ सुध्वयन्तो यजते उपाके उपासान्तां सदतां नि योनौ । दिव्ये
 योपथे बृहती सुरूक्ने अधि थियए शुक्रपिञ्जं दधाने ॥ ३१ ॥ दैव्या होतारा
 प्रथमा सुवाचा मिमाना यज्ञं मनुषो यजध्वं । प्रचोदयन्ता विदधेपु कारु
 प्राचीनं ज्योतिः प्रदिशा दिशन्ता ॥ ३२ ॥ आ नो यज्ञं भारती तूयमेत्विडा
 मनुष्वदिह चेतयन्ती । तिस्रो देवो बर्हिरेदए स्योनए सरस्वती स्वपसः
 सदन्तु ॥ ३३ ॥ य इमे द्यावापृथिवी जनितो रूपैरपिष्टशृङ्गानि विखा ।
 तमद्य होतरिपितो यजीयान्देवं त्वष्टारमिह यच्च विद्वान् ॥ ३४ ॥ उपावमृज
 तन्वा समञ्जन्देवानां पाय ऋतुया हवोएपि । वनस्पतिः शमिता देवो अग्निः
 स्वदन्तु हव्यं मधुना हुतेन ॥ ३५ ॥ सदो जातो व्यमिमीत यज्ञमग्निर्देवा-
 नामभवत्पु रोगाः । अस्य होतुः प्रदिश्यतस्य वाचि स्वाहाकृतए हविरदन्तु
 देवाः ॥ ३६ ॥ केतुं कृण्वन्नकृतवे पेशो मर्या अपेयसे । समुपद्भिरजायया
 ॥ ३७ ॥ जीमूतस्थेव भवति प्रतीकं यहर्मी याति समदामुपस्ये । अना-
 विदया तन्वा जय त्वए स त्वा वर्मणी महिमा पिपर्त्तु ॥ ३८ ॥ धन्वना गा
 धन्वनाजिं जयेम धन्वना तीव्राः समदो जयेम । धनुः शचीरपकामं कृषोति
 धन्वना सर्वाः प्रदिशो जयेम ॥ ३९ ॥ वक्ष्यन्तीवेदागनीगन्ति कर्णं प्रियए
 शखायं परिपस्वजाना । योषेव शिङ्क्ते वितताधि धन्वन् जग इयए समने
 पारयन्ती ॥ ४० ॥ ते आचरन्ती समनेव योषा मातेव पुत्रं विभृतामुपस्ये ।
 अप शबन्विध्यताए संविदाने आर्त्तौ इमे विष्कुरन्ती अमितान् ॥ ४१ ॥ बह्वीनां

पिता वहु॑रस्य पु॒त्रयि॒या कृ॒णोति॑ भ॒मना॑व॒गन्त्य॑ । इ॒पुधि॑ स॒ह्याः पु॒त॒नाय॑ सर्वाः
 पु॒ष्टे नि॒न॒हो ज॒यति॑ प्र॒मूतः॑ ॥ ४२ ॥ रथे॑ तिष्ठ॒न्नयति॑ वा॒जिनः॑ पु॒रो यत्र॑ यत्र
 का॒मय॑ते सु॒पा॒रयिः॑ । अ॒भोगू॑नां स॒हि॒मानं॑ प॒नाय॑त॒ मनः॑ प॒थाद॑नु यच्छ॒न्ति
 र॒गमयः॑ ॥ ४३ ॥ तो॒मान् घो॒षान् कृ॒ण्वते॑ ह॒यपा॑ण॒यो ऽग्वा॒ रथे॑भिः स॒ह वा॑ज॒यन्तः॑ ।
 अ॒व॒क्राम॑न्तः प्र॒पदै॑र॒मित्रा॑न् क्षि॒णन्ति॑ श॒त्रून् ॥ ४४ ॥ रथ॑वाह॒-
 न॑ ए॒ह वि॑रस्य॒ नाम॑ यत्रा॒युधं॑ नि॒क्षिप्त॑मस्य॒ धर्मः॑ । तत्रा॑ रथ॒मुप॑ श॒ग्म ए॒ सदे॑म
 वि॒श्रा॒हा व॒य ए॒ सु॒म॒म्यमा॑नाः ॥ ४५ ॥ आ॒दु॒प ए॒मदः॑ पि॒त॒री व॒योधाः॑ कृ॒च्छ्रे-
 यितः॑ श॒क्नो॒वन्तो॑ ग॒भी॒राः । वि॒च॒से॒ना इ॒पु॒बला॑ अ॒मृ॒धाः स॒तो॒वी॒रा उ॒र॒वो ब्रा॒त-
 सा॑हाः ॥ ४६ ॥ आ॒घ्रा॒णामः॑ पि॒तरः॑ सो॒म्या॑सः शि॒वे नो॑ द्या॒वापृ॒थिवी॑ अ॒ने॒हमा॑ ।
 पू॒षा नः॑ पा॒तु दु॒रि॒तादृ॒ताह॒घो र॒क्षा मा॑कि॒र्णो अ॒घ॒ग ए॒स ई॒गतः॑ ॥ ४७ ॥ सु॒पर्णं
 व॒सो वृ॒गो अ॒स्या द॒न्तो गो॑भिः सं॒न॒डा प॑त॒ति प्र॑सू॒ता । यत्रा॑ नरः॒ सं च॑ वि॒ च
 द्र॒वन्ति॑ तत्रा॒मभ॑मि॒षयः॑ श॒र्म य ए॒सन् ॥ ४८ ॥ ऋ॒जी॒ते परि॑ हृ॒द्भि नो॑ ऽ॒श्मा
 भ॒वतु॑ न॒स्तनूः॑ । सो॒मो अ॒धि ब्र॑वोतु॒ नो ऽदि॑तिः॒ शर्म॑ यच्छ॒तु ॥ ४९ ॥ आ॑ न॒हन्ति॑
 सान्त्वे॒पा ज॒घना॑न् ॥ ५० ॥ उ॒प जिघृ॑ते । अ॒ग्ना॒जनि॑ प्र॒चेत॑सो ऽ॒श्वान्क्ष॑म॒त्त॒ चोद॑य
 ॥ ५० ॥ अ॒हि॒रिव॑ भो॒गैः प॒थ्येति॑ वा॒हु॒ ज्याया॑ ह॒तिं परि॑वा॒धमा॑नः । ह॒स्त॒घ्नो
 वि॒ष्ठा व॒युना॑नि वि॒द्वान् पु॒मान् पु॒मा ए॒सं परि॑पा॒तु वि॒श्रतः॑ ॥ ५१ ॥ वन॑स्प॒ते
 वो॒ड्ढो हि॑ भू॒या अ॒स्रत्स॑खा प्र॒तर॑णः॒ सु॒वीरः॑ । गो॒भिः स॒न्न॒डो अ॒धि वो॒ड्य-
 स्वा॒स्या॒ता ते॑ ज॒यतु॑ ज॒त्वानि॑ ॥ ५२ ॥ दि॒वः पृ॒थि॒ज्याः प॒र्यो॒ज उ॒डूत॑ वन॑स्प॒-
 ति॒भाः प॒र्यामृ॑त॒ ए सह॑ । अ॒पामो॑ज॒मानं॑ परि॒ गोभि॑रा॒हत॑मिन्द्र॒स्य व॒च ए॒
 ह॒विषा॑ रथं॒ यज॑ ॥ ५३ ॥ इन्द्र॑स्य॒ वज्रो॑ म॒रुता॑म॒नो॒कं मि॒त्रस्य॑ स॒र्भो व॑रु॒णस्य॑
 ना॒भिः । मे॒मां नो॑ ह॒व्यदा॑तिं क्षु॒पा॒णो दे॒व रथ॑ प्रति॒ ह॒व्या रथ॑माय ॥ ५४ ॥
 उ॒प श्वा॑स्य॒ पृथि॒वीमु॑त द्यां पु॒रु॒षा ते॑ म॒नुता॑ वि॒क्षिप्त॑श्च॒रत् । स दु॑न्दु॒भे म॒जूरि॑-

॥ अथ त्रिंशोऽध्यायः ॥

अपिः—नारायणः १—३, ५—२० मेषानिधि ५ । देवता . भविता
 १—४ परमेश्वरः ५, ६ विदांसः ७ ८ त्रिदान ८ १० ईश्वरः ११ शक्ति
 मरी १४—२२ । कन्दः—विष्टुप् १ निवृद्धगायत्री २ शक्ति ३ ४ शक्ति
 कतिगङ्गा ५, ११ निवृद्धादिः ६, ७ कति ८ १० भुविगति ११ १२
 २१ विराट् संकतिः २२ निवृद्धादिः २३ त्रिगट् कति २४ २५ वि २
 धृतिः २७ निवृद्धादिः २८ भुवि धृति २९ भुविगति ३० ३१
 कतिः ३२ । स्वरः—धैवतः १, १८ पङ्क्त ३ ४ ५
 मध्यमः ६, ८ निपादः ८, १३, १४ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२
 २३ अपभः २०, २८, ३० ।

देव सवितुः प्रसुव यथं प्रसुव यथपति भगाय । दिव्यो मन्त्रं प्रोक्तुः
 पुनातु वाचस्पतिर्वाचस्पतः स्वदत्त ॥ १ ॥ तज्जितुर्वेदः भगो देवता
 महि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ २ ॥ विष्णोर्देव सविन्द्रो विष्णोर्देव
 तसुव । यद्भद्रं तत्प्र पासुव ॥ ३ ॥ विभक्तारं हवामहे वभोविजयं शशम ।
 वितारं कृषससम् ॥ ४ ॥ मरुदे मारुतं रुद्राय मारुतं मरुदो वेदं
 वेदं गृहं तमभे तस्करं नारकाय वीरहणं पापने क्रिष्णकृपाया चदं
 माय सुचक्षुर्मतिकृपाय मागधम् ॥ ५ ॥ कृष्णाय हवामहे देवता
 माय ममादरं नृशठाय भोमने नमायै हवामहे वासिष्ठाय देवता
 माय कुमारीपुत्रं मेषाये रथकारं धैर्याय तत्पामम् ॥ ६ ॥ तदेवे देवता

मायायै कर्मरए रूपाय मणिकारए शुभे वपए गरव्याया इयुकारए हित्यै
 धनुष्कारं कर्मणे जगाकारं दिष्टाय रज्जुमजं सृत्यवे मृगशुभन्तकाय खनिनम्
 ॥ ७ ॥ नदीभ्यः पौष्पिष्ठसृक्षीकाभ्यो नैपादं पुरुषव्याघ्राय दुर्मदं गन्धर्वाण-
 रोभ्यो ब्रातय प्रयुग्मा उन्मत्तए सर्पदेवजनेभ्यो ऽ प्रतिपदमयेभ्यः कितवमोर्य-
 ताया अकितवं पिशाचेभ्यो विदलकारी यातुधानेभ्यः कण्टकीकारीम् ॥ ८ ॥
 संधये जारं गेहायोपपत्तिमात्यं परिविस्तं निवर्तत्यै परिविविदानमराहा
 एदिधिपुःपतिं निष्कृत्यै पेशस्कारीए संज्ञानाय स्मरकारी प्रकामोद्यायोपसदं
 वर्षायातुरुधं बलायोपदाम् ॥ ९ ॥ उक्तादेभ्यः कुब्जं प्रमुदे वामनं हार्यः
 स्नामए स्वप्रायाभ्यमधर्माय वधिरं पयिन्नाय भिपजं प्रज्ञानाय नक्षत्रदर्शमाशि
 चायै प्रश्निनमुपशिन्नाया अभिप्रश्निनं मर्यादायै प्रश्नविवाकम् ॥ १० ॥ अर्मेभ्यं
 हस्तिपं जवायाश्चपं पुष्ट्यै गोपालं कोर्यायाविपालं तेजसे ऽ जपालमिरा
 कोनाशं कीलालाय सुराकारं भद्राय गृहपए श्रेयसे विस्रधमाध्यस्त्रायानु-
 त्तरम् ॥ ११ ॥ भाये दार्वारहारं प्रभाया अग्न्यधं वृषस्य विष्टपायामिपेक्ष
 वधिष्ठाय नाकाय परिविष्टारं देवलोकाय पेगितारं मनुष्यलोकाय प्रकरिता
 सर्वेभ्यो लोकेभ्य उपसेत्तारमव ऋत्यै वधायोपमन्त्रितारं मेधाय वासः पशु
 प्रकामाय रजयित्रीम् ॥ १२ ॥ ऋतये स्त्री नद्वदयं वैरहत्याय पिशुनं विवि
 चत्तारमौपद्रवायानुचत्तारं बलायानुचरं भूक्ते परिष्कन्दं प्रियाय प्रियवा-
 दिनमरिष्ट्या अश्वसादए स्वर्गाय लोकाय भागदुधं वधिष्ठाय नाकाय परिवि-
 ष्टारम् ॥ १३ ॥ मन्यवे ऽयस्तापं क्रोधाय निसरं योगाय योत्तारए शोकाया
 भिसत्तारं क्षमाय विमोक्तारमुक्लूलनिकूलेभ्यस्त्रिष्ठिनं वपुये मानस्कृतए शोला-
 याञ्जनोकारीं निवर्तत्यै कोशकारीं यमाणासम् ॥ १४ ॥ यमाय यमसमय-
 र्वेभ्यो ऽवलोकाए संवत्सराय पथ्योयिनीं परिवत्सरायविजातामिदावत्सराया-

नोर्वरीमिद्वरायोतिष्कदरीं वरराय विमजराए संवत्सराय पलिक्रीमृभुभ्यो
 ऽजिनमंधए माभ्येभ्यमममम् ॥ १५ ॥ मराभ्यो रैवरमुपस्यावराभ्यो दाशं
 वेस्ताभ्यो वेन्द्रं नडानाभ्यः गोक्कन पाराय मार्गारमवाराय केवत्तं तीर्थेभ्य
 चान्दं विपमेभ्यो सैनानए मुनेभ्यः पणकं गुहाभ्यः किरातए मानुभ्यो जन्मक्तं
 पर्वतेभ्यः किष्पृकपम् ॥ १६ ॥ वोभन्तायै पीस्कमं वर्णाय हिरण्यकारं तुलायै
 दानिजं पपादोपायं न्नाविनं विश्वं भगो भूतभयः मिधनं भूत्यै जागरणमभूत्यै
 चपनमात्यै जनवादिनं ह्युडा चपगन्धए मएग्राय प्रच्छिदम् ॥ १७ ॥ अज
 राजाय कितवं कृतायादिनपदगं चैतायै कल्पिनं हापरायाधिकल्पिनमास्त्रन्दाय
 मभास्याणुं मृत्यवे गोध्यचामस्ताकाय गोघातं क्षुधे यो गां यिस्तन्तुं भिक्षमाण
 उपतिष्ठति दुष्कृताय चरकाचायै पाप्मने सैस्तगम् ॥ १८ ॥ प्रतिशुक्ताया
 अर्तनं घोषाय भपमन्ताय बहुवादिनमनन्ताय मूकए शब्दायाडम्बराघातं महिषे
 वीणावाटं क्रोगाय तूणवधमधरम्पराय शङ्खं वनाय यतपमन्यतो ऽरण्या
 दावपम् ॥ १९ ॥ नर्माय पु० यन्मए हमाय कारिं यादसे गावल्यां चामण्यं
 गणकमभिक्रोगकं तानाहमे वीणावादं पाणिघ्नं तूणवधं तादृक्तायानन्दाय
 तनवम् ॥ २० ॥ अग्नये पीवानं पृथिव्यै पीठसर्पिणं वायवे चाण्डालमन्त-
 रिषाय वएग्नर्तिनं दिवे खलतिए सूर्याय हर्यक्षं नक्षत्रेभ्यः किर्भिरं चन्द्रमवे
 किनाममहं शुक्लं पिङ्गाक्षए रात्रौ लृणं पिङ्गाक्षम् ॥ २१ ॥ अथैतानष्टौ
 विरूपानालभते ऽतिदीर्घं चातिद्वलं चातिस्त्रुलं चातिकृशं चातिशुक्लं चाति-
 क्षुण्णं चातिकुलं चातिलोमशं च । अशूद्रा अत्राक्षणास्ते प्राजापत्याः । मागधः
 ऽयसो कितवः क्लोवो ऽशूद्रा अत्राक्षणास्ते प्राजापत्याः ॥ २२ ॥

॥ अथ एकविंशोऽध्यायः ॥

अग्नि. नागायण. १—१६ उत्तरनारायणः १०—२२ । देवता—
 पुत्रपः १. १ ४, १. ८—१६ ईशानः २ स्त्रिया ५ स्त्रिया ३ पाटित्यः
 १०—१८. २२ सूर्यः २० विष्णु देवाः २१ । कृष्णः निचूटनृप १—२,
 ८ १९. १४ चण्डनृप ४. ४. ७. १२. १३. १४. २०. २१ विराडनृप
 ६ विराट् निचूट १६ भुरिक् विचूट १७. १८ निचूट् विचूट १८
 निचूटार्पाविचूट २२ । अरः—गान्धारः १—१४. २०. २१ धैवतः
 १६—१८. २२ ॥

सहस्रगीर्वा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् । स भूमिं सर्वं सृजत्विति-
 षहस्राङ्गुलम् ॥ १ ॥ पुरुष एवेदं सर्वं यद्भूतं यच्च भाग्यम् । उतामृतत्वस्ये-
 शानो यदन्नं नातिरोहति ॥ २ ॥ एतावानस्य महिमातो जगतां पूरयः ।
 पादोऽस्य विश्वा भूतानि विपादस्यामृतं दिवि ॥ ३ ॥ त्रिपादूर्ध्वं रुदैत्युर्यः
 पादोऽस्ये ह्यभवत्पुनः । ततो विश्वं व्यकामस्तामनागने अभि ॥ ४ ॥ ततो
 विराडजायत विराजो अग्नि पूरयः । स जातो अत्यरिच्यत पयाङ्गमिमयो पुरः
 ॥ ५ ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वदुतः सन्धृतं द्रवदाजगम् । पशून्स्तावकं वायुव्यानां रथा
 ग्राम्याश्च ये ॥ ६ ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वदुत ऋचः सामानि जज्ञिरे । कदाएसि
 जज्ञिरे तस्माद्यज्ञस्तस्मादजायत ॥ ७ ॥ तस्मादग्नां अजायन्त ये के चोभयादेतः ।

ततो ह कश्चिद् ब्रह्मणोऽपि न जानाति ॥ १८ ॥ तं यज्ञं ब्रह्मिणि मीचन्
 इदं ब्रह्मणोऽपि न जानाति ॥ १९ ॥ देवा यजमानं माध्या जययद्य दे ॥ २० ॥ यत्पुरुषं
 यजन् ब्रह्मिणि न जानाति ॥ २१ ॥ किमप्यजानोति वाहू किमूरु पादा उच्यते ॥
 ॥ १० ॥ ब्रह्मणोऽपि न जानाति ब्रह्मणोऽपि न जानाति ॥ ११ ॥ नरु तदस्य यज्ञेभ्यः
 पुराणं ब्रह्मणोऽपि न जानाति ॥ १२ ॥ ब्रह्मणो मनसो जातयद्योः सूर्या भजायत ॥
 सोमोऽपि न जानाति ब्रह्मणोऽपि न जानाति ॥ १३ ॥ माध्या आसीदन्तरिक्षे
 मीमांसा योः समदर्शनं ॥ १४ ॥ भूमिर्दिग्ः शोकात्तया लोका ॥ १५ ॥
 यजन् ब्रह्मिणि न जानाति देवा यजमानं त्वत् ॥ १६ ॥ वसन्तो
 ऽप्यजानोदात्तं योऽपि न जानाति ॥ १७ ॥ ममाप्यामन् परिधयसिः सप्त
 ममिधः हताः ॥ १८ ॥ देवा यजमानं गन्धामा यजन् पुरुषं यजन् ॥ १९ ॥ यज्ञेन
 यजमानं देवा यजमानं यजमानं यजमानं ॥ २० ॥ ते च माकं सहिमानः
 मयन् यत् पूर्व माध्याः मन्ति देवाः ॥ २१ ॥ अहः सभृतः पृथिव्यै
 रसाच विष्णवेभ्यः ममवर्णाताय ॥ २२ ॥ तस्य त्वष्टा विदधद्रूपमेति तन्मत्यस्य
 देवताजानमयं ॥ २३ ॥ वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसः
 पुरस्तात् ॥ २४ ॥ तमेव विदित्वाति शृणुमिति माध्याः पय्या विद्यतेऽयनाय ॥ २५ ॥
 मजापतिपरति गमं यजमानायमानो बहुधा विजायते ॥ २६ ॥ तस्य योनिं परि-
 पश्यन्ति धीरास्माग्निं तस्य भुवनानि विष्ठा ॥ २७ ॥ यो देवेभ्य आतपति
 यो देवानां पुरोहितः ॥ २८ ॥ पूर्वा यो देवेभ्यो जातो नमो रुचाय ब्राह्मणे ॥ २९ ॥
 रुचं माघं जनयन्तो देवा अप्ये तदमुवन् ॥ ३० ॥ यस्त्वेवं ब्राह्मणो विद्यात्तस्य
 देवा भवन्त्यग्रे ॥ ३१ ॥ श्रियं ते सखीय पत्रावहोरात्रे पाश्वे नक्षत्राणि
 रूपमग्निनो व्यात्तम् ॥ ३२ ॥ दण्डविपाणामुं म दपाण सर्वलोकं म दपाण ॥ ३३ ॥

॥ अथ द्वाविंशोऽध्यायः ॥

अटपिः—रायम्, नम १—१२ मेधाकामः १३—१५ शोकामः १६ ।
 देवता—गवतामा १, २, ३—८, १०—१२, १४ छिरण्यगर्भः परमात्मा ३
 आत्मा ४ परमेस्वर ५ विद्वान् ८ इन्द्रः १३ परमेस्वरविद्यामी १५ विद्वद्वा-
 जानी १६ । छन्द—अनुष्टुप् १, २, १६ निचृत् पंक्तिः ३ भुरिक्त्तिष्टुप्
 म. ५ निचृत्तिष्टुप् ६. ८—१२ अराडितजगती ७ भुरिगायत्री १३ निचृ-
 तनष्टुप् १४ निचृत् उद्यतो १५ । स्वर.—गान्धारः १, २, १४, १६ पञ्चमः
 ३ गैयम् म. ८ ८ १२ निषाद. ५ पञ्चम. १३ मध्यमः १५ ।

तदेवाग्निस्तदादित्यस्तदायुस्तदु चन्द्रमाः । तदेव शुक्रं तद्वज्रं ता आपः
 स प्रजापतिः ॥ १ ॥ सर्वं निमेषा जग्निरे विद्युतः प्रहृषादधि । नैनमूर्ध्वं
 न तिर्यच्च न मध्ये परिजयभत् ॥ २ ॥ न तस्य प्रतिमा अस्ति यस्य नाम
 महद्यगः । छिरण्यगर्भ इत्येषः । मा मा हिंसीदित्येषा । यस्मान्न जात
 इत्येषः ॥ ३ ॥ एषो ह देवः प्रदिशोऽनु सर्वाः पूर्वो ह जातः स उ गर्भं अन्तः ।
 स एव जातः स अनियमाणः प्रत्यङ्म जनास्तिष्ठति सर्वतोमुखः ॥ ४ ॥
 यस्माज्जातं न पुरा किञ्चनैव य आबभूव भुवनानि विश्वा । प्रजापतिः प्रजया
 स एरराणस्मीणि व्योती एपि सचते स षोडशी ॥ ५ ॥ येन द्यौरुपा पृथिवी
 च दृढा येन स्वः स्तमितं येन नाकः । यो अन्तरिक्षे रजसो विमानः कस्मै
 देवाय हविषा विधेम ॥ ६ ॥ यं क्रन्दसो अवसा तस्तमानि अभैरचेतां मनसा
 रजमाने । यत्राधि सूर उदितो विभाति कस्मै देवाय हविषा विधेम । आपो

४ यद्दत्तोर्यद्यिदापः ॥ ७ ॥ वेनस्तत्पुन्यत्रिहितं गुह्यं सद्यत् विश्वं भवत्ये-
 कनीडम् । तस्मिन्निदं सद्य वि चैति सर्वं स शीतः प्रोतश्च विभूः
 प्रजासु ॥ ८ ॥ प्र तदोचेदस्युतं शु विद्वान् गन्धर्वो धाम विभूतं गुह्यं सत् ।
 त्रीणि पदानि निहिता गुह्यास्य यस्तानि वेद स पितुः पितासत् ॥ ९ ॥ स
 नो बन्धुर्जनिता स विधाता धामानि वेद भुवनानि विश्वा । यत्त देवा अमृत-
 मानगानास्तृतीये धामन्त्रध्वैरयन्त ॥ १० ॥ परोत्य भूतानि परोत्य लोकान्
 परोत्य सर्वाः प्रदिशो दिशश्च । उपस्थाय प्रथमजायुतस्यात्मनात्मानमभि शं वि-
 वेग ॥ ११ ॥ परि द्यावापृथिवी सद्य इत्वा परि लोकान् परि दिग्ः परि स्यः ।
 ऋतस्य तन्तुं विततं विचृत्य तदपश्यत्तदभवत्तदासीत् ॥ १२ ॥ मदमम्पति-
 मद्भुतं प्रियमिन्द्रस्य काम्यम् । सन्नि मेधामयामिपए स्वाहा ॥ १३ ॥ यां
 मेधां देवमणाः पितरयोषासते । तया मामद्य मेधयान् मेधाविनं वुक् स्वाहा
 ॥ १४ ॥ मेधां मे वरुणो ददातु मेधामग्निः प्रजापतिः । मेधामिन्द्राय वायुर्न
 मेधां धाता ददातु मे स्वाहा ॥ १५ ॥ इदं मे वद्वा च सत्त्वं चोमे त्रियमशु-
 ताम् । मयि देवा दधतु त्रियमुत्तमां तस्यै ते स्वाहा ॥ १६ ॥

॥ इति हार्त्विशोऽध्यायः ॥

रूपोऽस्मत्तानि तस्यै ॥ २२ ॥ प्र वो महे मन्दमानायाऽसौऽर्वा विज्ञानराय
 विद्याभुवः । इन्द्रस्य यस्य सुमुख ए सहो महि यथो नृमृणश्च रोदसी सपर्यतः
 ॥ २३ ॥ हृदमिदं येषां भूरि श्रुतं प्रयुः स्वहः । येषामिन्द्रो युवा सखा
 ॥ २४ ॥ इन्द्रे हि मत्तगन्धसो विगृभिः सोमपर्वभिः । महा २ ॥ अभिष्टि-
 रोजसा ॥ २५ ॥ इन्द्रो हृचमहृणोऽष्टहृनोतिः प्र मायिनाममिनाहर्षणीतिः ।
 पशून् धृष्टसुश्रुगन्धनेष्वविधेनाऽशक्तणोद्रास्याणाम् ॥ २६ ॥ कृतस्त्वमिन्द्र
 माहितः मन्त्रे को यामि सत्यते किन्त इत्या । मय्यच्छसे समराणः शुभानैर्वीचे-
 स्तवो हरिवो यत्तं अस्मे ॥ २७ ॥ महा २ ॥ इन्द्रो य भीजसा । कदा चन स्तरोरसि ।
 कदा चन प्रयुच्छसि ॥ २८ ॥ आ तत्त इन्द्रायवः पनन्ताभि य कृतं गोमन्तं
 तितृप्तान् । सक्तत् त्वं ये पुरुषतां मही ए महस्त्रधारा बृहती दुदुचन् ॥ २९ ॥
 तान्ते धियं प्र भरे मही महोमस्य स्तोत्रे धिपणा यत्तं आनजे । तमुत्सवे च
 त्वे च सासहिमिन्द्र देयामः श्वसामदन्नम् ॥ ३० ॥ विभ्राड् हृदत्पिबतु
 त्वं मध्यायुर्देध्याक्षपतायविहृतम् । वातङ्गुतो यो अभि रक्षति त्मना प्रजाः
 पोप पुरुधा यि राजति ॥ ३१ ॥ उदु त्वं जातवेदसं देवं वहन्ति केतयः ।
 ये विगाय मूर्ध्नि ॥ ३२ ॥ येना पावक चक्षमा भुरणन्तं जना २ ॥ अतु ।
 तं वहण पश्यसि ॥ ३३ ॥ दैव्यावध्यं आ गत ए रघेन मूर्ध्नि त्वया । मध्या
 य ए समञ्जाये ॥ † तं प्रवथा । अयं वेनः । चित्रं देवानाम् ॥ ३४ ॥ आ न
 इमाभिर्विदधे सुश्रुति विज्ञानरः सविता देव एतु । अपि यया युयानो मत्तया
 नो विगं जगदभिपित्वे मनीषा ॥ ३५ ॥ यदद्य कच ह्यहस्त्रदगा अभि मूर्ध्नि
 मये तदिन्द्र ते वश ॥ ३६ ॥ तरणिर्विदग्गतो ह्योतिष्कृदसि मूर्ध्नि । विग-
 माभामि रोचनम् ॥ ३७ ॥ तत्त मूर्ध्नि देवत्वं तन्महितं मध्या कर्त्तो वितत ए

नो जभार । यदेदपुक्तं हरितः सधम्यादाद्रात्री याममनानुते सिमधौ ॥ १० ॥
 तन्नित्रस्य वरुणस्याभिचक्षे सूर्यो रुधं क्षणुते द्यौरुपस्ये । अनन्तमन्यद्गद
 पाजः क्षणमन्यद्वरितः सभरन्ति ॥ १८ ॥ वरुणो २ ॥ असि सूर्ये वडादि
 मुहा २ ॥ असि । मरुतो सतो महिमा पनस्यते ऽ वा देव मुहा २ ॥ अ
 ॥ १८ ॥ यद सूर्ये ययमा मुहा २ ॥ असि मुता देव मुहा २ ॥ असि
 मुहा देवानामसूर्यः पुरोहितो विभु ज्योतिरदाभ्यम् ॥ ४० ॥ आपन्त
 सूर्ये पिबेदिन्द्रस्य भक्षत । वसूनि जाते जनमान भोजसा प्रति भागं
 दीधिम ॥ ४१ ॥ अद्या देवा उदिता सूर्यस्य निरएहसः पिष्टता निरवद्यात
 तसो मित्रो वरुणो मामहन्तामदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ॥ ४२ ॥
 क्षण्येन रजसा वसमानो निषेगयस्यतं मर्त्यं च । हिरण्येन सविता रथे
 देवो याति भुवगानि पयसम् ॥ ४३ ॥ मथाहजे मुमया वहिरेषामा वि
 पतीष्व मीरिट इयाते । विगामक्नोरुपसः पूर्वहूतो वायुः पूषा स्वस्तये नियुत्वा
 ॥ ४४ ॥ इन्द्रवायू वहस्यति मित्राग्निं पूषणं भगम् । आदित्यान्मरुतं गण
 ॥ ४५ ॥ वरुणः प्राविता भुवन्मित्रो विश्वाभिरूतिभिः । करतां नः सुराधस
 ॥ ४६ ॥ अधि न इन्द्रेषां विष्णो सजात्यानाम् । इता मरुतो अग्निना
 ॥ तम्रदयो । अयं वेनः । ये देवासः । आ न इडाभिः । विश्वेभिः सौम्यं मधु
 श्रीमांसयर्षणीधृतः ॥ ४७ ॥ अग्न इन्द्र वरुण सिद्ध देवाः शर्धः ॥ यन्त मारुतो
 विष्णो । उभा नासत्या रुद्रो अध गा पूषा भगः सरस्वती जुपन्त ॥ ४८ ॥ इन्द्राग्नि
 मित्रावरुणादिति ए स्रः पृथिवीं द्यां मरुतः पर्वता २ ॥ अपः । रुवे विष्णुं पूषण
 श्रद्धयसति भगं नु शएंसए सवितारभूतये ॥ ४९ ॥ अक्षो रुद्रा मेहना पर्व
 तामो हवहव्ये भरहूतो मजोपाः । यः शएंसते सुवते धायि पञ्च इन्द्रज्येष्ठा

देमा गच्छ । मुद्यान्महोभिर्दृतिभिः ॥ ६५ ॥ त्वमिन्द्र प्रगृक्षि चमि
 स्पृधः । अगृक्षि जातिता विमृगृमि त्वमाख्यं तनयतः ॥ ६६ ॥
 सुस्यन्तामीयतुः शोणी गिषु न मातरा । विग्राक्षी स्पृधः श्रययन्
 यदिन्द्र तृपेति ॥ ६७ ॥ यज्ञो देवानां प्रत्येति सुगमादित
 मृद्वयताः । आ यो देवाची सुमतिर्वहन्तादए होषिष्या परित्
 ॥ ६८ ॥ पदधंभिः सवितः पागुभिदए गियेभिरद्य परि पाहि
 हिरण्यजिह्वः सुविताय गव्यमे रक्षा माकिर्नो अघगृप्स ईगत ॥
 योरया गुप्यो दद्रिषं धामध्वरुभिर्मधुमताः सुतासः । वद यायां नित्य
 प्रिया सुतम्भान्मो मदाय ॥ ७० ॥ गाय उपायतावतं मही यज्ञस
 उभा कर्णी हिरण्यया ॥ ७१ ॥ काव्ययोराज्ञानेषु कृत्वा दक्षस्य हुरो
 देमा मधस्य धा ॥ ७२ ॥ देव्यावध्यं पा गतए रयन् मयैवधा । इ
 ममप्राये ॥ ७ तन्मदया । अयं वेनः ॥ ७३ ॥ तिरयोनी विततो रि
 विदाउरीरुपरि विदासीरु । रितोधा धाममहिमानं पासन्तः
 स्तात्पर्यतिः परम्भात् ॥ ७४ ॥ आ रोदसी अपृणदा स्वर्मह
 नमपनी अधारयन् । सो अपृराय परिणोयते कविरत्यो न पाजस
 हितः ॥ ७५ ॥ उक्थमिह वृहन्तमा या मन्दानां विदा गिर
 पैराविवांसतः ॥ ७६ ॥ उप नः सुनञो गिरः शृणुस्वमृतस्य
 लोका भवन्तु नः ॥ ७७ ॥ ब्रह्मणि मे मतयः शए सुतासः ॥
 प्रभृतो मे अद्रिः । आ शासते प्रतिद्वयेन्सुक्पेमा हरो वहतस्ता
 ॥ ७८ ॥ अनुत्तमा ते मयव्यकिर्न न त्वावा ॥ २ ॥ अस्ति देवता
 न जायमानो नशते न जातो यानि करिष्या कुरुहि प्रह्व ॥ ७९ ॥

॥ १८ ॥ ॥ १९ ॥ ॥ २० ॥ ॥ २१ ॥ ॥ २२ ॥ ॥ २३ ॥ ॥ २४ ॥ ॥ २५ ॥ ॥ २६ ॥ ॥ २७ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २९ ॥ ॥ ३० ॥ ॥ ३१ ॥ ॥ ३२ ॥ ॥ ३३ ॥ ॥ ३४ ॥ ॥ ३५ ॥ ॥ ३६ ॥ ॥ ३७ ॥ ॥ ३८ ॥ ॥ ३९ ॥ ॥ ४० ॥ ॥ ४१ ॥ ॥ ४२ ॥ ॥ ४३ ॥ ॥ ४४ ॥ ॥ ४५ ॥ ॥ ४६ ॥ ॥ ४७ ॥ ॥ ४८ ॥ ॥ ४९ ॥ ॥ ५० ॥ ॥ ५१ ॥ ॥ ५२ ॥ ॥ ५३ ॥ ॥ ५४ ॥ ॥ ५५ ॥ ॥ ५६ ॥ ॥ ५७ ॥ ॥ ५८ ॥ ॥ ५९ ॥ ॥ ६० ॥ ॥ ६१ ॥ ॥ ६२ ॥ ॥ ६३ ॥ ॥ ६४ ॥ ॥ ६५ ॥ ॥ ६६ ॥ ॥ ६७ ॥ ॥ ६८ ॥ ॥ ६९ ॥ ॥ ७० ॥ ॥ ७१ ॥ ॥ ७२ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७४ ॥ ॥ ७५ ॥ ॥ ७६ ॥ ॥ ७७ ॥ ॥ ७८ ॥ ॥ ७९ ॥ ॥ ८० ॥ ॥ ८१ ॥ ॥ ८२ ॥ ॥ ८३ ॥ ॥ ८४ ॥ ॥ ८५ ॥ ॥ ८६ ॥ ॥ ८७ ॥ ॥ ८८ ॥ ॥ ८९ ॥ ॥ ९० ॥ ॥ ९१ ॥ ॥ ९२ ॥ ॥ ९३ ॥ ॥ ९४ ॥ ॥ ९५ ॥ ॥ ९६ ॥ ॥ ९७ ॥ ॥ ९८ ॥ ॥ ९९ ॥ ॥ १०० ॥

येमिरे हवदानी मरुदण ॥ ८५ ॥ य य दन्द्राय हवति मरुतो
 हवए वमति हवहा मरुतसुवमैल मरुपर्वणा ॥ ८६ ॥ यमो
 हवए मवो मदे सुनय विणवि । यथा ममय मद्रिमा
 हवति सुवयो ॥ ८७ ॥ उमा उ त्वा । यव्यावन् । ययए मरुतन् । उ
 ॥ ८८ ॥

• पृ० ३३ । मं० ८१—८३ ॥ पृ० ११ । मं० ४२ ॥

॥ इति चवसिंशी ५ ध्यायः ॥

तेभिर्नो अद्य पयिभिः सुगीभो रक्षा च नो अधि च ब्रूहि देव ॥ २० ॥
 प्रियतमश्चिनीभा नः शर्म यच्छतम् । अविद्रियाभिरुतिभिः ॥ २१ ॥
 तीमश्विना याचमग्रे कृतं नो दस्ता वृषणा मनीषाम् । अद्यूत्ये ऽवई
 यो वृधे च नो भवतं याजसातो ॥ २२ ॥ द्युभिरक्तुभिः परिपातम्
 ऐभिरश्विना सोमगेभिः । तसो मित्रो वरुणो मामहन्तामदितिः सिन्धु
 उत्त द्यौः ॥ २३ ॥ आ कृष्णेन रजसा वत्तमानो नियेश्यवसृतं मत्स्य
 ण्यचेन सविता रघेना देवो याति भुवनानि पश्यन् ॥ २४ ॥ आ रा
 पृथु रजः पितुरप्रापि धामभिः । दिवः सदा एसि वृद्धतो वि तिष्ठस
 वत्तते तमः ॥ २५ ॥ उपस्तश्चिवमा भराक्षभ्य वाजिनीवति । येन
 तनयं च धामहे ॥ २६ ॥ प्रातरग्निं प्रातरिन्द्र एवामहे प्रातरि
 प्रातरश्विना । प्रातर्भगं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं प्रातः सोममुत रुद्र एवाम
 प्रातर्जितं भगमुय एवाम वयं पुत्रमदितेयो विधत्ता । आध्रिय
 मानसुरधिद्राजा चिद्वं भगं भृषीत्याह ॥ २७ ॥ भग प्रथेतर्भग
 भगीर्मा धियमुदना ददेन्नः । भग प्र नो जनय गोभिरज्जर्भग प्र द
 वन्तः स्वाम ॥ २८ ॥ उत्तदानो भगवन्तः स्वामोत प्रप्रित्य उत्त
 अङ्गान् । उत्तोदिता मघवन् सूर्य्यस्य वयं देवाना ए सुमती स्वाम ॥
 भग एव भगवा २ ॥ अस्तु देवास्तो न वयं भगवन्तः स्वाम । त
 भग सर्व इज्जीहवीति स नो भग पुरस्ता भदेह ॥ २९ ॥ सम
 यसो नमन्त दधिक्तावेव शुचये पदाय । अर्वाचोनं यमुविदं भगे नो
 याज्ञा वाजिन आवहन्तु ॥ ३० ॥ अज्ञावतो योसतीर्न उपासो धी
 सदन्यन्तु भद्राः । हृतं दुहाना विश्वतः प्रपीता द्यूयं पात सस्त्रिभिः
 नः ॥ ३१ ॥ पूषन्तव दत्तं वयं न रिच्येम कदा चन । स्तोतारम्

ऋ० ॥ ४१ ॥ प०सायः परिपतिं यच्चस्या यानेन हतो अध्यामड्यम् ।
 स नो रामञ्च रुध०न्द्रासा धियं धियए सोपधाति प्र पूषा ॥ ४२ ॥ वीणि
 प०दा विचक्रमे विष्णुर्गोपा अदाभ्यः । अतो धर्माणि धारयन् ॥ ४३ ॥
 तद्विप्रासो विप०न्यवो ज्ञागृणाए०सः समिन्यते । विष्णो०र्यत्परमं प०दम् ॥ ४४ ॥
 ह०तवतो भुव०नानामभि०श्रियोर्वो पृ०थ्वी म०धुदु०चे ए०पे०मा । द्यावा०पृथि०वी य०र०णस्य
 ध०र्म०णा वि०ष्क०भिते अ०जरे भूरि०रेतसा ॥ ४५ ॥ ये नः स०प०क्षा अ०प ते भ०य०न्वि०
 न्द्रानि०भ्याम०य०वा०धाम०हे तान् । य०स०वो रु०द्रा आ०दि०त्या अ०प०रि०स्त्र०गं मी०षं चे०त्ता
 र०म०धि०रा०ज०मे०क्तान् ॥ ४६ ॥ आ गा०स०त्वा वि०भि०रि०याद०गैरि०ह दे०वेभि०र्यातं म०धु०
 पे०य०म०ग्नि०ना । मा०यु०स्ता०रि०टं नो र०षा०ए०षि रु०ध०त०ए दे०ध०त०न्वे०षो भ०य०त०ए स०वा०
 भु०वा ॥ ४७ ॥ ए०ष व०स्तो०मो म०हत इ०य०ज्ञो०मो०न्दा०र्य०स्य मा०न्य०स्य का०रोः ।
 ए०षा या०सी०ट त०न्वे य०यो वि०द्या०मे०यं वृ०ज०नं जो०रदा०नु०ग् ॥ ४८ ॥ स०ह०सो०माः
 स०ह०ब०न्द०स आ०वृ०तः स०ह०प्र०मा अ०प०यः स०प्त दे०व्याः । पू०र्व०वां प०न्या०म०नु०ह०ग्य धी०रा
 अ०न्वा०ले०भि०रे र०थ्यो न र०ज्मो०न् ॥ ४९ ॥ आ०यु०ष्यं व०र्य०ग्य०ए रा०य०म्नो०प०मी०
 हि०द०म् । इ०द०ए हि०र०ण्यं व०र्य०स्त्व०जै०वा०या०वि०गता०दु मा०म् ॥ ५० ॥ न त०द्र०
 आ०ए०मि न वि०गा०चा०स्त०र०न्ति दे०वाना०मी०जः प्र०थ०म०अ०ए हो०त०त् । यो वि०भ०त्ति
 दा०या०य०ण०ए हि०र०ण्य०ए स दे०वे०षु क०ण०ते दी०र्घ०मा०युः स म०नु०ष्ये०षु क०ण०ते दी०र्घ०
 मा०युः ॥ ५१ ॥ यदा०व०भ०न्दा०सा०य०णा हि०र०ण्य०ए ग०तानो०का०य रु०म०न०प्र०मा०नाः ।
 त०न्म आ०न०ध्रामि ग०त०गा०रदा०या०यु०जा०श्च०रद०टि०र्य०याम०ग् ॥ ५२ ॥ ए०त नो हि०
 बु०ध्राः शृ०णो०त्य०ज ए०क०पा०ण्य०वि०वी म०नु०द्रः । वि०श्वे दे०वा अ०र०ता०ह०धो इ०ना०मा
 सु०ता म०न्वाः क०वि०ग०स्ता अ०व०न्तु ॥ ५३ ॥ इ०मा मि०र आ०दि०त्ये०भ्यो ए०त०ण्यः
 स०ना०द्रा०ज०भ्यो रु०द्रा जु०ष्टा०मि । शृ०णो०तु मि०त्रो अ०दे०मा भ०मो न०नु०वि०ज्ञा०तो य०द०नो
 द०सो अ०ण्यः ॥ ५४ ॥ स०प्त अ०प०यः प्र०ति०हि०ताः अ०रो०रे स०प्त र०ष०णि म०द्र०म०

गादम् । म॒तापः॑ स्व॒पतो॑ श्लो॒कमो॑यु॒स्तन्न॑ जा॒गृतो॑ अ॒स्रप्र॑जो स॒न्नस॑दी च दे॒वी
 ॥ ५५ ॥ अ॒सिष्ठ॑ ब्र॒ह्मण॑स्यते दे॒वय॑न्त॒स्त्वमे॒हे । ए॒ष प्र॑य॒न्तु म॒रुतः॑ सु॒दान॑व
 इन्द्र॑ प्रा॒गृभ॑या स॒चा ॥ ५६ ॥ प्र नूनं॑ ब्र॒ह्मण॑स्यति॒मन्व॑ वट॒त्युक्थ्य॑म् । य॒धि-
 विन्द्रो॑ वरु॒णो मि॒त्रो अ॒र्यमा॑ दे॒वा ओ॒काए॑सि च॒क्रिरे ॥ ५७ ॥ ब्र॒ह्मण॑स्यते
 त्वम॑स्य य॒न्ता सु॒हस्य॑ वो॒धि तन॑यं च लि॒न्य । वि॒ग्नन्त॑द्भ॒द्रं यद॑व॒न्ति दे॒वा वृ॒हद॑-
 हेम॑ वि॒दये॑ सु॒वीराः ॥ ५८ ॥ य इ॒मा वि॒ग्नानि॑ । वि॒ग्नक॑र्था । यो नः॑ पि॒ता । अन्न॑प॒ते
 ऽन्न॑स्य नो दे॒हि ॥ ५८ ॥

॥ इति चतुस्त्रिंशोऽध्यायः ॥

* अ० १० । मं० १०, २६, २७, ॥ अ० ११ । मं० ८३ ॥

१. एक जलविधिः । पात. १

[illegible]

• अथोपासनायुक्तं पञ्चमोऽध्यायः । देवयोगश्च । अथ भोजः सुभाषतः । अथ भि-
 र्वाभिवादनं भिक्षां च । यतो देवास्तथानामगन्धे ॥ १ ॥ सविता मे शरीरोभ्यः पृथिव्या
 भोजमिच्छतु । तथैव युज्यन्तामुश्रियाः ॥ २ ॥ वायुः पुनातु सविता
 पुनात्वम् शरीरमा श्रव्यं च शर्बमा । विमुच्यन्तामुश्रियाः ॥ ३ ॥ अमृतं यो
 निपदं प्लवं यो वसतिष्कृता । गोभाज इक्षिमाश्च यजानवश्च पुरुषम् ॥ ४ ॥
 सविता मे शरीराणि मानुरूपस्य च पयतु । तथैव पृथिवि यो भव ॥ ५ ॥ प्रजा-

मादम् । स॒तापः॑ स्व॒पतो॑ लो॒कमी॑यु॒स्तत्र॑ जा॒गृतो॑ अ॒स्वप्न॑जौ स॒त्रस॑दी च दे॒वी
 ॥ ५५ ॥ उ॒त्तिष्ठ॑ ब्र॒ह्मण॑सते दे॒वय॑न्त॒स्त्वमे॒ष्टे । उ॒प प्र॑य॒न्तु म॒रुतः॑ सु॒दान॑य
 इन्द्र॑ प्रा॒शुर्भवा॑ स॒चा ॥ ५६ ॥ प्र नूनं॑ ब्र॒ह्मण॑सति॒र्मन्त्रं॑ वद॒त्युक्थ्य॑म् । यस्मि॒न्
 बिन्द्रो॑ वरु॒णो मि॒त्रो अ॒र्यमा॑ दे॒वा ओ॒काए॑सि च॒क्रिरे ॥ ५७ ॥ ब्र॒ह्मण॑सते
 त्वम॑स्य य॒न्ता शु॒क्लस्य॑ बोधि॒ तन॑यं च जि॒न्व । वि॒श्वन्त॑द्भ॒द्रं यद॑वन्ति दे॒वा बृ॒हह॑-
 र॒मे वि॒दधे॑ सु॒वीराः ॥ * य इ॒मा वि॒श्वो । वि॒श्वक॑र्मा । यो नः॑ पि॒ता । अ॒न्नप॑ते
 इ॒मस्य॑ नो दे॒हि ॥ ५८ ॥

॥ इति चतुस्त्रिंशोऽध्यायः ॥

* अ० १७ । मं० १७. २६. २७. ॥ अ० ११ । मं० ८३ ॥

॥ अथ पञ्चविंशोऽध्यायः ॥

सृष्टि—आदित्या देवा वा १, १, १, ८ आदित्या देवा १, ४, १, ८,
१ - १४, १६, २०, २० सप्तगुण ०, १४ सृष्टीकः १० शुभः प्रेषः ११
दान्ध, १० भस्मान् गिरान्ठ, १८ समन १८ संधातिपिः २१ ।
देवता—पितर १ सविता २, १ वायु सविता ४, ५ प्रजापतिः ६
त ० प्रियदेवा ८—१० चाप, ११, १२ क्षयोवशा ११ सूर्य १७
नर १४ चमि, १६ १० १८, २२ चन्द्र, १८ सातवेदाः २० प्रियवि २१ ।

दण्ड—विप्रीभिकामध्यागायत्री १ = प्राजापत्याह्वती १ * गात्रयो
११ उष्टिक १ ६ चमन, प ४ ५, ८ विष्ट, प ०, १५, १८ विराट्
ह्वती ८ निचूतिष्ट, प १० विराड्मुष्ट, प ११, १४, १८ निचूददुष्ट, प १२
नराट्मुष्ट, प १३ नराट्पिष्ट, प १३, २० निचूद गायत्री २१ * प्राजा
पत्या गायत्री २१ * नराट् गायत्री २२ ।

हर सप्त १०, २, १६ २१, २२ मध्यम १, ८ नरकमः १, ६,
१० गायत्री १ ४ ८ ११, १२, १४ १८ सैवत ०, १०, १५, १८, २० ४

* अप्रिती यन्तु पण्योऽसुखा देवपीयवः । अथ सौकः सुतावतः । * अ. भि.
होभिरक्तु भिष्यं कं यमो ददात्वमानमसौ ॥ १ ॥ सविता ते शरीरेभ्यः प्रियिष्यां
तेकमिच्छतु । तस्मै युज्यन्तामुस्त्रियाः ॥ २ ॥ वायुः पुनातु सविता
नात्वन्ने भोजसा सूर्यस्य वर्चसा । विमुच्यन्तामुस्त्रियाः ॥ ३ ॥ अथत्ये वो
नेपदनं पण्ये वो वसतिष्कृता । गोभाज इत्किलासथ यस्मन्नवय पूरुषम् ॥ ४ ॥
सविता ते शरीराणि मातुरुपस्य आ वपतु । तस्मै प्रियिवि यं भव ॥ ५ ॥ प्रजा-

पतो त्वा देवतायामुपोदके लोके निदधाम्यसी । अप नः शीशुचदधम् ॥ ६ ॥
 परं श्रुत्यो घन परेहि पन्थां यस्तो अन्य इतरो देवयामात् । चक्षुषते श्रुते ते
 ब्रवीमि मा नः प्रजाए रीरिपो मोत वीरान् ॥ ७ ॥ शं वाराः शए हि ते दृषिः
 शं ते भयन्विटकाः । शं ते भवन्त्वग्नयः पार्थिवानो मा त्वामि शूशचन् ॥ ८ ॥
 कल्पन्तान्ते दिग्सुभ्यमापः शिवतमासुभ्य भवन्तु सिन्धवः । उत्तरिष्यए शिवं
 तुभ्य कल्पन्तान्ते दिगः सर्वाः ॥ ९ ॥ अस्मन्वती रीयते सएरभध्वशुसिदत्त
 म तरता सणायः । अत्रा जहोमोऽशिया ये असच्छिवान्वयसुसरेमाभि वाजान्
 ॥ १० ॥ अपाचमप किल्बिषमप कृत्यामपो रपः । अपामार्गं त्वमप्रदप
 दुःस्पपन्वए सुय ॥ ११ ॥ सुमित्रिया न चाप चोपधयः सन्तु दुर्मित्रिया-
 स्तस्मै सन्तु योऽस्मान् देष्टि यं च वयन्विषः ॥ १२ ॥ अन्द्वाहमन्वारभामहे
 सीरभेयए स्रस्तये । स न इन्द्र इव देवेभ्यो यज्ञिः सन्तारपो भव ॥ १३ ॥ उह-
 { यन्तमसस्सरि स्रः पश्यन्त उत्तरम् । देवं देवता सूर्यमगण ज्योतिर्वत्तमम् }
 ॥ १४ ॥ इमं जीवेभ्यः परिधिं दधामि मैषां शु गादपरो अर्धमैतम् । शतं जीवन्तु
 शरदः पुरुचीरन्तर्नृत्वं दधतां पर्वतेन ॥ १५ ॥ अग्न आयूएपि पवस चा सुवो-
 र्जमिपश्च नः । आरे बाधस्य दुच्छुर्नाम् ॥ १६ ॥ आयुश्मानग्ने हविषा
 वृथानो हृतप्रतीको हृतयोनिरेधि । हृतं पीत्वा मधु चारु बर्धं पिरोष पुत्र-
 मभि रक्षतादिमात् स्राहा ॥ १७ ॥ परीमे गार्मनेपत पश्यन्तिर्महपत । देदे-
 ष्वक्ताश्रवः " इमा २ आ दधर्षति ॥ १८ ॥ द्रव्याहमग्निं म हिषोमि
 दूरं यमराण्यं गच्छतु रिप्रवाहः । इहैवायमितरो जातवेदा देयेभ्यो हव्यं वषट्
 प्रजानन् ॥ १९ ॥ यह वषां जातवेदः पिबभ्यो यधेनान्वेत्य निषितान्
 पराके । मेदसः कुत्वा उप तान्त्स्वयन्तु मत्वा एपामाशिषः संनमन्ताए
 स्राहा ॥ २० ॥ " स्योना पृथिवि नो भवाट्टघ्ना निवेशनो । यच्छा नः गर्भं

सति. दध्वाद्यप्रवच १. २. ५ १३. १० ११ ३१-३४ ११-११.
मिष १ वासदेव. ४-६ मिषात'व. १३ विमुषीपः १३-१६ वापा
सुष्टाः २० ।

देयता अग्निः १. ३० सुष्टाति ३ यविता ३ दध्वाः ४-८ मिषा-
दयो निमोता ८ वासादयोः १० निमोता ११ वापा १२. १४. १५
सुष्टा १० ईश्वर १० ११. २१. २२ कामः २३ सुष्टाः २४ ।

दध्वा अग्नि १ निवृत्तमि २ दधी ब्रह्मती ३ गायत्री ४. १२
१४ १६ निवृत्त गायत्री ४ १६ निवृत्त गायत्री ४ १६ ब्रह्ममाणा गायत्री
७ विपादिता ८ गायत्री ८ निवृत्त गायत्री ९ विपादिता १०. २३ सति
नक्षत्री ११ विमोनितामध्यानिवृत्त गायत्री १३ भुविज गायत्री १४ भुविज
नक्षत्री १५ भुविज गायत्री २० भुविज गायत्री २१ भुविज गायत्री २२ भुविज
गायत्री विपादिता २० ।

सुर - पंचम १. २. ११ मध्वन २. २० दध्वाः ४ ८. १२-१६.
१६ गायत्री ८. ८०. २१. २२ पंचम १०. २४ निपाद. १८ दध्वाः २२ ॥

अथ वाचं प्र पद्ये मनो यत्तुः प्र पद्ये माम् प्राणं प्र पद्ये चतुः यो
प्र पद्ये । वागीजः महोज्ञ मयि प्राणापानो ॥ १ ॥ यथा द्विद्र चतुः
हृदयस्य मनसो यातिष्ठत् हृदयस्यतिमं तद्वातु । यं नो भवतु भुवंगस्य यस्यति

॥ २ ॥ भुभुवः स्वः । तस्मैवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धोमहि । धियो यो न
प्रचोदयात् ॥ ३ ॥ कया नश्चिन्ना भुवद्भूतो सदाहधः सखा । कया शचि-

हया हता ॥ ४ ॥ कम्वा मन्वो मदानां मएहिष्ठो मसदन्मः । हृदा चिदा-
रुजं वसु ॥ ५ ॥ अभो युगः सखीनामविता जस्तिणाम् । गतभवाभ्युतिभिः
॥ ६ ॥ कया त्वं न कुत्याभि प्र मन्दमे हपन् । कया स्तोत्रभ्य आ भर ॥ ७ ॥
इन्द्रो विम्बस्य राजति । गत्रो अमु द्विपदे गं चतुष्पदे ॥ ८ ॥ गत्रो मित्रः शं
वरुणः गत्रो भवत्वयेमा । गत्र इन्द्रो हृहस्पतिः गत्री विष्णुः रुक्मः ॥ ९ ॥
गत्रो घातः पयता ए गत्रस्तपतु सूर्यः । गत्रः कनिक्कदहेवः पर्जन्यो अभि
वर्षतु ॥ १० ॥ अहानि गं भवन्तु नः गए रात्रोः प्रति धीयताम् । गत्र
इन्द्राग्नी भवतामर्षाभिः गत्र इन्द्रावरुणा रातरुष्या । गत्र इन्द्रापुषणा वाज-
सातो गमिन्द्रासोमा सुविताय गंयोः ॥ ११ ॥ गत्रो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु
(पीतये । गंयोरभि स्तवन्तु नः ॥ १२) ॥ स्तोना पृथिवि नो भवानृचरा
निवेगनी । यच्छा नः शमं समयाः ॥ १३ ॥ आपो हि षा मयोभुवस्ता
न कुजं दधातन । महे रणाय चक्षसे ॥ १४ ॥ यो वः शिवतमो रसस्तस्य
भाजयतेह नः । उगतीरिव मातरः ॥ १५ ॥ तस्मा अरुणमास यो यस्त
क्षयाय जिह्वय । आपो जनयथा च नः ॥ १६ ॥ (स्त्रीः शान्तिरन्तरिक्ष ए
शान्तिः पृथिवी शान्तिरापः शान्तिरीधधयः शान्तिः । वनस्पतयः शान्तिर्विश्व
देवाः शान्तिर्ब्रह्म शान्तिः सर्व ए शान्तिः शान्तिरेव शान्तिः सा मा शान्तिरेधि
॥ १७ ॥ हते हएह मा मित्रस्य मा चक्षुषा सर्वाणि भूतानि समीचन्ताम् ।
मित्रस्याहं चक्षुषा सर्वाणि भूतानि समीचे । मित्रस्य चक्षुषा समीचामहे
॥ १८ ॥ हते हएह मा ज्योक्ते संहृदि जीव्यासं ज्योक्ते । संहृदि जीव्यासम्
॥ १९ ॥ नमस्ते हरसे गोचिपे नमस्ते अस्त्वर्चिपे । अन्यास्ते अप्सस्तपन्तु
हेतयः पावको अन्मभ्य ए गिबो भव ॥ २० ॥ नमस्ते अस्तु विद्युते नमस्ते
स्तनयिद्ववे । नमस्ते भगवन्नस्तु यतः स्वः समीहसे ॥ २१ ॥ यतोयतः समी-

॥ इ॒ष्टे ततो॑ नो॒ अम॑यं॒ कुरु॑ । शं॒ नः॑ कुरु॒ प्रजा॑भ्यो ऽम॑यं॒ नः प॒शुभ्यः॑ ॥ २० ॥
 शु॒मि॒त्रि॒या न॒ पाप॑ ओप॑धयः सन्तु दु॒र्मि॒त्रि॒यास्त॒र्धौ सन्तु॑ । यो ऽघ्नान्॑ ह॒
 यध॑ व॒यं हि॒मः ॥ २१ ॥ तद्य॑क्षु॒दे॒व॒हितं॑ पु॒रस्ता॑च्छु॒क्रमु॑चरत् । प॒शु
 श॒रदः॑ य॒तं जी॒वेम॑ श॒रदः॑ य॒तए॑ नृ॒ण्याम॑ श॒रदः॑ य॒तं प्र॑ ब्र॒वाम॑ श॒रदः॑ य॒त
 दी॒नाः स्ना॑म श॒रदः॑ य॒तं भू॑य॒ष श॒रदः॑ य॒तात् ॥ २४ ॥

॥ इति षट्चिंशोऽध्यायः ॥

॥ अथ सप्तविंशोऽध्यायः ॥

शक्ति — दण्डवत्प्रणामः १. ६-८. ८ ११. १८ आवापः २
— ७. ७ श्रीमन्मा १० प्रदीपः १८-२१ ।

विष्णु — शक्ति १. २ २२ आवापृथिवी १ यज्ञः ७-९, ८ दृष्टः
७, १०-२१ विष्णु ८. १० विष्णु १० पृथिवी १२ शक्तिः १३ ।

उप. निष्कृतिः १ शक्ति ७ आवापृथिवी १ निष्कृतिः ७
शक्ति शक्ति शक्ति ७ शक्ति शक्ति १ निष्कृतिः ७ शक्ति शक्ति
८ शक्ति शक्ति शक्ति १० शक्ति ११ शक्ति शक्ति १२ निष्कृतिः
१३ शक्ति १४ शक्ति शक्ति १५ शक्ति शक्ति १६ शक्ति शक्ति १७
शक्ति शक्ति १८ शक्ति शक्ति १९ शक्ति शक्ति २० शक्ति शक्ति २१
शक्ति शक्ति २२ शक्ति शक्ति २३ शक्ति शक्ति २४ शक्ति शक्ति २५
शक्ति शक्ति २६ शक्ति शक्ति २७ शक्ति शक्ति २८ शक्ति शक्ति २९
शक्ति शक्ति ३० शक्ति शक्ति ३१ शक्ति शक्ति ३२ शक्ति शक्ति ३३
शक्ति शक्ति ३४ शक्ति शक्ति ३५ शक्ति शक्ति ३६ शक्ति शक्ति ३७
शक्ति शक्ति ३८ शक्ति शक्ति ३९ शक्ति शक्ति ४० शक्ति शक्ति ४१
शक्ति शक्ति ४२ शक्ति शक्ति ४३ शक्ति शक्ति ४४ शक्ति शक्ति ४५
शक्ति शक्ति ४६ शक्ति शक्ति ४७ शक्ति शक्ति ४८ शक्ति शक्ति ४९
शक्ति शक्ति ५० शक्ति शक्ति ५१ शक्ति शक्ति ५२ शक्ति शक्ति ५३
शक्ति शक्ति ५४ शक्ति शक्ति ५५ शक्ति शक्ति ५६ शक्ति शक्ति ५७
शक्ति शक्ति ५८ शक्ति शक्ति ५९ शक्ति शक्ति ६० शक्ति शक्ति ६१
शक्ति शक्ति ६२ शक्ति शक्ति ६३ शक्ति शक्ति ६४ शक्ति शक्ति ६५
शक्ति शक्ति ६६ शक्ति शक्ति ६७ शक्ति शक्ति ६८ शक्ति शक्ति ६९
शक्ति शक्ति ७० शक्ति शक्ति ७१ शक्ति शक्ति ७२ शक्ति शक्ति ७३
शक्ति शक्ति ७४ शक्ति शक्ति ७५ शक्ति शक्ति ७६ शक्ति शक्ति ७७
शक्ति शक्ति ७८ शक्ति शक्ति ७९ शक्ति शक्ति ८० शक्ति शक्ति ८१
शक्ति शक्ति ८२ शक्ति शक्ति ८३ शक्ति शक्ति ८४ शक्ति शक्ति ८५
शक्ति शक्ति ८६ शक्ति शक्ति ८७ शक्ति शक्ति ८८ शक्ति शक्ति ८९
शक्ति शक्ति ९० शक्ति शक्ति ९१ शक्ति शक्ति ९२ शक्ति शक्ति ९३
शक्ति शक्ति ९४ शक्ति शक्ति ९५ शक्ति शक्ति ९६ शक्ति शक्ति ९७
शक्ति शक्ति ९८ शक्ति शक्ति ९९ शक्ति शक्ति १००

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽखिनोर्बाहुभ्यां पूषो हस्ताभ्याम् । आ द
परिरसि ॥ १ ॥ युञ्जते मनं उत युञ्जते धियो विप्रा विप्रस्य हृहतो विप
वतः । वि होमा दधे वयुनाविदेक इन्द्रो देवस्य सवितुः परिष्टुतिः ॥ २ ॥
देवो आवापृथिवी मुखस्य वामद्य शिरो राध्यासं देवयजने पृथिव्याः । मुख
त्वा मुखस्य त्वा शीर्षे ॥ ३ ॥ देवो पद्भ्यो भूतस्य प्रथमञ्चा मुखस्य वो
शिरो राध्यासं देवयजने पृथिव्याः । मुखाय त्वा मुखस्य त्वा शीर्षे ॥ ४ ॥
इत्यर्प पासीन्मुखस्य तेऽद्य शिरो राध्यासं देवयजने पृथिव्याः । मुखाय त्वा
मुखस्य त्वा शीर्षे ॥ ५ ॥ इन्द्रस्यौजः स मुखस्य वोऽद्य शिरो राध्या

देवयजने पृथिव्याः । मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं । मृणाय त्वा मृण्य त्वा
 ग्रीणं । मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं ॥ ६ ॥ प्रेतु मद्राग्नतिः प्र देव्यं तु
 मृण्यो । अग्निं योऽयं मृण्योऽग्निं मृण्योऽग्निं यजमयन्तु नः । मृणाय त्वा मृण्य
 त्वा ग्रीणं । मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं । मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं
 ॥ ७ ॥ मृण्य गिरीऽग्निं मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं । मृण्य गिरीऽग्निं
 मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं । मृण्य गिरीऽग्निं मृणाय त्वा मृण्य त्वा
 ग्रीणं । मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं । मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं ।
 मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं ॥ ८ ॥ अग्न्य त्वा हव्यः गृत्ता धूपयामि
 देवयजने पृथिव्याः । मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं । अग्न्य त्वा हव्यः
 गृत्ता धूपयामि देवयजने पृथिव्याः । मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं । अग्न्य
 त्वा हव्यः गृत्ता धूपयामि देवयजने पृथिव्याः । मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं ।
 मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं । मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं । मृणाय त्वा मृण्य
 त्वा ग्रीणं ॥ ९ ॥ अजयं त्वा साधयं त्वा सुचित्वं त्वा । मृणाय त्वा मृण्य
 त्वा ग्रीणं । मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं । मृणाय त्वा मृण्य त्वा ग्रीणं ॥ १० ॥
 यमाय त्वा मृणाय त्वा स्यं स्य त्वा तपसे । देवदत्तां सविता मध्यागन्तु पृथिव्याः
 स ए सृष्ट्यादि । अर्चिरसि गोचिरसि तपो ऽसि ॥ ११ ॥ अनाधुष्टा पुरस्तादग्ने-
 राधिपत्यं आधुमे ददाः । पुत्रयती दधिपत्यं इन्द्रस्याधिपत्यं प्रजां मे ददाः ।
 सुपदां पथादेयस्य सवितुराधिपत्यं चक्षुर्मे ददाः । आधुतिरुत्तरतो धातुराधि-
 पत्यं रायणो मे ददाः । विष्टतिरुपरिष्टाहृष्टत्यतेराधिपत्यं श्रीर्मे ददाः ।
 विश्वाभ्यो मा नाद्राभ्यस्यादि मनोरथांसि ॥ १२ ॥ स्वाहा मरुद्भिः परि-
 श्रियस्व । दिवः स ए सृष्ट्यादि मधु नधु मधु ॥ १३ ॥ गर्भो देवानां पिता
 मतीनां पतिः प्रजानां । स देवो देवेन सविता गत स ए स्यं रोचते

॥ १४ ॥ समन्तिरग्निना गतं स देवेन सवित्रा स ए सूर्यो पारोचिष्ट ।
 स्ताहा समन्तिरुपसा गतं स देवेन सवित्रा स ए सूर्यो पारुरुचत ॥ १५ ॥
 धृत्वा दियो विभाति तपमस्तघ्न्या धत्ता देवो देवानाममर्त्यमापोजाः ।
 याचमग्ने नियच्छ देवायुवम् ॥ १६ ॥ अपग्यं गोपाननिपशमानमा प
 परा च प्रविभियरन्ताम् । म सुभीचोः स विदूचोर्वमान चापरीरुति शुभनेयताः
 ॥ १७ ॥ पित्राणां भुवां पतेर्विश्वस्य मनमम्यते विश्वस्य यद्यमम्यते मयस्य
 पद्यमम्यते देवकुत्सन्त्यं यद्यमं देवो देवान् पाद्वज्रमावोरनुश्चान्तेववीतये । मधु
 माधीभ्यां मधु माधूचीभ्याम् ॥ १८ ॥ इदेत्ता मनगे त्या द्विरे त्या सूर्याय
 त्या । ऊर्ध्वं त्रध्वं द्विरे देवेषु धेहि ॥ १९ ॥ पिता नोऽनि पिता नो धेहि
 नमस्ते वसु मा मां दिष्णीः । त्वष्टमस्तमा मयि स पुत्रान् पश्यस्यि धेहि
 प्रजामन्तासं विप्ररिष्टा ए गच्छता वृषाम् ॥ २० ॥ अहं त्रेतुना
 उपता ए सृज्योतिर्ज्योतिषां स्ताहा । शक्तिं कृतना उपता ए सृज्योतिर्ज्यो-
 तिषा स्ताहा ॥ २१ ॥

॥ इति यजुर्वेदमंजिता ॥

रिचमभ्येसि ॥ १॥ गायत्रं हन्दीमि वैष्टुभं हन्दीसि धावाष्टयिवीभ्यान्व
 परिच्छताभ्यन्तरिच्छेषोपयच्छामि । इन्द्राग्निना मधुनः सारधस्य धर्मं पात
 धर्मयो यजत याद । स्वाहा सूर्यस्य रश्मये हृष्टिवनये ॥ ६॥ ममुद्राय
 त्वा पाताय स्वाहा । सरिराय त्वा पाताय स्वाहा । अनाष्टयाय त्वा पाताय
 स्वाहा । अप्रतिष्टयाय त्वा पाताय स्वाहा । अवस्यवे त्वा पाताय स्वाहा ।
 अग्निमिदाय त्वा पाताय स्वाहा ॥ ७॥ इन्द्राय त्वा वसुमते रुद्रवते स्वाहा
 इन्द्राय त्वादित्यवते स्वाहेन्द्राय त्वाभिमातिघ्ने स्वाहा । सवित्रे त्वं अमुमते
 यिमुमते याजवते स्वाहा हृष्टवतये त्वा विज्रदेव्यावते स्वाहा ॥ ८॥ यमाय
 त्वाहिरवते पित्रमते स्वाहा । स्वाहा धर्माय । स्वाहा धर्मः पित्रे ॥ ९॥
 विज्रा आगो दक्षिणसदिश्वान्देवानयाडिह । स्वाहाकृतस्य धर्मस्य । मधी
 पिषतमग्निना ॥ १०॥ दिवि चा इमे यज्ञमिमं यधं दिविधाः । स्वाहा-
 ध्वये यज्ञियाय मं यजुभ्यः ॥ ११॥ अग्निना धर्मं पातए जादोनमहर्हि-
 वाभिरुतिभिः । तन्वायिणे नमो धावाष्टयिवीभ्याम् ॥ १२॥ अपाताम-
 ग्निना धर्मेमनु धावाष्टयिवी अमएसा ताम् । इहेव रातयः सन्तु ॥ १३॥
 इये पिन्वन्तो जे पिन्वस्व ब्रध्मणे पिन्वस्व सन्वाय पिन्वस्व धावाष्टयिवीभ्याम्
 पिन्वन्तु । धर्मासि सुधर्मान्युक्ते यमणानि धारय ब्रध्म धारय स्रवं धारय वियं
 धारय ॥ १४॥ स्वाहा पूष्णे गरसे स्वाहा ग्रावभ्यः स्वाहा प्रतिरवेभ्यः । स्वाहा
 पित्रभ्य जङ्घ्वर्हिभ्यो धर्मपा वभ्यः स्वाहा धावाष्टयिवीभ्याए स्वाहा विज्रेभ्यो
 देवेभ्यः ॥ १५॥ स्वाहा रुद्राय रुद्रहूतये स्वाहा भे ष्योतिषा ज्योतिः । अहः
 केतुना जुपताए सुज्योतिर्ज्योतिषा स्वाहा । रात्रिः केतुना जुपताए सुज्योति-
 र्ज्योतिषा स्वाहा । मधु हुतमिन्द्रतमे अग्नावश्वाम ते देये धर्मं नमस्तो
 मा मां हि एषीः ॥ १६॥ अभीमं महिमा दिवं ॥

अथमा षष्ठिगोए सए मोदग मृष्टा २ ॥ अग्नि रोचन देवयोतमः । वि धूम-
 मन्ते अरुधं मियेक्षरज प्रगता दग्गतम् ॥ १७ ॥ या ते धर्म दिव्या शुभ्या
 गायत्राए इतिर्धानि । मा त आयायताविष्टायतान्तस्य ते साहा । या ते
 धर्मास्तरिते शुभ्या विष्टुम्याग्नौधे । मा त आ यायताविष्टायतान्तस्य
 ते साहा । या ते धर्म षष्ठिद्व्याए शुभ्या जगत्वाए मुदस्या । मा त आ यायता-
 विष्टायतान्तस्य ते साहा ॥ १८ ॥ अथस्य ता परस्पाय ब्रह्मणमृन् पाहि ।
 विगत्वा धर्मणा ययससु कामास सुविताय नव्यमे ॥ १९ ॥ चतुःस्रिर्ना-
 भिष्टतस्य सप्रथाः स नो विगतायुः सप्रथाः स नः स्यायुः सप्रथाः । अप ह्येपो
 अप ह्योऽन्यप्रतस्य सचिम ॥ २० ॥ धर्मतत्ते प्रीयं तेन वईस्य वा च
 म्यायम् । यहिपोमहि च ययमा च म्यामिपोमहि ॥ २१ ॥ अचिक्रदहृपा
 हरिर्महान्मिषो न दग्गतः । सए सूर्येण दिशुतदुदधिर्निधिः ॥ २२ ॥ सुमि-
 प्रिया न आप पोपधयः सन्तु दुर्मित्रियास्तयी सन्तु योऽद्यान् हेष्टि यच्च प ए
 द्विषः ॥ २३ ॥ उहयन्तमसस्परि स्रः पयन्त उत्तरम् । देवं देवता सूर्यम-
 गन्म ज्योतिरुत्तमम् ॥ २४ ॥ एधोऽस्य विपोमहि समिदसि तेजोऽधि
 तेजो मयि धेहि ॥ २५ ॥ यायतो द्यावापृथिवी यावज सप्त सिन्धवी वित-
 स्थिरे । तावन्तमिन्द्र ते यज्ञसूजा गृह्णाम्यचितं मयि गृह्णाम्यचितम् ॥ २६ ॥
 मयि त्यदिन्द्रियं वृहन्मयि दक्षो मयि क्रतुः । धर्मस्त्रिश्विराजति विराजा
 ज्योतिषा मरु ब्रह्मणा तेजसा सच ॥ २७ ॥ पयसो रेत आसतं तस्य दीह-
 तशीमश्चुत्तरासुत्तराए समाम् । त्विषः संवक् कले दक्षस्य वी सुपुमणस्य ते
 सुपुमणान्मिदुतः । इन्द्रपीतस्य प्रजापतिमचितस्य मधुमत उपहूत उपहूतस्य
 मधयामि ॥ २८ ॥

॥ इति अष्टाविंशोऽध्यायः ॥

॥ अथ चत्वारिंशोऽध्यायः ॥

कविः—दीर्घतमा १—१७ । देवता—प्राक्का १—२, ५—१७ नद्य
४ । उल्लः—नगदुप् १, २, ८—१, १२, १७ भुरिगनुदुप् २ म्पराड्
जगती—निचृट् नुदुप् १२ म्पराडुणि १४, १५ निचृट्तिदुप् ४—७ १६ ।
मूरः—धयतः १, २, ४, १६ मांधारः २, ५, ६, ७, ८—१२, १७
निपादः ८ ऋणमः १४, १५ ॥

इमा वाग्यमिदं सर्वं यत्किञ्च जगत्यां जगत् । तेन व्यक्तो न मुञ्चोया मा
धः कस्य चिदङ्गम् ॥ १ ॥ कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजोविषिच्छत् ए समाः । एध
यि ज्ञानायेतो ऽस्मि न कर्म निव्यते नरे ॥ २ ॥ असुर्या नाम ते लोका
न्येन तमसायताः । तांस्तं प्रेत्यापि गच्छन्ति ये के चात्मह्नो जनाः
३ ॥ अनेजदेकं मनसो जवोयो नैनद्वा चाग्रवन् पूर्वमर्पत् । तदायतो
न्यानत्येति तिष्ठत्तस्मिन्नपी मातरिष्ठा दधाति ॥ ४ ॥ तदेजति तत्रेजति
तद्देवतदन्तिके । तदन्तरस्य सर्वस्य तदु सर्वस्यास्य बाह्यतः ॥ ५ ॥ यस्तु सर्वाणि
भूतान्यात्मन्नेवानुपश्यति । सर्वभूतेषु चात्मनं ततो न विचिन्तयति ॥ ६ ॥
प्रश्निन् सर्वाणि भूतान्यात्मन्नेवानुद्दिजानतः । तत्र को मोहः कः शोक एष-
त्वमनुपश्यतः ॥ ७ ॥ स पर्यगाच्छुक्लमकायमव्रणमस्त्राविरथ शुद्धमपाप-
विहम् । कथिमनोपी परिभू स्वयम्भूयांयातयतो ऽयान् व्यदधाष्ठाग्रतोभारः
समाभ्यः ॥ ८ ॥ अन्यन्तमः प्रविशन्ति ये ऽमभूतिमुपामते । ततो भूय इव ते
ततो य उ मर्भूत्याश्चरताः ॥ ९ ॥ अन्यदेवाह